Christelijke gezangen en liederen

Aagje Deken en Klaas van der Horst

bron
Aagje Deken en Klaas van der Horst, *Christelijke gezangen en liederen*. Walré, Bohn en Loosjes, Haarlem 1804

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/deke001chri01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

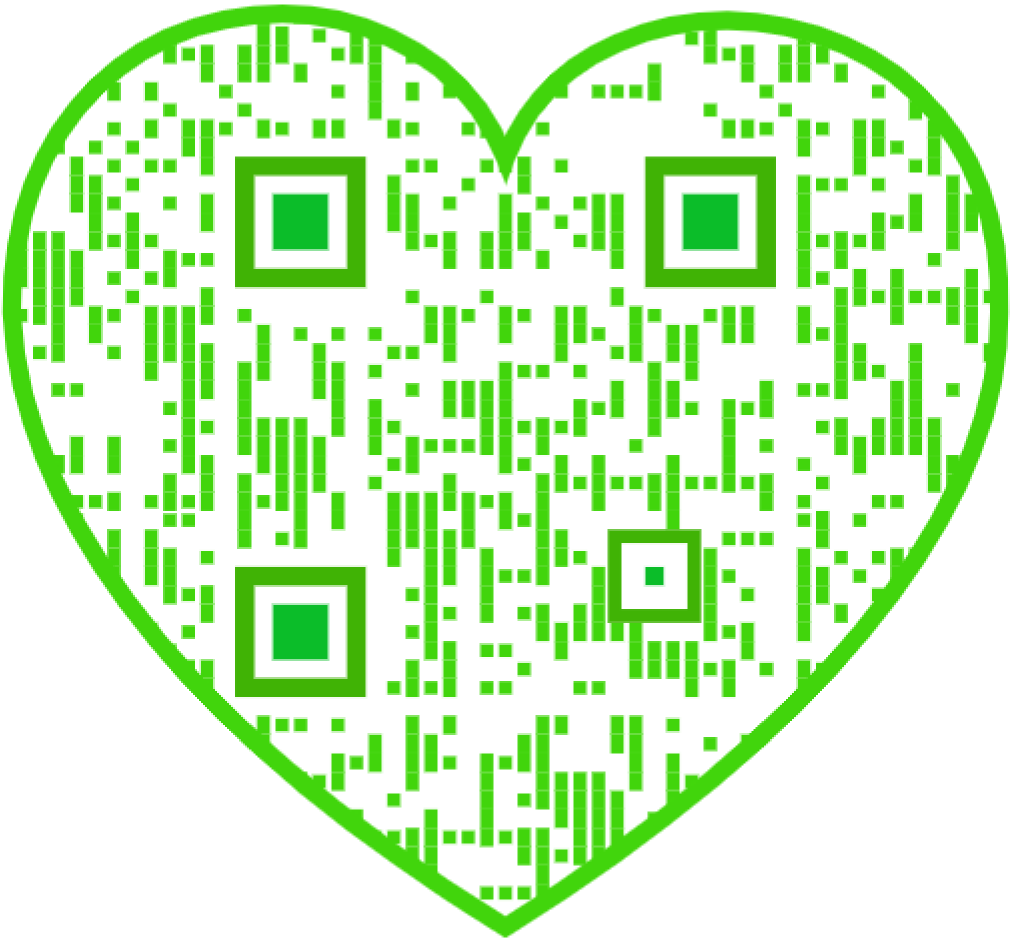

Christelijke gezangen en liederen.

II

De Hoeksteen des Geloofs, waarbij de Palmboom bloeit,
Het beeld van Christus Kerk, geweld en druk ontgroeid,
Strekt Zangkunst tot een steun, daar met den klank der snaaren,
Bestraald door Godlijk licht, zich haare Liedren paaren,
Waarin 't Geloof zijn' roem, de Hoop haar sterkte vindt,
Terwijl de Liefde juicht, die alles overwint.

Voorberigt.

De welvoeglijkheid schijnt te vorderen, dat DE CHRISTELIJKE GEZANGEN en LIEDEREN, ten dienste der *Veréénigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem* vervaardigd, en door den Grooten Kerkenraad goedgekeurd, niet te voorschijn treeden, zonder eenige vermelding van de aanleidende *Oorzaak*, van het bedoelde *Einde*, alsmede van de *Handelwijze*, ter bereiking daar van, gehouden.

Het was de *Doopsgezinde Gemeente te Haarlem*, die, in het voorste gedeelte der jongst verstreekene Eeuwe, toen bijkans overal in ons Vaderland, de hoogst gebrekkige Psalmberijming van PETRUS DATHENUS, jaaren lang in gebruik geweest was, bij de handhaaving van den Openbaaren Eerdienst, DAVIDS PSALMEN uitgaf, zamengesteld uit de Berijmingen der beste Dichteren, toen voor handen; gepaard met Liederen, om op de Feestdagen, door de *Christenen* gevierd, gezongen te worden, als mede bij de Bediening des Christlijken Waterdoops, en ter gelegenheid van de Vieringe des Heiligen Avondmaals; Onderwerpen, waar toe de Psalmen, geene, dan van verre gezogte stoffe, opleverden. De toenmaalige Vervaardigers

van dat Psalmboek hebben, in eene Voorreden, dit hun doen gewettigd.

Vooruitloopend mogt *de Haarlemsche Doopsgezinde Gemeente*, in die dagen, beschouwd worden: zo veel bijvals vondt egter dit werk, dat veele *Doopsgezinde* Gemeentens zich dien arbeid ten nutte maakten. Het vertier, daar door veroorzaakt, bragt niet weinig toe om een nieuwen Druk te vorderen, die iets over het midden der laatstvoorgaande Eeuwe verscheen, met eenige veranderingen en verbeteringen in de berijmde Psalmen zelve, en de toevoeging van een en ander Lied. Deeze uitgave strekte tot den tegenwoordigen tijd. Noodzaaklijk was een Herdruk geworden, wilde men, in onze Gemeente, aanhouden met die Psalmberijming te zingen, en andere Gemeentens daar van te voorzien.

Intusschen was de Psalmberijming onder de Zinspreuk LAUS DEO, SALUS POPULO, uitgegeeven, die een welverdienden opgang maakte, en waar van men zich in verscheide Christen-Gemeentens, bediende. – Laater verscheen *Het Boek der Psalmen, nevens de Gezangen bij de Hervormde Kerk in Nederland in gebruik; door last van de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden; uit drie berijmingen, in den Jaare* 1773, *gekoozen*. – Beide deeze Berijmingen waren zeker meer bepaald Psalmberijmingen, dan die, welke wij gebruikten; ter oorzaake van de Uitbreidingen, die men veeler wegen daar in aantreft; schoon die eigenste Uitbreidingen niet zelden gepaste Zangstoffe opleverden, bij der *Christenen* handhaaving van den openbaaren Eerdienst, in de meer bepaalde Psalmberijmingen schaars te vinden. – De voorheen van één gescheide en nu veréénigde *Doopsgezinde Gemeentens te Amsterdam* hadden ieder een Bundel Liederen en Gezangen in zwang gebragt. De *Haarlemsche Doopsgezinde* Gemeente, eertijds voor uit, kwam nu, in dit Stuk, agter aan.

De bovengemelde noodzaaklijkheid eener derde Uitgave

baarde overleg, wat te doen? Naa veel overweegens viel het besluit des Grooten Kerkenraads, dat 'er een nieuwe Verzameling van Gezangen voor de Gemeente zou vervaardigd worden, door eenige der Leden uit het midden diens kerkenraads gekoozen, onder goedkeuring van dien Kerkenraad zelven.

De zeer gegronde aanmerkingen over den aart en inhoud der Psalmen, in 't algemeen, als min geschikt om in eene Christlijke Vergadering gezongen te worden, blijkens het klein aantal uit alle, die ten openbaaren gebruike dienden, wanneer men, met eenig oordeel, de Zangstoffen uitkoos, maakten het ongeraaden *alle de Psalmen* te behouden; terwijl de overweeging van het veelvuldig schoone, verheevene, treffende en zuivere Godsverheerlijking ademende, in de Harpliederen voorhanden, het besluit baarde om, schoon veele Psalmen geheel ongebruikt laatende, bijlang na niet alle ter zijde te stellen, maar verscheide, of geheel, of gedeeltlijk, in ons Werk, ter geschikte plaatze, in te vlegten. Uit deezen hoofde konden de *Christlijke Gezangen, voor de Openbaare Godsdienstoefeningen door den Kerkenraad der Doopsgezinde Gemeente, vergaderende in de Kerk de Zon te Amsterdam*, zo als zy daar lagen, ons wel eenigzins, doch niet ten vollen, dienen.

Een nieuw Plan werd hier uit gebooren. Naa eene verdeeling der onderwerpen en de schikking derzelven, oordeelden wij de handen ruim te hebben, om van de gedrukte Psalmen, Liederen en Gezangen, zo verre dit ons vrij stondt, gebruik te maaken, en voorts Dichters en Dichteressen aan te zoeken, om op deeze en geene Onderwerpen, waartoe wij geene ons voldoende gedrukte Stukken aantroffen, ons met de vrugten van hunnen geest te vereeren, en bij te draagen tot de *Christelijke Gezangen en Liederen* in dien smaak, als wij het beste keurden, en oordeelden ter meeste Stichting, bij den Openbaaren Eerdienst, te kunnen strekken. Naar ons inzien zijn wij, in dit laatst-

gemelde, niet ongelukkig geslaagd. Wij betuigen hier openlijk onzen dank voor de verleende hulpe.

Desgelijks namen wij de vrijheid, zoo ten aanziene van de overgenomene Dichtstukken, die zigtbaaren blijk van verschillende herkomst draagen, waar uit ook, bij enkele gelegenheden, een onvermijdelijk verschil in de Spelling eeniger woorden gebooren is, als ten opzigte der tusschen gevoegde Psalmen of gedeeltens derzelven, naar onze voorige Berijming of de Berijming van anderen, die, met de bij ons dienstig of noodig gekeurde veranderingen, te plaatsen. – Omtrent de Liederen, zints veele Jaaren, in onze Gemeente gezongen, vermeenden wij de vrijheid te moogen gebruiken, om een en ander, als min met de thans opgeklaarder denkwijze in het stuk van den Godsdienst strookende, geene plaats in deezen Bundel te verleenen: terwijl wij eenige met veranderingen behielden, en andere daar aan toevoegden.

Het zal zeker veelen in het oog vallen, dat ’er zoo weinig Leerstelligs, en zoo veel Zedeleerends, in deezen Bundel voorkomt; doch wij oordeelden een Christlijk Gezang-Boek te moeten vervaardigen, en geen bestemd voor eenen bijzonderen Aanhang onder de Belijders des *Christendoms*. Elk kundige zal ontdekken, dat wij, in onze keuze, tot geene Dichters van eene bijzondere Gezindheid onder de Christenen ons bepaalden. Ook zal dit ons Werk daarom van een uitgebreider en algemeener Nut kunnen weezen; meer Stichtings, welke naar den Geloove in *Jesus Christus* is, aanbrengen; den waaren geest des oorspronglijken *Christendoms*, zuiverer ademen, zoo bij het gebruik in de Openbaare Godsvereering, als bij het leezen of zingen ten meer bijzonderen opbouw in Geloof en Deugd.

Onze hartgrondige wensch is, dat de arbeid, aan deeze Verzameling en Uitgave besteed, de bedoelde einden moge bereiken; de gemoederen ter Godsverheerlijking en Christlijke Deugd stemmen, en een middel weezen ter onzer Ze-

delijke volmaakinge, en voorbereidinge tot dien Staat van Gelukzaligheid, waarin de hier opgewekte Geest nieuwe en verhevener Liederen zal aanheffen, GODE en zijnen Eeniggebooren Zoon, onzen Heilland ter eere. Waar over wij den Godlijken zegen af en allen toebidden!

KLAAS VAN DER HORST.
PETRUS LOOSJES ADRIAANSZ.
BAREND HARTMAN VAN GRONINGEN.
MATTHIAS VAN GEUNS JZ.
MARTINUS BODISCO.
ADRIAAN LOOSJES PZ.

HAARLEM,
den 7 van Slachtmaand,
1803.

Inhoud der Christelijke gezangen en liederen; met derzelver melodijen.

I. afdeeling. *Gods Bestaan, Voorzienigheid en Volmaaktheden*.

1.	Het bestaan van God,	Psalm 84.
2.	De Schepping,	– 36.
3.	God verheerlijkt in Zijne Werken,	Gez. 74. *Gr. Bund.*
4.	God gepreezen als Schepper en Verzorger,	Psalm 104.
5.	Gods weldaadigheid in de Natuur,	– 65.
6.	God gepreezen in Zijne Werken,	– 136.
7.	Gods Voorzienigheid in het algemeen,	– 89.
8.	Gods Voorzienigheid over den Mensch,	– 8.
9.	Gods Regeering,	– 93.
10.	Gods Volmaaktheden,	– 111.
11.	Gods Eeuwigheid,	Gez. 81. *Gr. Bund.*
12.	Gods Eenheid,	Psalm 145.
13.	Gods Almagt,	– 89.
14.	Gods Alomtegenwoordigheid en Alweetendheid,	– 139.
15.	Gods Wijsheid,	– 27.
16.	Gods Goedheid,	– 36.
17.	Gods Grootheid en Goedheid,	– 145.
18.	Gods Barmhartigheid en Genade,	– 42.
19.	Gods Langmoedigheid,	– 103.
20.	Gods Goedertierenheid en Magt,	– 30.
21.	Gods Rechtvaardigheid,	Gez. 90. *Gr. Bund.*

22. Gods Heiligheid, Psalm 14.

23.	Gods Onveranderlijkheid,	Psalm 16. *m. verand.*
24.	Gods Algenoegzaamheid en Gelukzaligheid,	– 25.
25.	God, aller Menschen Vader,	– 36.
26.	God alleen het Voorwerp van Lof,	– 146.

II. afdeeling. *Godsdienst en Deugd in het algemeen.*

27.	Verpligting tot Deugd en Godsdienst in het algemeen,	Psalm 15.
28.	De Beminlijkheid der Deugd,	Gez. 114, *Gr. Bund.*
29.	De Haatlijkheid der Ondeugd,	– 115. *Gr. Bund.*
30.	’t Geluk der Pligtsbetrachting,	Psalm 112.
31.	Het Geweeten,	– 65.
32.	God, de Vijand der Boosheid,	– 5.
33.	Voordeelen der Deugd in dit Leeven,	– 128.
34.	’t Lot der Deugdzaamen en der Godloozen,	– 1.
35.	Het Heil van den Godsdienst,	Gez. 111. *Gr. Bund.*
36.	Oprechtheid.	Psalm 26.
37.	Schijnheiligheid	– 36.
38.	Standvastigheid en Onstandvastigheid,	– 84.
39.	Kloekmoedigheid,	– 3.

III. afdeeling. *Godsdienstpligt.*

40.	Godsdienstigheid,	Psalm 19.
41.	Godsdienstkennis,	– 39.
42.	De Reden,	Gez. 125. *Gr. Bund.*
43.	’t Bijgeloof,	Psalm 119.
44.	Liefde tot God,	Gez. 154. *Gr. Bund.*
45.	Liefde tot Jesus,	* *’t Hart door uwe liefde enz.*
46.	Godsdienstige Dankbaarheid,	Psalm 77.

47.	Onderwerping aan Gods Bestuur,	Psalm 91.
48.	Vertrouwen op God,	*Nieuwe.*
49.	God de steun der Vroomen,	Psalm 33.
50.	De Vrees des Heeren, de Grond van Vertrouwen,	– 34.
51.	Gerustheid in God,	– 131.
52.	God, onze Toeverlaat,	– 73.
53.	God, onze Steun in druk,	– 138.
54.	Troost in God,	– 62.
55.	God, onze Sterkte,	– 23.
56.	Godsdienstige Blijdschap,	– 150.
57.	Openbaare Eerdienst,	– 27.
58.	Bedezang voor de Predikatie,	*Bedezang. Berijm. bij de Herv.*
59.	Huiselijke Godsdienst,	* *'t Hart door uwe liefde enz.*
60.	Het Leezen der Heilige Schrift,	Psalm 143.
61.	Het Gebed,	Gez. 121. *Gr. Bund.*
62.	Het Gebed van onzen Heere Jesus Christus,	*ô Vader enz.*
63.	Boetvaardigheid en Bekeering,	Psalm 65.
64.	Het Uitstel der Bekeering,	* *Indien de Hoop* of Gez. 52. *Gr. Bund.*
65.	Bede om Genade,	Psalm 143.
66.	't Geluk van met God bevredigd te zijn,	– 32.
67.	Gehoorzaamheid aan God,	*Lofzang van Maria.*

IV. afdeeling. ***Pligten jegens de Naasten.***

68.	Goedwilligheid,	* *ô Middelaar enz.*

69.	Rechtvaardigheid,	Psalm 24.
70.	Waarheid en Trouw,	– 112.
71.	Weldaadigheid,	– 103.
72.	Vergeeflijkheid,	Gez. 6. *Gr. Bund.*
73.	Dankbaarheid,	Psalm 122.
74.	Vredelievendheid,	– 133.

75.	Vaderlands-liefde,	Psalm 24.
76.	Bededags-Lied,	– 27.
77.	Dankdags-Lied	– 89.

V. afdeeling. ***Pligten van den Mensch jegens zichzelven.***

78.	De Zelfkennis,	Psalm 116.
79.	Het Zelfbestuur,	– 115.
80.	De Maatigheid,	Gez. 145. *Gr. Bund.*
81.	De Zagtmoedigheid,	– 47. *Gr. Bund.* of * *ô Jesus ô waar enz.*
82.	De Nederigheid,	– 5. *Gr. Bund.*
83.	De Voorzigtigheid,	Psalm 138.
84.	De Naarstigheid,	*Nieuwe.*
85.	Gods Zegen noodig bij ’s Menschen poogen,	– 127.
86.	Blijmoedigheid,	– 136.
87.	Het Vergenoegen,	– 118.
88.	Pligten in Voorspoed,	Gez. 155. *Gr. Bund.*
89.	Pligten in Tegenspoed,	Psalm 65.
90.	Aankleeving aan God in Rampspoed,	– 3.
91.	Berusting in Gods schikkingen,	– 16.
92.	De Christelijke Lijdzaamheid,	– 3.

VI. afdeeling. ***De Christelijke Bedeeling.***

93.	Joannes de Dooper, de Wegbereider voor Jesus,	Psalm 36.

94.	De Uitmuntendheid en voordeelen van den Christelijken Godsdienst,	Gez. 109. *Gr. Bund.*
95.	De Wonderwerken van Jesus, Blijken Zijner Goddelijke Zending,	– 102. *Gr. Bund.*
96.	Jesus het Volkomenst Voorbeeld der Deugd,	– 99. *Gr. Bund.*
97.	De Voordeelen van Jesus dood,	* *Hoe groot de vrugten zijn.*

98.	Character van een Waar Christen,	Gez. 108. *Gr. Bund.*
99.	Zelfverlochening,	* *ô Jesus waarde Heer.*
100.	Broederlijke Liefde,	Gez. 131. *Gr. Bund.*
101.	Liefde tot de Vijanden,	Psalm 105.
102.	De Christelijke Verdraagzaamheid,	– 84.
103.	Het geeven van een Goed Voorbeeld,	– 116.
104.	Het Laatste Oordeel,	* *ô Middelaar.*
105.	Uitzigt in de Eeuwigheid,	Gez. 149. *Gr. Bund.*
106.	De Heerlijkheid en Gelukzaligheid van het Toekomend Leeven,	– 164. *Gr. Bund.*

VII. afdeeling. ***Gebeurtenissen, Lijdensstoffen, Gedenkdagen, Doop-, Proef-, Avondmaal- en Dank-Gezangen.***

107.	De Lofzang van Zacharias,	Psalm 104.
108.	De Lofzang van Maria,	*Lofzang van Maria.*
109.	Jesus Gebooren,	*Nieuwe.*
110.	De Boodschap aan de Herders,	Gez. 6. *Gr. Bund.*
111.	De Lofzang der Engelen,	– 7. *Gr. Bund.*
112.	De Lofzang van Simeon,	*Lofzang van Simeon.*
113.	Jesus in Gethsemane,	Gez. 13. *Gr. Bund.*
114.	Jesus Verraaden en Gevangen,	– 14. *Gr. Bund.*
115.	Jesus voor den Joodschen Raad,	Psalm 38.
116.	Jesus door Petrus verlochend,	Gez. 17. *Gr. Bund.*
117.	Jesus voor Pilatus,	– 18. *Gr. Bund.*
118.	Jesus voor Herodes,	Psalm 22.
119.	Jesus en Barrabas,	Gez. 19. *Gr. Bund.*

120.	Jesus Bespot en Gegeesseld,	Psalm 22.
121.	Laatste Terechtstelling van Jesus,	* *Wie kan het Tafereel.*
122.	Jesus Weggeleid en Gekruist,	– 22. *Gr. Bund.*
123.	Jesus Bespot aan het Kruis,	– 23. *Gr. Bund.*
124.	Jesus Dood,	– 24. *Gr. Bund.*
125.	Wonderen naa den Dood van Jesus,	Psalm 89.
126.	Jesus Begraaven,	Gez. 26. *Gr. Bund.*

127.	De Opstanding van Jesus,	* *Hoe groot de vrugten zijn.*
128.	Eerste Paaschlied,	Psalm 47.
129.	Tweede Paaschlied,	– 135.
130.	Hemelvaart-Lied,	* *Wie vaart daar heen* of Gez. 3. *Gr. Bund.*
131.	Jesus Heerlijkheid in den Hemel,	* *Wie zit in glorierijken stand.*
132.	Eerste Pinksterlied,	* *ô Jesus, groote Heer.*
133.	Tweede Pinksterlied,	* *ô Middelaar.*
134.	Lied voor de Bediening des Doops,	* *Als Jesus uit het graf* of Gez. 2. *Gr. Bund.*
135.	Boetzang bij de Bediening des Doops,	Gez. 44. *Gr. Bund.*
136.	Tusschenzang bij de Bediening des Doops,	Psalm 42.
137.	Lied naa de Bediening des Doops,	* *ô God maak hen.*
138.	Eerste Lied ter Voorbereiding voor het Avondmaal,	Gez. 54. *Gr. Bund.*
139.	Tweede Lied ter Voorbereiding van het Avondmaal,	* *Dat God een Geest is.*
140.	Lied voor het Vieren des Avondmaals,	Psalm 49.
141.	Tusschenzang bij het houden des Avondmaals,	– 30.
142.	Eerste Gezang bij het gebruik des Avondmaals,	* *Hoe zal zich nu enz.*
143.	Tweede Gezang bij het gebruik des Avondmaals,	* *ô Jesus ô waar enz.*
144.	Danklied naa het Avondmaal,	Psalm 65.

VIII. afdeeling. ***Nieuwjaars-Gezangen, en daartoe betrekkelijk.***

145.	Nieuwjaars-Zang,	Gez. 1. *Gr. Bund.*
146.	De Wisselvalligheid deezer Aarde,	– 2. *Gr. Bund.*
147.	Broosheid des Leevens,	Psalm 90.

148.	IJdelheid des Menschelijken Leevens,	Psalm 39.
149.	Onbestendigheid der Aardsche Goederen,	– 49.
150.	Troostzang wegens de Kortstondigheid des Leevens,	Gez. 159. *Gr. Bund.*

Tot opheldering van deezen Inhoud diene, dat door *Gez. Gr. Bund.* bedoeld worden de Melodijen van *de Christelijke Gezangen voor de Openbaare Godsdienstoefeningen*; te Amsterdam bij *J.C. Sepp* en *Zoon*, thans in het algemeen *de Groote Bundel* geheeten; alsmede dat de Melodijen van eenige der Liederen agter de Berijmde *Psalmen* bij de Gemeente der Vereenigde Doopsgezinden te Haarlem in gebruik, met een * getekend zijn, omdat dezelve tot gemaklijker gebruik bij den Openbaaren Godsdienst, gelijk elk eenigzins oplettenden terstond in het oog vallen zal, aanmerklijk veranderd zijn.

Ook heeft men noodig geagt, naa overleg met deskundigen, om, wat de Psalmwijzen aangaat, ten dien opzigte, de overziening en verbetering van J. DE PASSIUS, waarbij de Zangnooten overeenkomstig de Poëetische voeten verdeeld zijn te volgen; ook hebben wij, in navolging van denzelven de C en niet de G Sleutel gebruikt, omdat de eerstgemelde aan alle de Liefhebbers van het Psalmgezang bekend is; doch daar deeze in de gewoone Kerkboeken op de derde Lijn wordt gevonden, is die in dit Gezangboek, even als in dat van PASSIUS op de eerste Lijn geplaatst; om dat hij, op de Middellijn staande, dan de eigenlijke *Altsleutel* zijnde, voor onzen gewoonen Kerktoon veel te laag is; waarmede de *C* of *Cantsleutel* ongelijk beter overeenkomt.

Alleen valt omtrent het 68ste, 104de en 133ste Gezang aan te merken, dat het B molteken geplaatst is vooraan op de vierde Linie, dewijl anders het B molteken uit hoofde van de veelheid der *Mi's* te dikmaals herhaald zou moeten worden.

Eindelijk, dewijl door het verplaatsen des Sleutels noodwendig eenige verandering ten aanzien van het zogenaamd, *B duur* en *B molteken* heeft moeten ontstaan volgt hier het onderstaande

MUZIEK-ONDERWIJS.

B MOL.

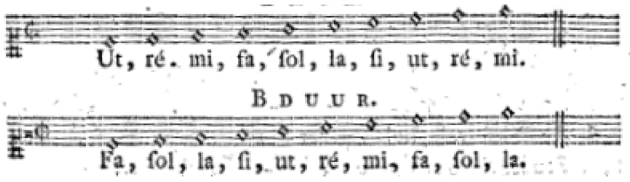

Ut, ré, mi, fa, sol, la, si, ut, ré, mi.

B DUUR.

Fa, sol, la, si, ut, ré, mi, fa, sol, la.

I. afdeeling. Gods bestaan, voorzienigheid en volmaaktheden.

Christelijke gezangen en liederen.

I. Het bestaan van God.

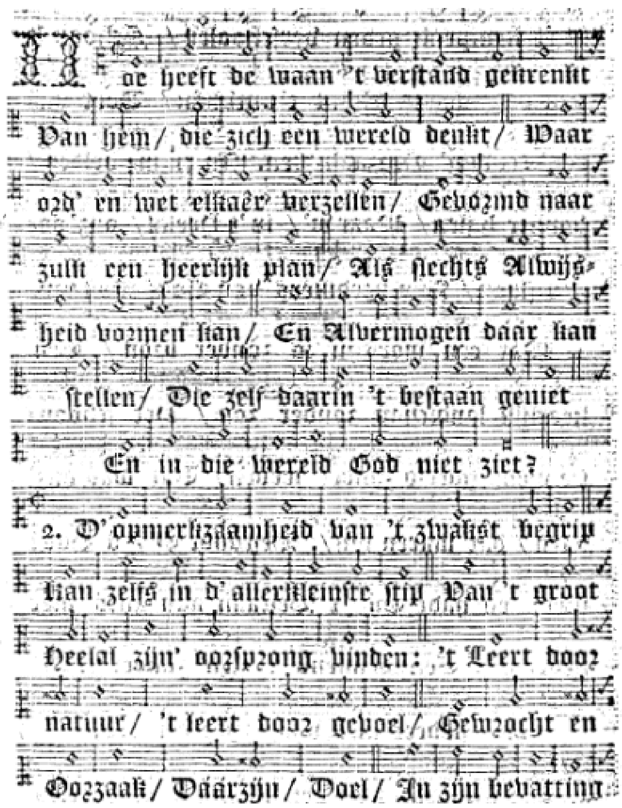

*H*oe heeft de waan ’t verstand gekrenkt
Van hem, die zich een wereld denkt,
Waar ord’ en wet elkaêr verzellen,
Gevormd naar zulk een heerlijk plan,
Als slechts Alwijsheid vormen kan,
En Alvermogen daar kan stellen,
Die zelf daarin ’t bestaan geniet
En in die wereld God niet ziet?

2 D’ opmerkzaamheid van ’t zwakst begrip
Kan zelfs in d’ allerkleinste stip
Van ’t groot Heelal zijn’ oorsprong vinden:
’t Leert door natuur, ’t leert door gevoel,
Gewrocht en Oorzaak, Dáárzijn, Doel,
In zijn bevatting

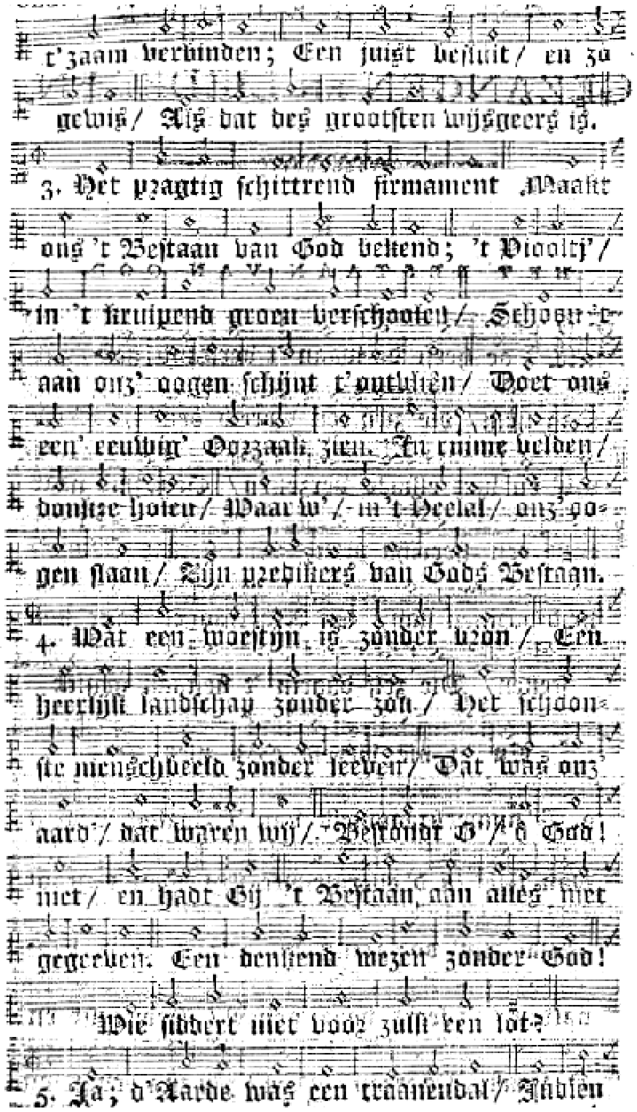

t' zaam verbinden;
Een juist besluit, en zo gewis,
Als dat des grootsten wijsgeers is.

3 Het pragtig schittrend firmament
Maakt ons 't Bestaan van God bekend;
't Viooltj', in 't kruipend groen verschoolen,
Schoon 't aan onz' oogen schijnt t' ontvliên,
Doet ons een' eeuwig' Oorzaak zien.
In ruime velden, donkre holen,
Waar w', in 't Heelal, onz' oogen slaan,
Zijn predikers van Gods Bestaan.

4 Wat een woestijn is zonder bron,
Een heerlijk landschap zonder zon,
Het schoonste menschbeeld zonder leeven,
Dat was onz' aard', dat waren wij,
Bestondt G', ô God! niet, en hadt
Gij 't Bestaan aan alles niet gegeeven.
Een denkend wezen zonder God!

Wie siddert niet voor zulk een lot?

Ia; d'Aarde was een traanendal,
Indien

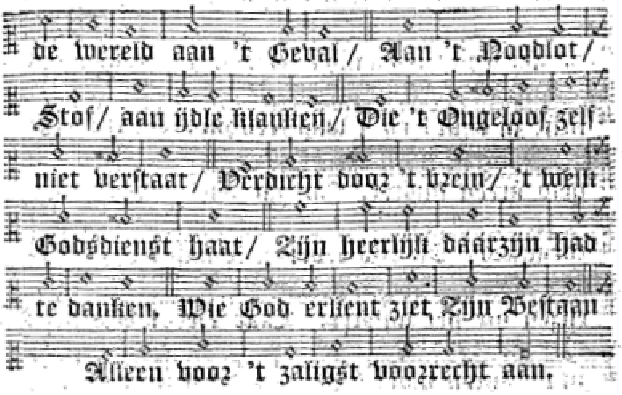

de wereld aan ’t Geval,
Aan ’t Noodlot, Stof, aan ijdle klanken,
Die ’t Ongeloof zelf niet verstaat,
Verdicht door ’t brein, ’t welk Godsdienst haat,
Zijn heerlijk dáárzijn had te danken.
Wie God erkent ziet Zijn Bestaan
Alleen voor ’t zaligst voorrecht aan.

II. De Schepping.

*H*oe blinkt Uw Majesteit alom,
In ’t onbegrensde heiligdom
Der Schepping, eeuwig Koning!
Straalt ons bij nagt de hemel aan,
Dan zien wij maan en starren staan,
Als wagters voor Uw wooning.
Ontsluit de zon ons oog bij dag;
Zij leert ons vrolijk, met ontzag,
In haar Uw licht aanschouwen.
Zij is de spiegel, die ons ’t beeld

Van Uwe volheid mededeelt
En uitlokt tot vertrouwen.

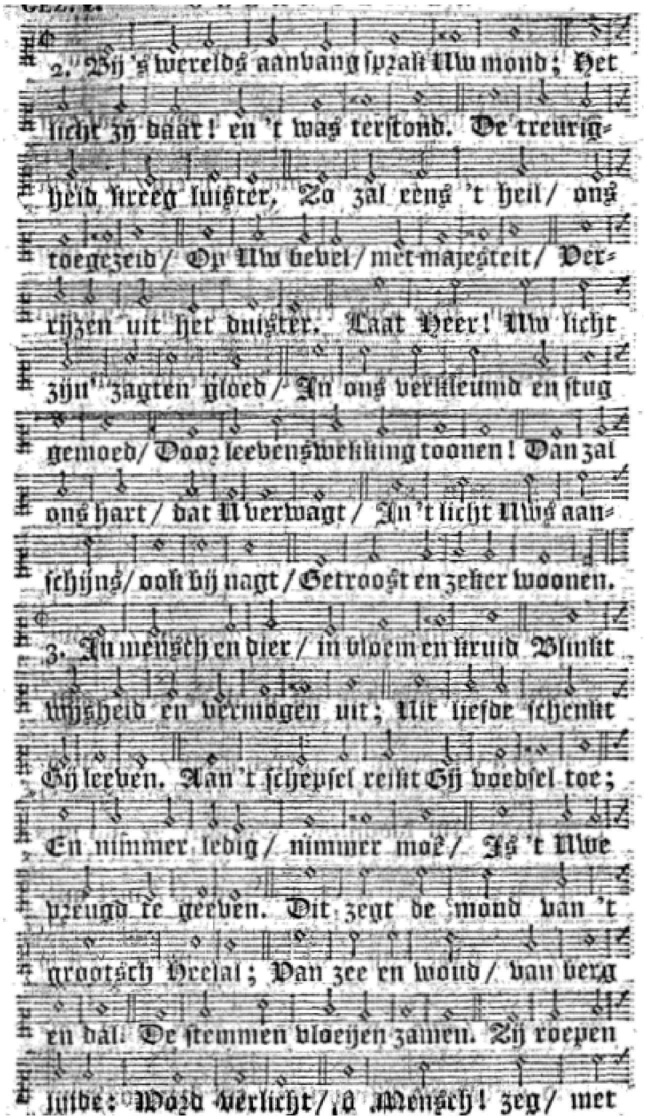

2 Bij ’s werelds aanvang sprak Uw mond;
Het licht zij daar! en ’t was terstond.
De treurigheid kreeg luister.
Zo zal eens ’t heil, ons toegezeid,
Op Uw bevel, met majesteit,
Verrijzen uit het duister.
Laat Heer! Uw licht zijn’ zagten gloed,
In ons verkleumd en stug gemoed,
Door leevenswekking toonen!
Dan zal ons hart, dat U verwagt,
In ’t licht Uws aanschijns, ook bij nagt,
Getroost en zeker woonen.

3 In mensch en dier, in bloem en kruid
Blinkt wijsheid en vermogen uit;
Uit liefde schenkt Gij leeven.
Aan ’t schepsel reikt Gij voedsel toe;
En nimmer ledig, nimmer moê,
Is ’t Uwe vreugd te geeven.
Dit zegt de mond van ’t grootsch Heelal;

Van zee en woud, van berg en dal.
De stemmen vloeijen zamen.
Zij roepen luide: Word verlicht,
ô Mensch! zeg, met

gevoel van pligt,
Op zo veel stemmen: Amen.

4 ô Rijke, vrolijke Natuur!
Doe ons uw schoonheid, uur op uur,
Vollediger bevatten
Hoe meer gij ons den Schepper toont,
Met wijsheid onze vlijt bekroont,
Hoe hooger wij U schatten.
Een zoon beschouwt zijns vaders magt,
Zijn wijsheid, liefd’ en stille pragt,
Met oogen nooit verzadigd:
Hoe scherp beluistert hij die stem,
Die van zijn’ vader spreekt tot hem,
Zijn’ roem en eer verdadigt.

5 Als wij in stroom of waterval,
In meiren, zeeën, rots of dal,
Zijn majesteit bewondren.
Dan zwelt een traan in ’t kinder-oog;
Ia moedig hooren wij omhoog

Den God der eere dondren.
Vertoont de worm, de rups, de mier,
De vlieg, de mug, ja ’t kleinste dier
Zijn wijz’en goede wetten;
Dan zal de naa-

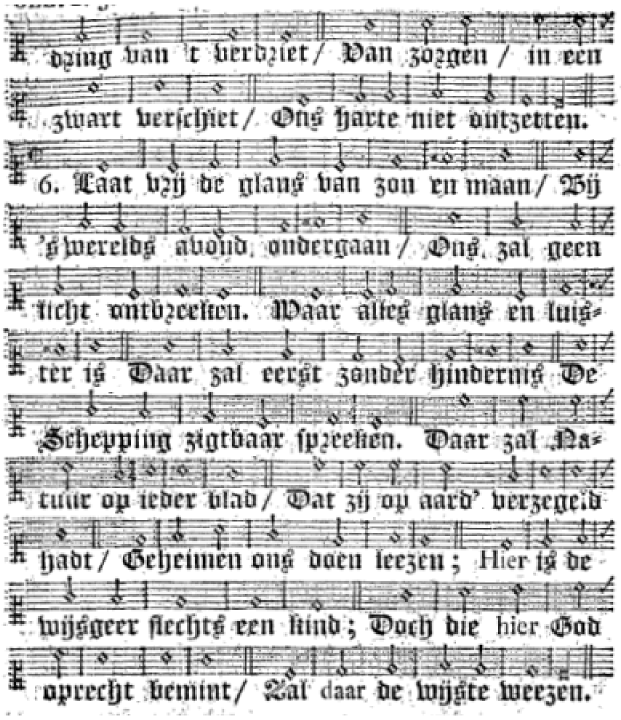

dring van ’t verdriet,
Van zorgen, in een zwart verschiet,
Ons harte niet ontzetten.

6 Laat vrij de glans van zon en maan,
Bij ’s werelds avond ondergaan,
Ons zal geen licht ontbreeken.
Waar alles glans en luister is
Daar zal eerst zonder hindernis
De Schepping zigtbaar spreeken.
Daar zal Natuur op ieder blad,
Dat zij op aard’ verzegeld hadt,
Geheimen ons doen leezen;
Hier is de wijsgeer slechts een kind;
Doch die *hier* God oprecht bemint,
Zal *daar* de wijste weezen.

III. God verheerlijkt in zijne werken.

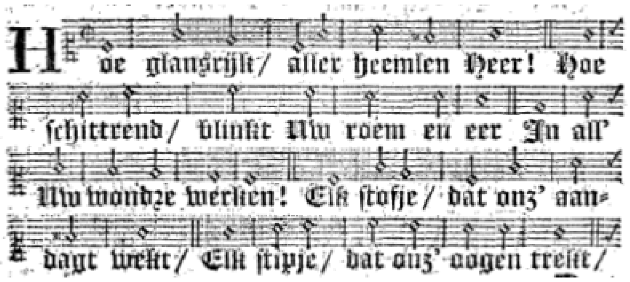

*H*oe glansrijk, aller heemlen Heer!
Hoe schittrend, blinkt Uw roem en eer

In all’ Uw wondre werken!
Elk stofje, dat onz’ aandag wekt,
Elk stipje, dat onz’ oogen trekt,

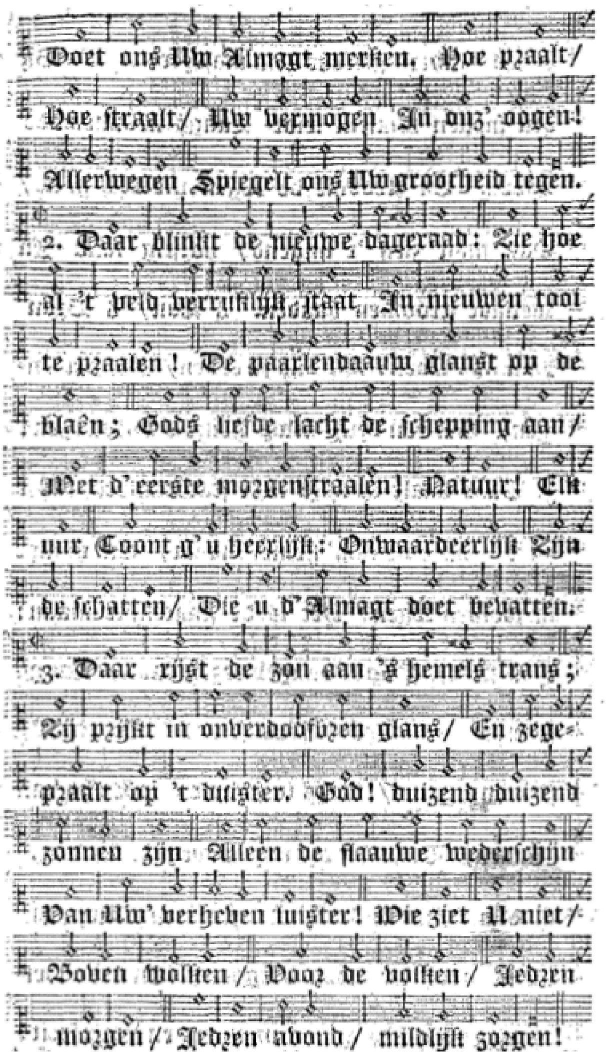

Doet ons Uw Almagt merken.
Hoe praalt,
Hoe straalt,
Uw vermogen
In onz' oogen!
Allerwegen
Spiegelt ons Uw grootheid tegen.

2 Daar blinkt de nieuwe dageraad:
Zie hoe al 't veld verruklijk staat
In nieuwen tooi te praalen!
De paarlendaauw glanst op de blaên;
Gods liefde lacht de schepping aan,
Met d' eerste morgenstraalen!
Natuur!
Elk uur
Toont g' u heerlijk:
Onwaardeerlijk
Zijn de schatten,
Die u d' Almagt doet bevatten.

3 Daar rijst de zon aan 's hemels trans;

Zij prijkt in onverdoofbren glans,
En zegepraalt op ’t duister.
God! duizend duizend zonnen zijn
Alleen de flaauwe wederschijn
Van Uw’ verheven luister!
Wie ziet
U niet,
Boven wolken,
Voor de volken,
Iedren morgen,
Iedren avond, mildlijk zorgen!

4 In donders spreekt Uw majesteit,
Als Gij den snellen bliksem leidt
Langs kronkelende paden.
En stroomt de regen uit Uw hand,
Dan mag zich ’t hijgend, dorstig land
In wellust stroomen baaden.
ô Zon,
ô Bron
Van ons leven!
Zie ons streeven,
Vol verlangen,
Om een drup Uws heils t’ ontvangen!

5 Daar daalt de nagt in ’t starrenkleed,
Wie is ’t, die aan Uw’ hemel treedt,
En glanst de wolken tegen?
Het is de staatelijke maan:
Hoe streeft z’op d’aangeweezen baan,
Langs starrenrijke wegen!
Zoo straal’,
Zoo daal’,
In ons harte,

Zelfs in smarte,
’t Licht van boven
Daar w’ op onzen weg U looven!

6 Uw Almagt voert de stormen aan;
Uw wenk doet werelden vergaan,
En werelden verrijzen!
God, groot in magt en majesteit!

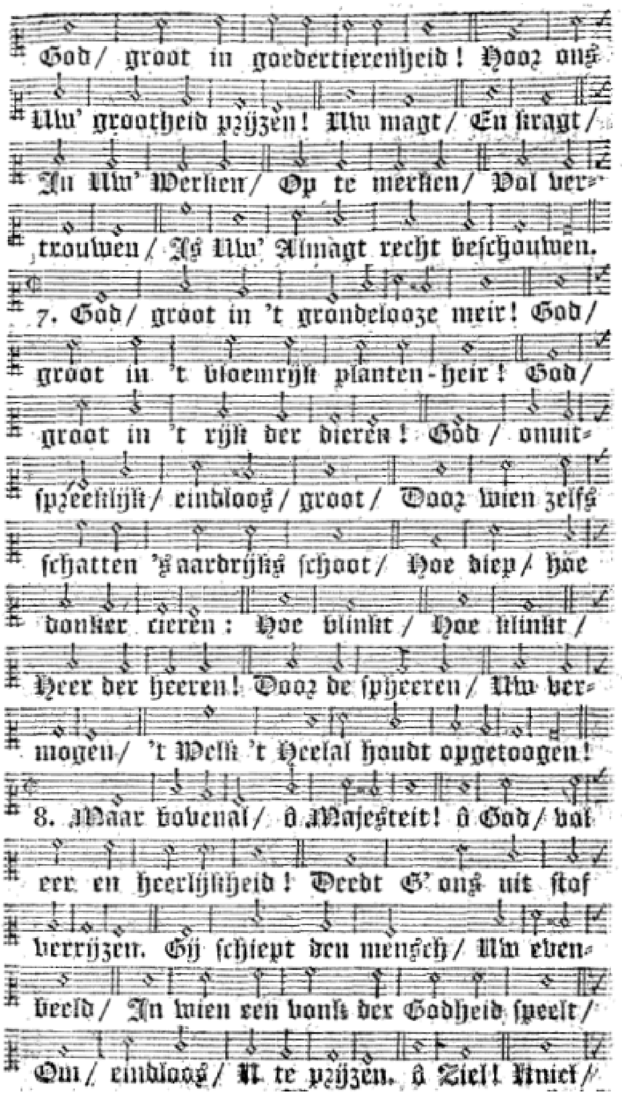

God, groot in goedertierenheid!
Hoor ons Uw’ grootheid prijzen!
Uw magt,
En kragt,
In Uw’ Werken,
Op te merken,
Vol vertrouwen,
Is Uw’ Almagt recht beschouwen.

7 God, groot in ’t grondelooze meir!
God, groot in ’t bloemrijk planten-heir!
God, groot in ’t rijk der dieren!
God, onuitspreeklijk, eindloos, groot,
Door wien zelfs schatten ’s aardrijks schoot,
Hoe diep, hoe donker cieren:
Hoe blinkt,
Hoe klinkt,
Heer der heeren!
Door de spheeren,
Uw vermogen,
’t Welk ’t Heelal houdt opgetoogen!

8 Maar bovenal, ô Majesteit!
ô God, vol eer en heerlijkheid!
Deedt G’ ons uit stof verrijzen.
Gij schiept den mensch, Uw evenbeeld,
In wien een vonk der Godheid speelt,
Om, eindloos, U te prijzen.
ô Ziel!
Kniel,

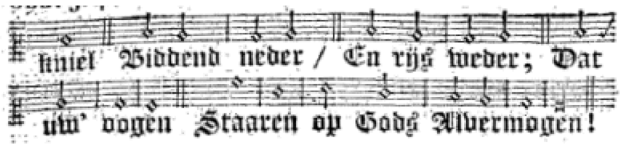

kniel
Biddend neder,
En rijs weder;
Dat uw’ oogen
Staaren op Gods Alvermogen!

IV. God geprezen als schepper en verzorger.

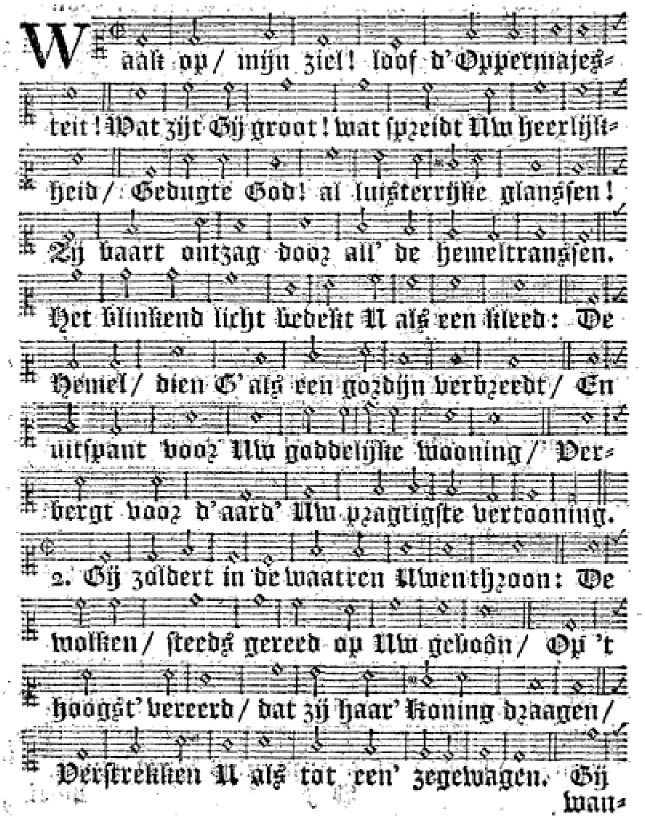

*W*aak op, mijn ziel! loof d’ Oppermajesteit!
Wat zijt Gij groot! wat spreidt Uw heerlijkheid,
Gedugte God! al luisterrijke glanssen!
Zij baart ontzag door all’ de hemeltranssen.
Het blinkend licht bedekt U als een kleed:
De Hemel, dien G’ als een gordijn verbreedt,
En uitspant voor Uw goddelijke wooning,
Verbergt voor d’aard’ Uw pragtigste vertooning.

2 Gij zoldert in de waatren Uwen throon:
De wolken, steeds gereed op Uw geboôn,
Op ’t hoogst’ vereerd, dat zij haar’ Koning draagen,
Verstrekken U als tot een’ zegewagen.
Gij

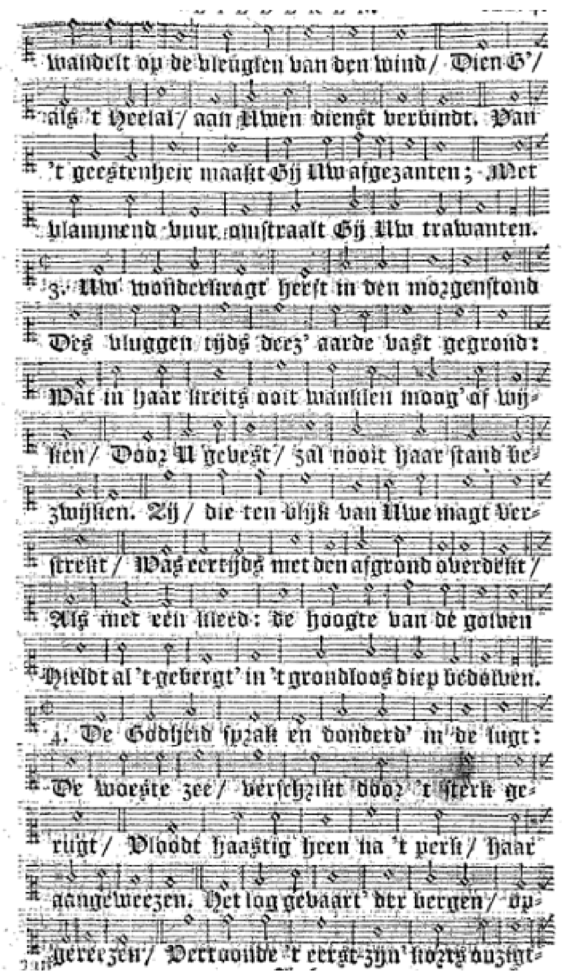

wandelt op de vleuglen van den wind,
Dien G', als 't Heelal, aan Uwen dienst verbindt.
Van 't geestenheir maakt Gij Uw afgezanten;
Met vlammend vuur omstraalt Gij Uw trawanten.

3 Uw wonderkragt heeft in den morgenstond
Des vluggen tijds deez' aarde vast gegrond:
Wat in haar kreits ooit wanklen moog' of wijken,
Door U gevest, zal nooit haar stand bezwijken.
Zij, die ten blijk van Uwe magt verstrekt,
Was eertijds met den afgrond overdekt,
Als met een kleed: de hoogte van de golven
Hieldt al 't gebergt' in 't grondloos diep bedolven.

4 De Godheid sprak en donderd' in de lugt:
De woeste zee, verschrikt door 't sterk gerugt,
Vloodt haastig heen na 't perk, haar aangeweezen.
Het log gevaart' der bergen, opgereezen,
Vertoonde 't eerst zijn' korts onzigt-

bren top,
En hief alom de fiere kruinen op.
’t Ontelbaar tal van vrugtbre daalen daalde
Ter juiste plaats, die Gods bevel bepaalde.

5 D’ ontembre zee houdt stand waar ’t God gebiedt,
Zij overschrijdt de vaste stranden niet:
Zij ziet haar magt door hooger magt betoomen,
En zal deez’ aard’ nooit weder overstroomen.
Gods goedheid zendt de koele bronnen uit:
Zij wandelen met ruischend stroom geluid
De bergen om, en dwaalen en verspreijen
Zich wijd en zijd door beemden en valeijen.

6 Het nuttig vee en ’t roofziek boschgediert,
Zelfs d’ ezel, die door woeste wouden zwiert,
Die, ongetemd, zich kreunt aan juk noch koorden,
Vindt laafenis aan haare frische boorden.
’t Gevogelte, dat in zijn snelle vlugt
De vlerken klapt en opstijgt na de lugt
Of uit

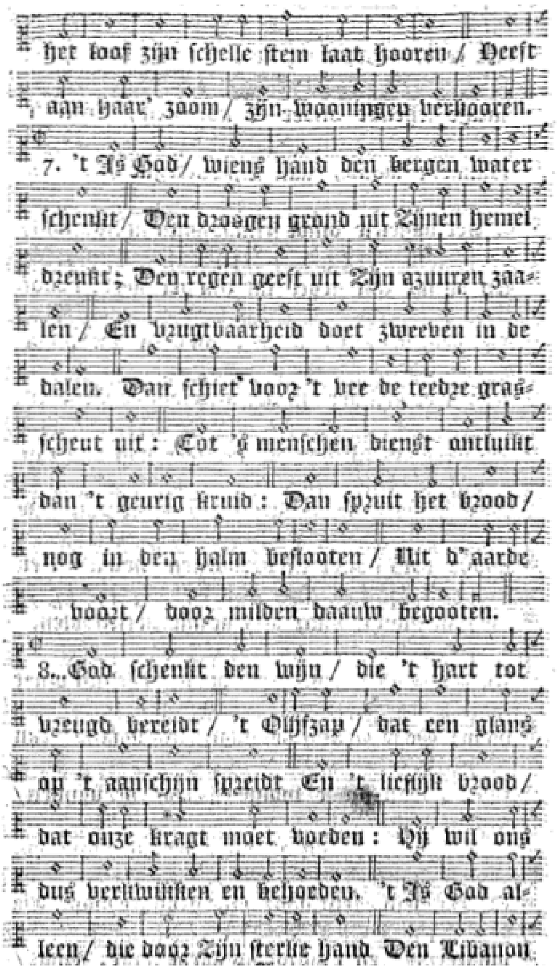

het loof zijn schelle stem laat hooren,
Heeft aan haar’ zoom, zijn wooningen verkooren.

7 ’t Is God, wiens hand den bergen water schenkt,
Den droogen grond uit Zijnen hemel drenkt;
Den regen geeft uit Zijn azuuren zaalen,
En vrugtbaarheid doet zweeven in de dalen.
Dan schiet voor ’t vee de teedre grasscheut uit:
Tot ’s menschen dienst ontluikt dan ’t geurig kruid:
Dan spruit het brood, nog in den halm beslooten,
Uit d’ aarde voort, door milden daauw begooten.

8 God schenkt den wijn, die ’t hart tot vreugd bereidt,
’t Olijfzap, dat een glans op ’t aanschijn spreidt
En ’t lieflijk brood, dat onze kragt moet voeden:
Hij wil ons dus verkwikken en behoeden.
’t Is God alleen, die door Zijn sterke hand
Den Libanon

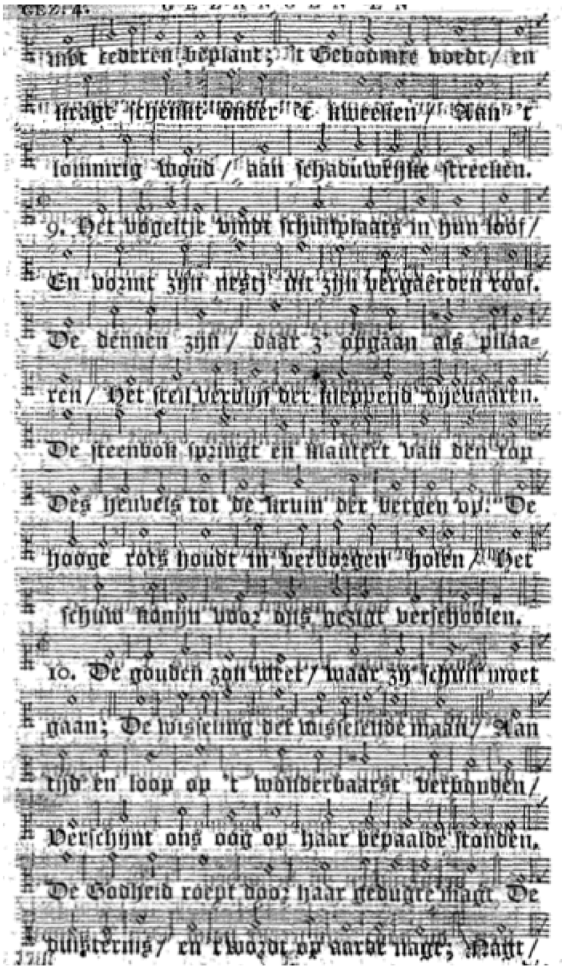

met cederen beplant;
’t Geboomte voedt, en kragt schenkt onder ’t kweeken,
Aan ’t lommrig woud, aan schaduwrijke streeken.

9 Het vogeltje vindt schuilplaats in hun loof,
En vormt zijn nestj’ uit zijn vergaêrden roof.
De dennen zijn, daar z’ opgaan als pilaaren,
Het steil verblijf der kleppend’ oijevaaren.
De steenbok springt en klautert van den top
Des heuvels tot de kruin der bergen op.
De hooge rots houdt in verborgen holen,
Het schuw konijn voor ons gezigt verschoolen.

10 De gouden zon weet, waar zij schuil moet gaan;
De wisseling der wisselende maan,
Aan tijd en loop op ’t wonderbaarst verbonden,
Verschijnt ons oog op haar bepaalde stonden.
De Godheid roept door haar gedugte magt
De duisternis, en ’t wordt op aarde nagt;
Nagt,

die 't gediert' in 't eenzaam woud ziet dwaalen,
Om voedsel voor het hongrig nest te haalen.

11 Het donker bosch weêrgalmt op 't heesch geschreeuw
Van leeuwenwelp en fieren jongen leeuw,
Die heet op roof, in afgelegen hoeken,
Al brullend' spijs van God, den geever, zoeken:
Maar op de komst van licht en dageraad,
Op 't zien der zon in 't glansrijk feestgewaad,
Keert elk van hun na zijn verborgen kuilen,
Daar zij, verzaad, zich voor het oog verschuilen.

12 Dan groet de mensch het rijzend morgenlicht,
Gewekt, gewenkt tot arbeid, tot zijn pligt.
Hij plant, hij bouwt, hij laat niet af van slaaven,
Tot dat de dag wordt in den nagt begraaven.
Hoe schoon, hoe groot, ô Oppermajesteit!
Is al Uw werk, gevormd met wijs beleid!
Uw wijsheid streelt oplettende gemoedren:

Al ’t aardrijk is vervuld door Uwe goedren.

13 D’ onpeilbre zee bergt in haar’ ruimen schoot
Een talloos tal van schepslen, klein en groot,
Die in haar kreits al weemlend speelenvaaren:
Het golvend ruim der rustelooze baaren
Wordt steeds doorkruist van schepen wijd en zijd,
Daar zwemt en duikt het schubbig heir om strijd,
Daar zien wij zelfs, om in die vreugd te deelen
Den vorst der zee, den Leviathan speelen.

14 Wat in de lugt, op d’aard, in ’t water leeft,
’t Wagt all’ op God, die elk zijn spijze geeft.
’t Wagt all’ op God, die alles kan behoeden.
Als Zijne gunst al ’t schepslen-heir wil voeden,
En liefderijk aan hunne nooddruft denkt,
Vergaadren zij den voorraad dien Hij schenkt,
En worden door Gods goedheid mild bejegend,
Elk op zijn tijd, in overvloed gezegend.

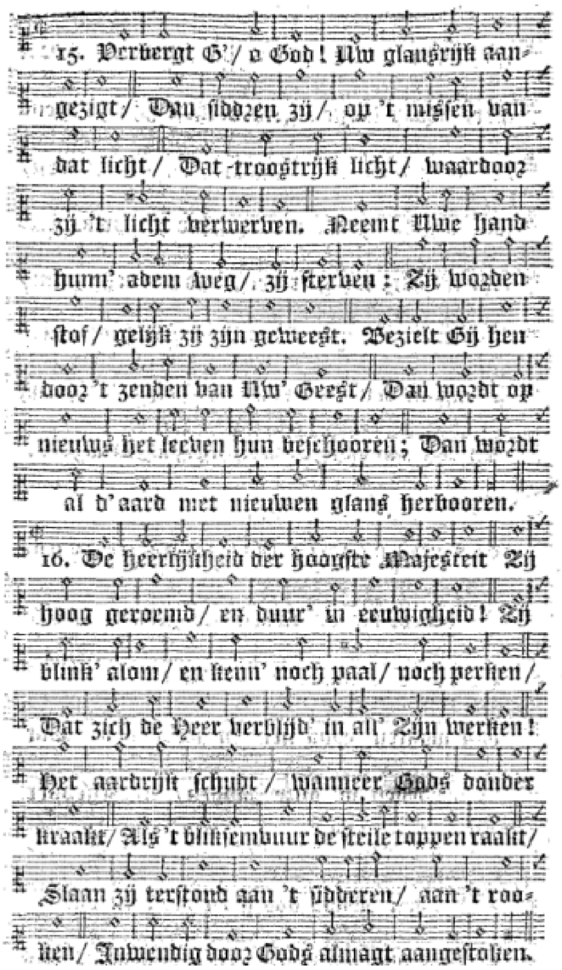

15 Verbergt G', o God! Uw glansrijk aangezigt,
Dan siddren zij, op 't missen van dat licht,
Dat troostrijk licht, waardoor zij 't licht verwerven.
Neemt Uwe hand hunn' adem weg, zij sterven:
Zij worden stof, gelijk zij zijn geweest.
Bezielt Gij hen door 't zenden van Uw' Geest,
Dan wordt op nieuws het leeven hun beschooren;
Dan wordt al d' aard met nieuwen glans herbooren.

16 De heerlijkheid der hoogste Majesteit
Zij hoog gevormd, en duur' in eeuwigheid!
Zij blink' alom, en kenn' noch paal, noch perken,
Dat zich de Heer verblijd' in all' Zijn werken!
Het aardrijk schudt, wanneer Gods donder kraakt,
Als 't bliksemvuur de steile toppen raakt,
Slaan zij terstond aan 't sidderen, aan 't rooken,
Inwendig door Gods almagt aangestoken.

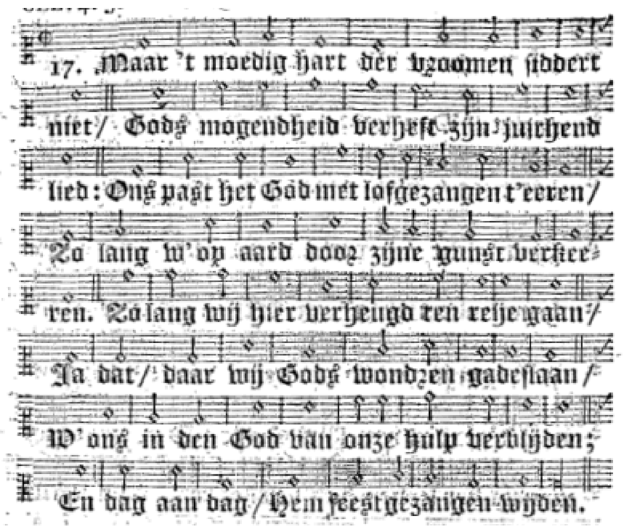

17 Maar ’t moedig hart der vroomen siddert niet,
Gods mogendheid verheft zijn juichend lied:
Ons past het God met lofgezangen t’eeren,
Zo lang w’ op aard door zijne gunst verkeeren.
Zo lang wij hier verheugd ten reije gaan,
Ia dat, daar wij Gods wondren gadeslaan,
W’ ons in den God van onze hulp verblijden;
En dag aan dag, Hem feestgezangen wijden.

V. Gods weldaadigheid in de natuur.

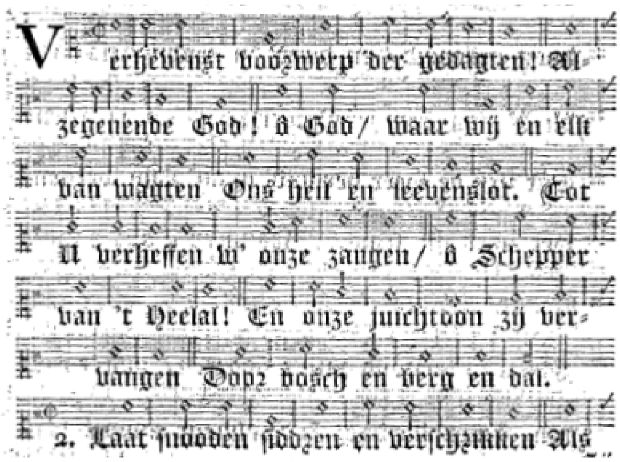

*V*erhevenst voorwerp der gedagten!
Alzegenende God!
ô God, waar wij en elk van wagten
Ons heil en leevenslot.
Tot U verheffen w’ onze zangen,
ô Schepper van ’t Heelal!
En onze juichtoon zij vervangen
Door bosch en berg en dal.

2 Laat snooden siddren en verschrikken
Als

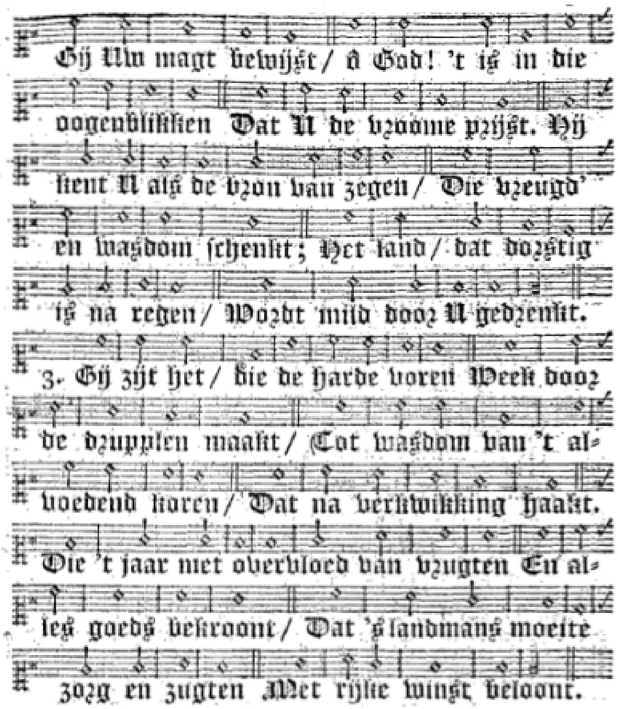

Gij Uw magt bewijst,
ô God! 't is in die oogenblikken
Dat U de vroome prijst.
Hij kent U als de bron van zegen,
Die vreugd' en wasdom schenkt;
Het land, dat dorstig is na regen,
Wordt mild door U gedrenkt.

3 Gij zijt het, die de harde voren
Week door de drupplen maakt,
Tot wasdom van 't alvoedend koren,
Dat na verkwikking haakt.
Die 't jaar met overvloed van vrugten
En alles goeds bekroont,
Dat 's landmans moeite zorg en zugten
Met rijke winst beloont.

VI. God gepreezen in zijne werken.

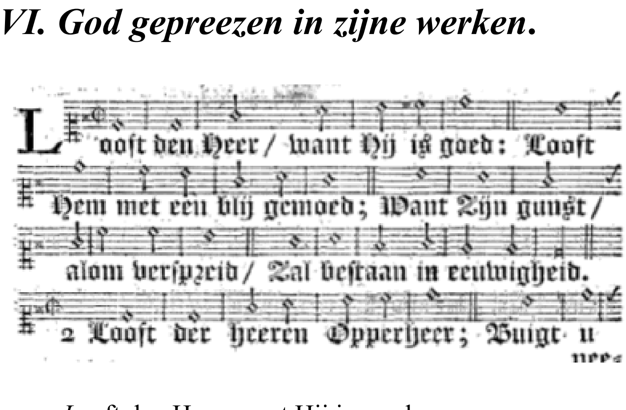

*L*ooft den Heer, want Hij is goed:
Looft Hem met een blij gemoed;

Want Zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

2 Looft der heeren Opperheer;
Buigt u

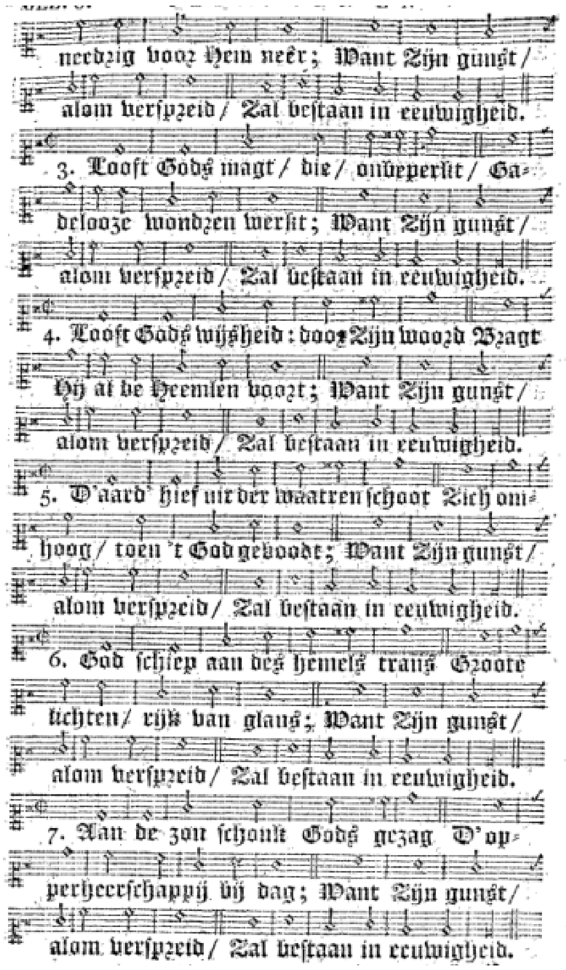

needrig voor Hem neêr;
Want Zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

3 Looft Gods magt, die, onbeperkt,
Gadelooze wondren werkt;
Want Zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

4 Looft Gods wijsheid: door Zijn woord
Bragt Hij al de Heemlen voort;
Want Zijn gunst alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

5 D'aard' hief uit der waatren schoot
Zich omhoog, toen 't God geboodt;
Want Zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

6 God schiep aan des hemels trans
Groote lichten, rijk van glans;
Want Zijn gunst alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

7 Aan de zon schonk Gods gezag

D’ opperheerschappij bij dag;
Want Zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

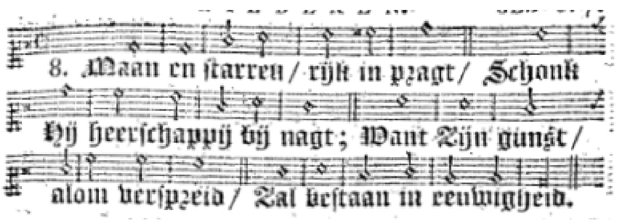

8 Maan en starren, rijk in pragt,
Schonk Hij heerschappij bij nagt;
Want Zijn gunst alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

VII. Gods voorzienigheid in het algemeen.

*D*oor geestdrift voor Uw' dienst, Uw' Tempel ingeleid,
Bewondren wij, ô God! thans Uw Voorzienigheid.
In 't uitgebreid Heelal, slechts door Uw oog gemeeten,
Wordt door Uw toevoorzigt, geen worm, geen mier vergeeten.
't Gevoelloos, 't kleinste spruitj', onzigtbaar voor onz' oogen,
Deelt in Uw vaderzorg, aanbidlijk Alvermogen!

2 Het zingend Voogelen-choor, het welk de lugt doorzweeft,
Het talloos Schepslen-heir, dat in de waatren leeft,
't Insect, dat onder d' aard' in uitgehoolde kuilen

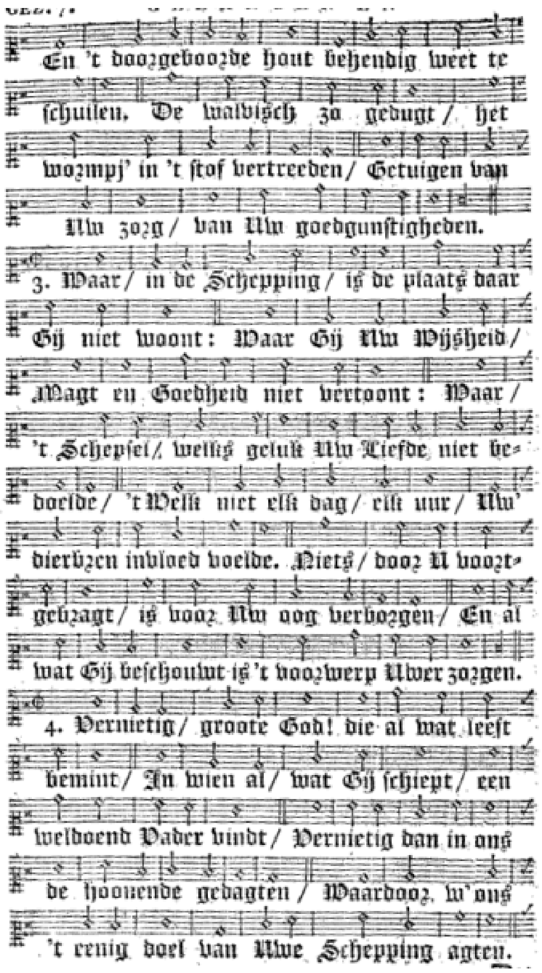

En 't doorgeboorde hout behendig weet te schuilen.
De walvisch zo gedugt, het wormpj' in 't stof vertreeden,
Getuigen van Uw zorg, van Uw goedgunstigheden.

3 Waar, in de Schepping, is de plaats daar Gij niet woont:
Waar Gij Uw Wijsheid, Magt en Goedheid niet vertoont:
Waar, 't Schepsel, welks geluk Uw Liefde niet bedoelde,
't Welk niet elk dag, elk uur, Uw dierbren invloed voelde.
Niets, door U voortgebragt, is voor Uw oog verborgen,
En al wat Gij beschouwt is 't voorwerp Uwer zorgen.

4 Vernietig, groote God! die al wat leeft bemint,
In wien al, wat Gij schiept, een weldoend Vader vindt,
Vernietig dan in ons de hoonende gedagten,
Waardoor w' ons 't eenig doel van Uwe Schepping agten

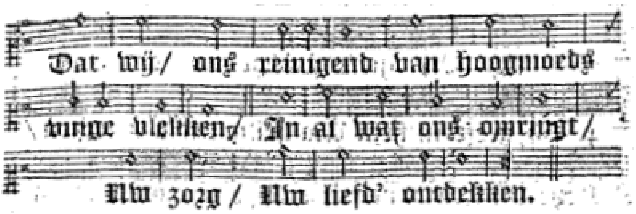

Dat wij, ons reinigend van hoogmoeds vuige vlekken,
In al wat ons omringt, Uw zorg, Uw liefd' ontdekken.

VIII. Gods voorzienigheid over den mensch.

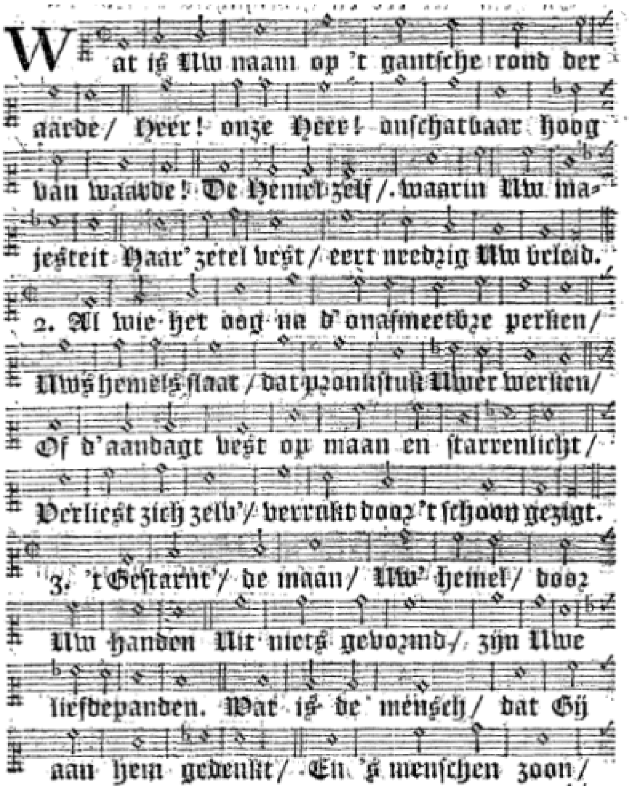

*W*at is Uw naam op 't gantsche rond der aarde,
Heer! onze Heer! onschatbaar hoog van waarde!
De Hemel zelf, waarin Uw majesteit
Haar' zetel vest, eert needrig Uw beleid.

2 Al wie het oog na d' onafmeetbre perken,
Uws hemels slaat, dat pronkstuk Uwer werken,
Of d' aandagt vest op maan en starrenlicht,
Verliest zich zelv', verrukt door 't schoon gezigt.

3 't Gestarnt', de maan, Uw' hemel, door Uw handen
Uit niets gevormd, zijn Uwe liefdepanden.
Wat is de mensch, dat Gij aan hem gedenkt,
En 's menschen zoon,

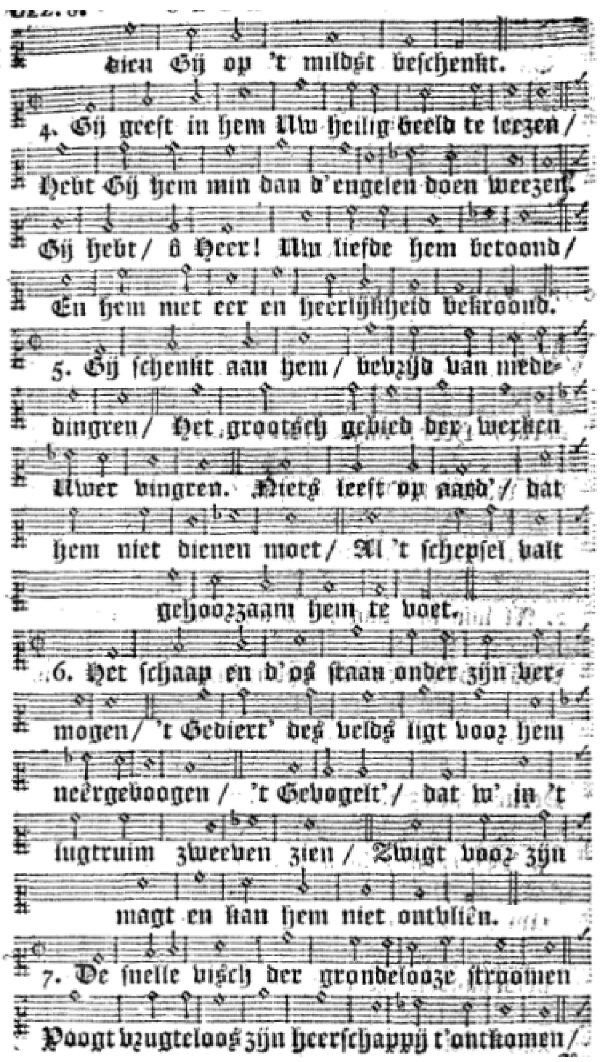

dien Gij op ’t mildst beschenkt.

4 Gij geeft in hem Uw heilig beeld te leezen,
Hebt Gij hem min dan d’ engelen doen weezen?
Gij hebt, ô Heer! Uw liefde hem betoond,
En hem met eer en heerlijkheid bekroond.

5 Gij schenkt aan hem, bevrijd van mededingren,
Het grootsch gebied der werken Uwer vingren.
Niets leeft op aard’, dat hem niet dienen moet,
Al ’t schepsel valt gehoorzaam hem te voet.

6 Het schaap en d’ os staan onder zijn vermogen,
’t Gediert’ des velds ligt voor hem neêrgeboogen,
’t Gevogelt’, dat w’ in ’t lugtruim zweeven zien,
Zwigt voor zijn magt en kan hem niet ontvliên.

7 De snelle visch der grondelooze stroomen
Poogt vrugteloos zijn heerschappij t’ ontkomen,

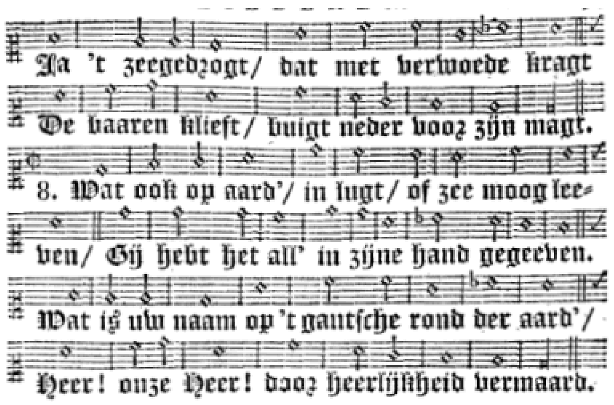

Ia ’t zeegedrogt, dat met verwoede kragt
De baaren klieft, buigt neder voor zijn magt.

8 Wat ook op aard’, in lugt, of zee moog leeven,
Gij hebt het all’ in zijne hand gegeeven.
Wat is uw naam op ’t gantsche rond der aard’,
Heer! onze Heer! door heerlijkheid vermaard.

IX. Gods regeering.

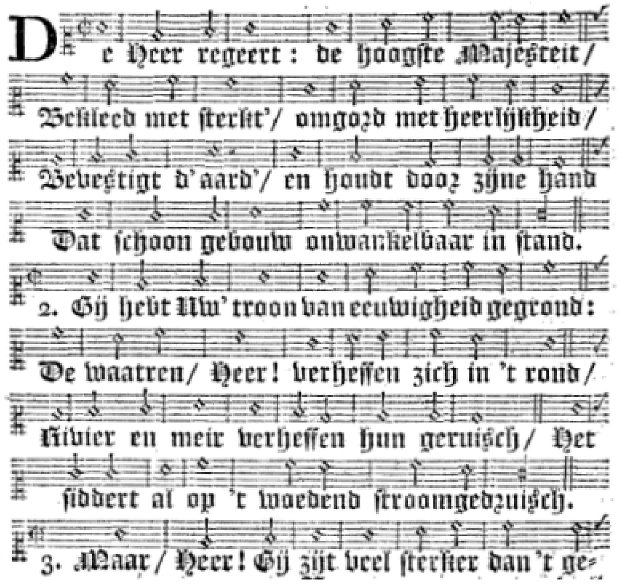

*D*e Heer regeert: de hoogste Majesteit,
Bekleed met sterkt’, omgord met heerlijkheid,
Bevestigt d’ aard’, en houdt door zijne hand
Dat schoon gebouw onwankelbaar in stand.

2 Gij hebt Uw’ troon van eeuwigheid gegrond:
De waatren, Heer! verheffen zich in ’t rond,
Rivier en meir verheffen hun geruisch,
Het siddert al op ’t woedend stroomgedruisch.

3 Maar, Heer! Gij zijt veel sterker dan ’t ge-

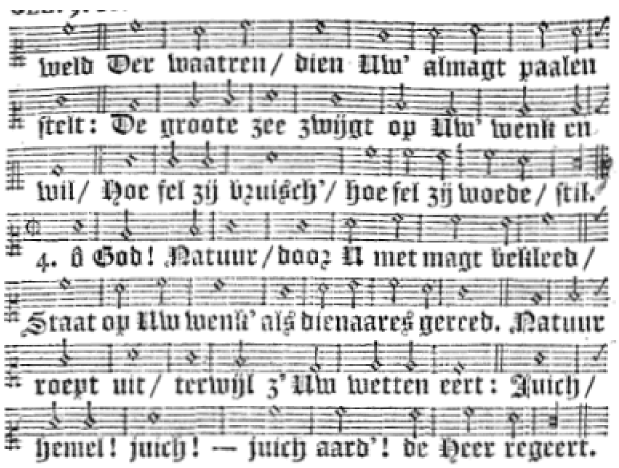

weld
Der waatren, dien Uw' almagt paalen stelt:
De groote zee zwijgt op Uw' wenk en wil,
Hoe fel zij bruisch', hoe fel zij woede, stil.

4 ô God! Natuur, door U met magt bekleed,
Staat op Uw wenk' als dienaares gereed.
Natuur roept uit, terwijl z' Uw wetten eert:
Iuich, hemel! juich! – juich aard'! de Heer regeert.

X. Gods volmaaktheid.

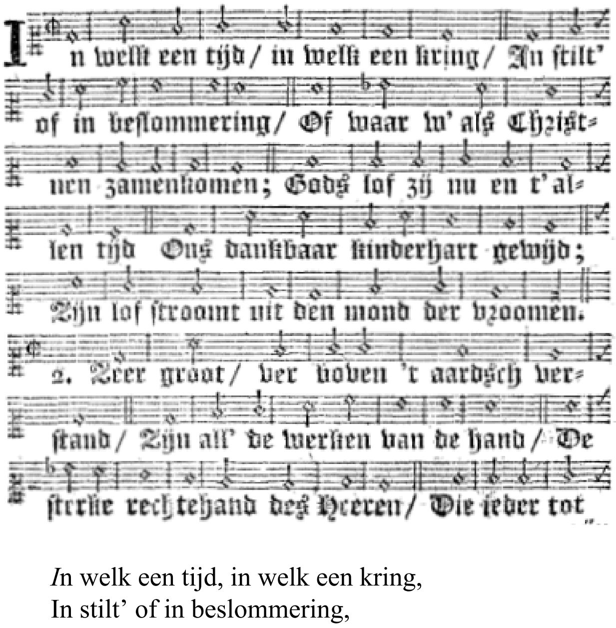

*I*n welk een tijd, in welk een kring,
In stilt' of in beslommering,
Of waar w' als Christnen zamenkomen;
Gods lof zij nu en t' allen tijd
Ons dankbaar kinderhart gewijd;
Zijn lof stroomt uit den mond der vroomen.

2 Zeer groot, ver boven 't aardsch verstand,
Zijn all' de werken van de hand,

De sterke rechtehand des Heeren,
Die ieder tot

zijn’ dienst gezind,
Als een opmerkzaam needrig kind,
De waare hemelwijsheid leeren.

3 Gods doen is enkle Majesteit
Geheel vervuld met heerlijkheid.
Zijn grootheid kent noch maat, noch perken
Van uitgebreidheid, plaats of duur.
Van Gods oneindige natuur
Getuigen eeuwig Zijne werken.

4 God is rechtvaardig, gunstrijk, goed;
Door Hem wordt ieder mensch gevoed,
Dat wij Hem dan met liefde vreezen.
God is ’t , die voor ons zorgt en waakt;
’t Zij heil ons kroont, ’t zij ramp genaakt,
Zijn zorg, Zijn liefde zij gepreezen.

5 Van alles, wat God wil of doet,
’t Zij schijnbaar kwaad, ’t zij zigtbaar goed,
Is billijkheid de maat en regel;
Al wat Hij wil is goed en recht,
Als wat Zijn heilig woord ons zegt,
Heeft wisse waarheid tot een zegel.

6 Gods Naam, Gods overgroote Naam,
Zij heilig en ontzachlijk, t' zaam
In alle menschlijke gedagten,
In alle ziel, die welgezind
Zich vast aan haaren God verbindt,
In denken, spreeken en betrachten.

7 Ia, willen wij den heilweg in,
Gods vrees zij wijsheids aanbegin.
Een heilge vrees voor 't heiligst weezen,
Die vrees, een rijke deugdenstof,
Wekk' onze liefd' en onzen lof,
Het best', ô God! is U te vreezen.

XI. Gods eeuwigheid.

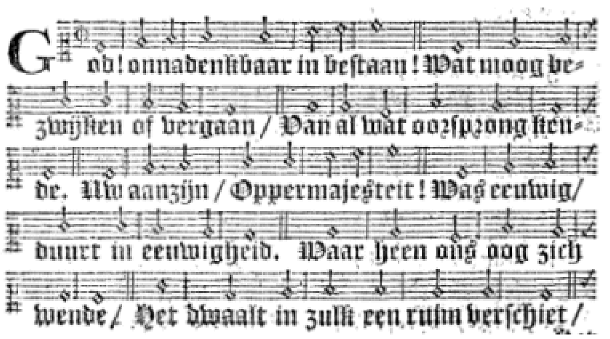

*G*od! onnadenkbaar in bestaan!
Wat moog bezwijken of vergaan,
Van al wat oorsprong kende.
Uw aanzijn, Oppermajesteit!
Was eeuwig, duurt in eeuwigheid.

Waar heen ons oog zich wende,
Het dwaalt in zulk een ruim verschiet,

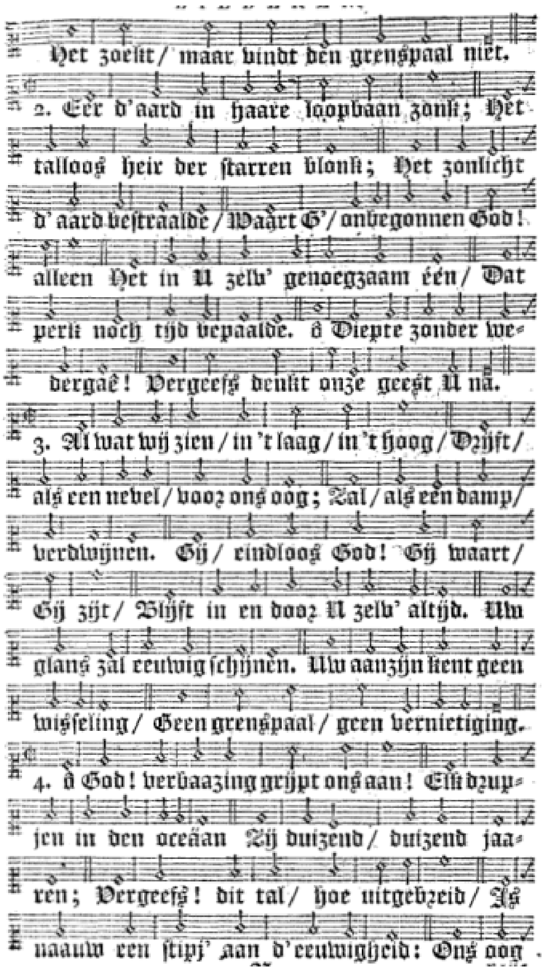

Het zoekt, maar vindt den grenspaal niet.

2 Eeer d' aard in haare loopbaan zonk;
Het talloos heir der starren blonk;
Het zonlicht d' aard bestraalde,
Waart G', onbegonnen God! alleen
Het in U zelv' genoegzaam één,
Dat perk noch tijd bepaalde.
ô Diepte zonder wedergaê!
Vergeefs denkt onze geest U na.

3 Al wat wij zien, in 't laag, in 't hoog,
Drijft, als een nevel, voor ons oog;
Zal, als een damp, verdwijnen.
Gij, eindloos God! Gij waart, Gij zijt,
Blijft in en door U zelv' altijd.
Uw glans zal eeuwig schijnen.
Uw aanzijn kent geen wisseling,
Geen grenspaal, geen vernietiging.

4 ô God! verbaazing grijpt ons aan!
Elk drupjen in den oceäan
Zij duizend, duizend jaaren;
Vergeefs! dit tal, hoe uitgebreid,
Is naauw een stipj' aan d' eeuwigheid:

Ons oog

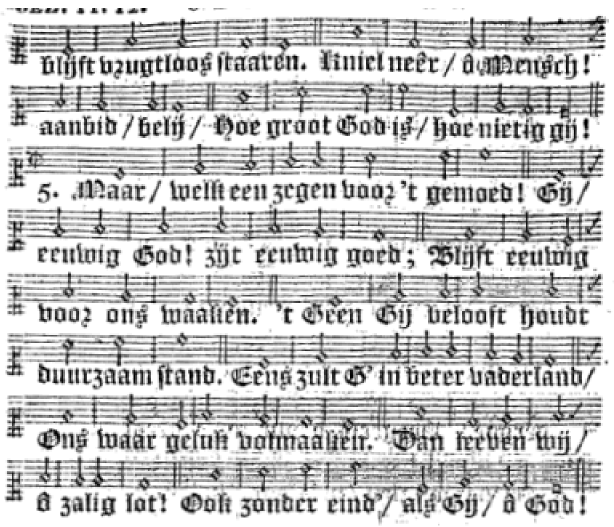

blijft vrugtloos staaren.
Kniel neêr, ô Mensch! aanbid, belij,
Hoe groot God is, hoe nietig gij!

5 Maar, welk een zegen voor ’t gemoed!
Gij, eeuwig God! zijt eeuwig goed;
Blijft eeuwig voor ons waaken.
’t Geen Gij belooft houdt duurzaam stand.
Eens zult G’ in beter vaderland,
Ons waar geluk volmaaken.
Dan leeven wij, ô zalig lot!
Ook zonder eind’, als Gij, ô God!

XII. Gods eenheid.

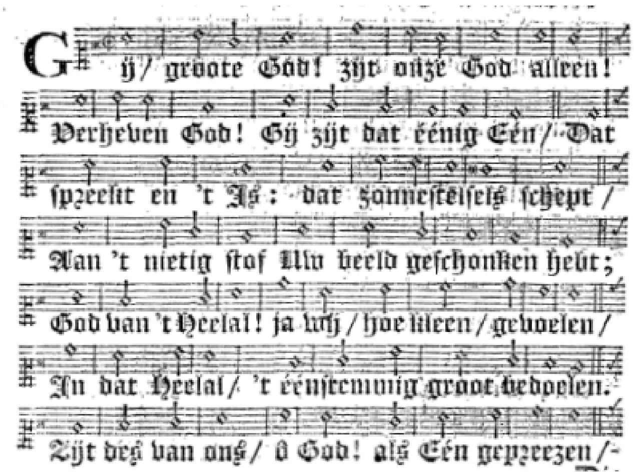

*G*ij, groote God! zijt onze God alleen!
Verheven God! Gij zijt dat éénig Eén,
Dat spreekt en ’t Is: dat zonnestelsels schept,
Aan ’t nietig stof Uw beeld geschonken hebt;
God van ’t Heelal! ja wij, hoe kleen, gevoelen,
In dat Heelal, ’t éénstemmig groot bedoelen.

Zijt des van ons, ô God! als Eén gepreezen,

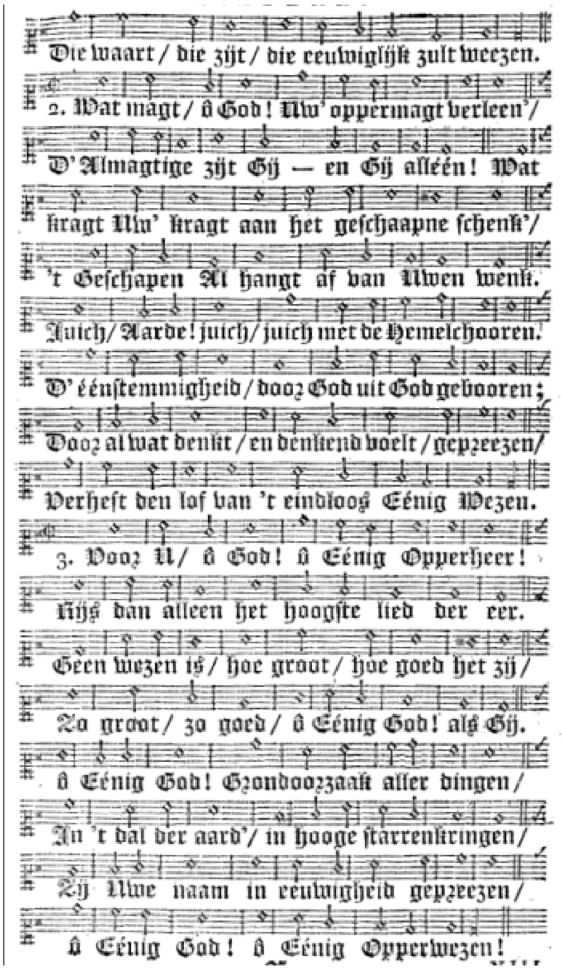

Die waart, die zijt, die eeuwiglijk zult weezen.

2 Wat magt, ô God! Uw' oppermagt verleen',
D' Almagtige zijt Gij – en Gij alléén!
Wat kragt Uw' kragt aan het geschaapne schenk',
't Geschapen Al hangt af van Uwen wenk.
Iuich, Aarde! juich, juich met de Hemelchooren.
D' éénstemmigheid, door God uit God gebooren;
Door al wat denkt, en denkend voelt, gepreezen,
Verheft den lof van 't eindloos Eénig Wezen.

3 Voor U, ô God! ô Eénig Opperheer!
Rijs dan alleen het hoogste lied der eer.
Geen wezen is, hoe groot, hoe goed het zij,
Zo groot, zo goed, ô Eénig God! als Gij.
ô Eénig God! Grondoorzaak aller dingen,
In 't dal der aard', in hooge starrenkringen,
Zij Uwe naam in eeuwigheid gepreezen,
ô Eénig God! ô Eénig Opperwezen!

XIII. Gods almagt.

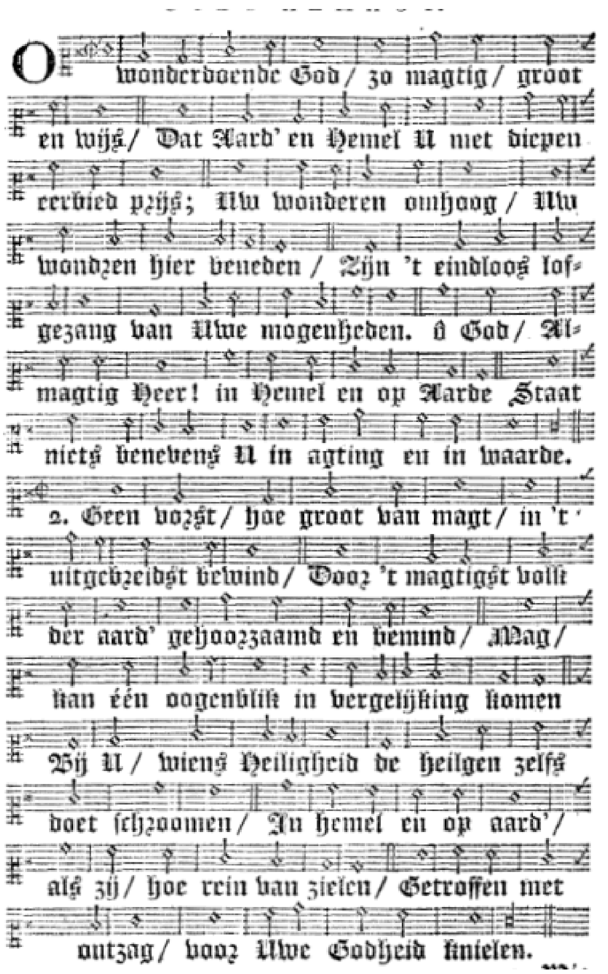

O wonderdoende God, zo magtig, groot en wijs,
Dat Aard' en Hemel U met diepen eerbied prijs;
Uw wonderen omhoog, Uw wondren hier beneden,
Zijn 't eindloos lofgezang van Uwe mogenheden.
ô God, Almagtig Heer! in Hemel en op Aarde
Staat niets benevens U in agting en in waarde.

2 Geen vorst, hoe groot van magt, in 't uitgebreidst bewind,
Door 't magtigst volk der aard' gehoorzaamd en bemind,
Mag, kan één oogenblik in vergelijking komen
Bij U, wiens Heiligheid de heilgen zelfs doet schroomen,
In hemel en op aard', als zij, hoe rein van zielen,
Getroffen met ontzag, voor Uwe Godheid knielen.

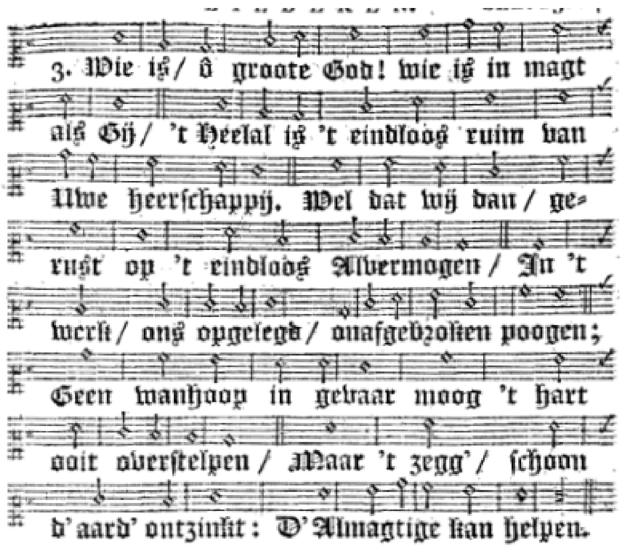

3 Wie is, ô groote God! wie is in magt als Gij,
’t Heelal is ’t eindloos ruim van Uwe heerschappij.
Wel dat wij dan, gerust op ’t eindloos Alvermogen,
In ’t werk, ons opgelegd, onafgebroken poogen;
Geen wanhoop in gevaar moog ’t hart ooit overstelpen,
Maar ’t zegg’, schoon d’ aard’ ontzinkt:
D’ Almagtige kan helpen.

XIV. Gods alomtegenwoordigheid en alweetendheid.

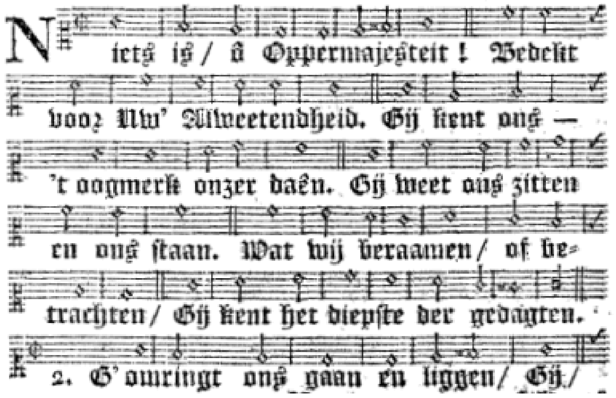

*N*iets is, ô Oppermajesteit!
Bedekt voor Uw’ Alweetendheid.
Gij kent ons – ’t oogmerk onzer daên.
Gij weet ons zitten en ons staan.
Wat wij beraamen, of betrachten,
Gij kent het diepste der gedagten.

2 G’ omringt ons gaan en liggen, Gij,

ô Heer! zijt altijd ons nabij.
Uw’ onbepaalde weetenschap
Kent onzen weg van stap tot stap:
Geen, woord is onze tong ontgleeden,
Of Gij, Gij weet reeds onze reden.

3 Gij hebt van achtren ons bezet;
Vooruit wordt ons de vlugt belet:
Bepaald door Uwe sterke hand.
Hoe zou ons kleen ons zwak verstand
Na Uwe wondre kennis streeven?
Z’ is ons te groot, te hoog verheven.

4 Waar zouden w’ Uwen Geest ontvliên?
Waar, Heer! zou ons Uw oog niet zien?
Al voeren w’ op na ’s hemels trans,
Daar zijt Gij, daar vertoont G’ Uw glans.
Al daalden wij ten afgrond neder,
Daar vonden w’ ook Uw aanschijn weder.

5 Al namen wij, ô Heer! te baat
De vleuglen van den dageraad;
Al waar’ aan ’t uiterste der zee
De plaats van onze legersteê,

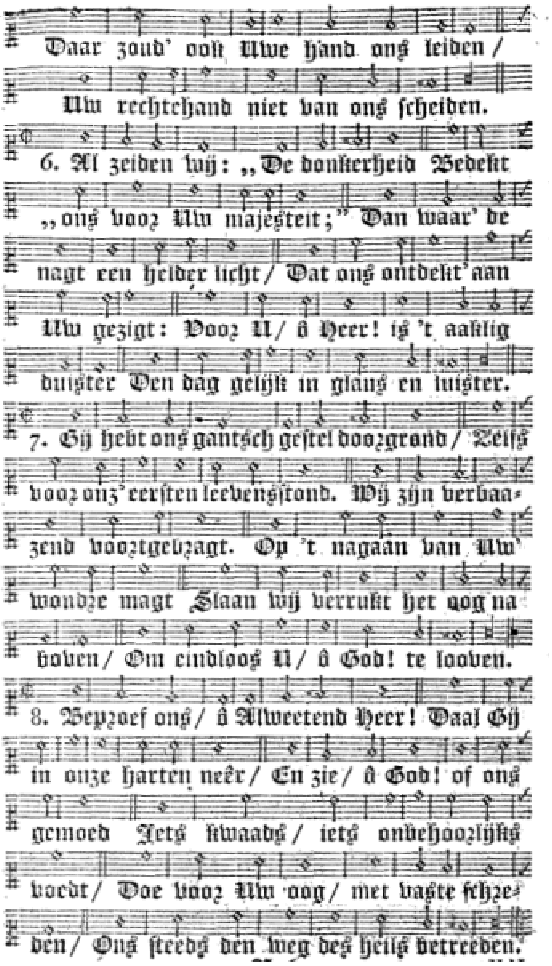

Daar zoud' ook Uwe hand ons leiden,
Uw rechtehand niet van ons scheiden.

6 Al zeiden wij:'De donkerheid
Bedekt ons voor Uw majesteit;'
Dan waar' de nagt een helder licht,
Dat ons ontdekt' aan Uw gezigt:
Voor U, ô Heer! is 't aaklig duister
Den dag gelijk in glans en luister.

7 Gij hebt ons gantsch gestel doorgrond,
Zelfs voor onz' eersten leevensstond.
Wij zijn verbaazend voortgebragt.
Op 't nagaan van Uw' wondre magt
Slaan wij verrukt het oog na boven,
Om eindloos U, ô God! te looven.

8 Beproef ons, ô Alweetend Heer!
Daal Gij in onze harten neêr,
En zie, ô God! of ons gemoed
Iets kwaads, iets onbehoorlijks voedt,
Doe voor Uw oog, met vaste schreden,
Ons steeds den weg des heils betreeden.

XV. Gods wijsheid.

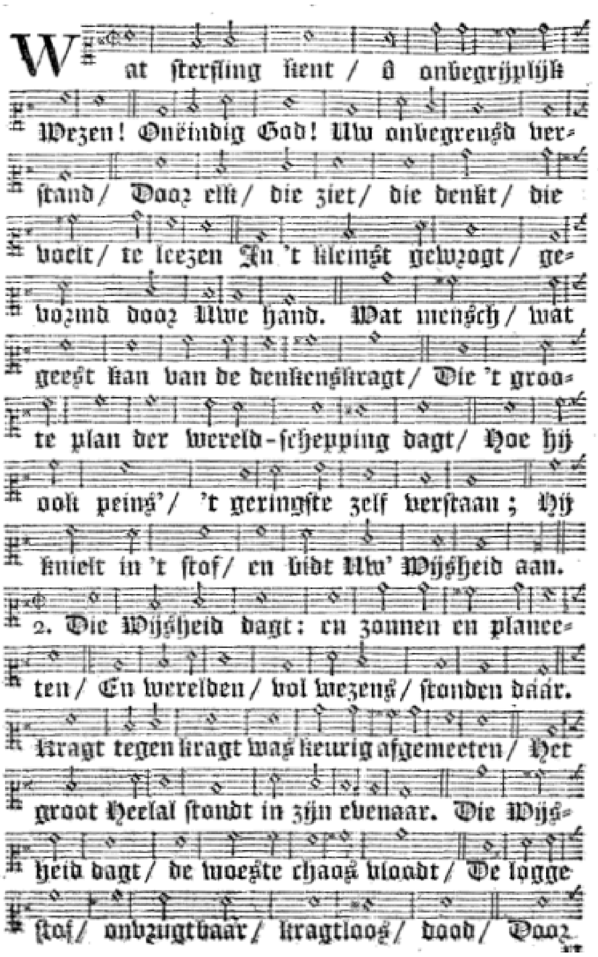

*W*at sterfling kent, ô onbegrijplijk Wezen!
Onëindig God! Uw onbegrensd verstand,
Door elk, die ziet, die denkt, die voelt, te leezen
In 't kleinst gewrogt, gevormd door Uwe hand.
Wat mensch, wat geest kan van de denkenskragt,
Die 't groote plan der wereld-schepping dagt,
Hoe hij ook peins', 't geringste zelf verstaan;
Hij knielt in 't stof, en bidt Uw' Wijsheid aan.

2 Die Wijsheid dagt: en zonnen en planeeten,
En werelden, vol wezens, stonden dáár.
Kragt tegen kragt was keurig afgemeeten,
Het groot Heelal stondt in zijn evenaar.
Die Wijsheid dagt, de woeste chaos vloodt,
De logge stof, onvrugtbaar, kragtloos, dood,
Door

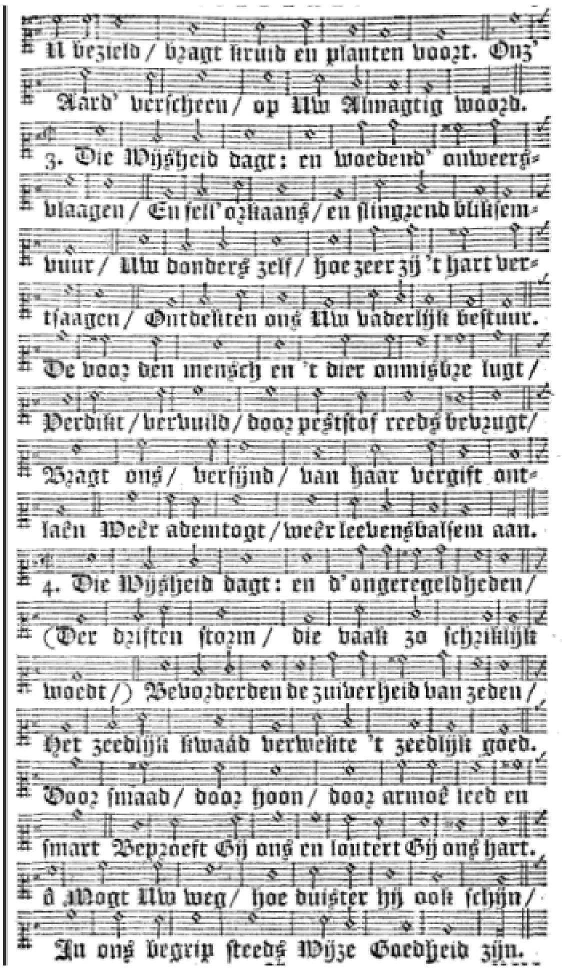

U bezield, bragt kruid en planten voort.
Onz' Aard' verscheen, op Uw Almagtig woord.

3 Die Wijsheid dagt: en woedend' onweersvlaagen,
En fell' orkaans, en slingrend bliksemvuur,
Uw donders zelf, hoe zeer zij 't hart vertsaagen,
Ontdekten ons Uw vaderlijk bestuur.
De voor den mensch en 't dier onmisbre lugt,
Verdikt, vervuild, door peststof reeds bevrugt,
Bragt ons, verfijnd, van haar vergift ontlaên
Weêr ademtogt, weêr leevensbalsem aan.

4 Die Wijsheid dagt: en d' ongeregeldheden,
(Der driften storm, die vaak zo schriklijk woedt,)
Bevorderden de zuiverheid van zeden,
Het zeedlijk kwaad verwekte 't zeedlijk goed.
Door smaad, door hoon, door armoê leed en smart
Beproeft Gij ons en loutert Gij ons hart.
ô Mogt Uw weg, hoe duister hij ook schijn,
In ons begrip steeds Wijze Goedheid zijn.

XVI. Gods goedheid.

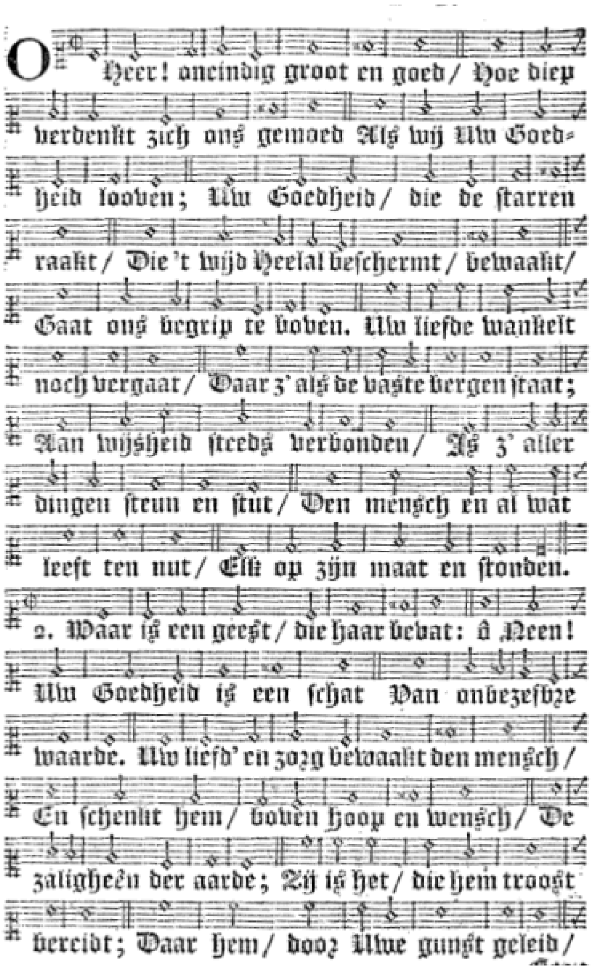

O Heer! oneindig groot en goed,
Hoe diep verdenkt zich ons gemoed
Als wij Uw Goedheid looven;
Uw Goedheid, die de starren raakt,
Die 't wijd Heelal beschermt, bewaakt,
Gaat ons begrip te boven.
Uw liefde wankelt noch vergaat,
Daar z' als de vaste bergen staat;
Aan wijsheid steeds verbonden,
Is z' aller dingen steun en stut,
Den mensch en al wat leeft ten nut,
Elk op zijn maat en stonden.

2 Waar is een geest, die haar bevat:
ô Neen! Uw Goedheid is een schat
Van onbezefbre waarde.
Uw liefd' en zorg bewaakt den mensch,
En schenkt hem, boven hoop en wensch,
De zaligheên der aarde;
Zij is het, die hem troost bereidt;
Daar hem, door Uwe gunst geleid,

Geen rampspoed vrees kan baaren;
Zo agt een kind, bij allen nood,
In ’s vaders arm, op ’s moeders schoot,
Zich veilig voor gevaaren.

3 Uw gunst, Uw tegenwoordigheid,
Zo klaar alom ten toon gespreid,
Wekt reine zielsvermaaken.
Hoe nader men den oorsprong is,
Hoe liefelijker laavenis
Een dorstend hart zal smaaken.
Is d’ uitvloed, dien de sterfling heeft,
Daar hij in ’t onvolmaakte leeft,
Zo zalig, zo volkomen.
Hoe onbezefbaar goed is dan
De bronaêr zelf, waaruit, waarvan
Al wat ’er is, moet stroomen.

4 Die welbron, God! zijt Gij alleen;
Uw Goedheid, groot en algemeen,
Schenkt alles geest en leeven;
Al wat het schepsel hier geniet
Is heil, dat uit die welbron vliet.
Gij hebt het al gegeeven.
In ’t schijnsel van Uw eeu-

wig licht,
Ziet ons vergangelijk gezigt
Zo veele liefdestraalen;
Iuich dan, ô Mensch! Gods gunstgenoot:
‘ô God! Gij zijt zo goed als groot;
Uw Goedheid kent geen paalen.’

XVII.Gods grootheid en goedheid.

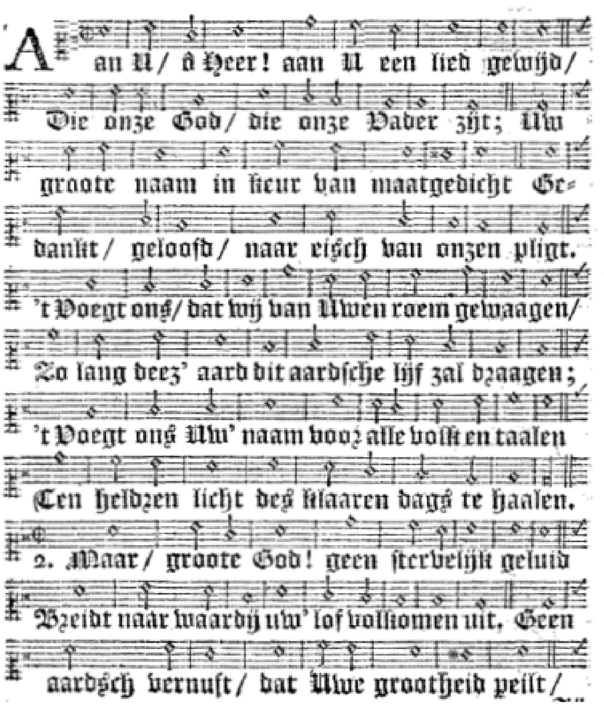

*A*an U, ô Heer! aan U een lied gewijd,
Die onze God, die onze Vader zijt;
Uw groote naam in keur van maatgedicht
Gedankt, geloofd, naar eisch van onzen pligt.
’t Voegt ons, dat wij van Uwen roem gewaagen,
Zo lang deez’ aard dit aardsche lijf zal draagen;
’t Voegt ons Uw’ naam voor alle volk en taalen
Ten heldren licht des klaaren dags te haalen.

2 Maar, groote God! geen stervelijk geluid
Breidt naar waardij uw’ lof volkomen uit.
Geen aardsch vernuft, dat Uwe grootheid peilt,

Zij is een zee, die niemand ooit doorzeilt,
Een hoogte, door geen eindig' af te meeten,
Een diepte, die geen sterveling kan weeten;
Al wat hiervan den zinnen en gedagten
Ooit werdt ontdekt, is maar een vonkje t' agten.

3 Daar dan, ô God! in deez' geheimenis
Voor onzen geest geen grond te peilen is,
Daar wij de bron van ver slechts gadeslaan,
Vergun aan ons, dat wij tot d' uitvloed gaan:
Vergun, ô God! ons zwakke stervelingen,
Dat wij, verrukt, Uw' zigtbre wondren zingen;
Vergun aan ons Uw handenwerk t' ontvouwen,
Dat wij op aard', in zee en lugt, aanschouwen.

4 ô God! in bosch, en beemd, op berg, in dal,
Uw magt, Uw gunst ontmoet ons overal.
Wij zuchten dan, zien w' op ons zelven neêr,
Langmoedig; groot van goedheid is de Heer;
Zou

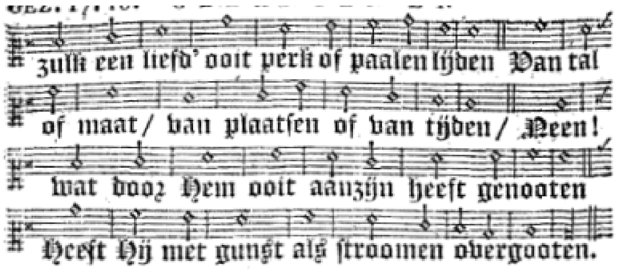

zulk een liefd' ooit perk of paalen lijden
Van tal of maat, van plaatsen of van tijden,
Neen! wat door Hem ooit aanzijn heeft genooten
Heeft Hij met gunst als stroomen overgooten.

XVIII. Gods barmhartigheid en genade.

't Zwak geslacht der stervelingen,
Daar 't zijn diep verval beschreit,
Waagt het om den lof te zingen
God! van Uw Barmhartigheid;
't Schepsel, broos in zijn natuur,
Zou voor 't loutrend lijdens-vuur,
Voor d' elend' en 't leed bezwijken,
Liet gij Uw Genaê niet blijken.

2 Maar Uw kindren, en verlosten
Voelen, door Uw' Zoon verlicht,
Wat hun heil en redding kostten,
Voelen 't eindeloos gewigt,
't Onuitspreeklijk groot gewin

Van Uw dierbre menschenmin;
In hem staat G' als voor

onz' oogen
In Uw eindloos mededogen.

3 Staat niet op het kruis geschreeven
Waar aan Iesus werdt gehegt:
''t Waar Berouw heeft niet te beeven
Voor den eisch van 't Godlijk recht.'
Elk die deeze waarheid leest
Durft nu vrij en onbevreesd,
Vol bevredigend vertrouwen,
Zich met God verzoend beschouwen.

4 Vader! daar w' Uw Goedheid looven
In 't vergeeven onzer schuld,
Laat daar d' indruk niet verdooven,
Die thans onze ziel vervult,
Of op Uw Barmhartigheid
Roekloos hoopend, en misleid,
Door een waan ontbloot van gronden,
Zonden stapelen op zonden.

XIX. Gods langmoedigheid.

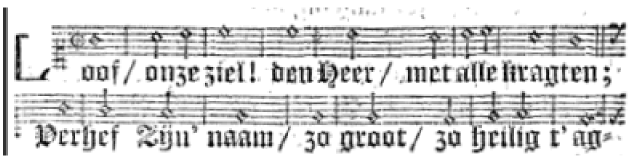

*L*oof, onze ziel! den Heer, met alle kragten;
Verhef Zijn’ naam, zo groot, zo heilig t’ ag-

ten:
Och of nu al, wat in ons is, Hem preez'!
Loof, onze ziel! den Hoorder der gebeden;
Vergeet nooit één van Zijn weldaadigheden;
Vergeet ze niet; 't is God, die z' ons bewees.

2 Loof Hem, die 't kwaad, het geen wij ooit bedreeven,
Hoe veel het zij, genadig wil vergeeven,
Indien ons hart dat kwaad oprecht beschreit,
Barmhartig is de Heer en zeer Genadig,
Schoon, zwaar getergd, langmoedig en weldaadig:
De Heer is groot van goedertierenheid.

3 God zal den mensch niet eindeloos kastijden;
Zijn gramschap hem niet eeuwiglijk doen lijden;
God is het, die ons Zijne vriendschap biedt,
Hij handelt nooit met ons naar onze zonden;
Hoe zwaar, hoe lang wij ook Zijn wetten schonden,
Hij straft ons, doch naar onze zonden niet.

4 Wij slaan, ontzet, des Hemels hoogte gade,

Niet min ontzet de hoogte der Genade
Die aan den mensch, die God eerbiedigt, blijkt;
Gods gunst met ons, zo zwak, zo broos, bewoogen,
Verwijdert zelfs ons misdrijf uit Zijn' oogen,
Zo wijd en ver als 't west van 't oosten wijkt.

5 Geen vader sloeg, met grooter mededogen,
Op teder kroost ooit zijn ontfermend' oogen,
Dan God op ons, wier misdaên Hij vergeeft;
Hij weet, wat van Zijn maaksel zij te wagten,
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van kragten,
En hoe het stof ligt aan het stoflijk kleeft.

XX. Gods goederterenheid en magt.

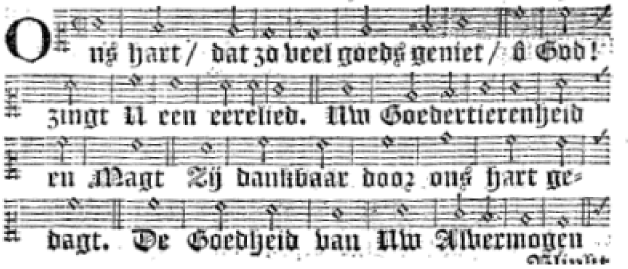

*O*ns hart, dat zo veel goeds geniet,
ô God! zingt U een eerelied.
Uw Goedertierenheid en Magt
Zij dankbaar door ons hart gedagt.
De Goedheid van Uw Alvermogen

Blinkt ons bij elken stap, in d' oogen.

2 't Geluk van allen is Uw doel;
Dat elk met dankbaarheid gevoel',
Hoe, schoon de druk soms bitter smaakt,
Uw liefd' ons zelfs in leed bewaakt;
Gij, steeds den zwakken mensch geneegen,
Maakt rampspoed hem een bron van zegen.

3 Zo d' avond somtijds traanen brengt,
En onzen wijn met gal vermengt,
Het heeft geen duur; de morgen schijnt
Nog naauwlijks, of het leed verdwijnt;
Ia, God! het bitter van 't voorleeden
Verzoet Gij door een heuchlijk heden.

4 Nog sidderend voor 't naadrend leed
Hebt G' ons met vreugd en heil bekleed.
Niet slechts in angst gaaft G' ons gehoor,
Maar dikwerf kwaamt G' ons bidden voor.
Rijs dan tot God, ô dankbre klanken!
Gunst zonder eind eischt eindloos danken.

XXI. Gods rechtvaardigheid.

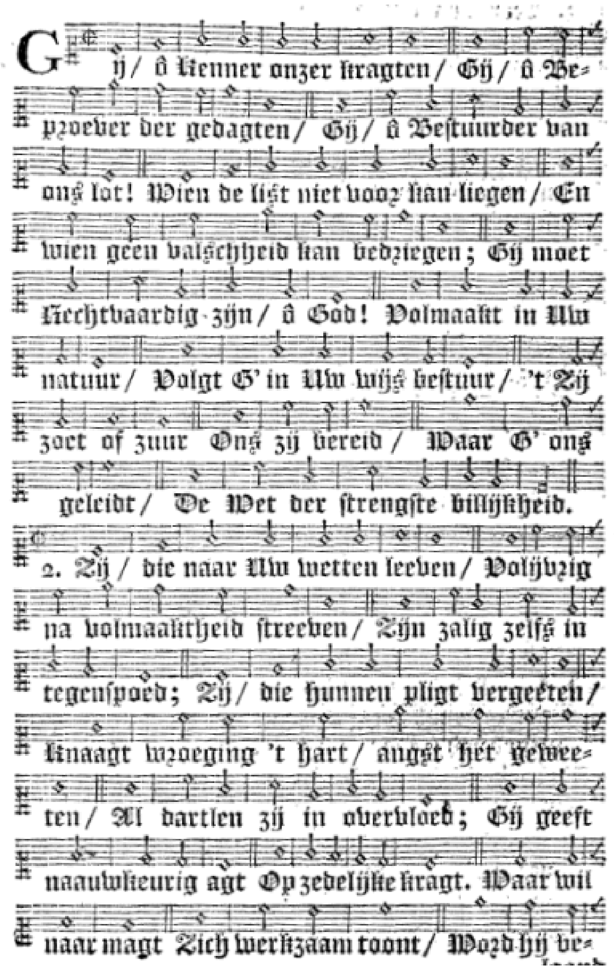

*G*ij, ô Kenner onzer kragten, Gij,
ô Beproever der gedagten, Gij,
ô Bestuurder van ons lot!
Wien de list niet voor kan liegen,
En wien geen valschheid kan bedriegen;
Gij moet Rechtvaardig zijn, ô God!
Volmaakt in Uw natuur,
Volgt G' in Uw wijs bestuur,
't Zij zoet of zuur
Ons zij bereid,
Waar G' ons geleidt,
De Wet der strengste billijkheid.

2 Zij, die naar Uw wetten leeven,
Volijvrig na volmaaktheid streeven,
Zijn zalig zelfs in tegenspoed;
Zij, die hunnen pligt vergeeten,
Knaagt wroeging 't hart, angst het geweeten,
Al dartlen zij in overvloed;
Gij geeft naauwkeurig agt
Op zedelijke kragt.
Waar wil naar magt

Zich werkzaam toont,
Wordt hij be-

loond
En ’t zwakke van de daad verschoond.

3 Leer ons onzen trotsch verwinnen,
Leer ons Rechtvaardigheid beminnen,
En daar w’, aanbiddend, voor U staan,
Laat geen rangzucht ons verblinden,
Doe ons de waarheid ondervinden:
Gods oog ziet de persoon niet aan.
Wij smeeken met verdriet,
Daar elk zijn misdaân ziet,
Treed met ons niet
In ’t strengst gericht,
Wie heeft zijn pligt
Voor U, ô God! volmaakt verricht.

XXII. Gods heiligheid.

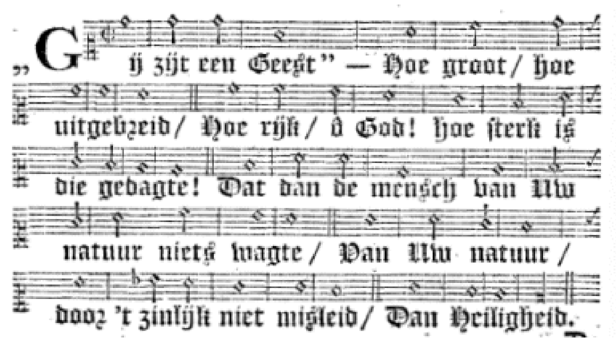

‘*G*ij zijt een Geest’ – Hoe groot, hoe uitgebreid,
Hoe rijk, ô God! hoe sterk is die gedagte!
Dat dan de mensch van Uw natuur niets wagte,
Van Uw natuur, door ’t zinlijk niet misleid,

Dan Heiligheid.

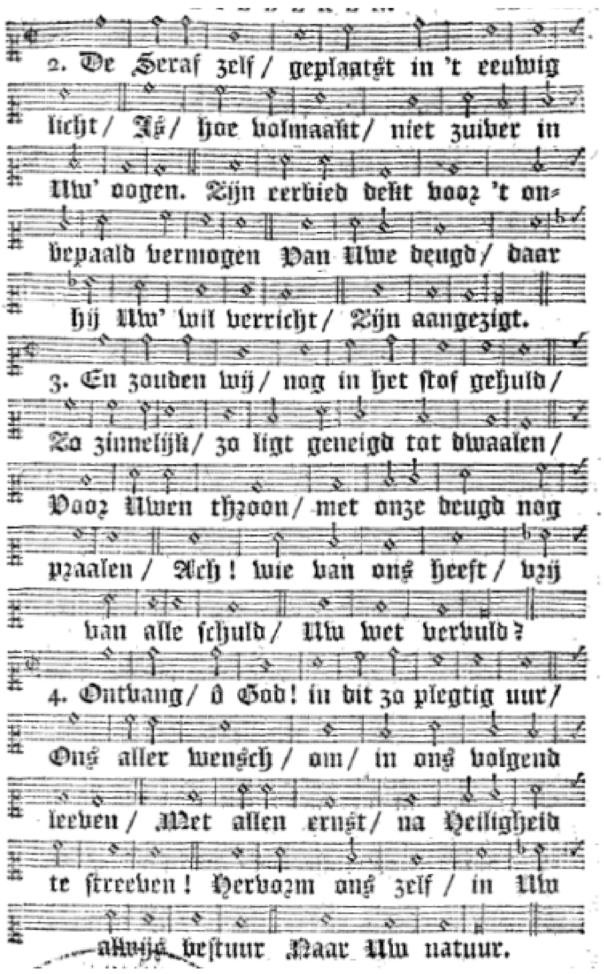

2 De Seraf zelf, geplaatst in 't eeuwig licht,
Is, hoe volmaakt, niet zuiver in Uw' oogen.
Zijn eerbied dekt voor 't onbepaald vermogen
Van Uwe deugd, daar hij Uw' wil verricht,
Zijn aangezigt.

3 En zouden wij, nog in het stof gehuld,
Zo zinnelijk, zo ligt geneigd tot dwaalen,
Voor Uwen throon, met onze deugd nog praalen,
Ach! wie van ons heeft, vrij van alle schuld,
Uw wet vervuld?

4 Ontvang, ô God! in dit zo plegtig uur,
Ons aller wensch, om, in ons volgend leeven,
Met allen ernst, na Heiligheid te streeven!
Hervorm ons zelf, in Uw alwijs bestuur
Naar Uw natuur.

XXIII. Gods onveranderlijkheid.

O Heer van al, wat was, wat is, wat wordt,
ô Gij alleen, Oneindig Opperwezen!
Aanbidlijk groot, door geene magt verkort,
Nooit heeft Uw staat verandering te vreezen:
Wie zou, ô God! Uw vasten throon verwrikken,
Die d' eeuwen telt als vlugtig' oogenblikken.

2 ô Groote God! het naadrend tijdsgewricht
En d' eeuwen, die voor 't menschdom gantsch verdweenen,
Roept G' uit het niet, zij treeden in het licht
En zweeven voor Uw' hoogen zetel heenen,
Als kielen, die langs 't kabblend water drijven,
Deez' rood van bloed, die groen van vreed'-olijven.

3 Ia zelfs Natuur, gevormd naar Uwen

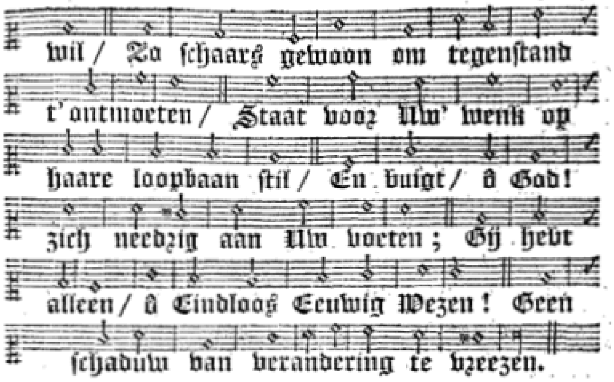

wil,
Zo schaars gewoon om tegenstand t' ontmoeten,
Staat voor Uw' wenk op haare loopbaan stil,
En buigt, ô God! zich needrig aan Uw voeten;
Gij hebt alleen, ô Eindloos Eeuwig Wezen!
Geen schaduw van verandering te vreezen.

XXIV. Gods algenoegzaamheid en gelukzaligheid.

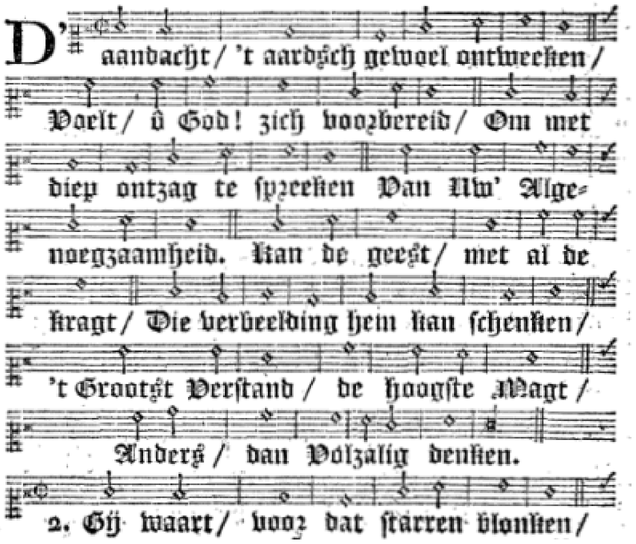

D' aandacht, 't aardsch gewoel ontweeken,
Voelt, ô God! zich voorbereid,
Om met diep ontzag te spreeken
Van Uw' Algenoegzaamheid.
Kan de geest, met al de kragt,
Die verbeelding hem kan schenken,
't Grootst Verstand, de hoogste Magt,
Anders, dan Volzalig denken.

2 Gij waart, voor dat starren blonken,

Voor de wereld was gegrond,
’t Zijn aan ’t niet-zijn wierd geschonken,
Voor iets, buiten U bestondt;
Gij waart, ô Onëindig God!
Niet vereerd, niet aangebeden,
Algenoegzaam in ’t genot
Van all’ Uw Volkomenheden.

3 D’ ondeugd door geen wet te toomen,
Daar zij tegen U zelfs woedt,
Moog heel ’t aardrijk overstroomen,
Door haar onbetembren vloed,
Schoon in spoorlooz’ overdaad
Uwe Schepping ging verlooren,
Al deez’ onord’, al dit kwaad
Zoud’ Uw zaligheid niet stooren.

4 Eeuwig’ Oorzaak van ons leeven!
Ach! wat zou de sterveling
Door zijn huld’ U kunnen geeven,
Dan ’t geen hij van U ontving;
Zelfgerustheid, Hoop en Vreugd
Doet ons Uwe Wet bewaaren,
Want, ô God! de reinste deugd
Kan aan U geen voordeel baaren.

XXV. God aller menschen vader.

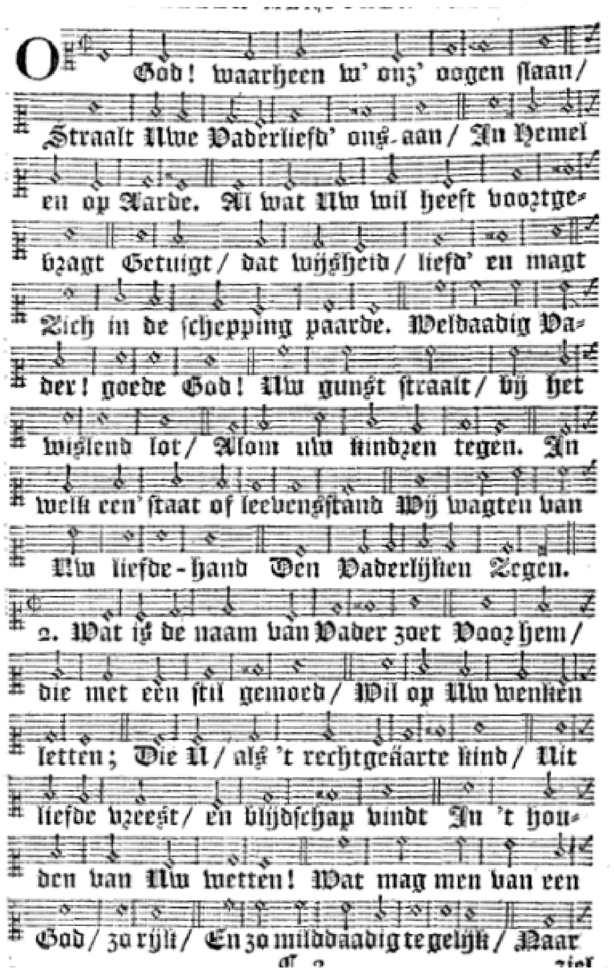

O God! waarheen w' onz' oogen slaan,
Straalt Uwe Vaderliefd' ons aan,
In Hemel en op Aarde.
Al wat Uw wil heeft voortgebragt
Getuigt, dat wijsheid, liefd' en magt
Zich in de schepping paarde.
Weldaadig Vader! goede God!
Uw gunst straalt, bij het wislend lot,
Alom uw kindren tegen.
In welk een' staat of leevensstand
Wij wagten van Uw liefde-hand
Den Vaderlijken Zegen.

2 Wat is de naam van Vader zoet
Voor hem, die met een stil gemoed,
Wil op Uw wenken letten;
Die U, als 't rechtgaäarte kind,
Uit liefde vreest, en blijdschap vindt
In 't houden van Uw wetten!
Wat mag men van een God, zo rijk,
En zo milddaadig te gelijk,
Naar

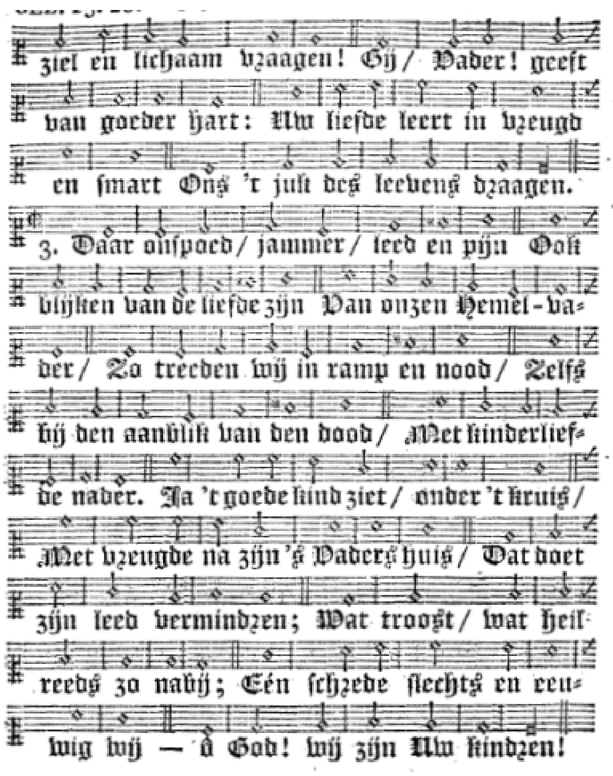

ziel en lichaam vraagen!
Gij, Vader! geeft van goeder hart:
Uw liefde leert in vreugd en smart
Ons ’t juk des leevens draagen.

3 Daar onspoed, jammer, leed en pijn
Ook blijken van de liefde zijn
Van onzen Hemel-vader,
Zo treeden wij in ramp en nood,
Zelfs bij den aanblik van den dood,
Met kinderliefde nader.
Ia ’t goede kind ziet, onder ’t kruis,
Met vreugde na zijn ’s Vaders huis,
Dat doet zijn leed vermindren;
Wat troost, wat heil reeds zo nabij;
Eén schrede slechts en eeuwig wij –
ô God! wij zijn Uw kindren!

XXVI. God alleen het vorwerp van lof.

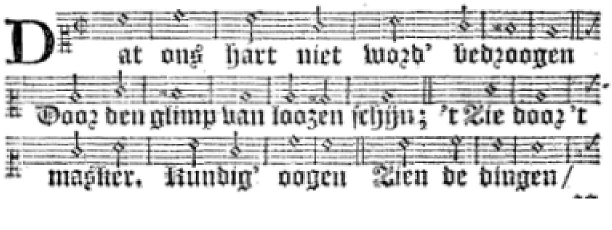

*D*at ons hart niet word’ bedroogen
Door den glimp van loozen schijn;

’t Zie door ’t masker. Kundig’ oogen
Zien de dingen,

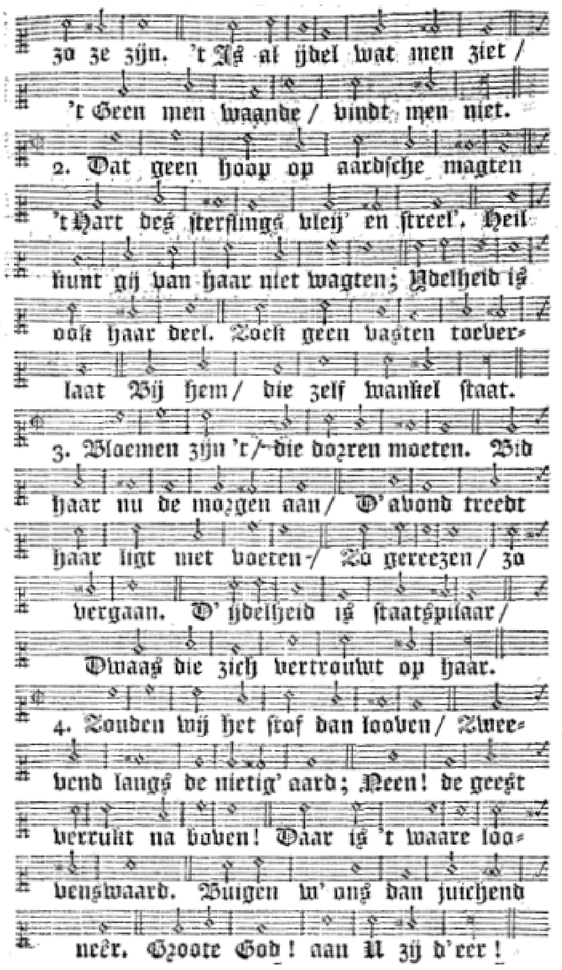

zo ze zijn.
't Is al ijdel wat men ziet,
't Geen men waande, vindt men niet.

2 Dat geen hoop op aardsche magten
't Hart des sterflings vleij' en streel'.
Heil kunt gij van haar niet wagten;
Ydelheid is ook haar deel.
Zoek geen vasten toeverlaat
Bij hem, die zelf wankel staat.

3 Bloemen zijn 't, die dorren moeten.
Bid haar nu de morgen aan,
D' avond treedt haar ligt met voeten,
Zo gereezen, zo vergaan.
D' ijdelheid is staatspilaar,
Dwaas die zich vertrouwt op haar.

4 Zouden wij het stof dan looven,
Zweevend langs de nietig' aard;
Neen! de geest verrukt na boven!
Daar is 't waare loovenswaard.
Buigen w' ons dan juichend neêr.
Groote God! aan U zij d' eer!

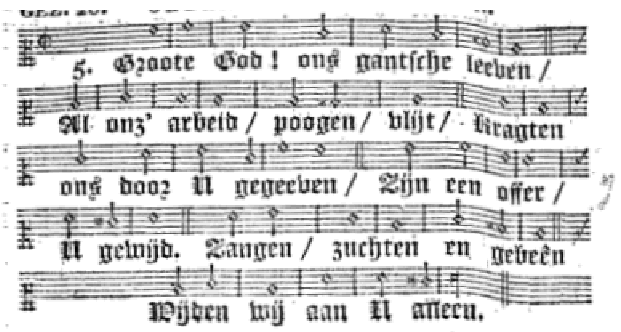

5 Groote God! ons gantsche leeven,
Al onz' arbeid, poogen, vlijt,
Kragten ons door U gegeeven,
Zijn een offer, U gewijd.
Zangen, zuchten en gebeên
Wijden wij aan U alleen.

II. afdeeling. Godsdienst en deugd in het algemeen.

XXVII. Verplichting tot deugd en godsdienst in het algemeen.

*W*ie stijgt zo hoog in heil en eer,
Dat hij met U, ô Hemelvader!
Met U, den allerhoogsten Heer,
Als gunsteling en vriend verkeer
En onbeschroomd als kind U nader.

2 Die is ’t, die, louter van gemoed,
Niet afgericht op slimme streeken,
Zich van verkeerde paden hoedt,
Nooit anders pleegt, dan recht en goed;
Niet anders ooit, dan waar wil spreeken.

3 Die is ’t, die ver van beuzelpraat,
Zijn tong voorzigtig houdt gebonden;
Geen schandlijk’ agterklap begaat,
Die nooit op laster of op smaad
Van zijne naasten word bevonden.

4 Die is ’t, die, wijs en welbedagt,
De god-vergeeten’ snoode zielen,
Al blinken zij in staat en pragt,
Geen huld’ of eerbied waar-

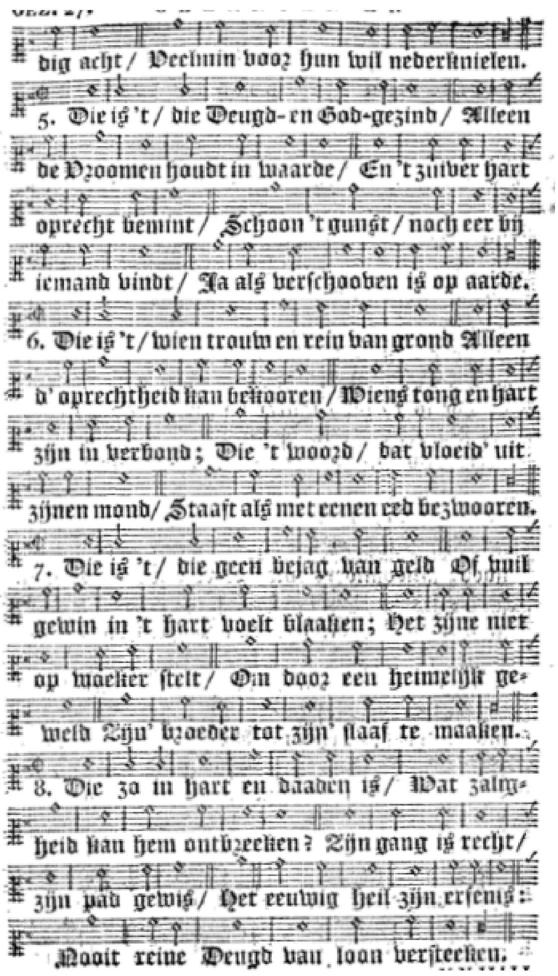

dig acht,
Veelmin voor hun wil nederknielen.

5 Die is ’t, die Deugd- en God-gezind,
Alleen de Vroomen houdt in waarde,
En ’t zuiver hart oprecht bemint,
Schoon ’t gunst, noch eer bij iemand vindt,
Ia als verschooven is op aarde.

6 Die is ’t, wien trouw en rein van grond
Alleen d’ oprechtheid kan bekooren,
Wiens tong en hart zijn in verbond;
Die ’t woord, dat vloeid’ uit zijnen mond,
Staaft als met eenen eed bezwooren.

7 Die is ’t, die geen bejag van geld
Of vuil gewin in ’t hart voelt blaaken;
Het zijne niet op woeker stelt,
Om door een heimelijk geweld
Zijn’ broeder tot zijn’ slaaf te maaken.

8 Die zo in hart en daaden is,
Wat zaligheid kan hem ontbreeken?
Zijn gang is recht, zijn pad gewis,
Het eeuwig heil zijn erfenis:

Nooit reine Deugd van loon versteeken.

XXVIII. De beminlijkheid der deugd.

*R*ijke bron van zaligheden
En van waare vreugd!
Sieraad aller maatschappijen;
Godlijk reine Deugd!
Gij, troost der stervelingen,
Die 't grievendst leed verzagt,
Gij doet den droeven juichen
En geeft den moeden kragt.

2 Lieflijk, als een zomerregen,
Die het aardrijk drenkt;
Zoet, verkwiklijk, zijn de gaaven,
Die g' uw vrienden schenkt.
Gij doet hen 't hoofd verheffen
In stormen van verdriet.
't Geweld moog' hen begrimmen:
Maar zij bewijken niet.

3 Roozen strooit gij onder doornen,
Waar g' uw gangen wendt.
Nimmer doet hun schaamte bloozen,
Die uw' paden kent.

Gij kunt de driften temmen,
En uwe heerschappij
Maakt,

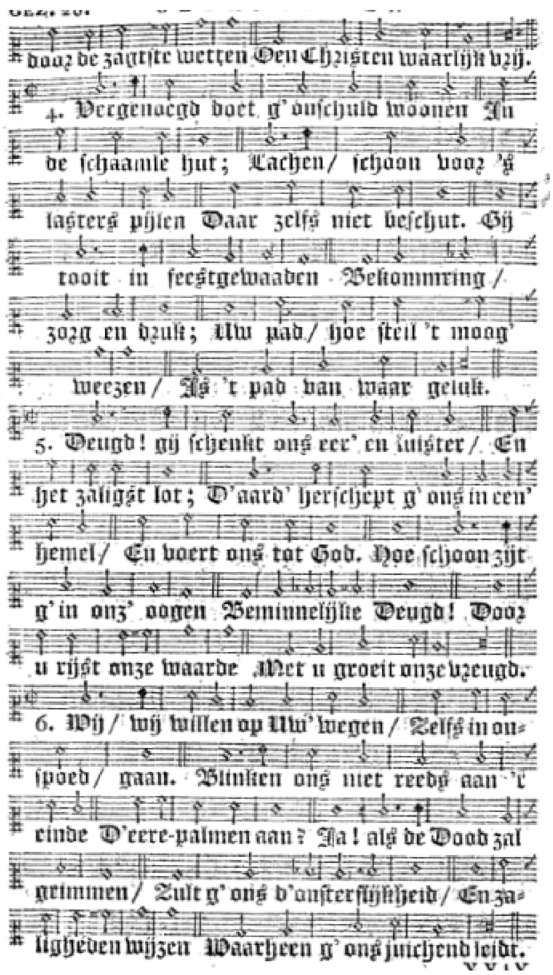

door de zagtste wetten
Den Christen waarlijk vrij.

4 Vergenoegd doet g' onschuld woonen
In de schaamle hut;
Lachen, schoon voor 's lasters pijlen
Daar zelfs niet beschut.
Gij tooit in feestgewaaden
Bekommring, zorg en druk;
Uw pad, hoe steil 't moog' weezen,
Is 't pad van waar geluk.

5 Deugd! gij schenkt ons eer' en luister,
En het zaligst lot;
D' aard' herschept g' ons in een' hemel,
En voert ons tot God.
Hoe schoon zijt g' in onz' oogen
Beminnelijke Deugd!
Door u rijst onze waarde
Met u groeit onze vreugd.

6 Wij, wij willen op Uw' wegen,
Zelfs in onspoed, gaan.
Blinken ons niet reeds aan 't einde
D'eere-palmen aan?

Ia! als de Dood zal grimmen,
Zult g' ons d'onsterflijkheid,
En zaligheden wijzen
Waarheen g' ons juichend leidt.

XXIX. De haatelijkheid der ondeugd.

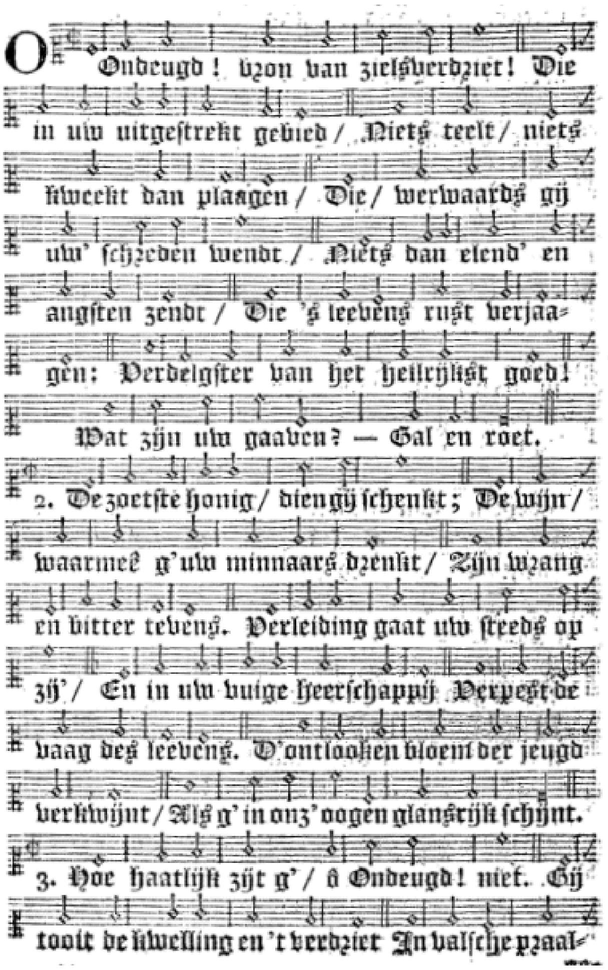

O Ondeugd! bron van zielsverdriet!
Die in uw uitgestrekt gebied,
Niets teelt, niets kweekt dan plaagen,
Die, werwaards gij uw’ schreden wendt,
Niets dan elend’ en angsten zendt,
Die ’s leevens rust verjaagen:
Verdelgster van het heilrijkst goed!
Wat zijn uw gaaven? – Gal en roet.

2 De zoetste honig, dien gij schenkt;
De wijn, waarmeê g’ uw minnaars drenkt,
Zijn wrang en bitter tevens.
Verleiding gaat uw steeds op zij’,
En in uw vuige heerschappij
Verpest de vaag de leevens.
D’ ontlooken bloem der jeugd verkwijnt,
Als g’ in onz’ oogen glansrijk schijnt.

3 Hoe haatlijk zijt g’, ô Ondeugd! niet.
Gij tooit de kwelling en ’t verdriet
In valsche praal-

gewaaden.
De mom der list bedekk' u vrij,
Hoe vriendlijk uw gelaat ook zij,
Het doelt slechts op verraaden;
Daar g'elken dienst, aan u betoond,
Met schaamte, schand' en knaaging loont.

4 Uw' hand ontrooft ons 't zaligst lot.
Gij scheidt ons van de gunst van God.
Gij baart een eindloos wroegen.
Gij leidt den mensch langs blijde paên
Waar boomen rijk in vruchten staan,
Vergift voor 't waar genoegen.
Elk schittrend uur, waarin gij lacht,
Gaat zwanger van een' zwarten nagt.

5 Maar, voor het deugdverloofd gemoed
Lacht zelfs de hoop in tegenspoed;
Vloeit zelfs de troost in traanen!
Getrouwe hartvriendin, ô Deugd!
Help ons het spoor ter Hemelvreugd
Door 's werelds distlen baanen;
En dat, hoe listig d'ondeugd vlei',
Haar toverstem ons niet verlei'.

XXX. 't Geluk der pligtsbetrachting.

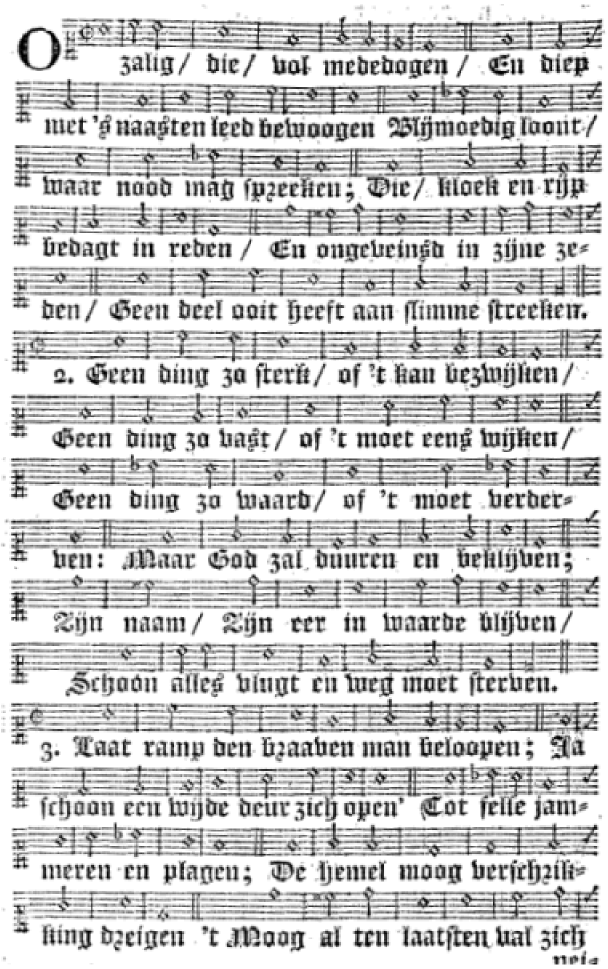

O zalig, die, vol mededogen,
En diep met 's naasten leed bewoogen
Blijmoedig loont, waar nood mag spreeken;
Die, kloek en rijp bedagt in reden,
En ongeveinsd in zijne zeden,
Geen deel ooit heeft aan slimme streeken.

2 Geen ding zo sterk, of 't kan bezwijken,
Geen ding zo vast, of 't moet eens wijken,
Geen ding zo waard, of 't moet verderven:
Maar God zal duuren en beklijven;
Zijn naam, Zijn eer in waarde blijven,
Schoon alles vlugt en weg moet sterven.

3 Laat ramp den braaven man beloopen;
Ia schoon een wijde deur zich open'
Tot felle jammeren en plagen;
De hemel moog verschrikking dreigen
't Moog al ten laatsten val zich

neigen,
In alles zal hij niet vertsaagen.

4 Zijn hart, dat op de gunst des Heeren
Vertrouwt, kan angst noch vreeze deeren,
Hij staat, gelijk de vaste rotsen;
Die, in het midden van de vloeden
Der wilde woeste zee, haar woeden
En bulderende baaren trotsen.

5 Een rein geweeten, vrij van knaagen,
Kan tegen alle harde slagen;
Staat moedig pal in ’t felst der rampen,
Op ’t hart, door God gesterkt van binnen,
Kan ’t onheil niet in ’t minste winnen,
Zijn pijl moet stomp terugge schampen.

XXXI. Het geweten.

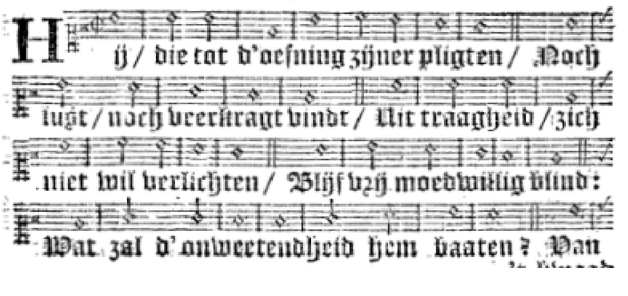

*H*ij, die tot d’oefning zijner pligten,
Noch lust, noch veerkragt vindt,
Uit traagheid, zich niet wil verlichten,

Blijf vrij moedwillig blind:
Wat zal d' onweetendheid hem baaten?
Van

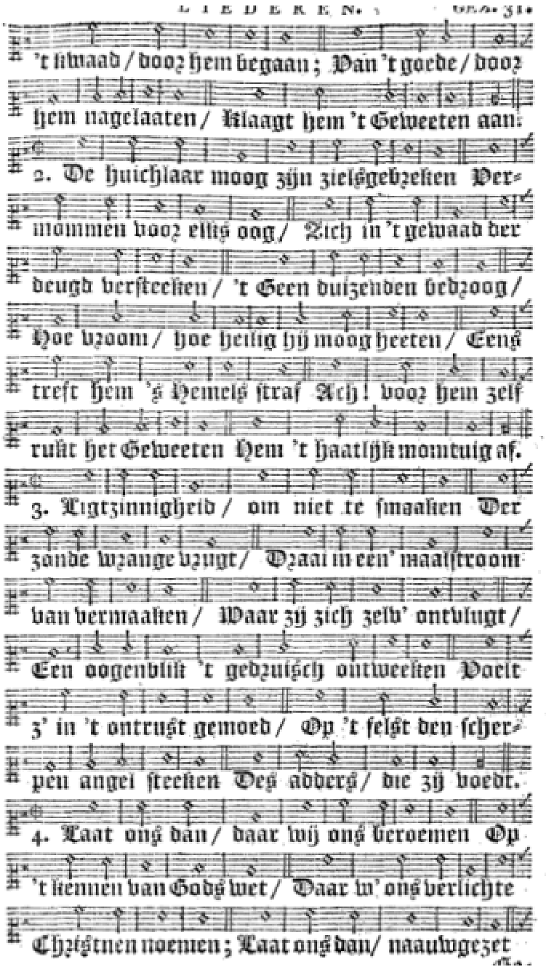

’t kwaad, door hem begaan;
Van ’t goede, door hem nagelaaten,
Klaagt hem ’t Geweeten aan.

2 De huichlaar moog zijn zielsgebreken
Vermommen voor elks oog,
Zich in ’t gewaad der deugd versteeken,
’t Geen duizenden bedroog,
Hoe vroom, hoe heilig hij moog heeten,
Eens treft hem ’s Hemels straf
Ach! voor hem zelf rukt het Geweeten
Hem ’t haatlijk momtuig af.

3 Ligtzinnigheid, om niet te smaaken
Der zonde wrange vrugt,
Draai in een’ maalstroom van vermaaken,
Waar zij zich zelv’ ontvlugt,
Een oogenblik ’t gedruisch ontweeken
Voelt z’ in ’t ontrust gemoed,
Op ’t felst den scherpen angel steeken
Des adders, die zij voedt.

4 Laat ons dan, daar wij ons beroemen
Op ’t kennen van God wet,
Daar w’ ons verlichte Christnen noemen;

Laat ons dan, naauwgezet

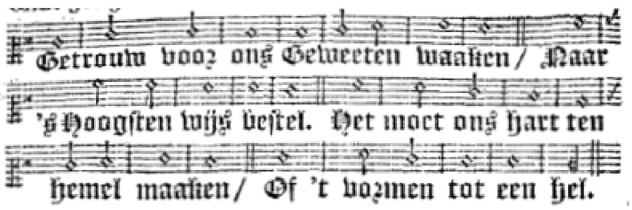

Getrouw voor ons Geweeten waaken,
Naar ’s Hoogsten wijs bestel.
Het moet ons hart ten hemel maaken,
Of ’t vormen tot een hel.

XXXII. God de vijand der boosheid.

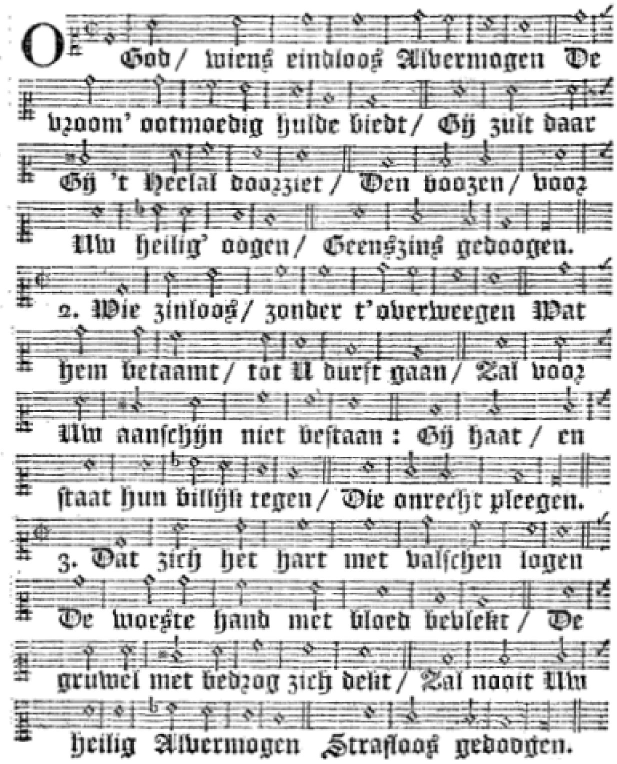

O God, wiens eindloos Alvermogen
De vroom’ ootmoedig hulde biedt,
Gij zult daar Gij ’t Heelal doorziet,
Den boozen, voor Uw heilig’ oogen,
Geenszins gedoogen.

2 Wie zinloos, zonder t’ overweegen
Wat hem betaamt tot U durft gaan,
Zal voor Uw aanschijn niet bestaan:
Gij haat, en staat hun billijk tegen,
Die onrecht pleegen.

3 Dat zich het hart met valschen logen
De woeste hand met bloed bevlekt,
De gruwel met bedrog zich dekt,

Zal nooit Uw heilig Alvermogen
Strafloos gedoogen.

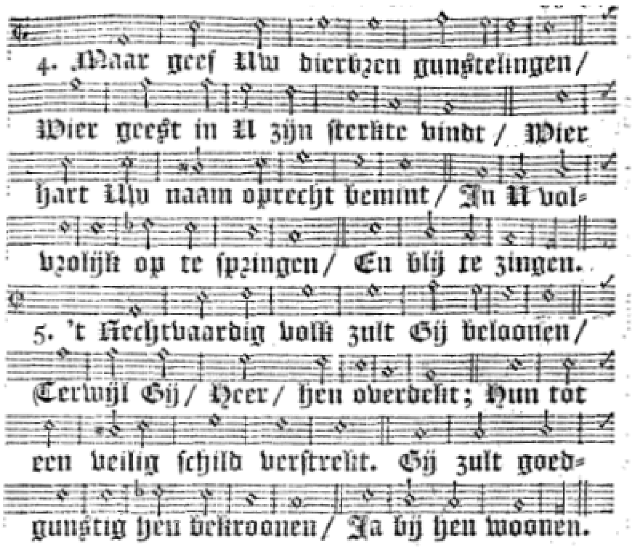

4 Maar geef Uw dierbren gunstelingen,
Wier geest in U zijn sterkte vindt,
Wier hart Uw naam oprecht bemint,
In U volvrolijk op te springen,
En blij te zingen.

5 ’t Rechtvaardig volk zult Gij beloonen,
Terwijl Gij, Heer, hen overdekt;
Hun tot een veilig schild verstrekt.
Gij zult goedgunstig hen bekroonen,
Ia bij hen woonen.

XXXIII. Voordeelen der deugd in dit leeven.

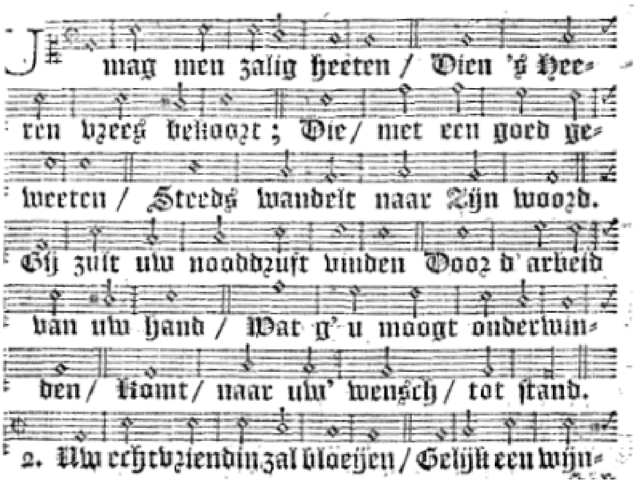

U mag men zalig heeten,
Dien ’s Heeren vrees bekoort;
Die, met een goed geweeten,
Steeds wandelt naar Zijn woord.
Gij zult uw nooddruft vinden
Door d’ arbeid van uw hand,

Wat g' u moogt onderwinden,
Komt, naar uw' wensch, tot stand.

2 Uw echtvriendin zal bloeijen,
Gelijk een wijn-

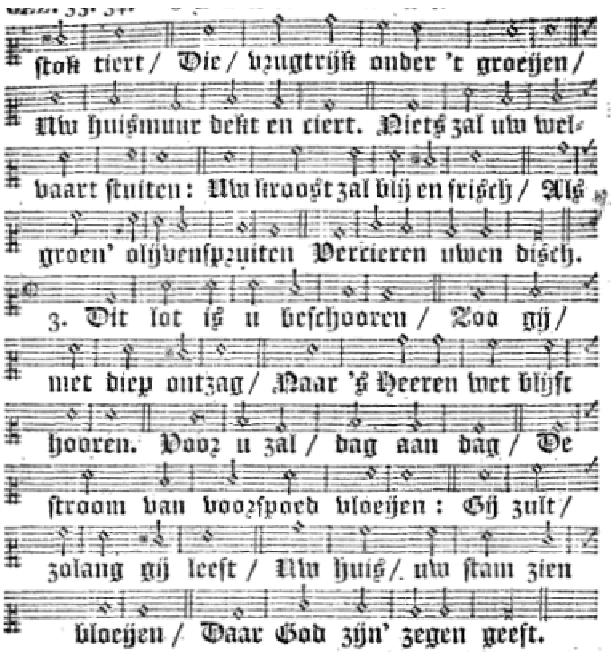

stok tiert,
Die, vrugtrijk onder ’t groeijen,
Uw huismuur dekt en ciert.
Niets zal uw welvaart stuiten:
Uw kroost zal blij en frisch,
Als groen’ olijvenspruiten
Vercieren uwen disch.

3 Dit lot is u beschooren,
Zoo gij, met diep ontzag,
Naar ’s Heeren wet blijft hooren.
Voor u zal, dag aan dag,
De stroom van voorspoed vloeijen:
Gij zult, zolang gij leeft,
Uw huis, uw stam zien bloeijen,
Daar God zijn’ zegen geeft.

XXXIV. ’t Lot der deugdzaamen en der godloozen.

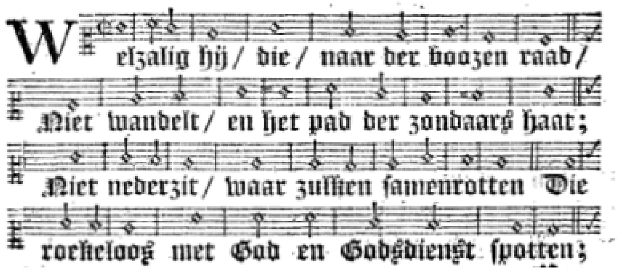

*W*elzalig hij, die, naar der boozen raad,
Niet wandelt, en het pad der zondaars haat;
Niet nederzit, waar zulken samenrotten
Die roekeloos met God en Godsdienst spotten;

Maar 's Heeren wet blijmoedig dag en nagt
Herdenkt, bepeinst en ijverig betracht.

2 Want hij zal zijn, gelijk een frische boom,
In vettten grond geplant bij eenen stroom,
Die op zijn' tijd met vrugten is belaaden,
En cierlijk pronkt met onverwelkte bladen.
Hij groeit zelfs op in ramp en tegenspoed,
Het gaat hem wel; 't gelukt hem wat hij doet.

3 Maar 't godloos rot, dat deugd en Godsdienst haat
Bevindt zich nooit in zo gewenschten staat,
Als durft zijn hart, bij 't pleegen van de boosheid
Zich vleijen met de hoop op straffeloosheid,
De boozen, die Gods wetten niet bemint,
Is 't kaf gelijk, dat wegstuift voor den wind.

4 De Heer toch slaat der menschen wegen gaê,
En wendt alom het oog van Zijn genaê,
Op zulken, die oprecht en rein van zeden,
Met

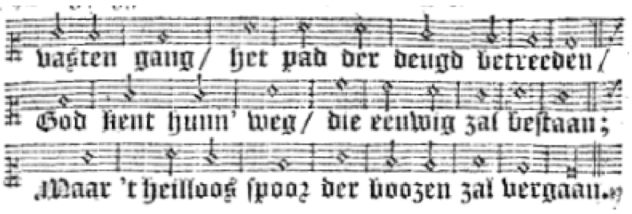

vasten gang, het pad der deugd betreeden,
God kent hunn' weg, die eeuwig zal bestaan;
Maar 't heilloos spoor der boozen zal vergaan.

XXXV. Het heil van den godsdienst.

U God! oneindig, wijs en goed,
Almagtig Opperheer!
Die, 't geen Gij schiept, verzorgt en voedt;
Getrouw en tederlijk behoedt;
U zingen wij ter eer'.

2 Wij knielen voor Uw' troon in 't stof;
Tot U rijst ons gebed,
Wij staamlen, dankbaar, tot Uw' lof,
ô Vader! die in 't hemelhof,
Steeds op ons smeeken let.

3 Aan U, aan Uwen dienst, ô God!
Zij steeds ons hart gewijd.
Gehoorzaamheid aan Uw gebod,
Verzekert ons het zaligst lot,

Dat eeuwig ’t hart verblijdt.

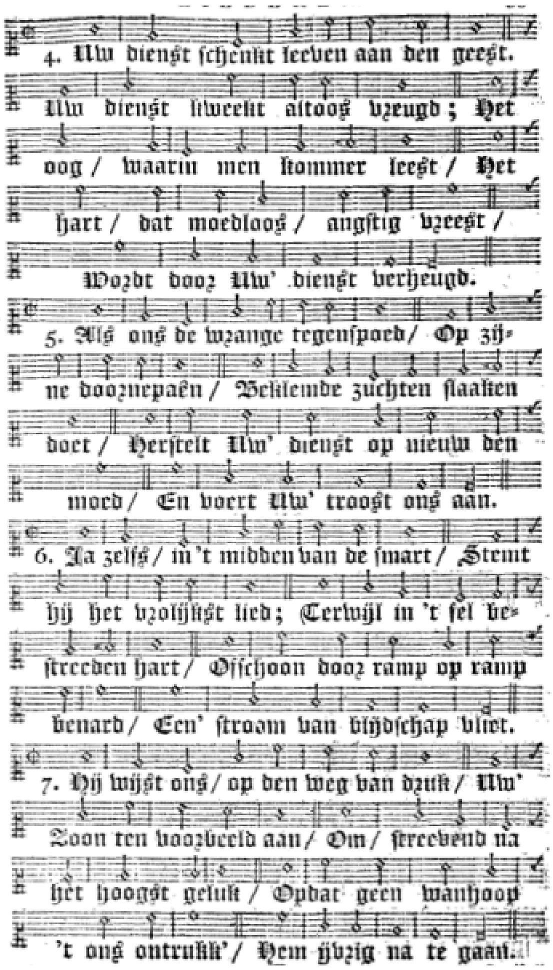

4 Uw’ dienst schenkt leeven aan den geest.
Uw dienst kweekt altoos vreugd;
Het oog, waarin men kommer leest,
Het hart, dat moedloos, angstig vreest,
Wordt door Uw’ dienst verheugd.

5 Als ons de wrange tegenspoed,
Op zijne doornepaên,
Beklemde zuchten slaaken doet,
Herstelt Uw’ dienst op nieuw den moed,
En voert Uw’ troost ons aan.

6 Ia zelfs, in ’t midden van de smart,
Stemt hij het vrolijkst lied;
Terwijl in ’t fel bestreeden hart,
Ofschoon door ramp op ramp benard,
Een’ stroom van blijdschap vliet.

7 Hij wijst ons, op den weg van druk,
Uw’ Zoon ten voorbeeld aan,
Om, streevend na het hoogst geluk,
Opdat geen wanhoop ’t ons ontrukk’,
Hem ijvrig na te gaan.

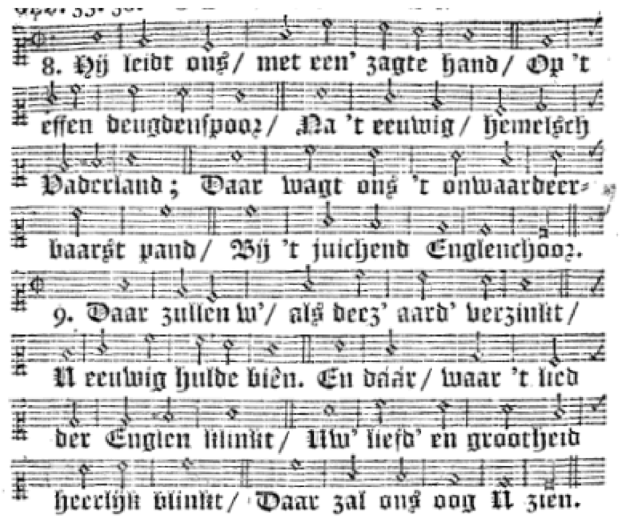

8 Hij leidt ons, met een' zagte hand,
Op 't effen deugdenspoor,
Na 't eeuwig, hemelsch Vaderland;
Daar wagt ons 't onwaardeerbaarst pand,
Bij 't juichend Englenchoor.

9 Daar zullen w', als deez' aard verzinkt,
U eeuwig hulde biên.
En dáár, waar 't lied der Englen klinkt,
Uw' liefd' en grootheid heerlijk blinkt,
Daar al ons oog U zien.

XXXVI. Oprechtheid.

D' Oprechte slaat het oog
Gerustlijk na omhoog,
En zucht: ô God! toets mijn gedrag.
Doorzoek mij; weeg mijn gangen,
Doorgrond al mijn verlangen,
En stel mijn oogmerk in den dag.

2 Uw goedertierenheid,

Die zich alom verspreidt,
Is t'allen tijd voor mijn gezigt.
Ik houd,

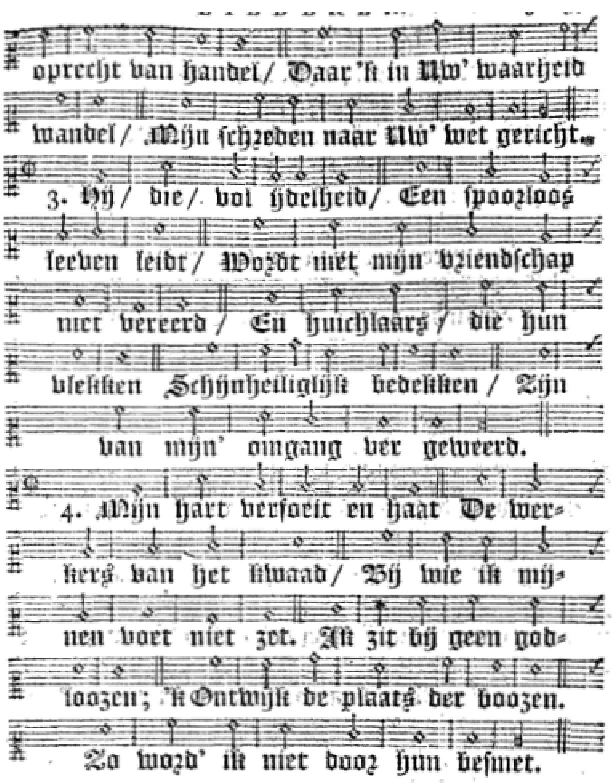

oprecht van handel,
Daar ’k in Uw’ waarheid wandel,
Mijn schreden naar Uw’ wet gericht.

3 Hij, die, vol ijdelheid,
Een spoorloos leeven leidt,
Wordt met mijn vriendschap niet vereerd,
En huichlaars, die hun vlekken
Schijnheiliglijk bedekken,
Zijn van mijn’ omgang ver geweerd.

4 Mijn hart verfoeit en haat
De werkers van het kwaad,
Bij wie ik mijnen voet niet zet.
Ik zit bij geen godloozen;
’k Ontwijk de plaats der boozen.
Zo word’ ik niet door hun besmet.

XXXVII. Schijnheiligheid.

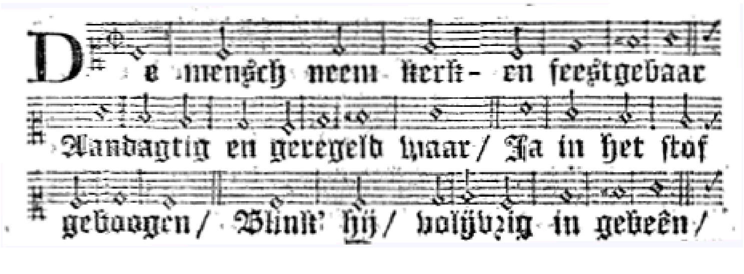

*D*e mensch neem kerk- en feestgebaar
Aandagtig en geregeld waar,
Ia in het stof geboogen,
Blink' hij, volijvrig in gebeên,

Bij uiterlijke plegtigheên,
Als heilig elk in d’ oogen.
Is hij niet vroom, wat baat de schijn?
Het geen hij is, dat moet hij zijn;
Wat kan God meer versmaaden,
Dan dat de mond Hem eerbied toont,
Wijl ’t booze hart Hem lochent-hoont
Door goddelooze daaden.

2 Al stelt zich menig mensch zo aan
Dat hij bij ’t slegte volk den waan
Van vroomheid heeft gekreegen.
Wat is ’t? Beschouw hem van nabij,
’t Is door en door bedriegerij,
Zijn leeven spreekt hem tegen.
Wat baat hem toch zijn schalk beleid?
Zijn doen verraadt d’uitwendigheid
Van ’t huichelende wezen.
En toont, dat hem in ’t hart ontbreekt
’t Geen, daar zijn mond zo veel van spreekt,
In waarheid God te vreezen.

3 Wat is ’t, of hij zich zelven vleit,
Hoe vol van ongerechtigheid,
Rein in zijn eigen oogen:

Dat in hem is, dat moet 'er uit;
Hij toont het geen zijn hart besluit,
Door boos bedrijf en poogen;
De deugd is 't voorwerp van zijn haat;
Hij vliedt van 't goed, hij rent na 't kwaad.
Zijn woord gelijkt zijn' daaden;
Zijn tong die mildlijk leugen dicht,
Ter looze boosheid afgericht,
Kan lijf en ziel verraaden.

4 De waarheid bant hij uit zijn zin',
Vervreemd van Deugd en Godsdienstmin,
Wil hij geen raad ontvangen.
Zijn' ooren zijn ter wijsheid doof,
Zijn hart, gantsch ledig van geloof
Blijft aan den leugen hangen.
Des nagts is 't kwaad zijn overleg,
Bij elken stap op 's leevens weg,
Verzint hij looze vonden.
Hij staat in 't kwaad; hij kleeft 'er aan.
Indien hij maar vermomd kan gaan,
Te groot zijn hem geen zonden.

XXXVIII. Standvastigheid en onstandvastigheid.

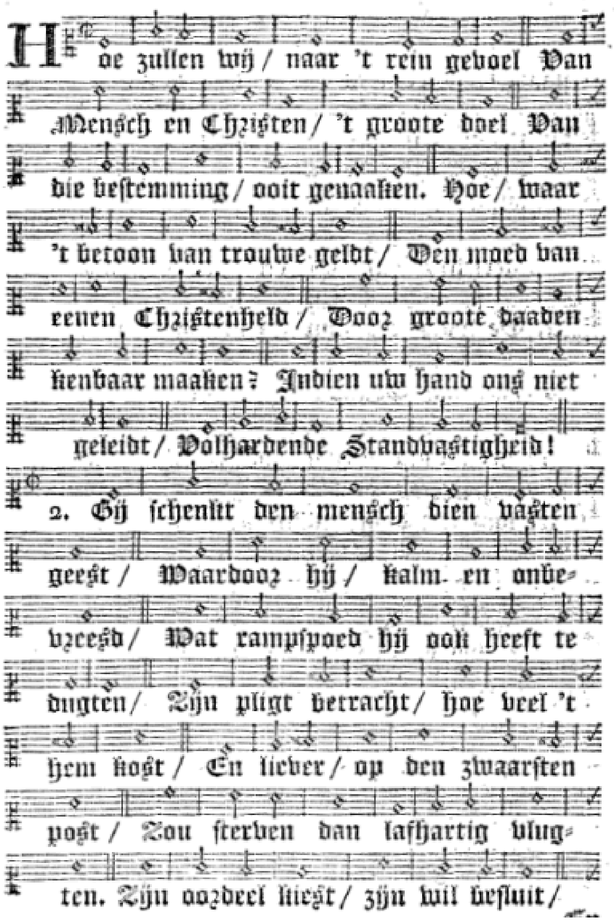

*H*oe zullen wij, naar ’t rein gevoel
Van Mensch en Christen, ’t groote doel
Van die bestemming, ooit genaaken.
Hoe, waar ’t betoon van trouwe geldt,
Den moed van eenen Christenheld,
Door groote daaden kenbaar maaken?
Indien uw hand ons niet geleidt,
Volhardende Standvastigheid!

2 Gij schenkt den mensch dien vasten geest,
Waardoor hij, kalm en onbevreesd,
Wat rampspoed hij ook heeft te dugten,
Zijn pligt betracht, hoe veel ’t hem kost,
En liever, op den zwaarsten post,
Zou sterven dan lafhartig vlugten.
Zijn oordeel kiest, zijn wil besluit,

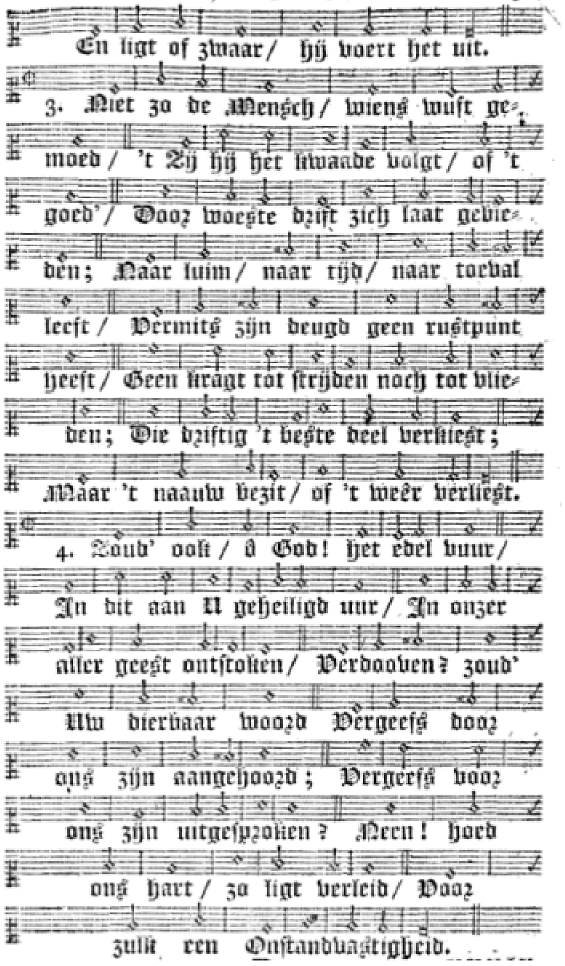

En ligt of zwaar, hij voert het uit.

3 Niet zo de Mensch, wiens wuft gemoed,
’t Zij hij het kwaad volgt, of ’t goed’,
Door woeste drift zich laat gebieden;
Naar luim, naar tijd, naar toeval leeft,
Vermits zijn deugd zijn rustpunt heeft,
Geen kragt tot strijden noch tot vlieden;
Die driftig ’t beste deel verkiest;
Maar ’t naauw bezit, of ’t weêr verliest.

4 Zoud’ ook, ô God! het edel vuur,
In dit aan U geheiligd uur,
In onzer aller geest ontstoken,
Verdooven? zoud’ Uw dierbaar woord
Vergeefs door ons zijn aangehoord;
Vergeefs voor ons zijn uitgesproken?
Neen! hoed ons hart, zo ligt verleid,
Voor zulk een Onstandvastigheid.

XXXIX. Kloekmoedigheid.

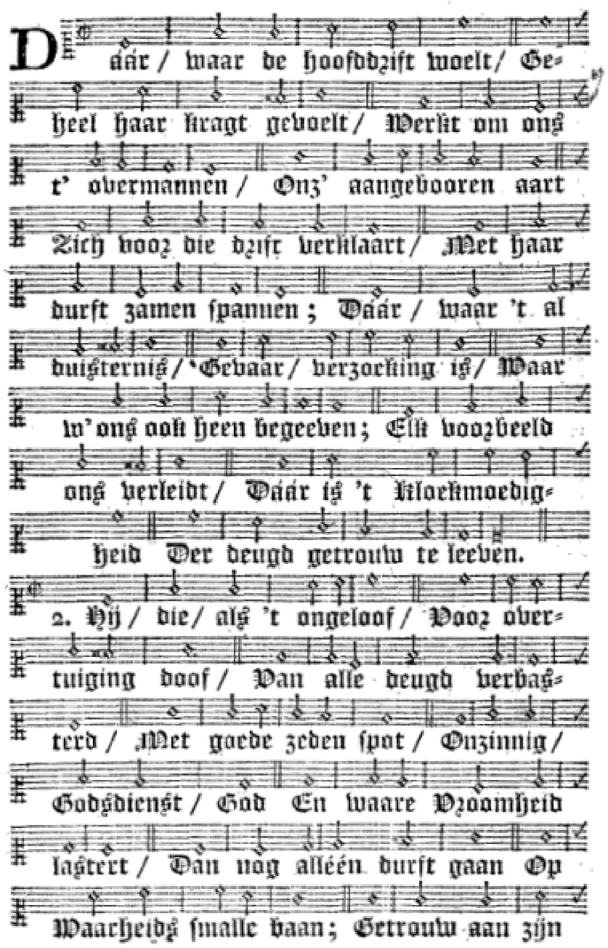

*D*áár, waar de hoofddrift woelt,
Geheel haar kragt gevoelt,
Werkt om ons t' overmannen,
Onz' aangebooren aart
Zich voor die drift verklaart,
Met haar durft zamen spannen;
Dáár, waar 't al duisternis,
Gevaar, verzoeking is,
Waar w' ons ook heen begeeven;
Elk voorbeeld ons verleidt,
Dáár is Kloekmoedigheid
Der deugd getrouw te leeven.

2 Hij, die, als 't ongeloof,
Voor overtuiging doof,
Van alle deugd verbasterd,
Met goede zeden spot,
Onzinnig, Godsdienst, God
En waare Vroomheid lastert,
Dan nog alléén durft gaan
Op Waarheids smalle baan;
Getrouw aan zijn

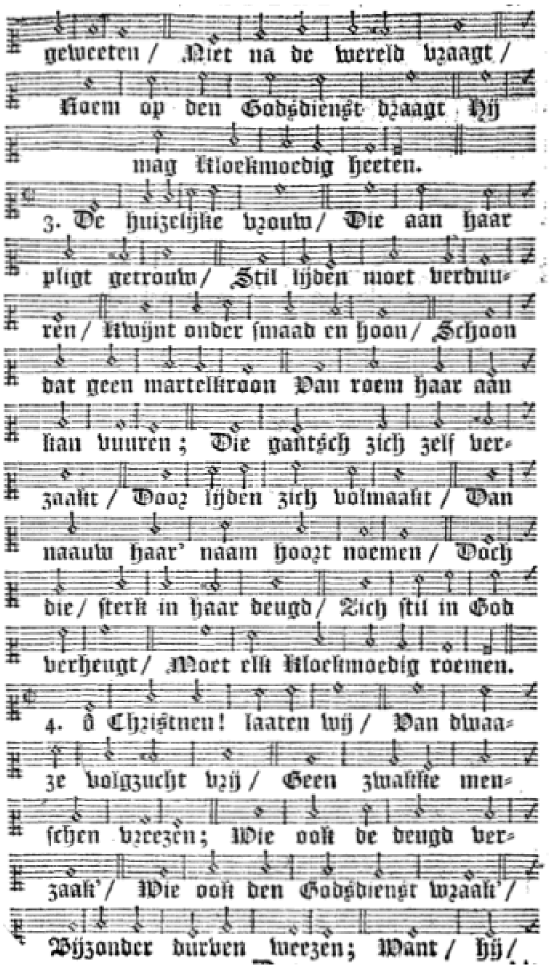

geweeten,
Niet na de wereld vraagt,
Roem op den Godsdienst draagt
Hij mag Kloekmoedig heeten.

3 De huizelijke vrouw,
Die aan haar pligt getrouw,
Stil lijden moet verduuren,
Kwijnt onder smaad en hoon,
Schoon dat geen martelkroon
Van roem haar aan kan vuuren;
Die gantsch zich zelf verzaakt,
Door lijden zich volmaakt,
Dan naauw haar' naam hoort noemen,
Doch die, sterk in haar deugd,
Zich stil in God verheugt,
Moet elk Kloekmoedig roemen.

4 ô Christnen! laaten wij,
Van dwaaze volgzucht vrij,
Geen zwakke menschen vreezen;
Wie ook de deugd verzaak',
Wie ook den Godsdienst wraak',
Bijzonder durven weezen;
Want, hij,

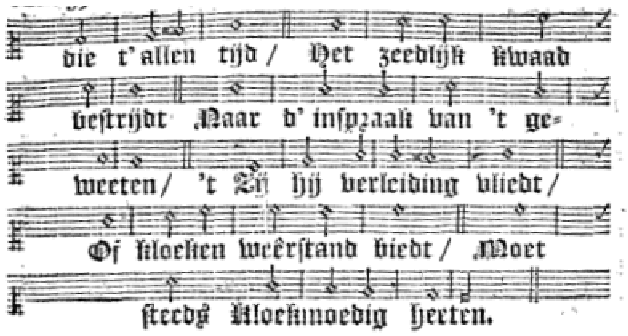

die t’ allen tijd,
Het zeedlijk kwaad bestrijdt
Naar d’ inspraak van ’t geweeten,
’t Zij hij verleiding vliedt,
Of kloeken weêrstand biedt,
Moet steeds Kloekmoedig heeten.

III. afdeeling. Godsdienstpligten.

XL. Godsdienstigheid.

*I*s 't leezen slechts uit sleur
En zonder wijze keur,
Geheel onvoorbereid,
Van 's Hoogstens wijze wet,
Op 't uur daartoe gezet,
Is dat Godsdienstigheid?
Zoud' ijdle woordenpraal,
Een ongeschikt verhaal
D' Alzienden voor te leezen
Van 's naastens slecht bestaan,
De zond' in 't land begaan,
Godwaardig' Eerdienst weezen?

2 Zou 't achteloos gewaad,
Een norsch en stuursch gelaat,
Een oog van glans beroofd
Door ongegrond geween,
Zoud' onvernoegd gesteen,
Zou 't nederhangend hoofd,
Zou 't plegtige der Wet,
Doop, Avondmaal, Gebed
Naauwkeurig te betrachten,

Uitwendig vroom te zijn,
Zoud' al dien schoonen schijn

Voor Godsdienst ooit zijn t' achten?

3 Neen! Christnen! neen, de Leer
Van Iesus, onzen Heer,
Is veel te rein, te schoon,
Werkt, met te groote magt
Op zedelijke kragt,
Voor uiterlijk vertoon;
Al wat geen weldoen werkt,
Deugd-oefening versterkt,
Ontbreekt het groot vermogen,
Om iedre daad, als pligt,
In onzen stand verricht,
Tot Godsdienst te verhoogen.

4 God! dien ons hart vereert,
Schoon Gij een' dienst begeert,
Hoogwaardig Uw natuur,
Schoon g' op 't inwendig ziet,
Verwerp den eerdienst niet,
Dien in dit plegtig uur,
D' aan U gewijden dag
U offren, vol ontzag,
Deez' zaamgevloeide schaaren.
Wanneer Godsdienstigheid

Is door het hart verspreid,
Moet zij zich openbaaren.

XLI. Godsdienstkennis.

O Sterveling! door 't nieuwe meest bekoord,
Door zucht tot kennis aangespoord,
Als gij met drift door 't ruim der heemlen snelt;
De zon bespiedt; de starren telt;
Wat baat het u, of gij die wondren ziet,
Kent gij den waaren Godsdienst niet.

2 Gij wien 't vernuft, door Rede niet verlicht,
U kunstig eenen god verdicht,
Gelijk gij zelf, door driften overheerd,
Voor uwe valsche rust begeert
Een' god, wiens gunst op deugd noch ondeugd ziet,
Gij kent den waaren Godsdienst niet.

3 Maar gij, die God, den onbegonnen Geest,
Als Schepper kent, als Vader vreest;
De Zedenleer, door Christus g' open-

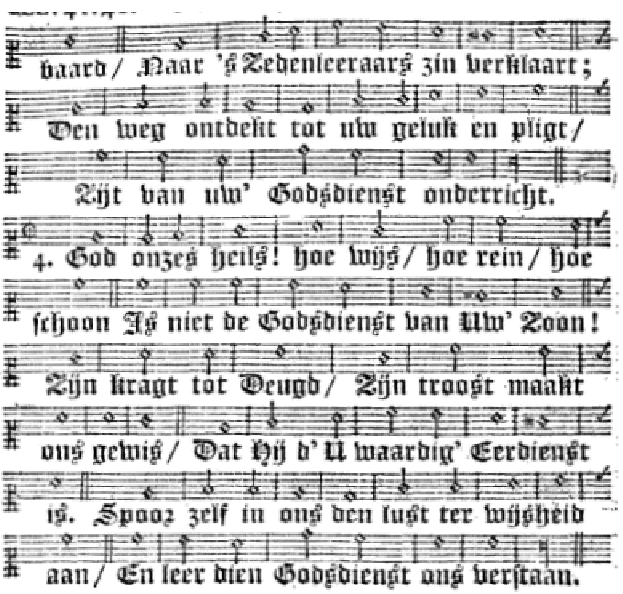

baard,
Naar ’s Zedenleeraars zin verklaart;
Den weg ontdekt tot uw geluk en pligt,
Zijt van uw’ Godsdienst onderricht.

4 God onzes heils! hoe wijs, hoe rein, hoe schoon
Is niet de Godsdienst van Uw’ Zoon!
Zijn kragt tot Deugd, Zijn troost maakt ons gewis,
Dat Hij d’ U waardig’ Eerdienst is.
Spoor zelf in ons den lust ter wijsheid aan,
En leer dien Godsdienst ons verstaan.

XLII. De Reden.

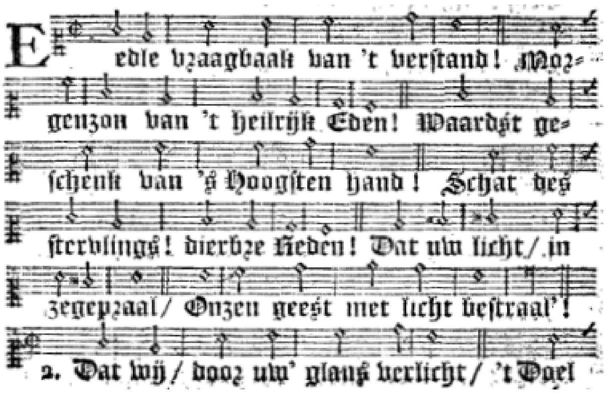

*E*edle vraagbaak van ’t verstand!
Morgenzon van ’t heilrijk Eden!
Waardst geschenk van ’s Hoogsten hand!
Schat des stervlings! dierbre Reden!
Dat uw licht, in zegepraal,
Onzen geest met licht bestraal’!

2 Dat wij, door uw’ glans verlicht,

’t Doel

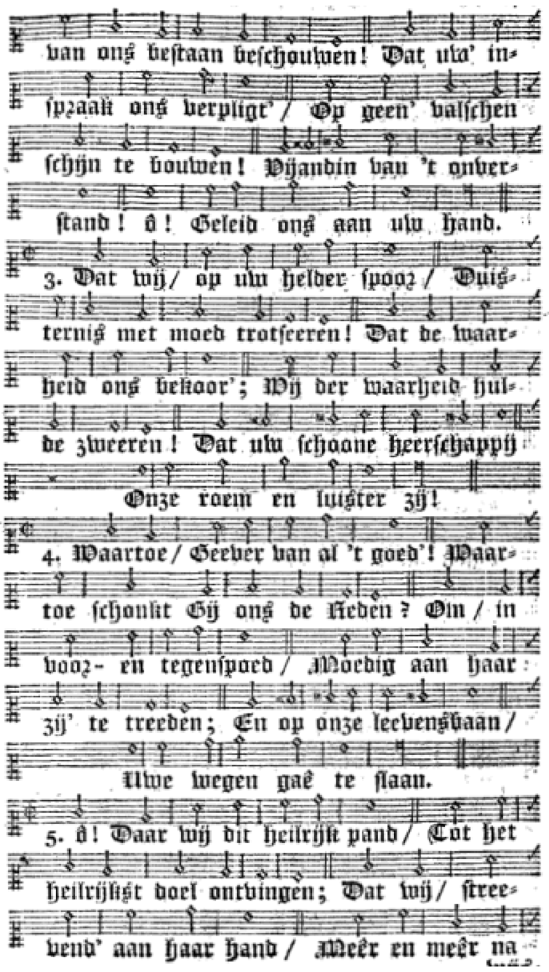

van ons bestaan beschouwen!
Dat uw' inspraak ons verpligt',
Op geen' valschen schijn te bouwen!
Vijandin van 't onverstand!
ô! Geleid ons aan uw hand.

3 Dat wij, op uw helder spoor,
Duisternis met moed trotseeren!
Dat de waarheid ons bekoor';
Wij der waarheid hulde zweeren!
Dat uw schoone heerschappij
Onze roem en luister zij!

4 Waartoe, Geever van al 't goed'!
Waartoe schonkt Gij ons de Reden?
Om, in voor- en tegenspoed,
Moedig aan haar zij' te treeden;
En op onze leevensbaan,
Uwe wegen gaê te slaan.

5 ô! Daar wij dit heilrijk pand,
Tot het heilrijkst doel ontvingen;
Dat wij, streevend' aan haar hand,
Meêr en meêr na

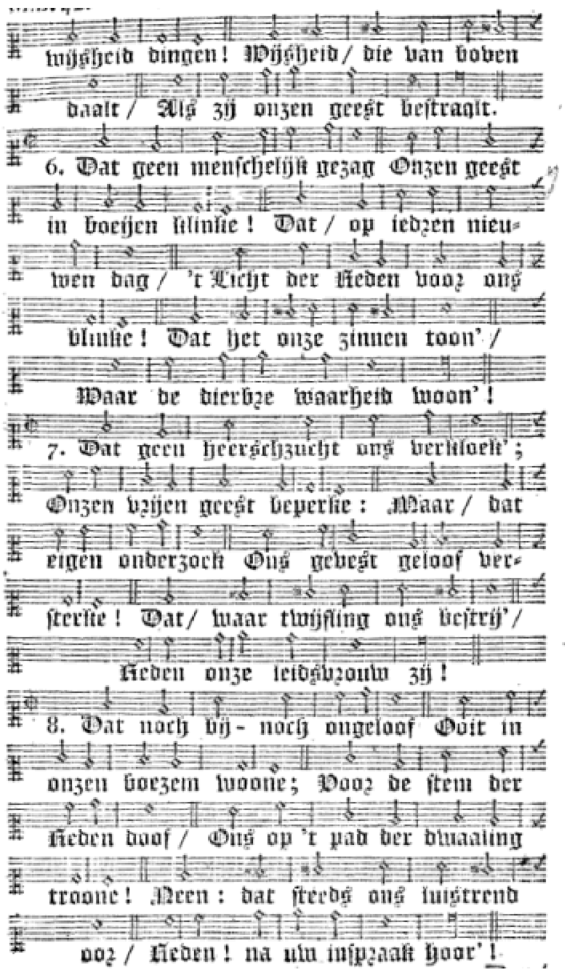

wijsheid dingen!
Wijsheid, die van boven daalt,
Als zij onzen geest bestraalt.

6 Dat geen menschelijk gezag
Onzen geest in boeijen klinke!
Dat, op iedren nieuwen dag,
’t Licht der Reden voor ons blinke!
Dat het onze zinnen toon’,
Waar de dierbre waarheid woon’!

7 Dat geen heerschzucht ons verkloek’;
Onzen vrijen geest beperke:
Maar, dat eigen onderzoek
Ons gevest geloof versterke!
Dat, waar twijfling ons bestrij’,
Reden onze leidsvrouw zij!

8 Dat noch bij- noch ongeloof
Ooit in onzen boezem woone;
Voor de stem der Reden doof,
Ons op ’t pad der dwaaling troone!
Neen: dat steeds ons luistrend oor,
Reden! na uw inspraak hoor’!

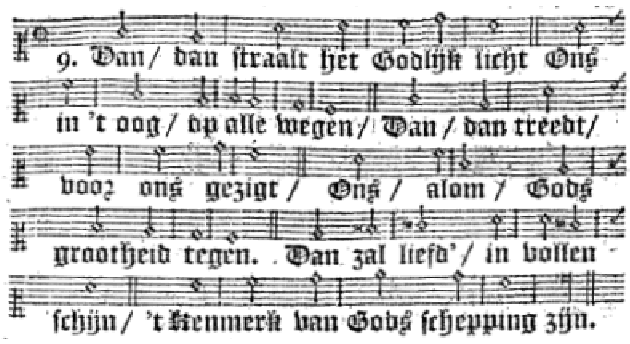

9 Dan, dan straalt het Godlijk licht
Ons in ’t oog, op alle wegen,
Dan, dan treedt, voor ons gezigt,
Ons, alom, Gods grootheid tegen.
Dan zal liefd’, in vollen schijn,
’t Kenmerk van Gods schepping zijn.

XLIII. ’t Bijgeloof.

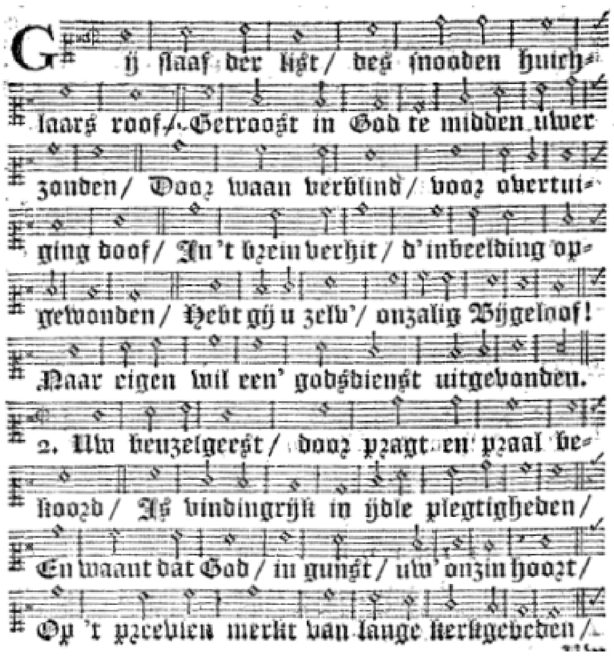

*G*ij slaaf der list, des snooden huichlaars roof,
Getroost in God te midden uwer zonden,
Door waan verblind, voor overtuiging doof,
In ’t brein verhit, d’ inbeelding opgewonden,
Hebt gij u zelv’, onzalig Bijgeloof!
Naar eigen wil een’ godsdienst uitgevonden.

2 Uw beuzelgeest, door pragt en praal bekoord,
Is vindingrijk in ijdle plegtigheden,
En waant dat God, in gunst, uw onzin hoort,
Op ’t preevlen merkt van lange kerkgebeden,

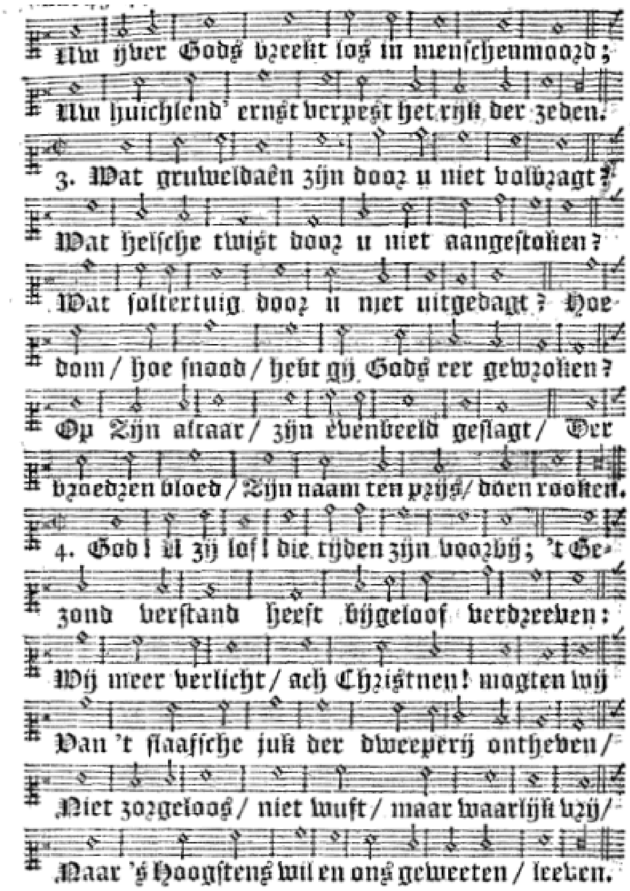

Uw ijver Gods breekt los in menschenmoord;
Uw huichlend’ ernst verpest het rijk der zeden.

3 Wat gruweldaên zijn door u niet volbragt?
Wat helsche twist door u niet aangestoken?
Wat foltertuig door u niet uitgedagt?
Hoe dom, hoe snood, hebt gij Gods eer gewroken?
Op Zijn altaar, zijn evenbeeld geslagt,
Der broedren bloed, Zijn naam ten prijs, doen rooken.

4 God! U zij lof! die tijden zijn voorbij;
’t Gezond verstand heeft bijgeloof verdreeven:
Wij meer verlicht, acht Christnen! mogten wij
Van ’t slaafsche juk der dweeperij ontheven,
Niet zorgeloos, niet wuft, maar waarlijk vrij,
Naar ’s Hoogstens wil en ons geweeten, leeven.

XLIV. Liefde tot God.

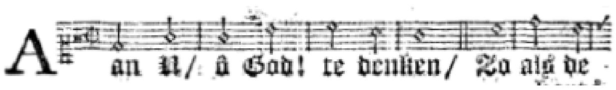

*A*an U, ô God! te denken,
Zo als de

hartstogt denkt,
Aan ’t voorwerp, ’t geen de zinnen
Een diersch genoegen schenkt.
Zou dit de zo gepreezen,
Gepreezen, Gepreezen,
De reine Liefde weezen
Tot U, ô zuivre Geest!

2 Ontëerende gedagte!
Die aan geen Christen voegt.
Uw Goedheid te gevoelen
En dankbaar, vergenoegd
Uw wetten te beleeven,
Beleeven, Beleeven,
Na heiligheid te streeven
Is U beminnen, Heer!

3 Om lief noch leed te wijken
Van ’t geen Uw wet gebiedt;
Het hoog bestuur t’ aanbidden
In al wat ons geschiedt;
Als grond U te beschouwen,
Beschouwen, Beschouwen,
Van ’t onverwrikt betrouwen
Is Liefd’, ô God! tot U.

4 Ach mogten onze driften,
Als gaaven van Uw hand,
Getrouw de wenken volgen
Van ons verlicht verstand!
Dan zouden w’, in ’t

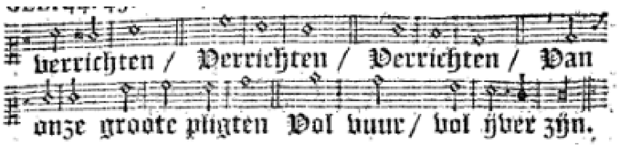

verrichten,
Verrichten, Verrichten,
Van onze groote pligten
Vol vuur, vol ijver zijn.

XLV. Liefde tot Jesus.

*'t H*art door Iesus liefd' ontstoken,
Heeft den kluister losgebroken
Van de liefde tot deez' aard,
Wijl 't op beter liefde staart.
Maar wat zullen wij Hem wijden,
Voor dat leeven, voor dat lijden,
Voor die liefde, voor dien dood,
ô! Geen gaaven zijn zo groot.

2 Iesus! slaa in gunst uw' oogen
Op ons zwak, ons needrig poogen,
Dat, door hoop op hulp geschraagd,
Blijk van wederliefde draagt.
Hoor met zwakk' en flaauwe klanken
Onze liefd' Uw liefde danken,

Neem, met onzen wil voldaan,
Onze dankbre zuchten aan.

3 U, ô Iesus! nooit volpreezen,
Die ons 't

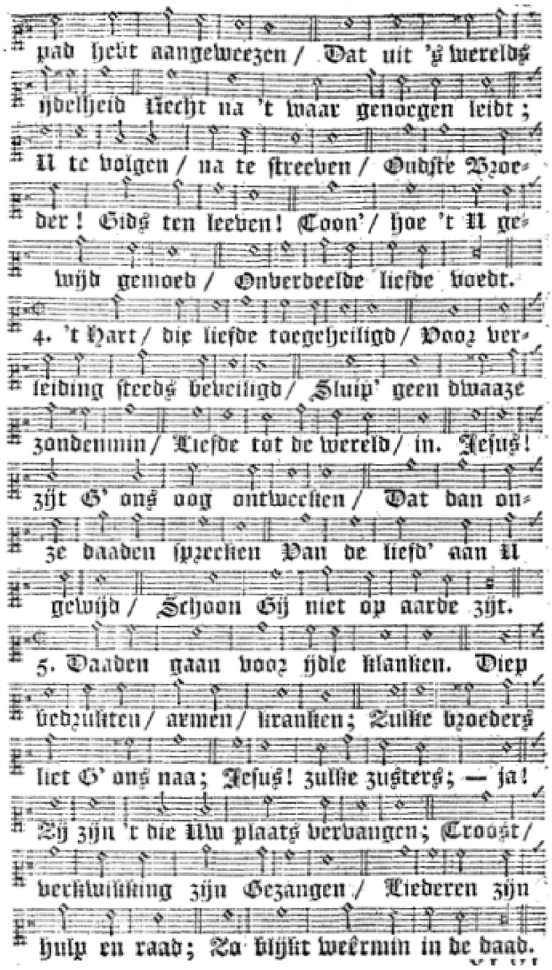

pad hebt aangeweezen,
Dat uit ’s werelds ijdelheid
Recht na ’t waar genoegen leidt;
U te volgen, na te streeven,
Oudste Broeder! Gids ten leeven!
Toon’, hoe ’t U gewijd gemoed,
Onverdeelde liefde voedt.

4 ’t Hart, die liefde toegeheiligd,
Voor verleiding steeds beveiligd,
Sluip’ geen dwaaze zondenmin,
Liefde tot de wereld, in.
Iesus! zijt G’ ons oog ontweeken,
Dat dan onze daaden spreeken
Van de liefd’ aan U gewijd,
Schoon Gij niet op aarde zijt.

5 Daaden gaan voor ijdle klanken.
Diep bedrukten, armen, kranken;
Zulke broeders liet G’ ons naa;
Iesus! zulke zusters; – ja!
Zij zijn ’t die Uw plaats vervangen;
Troost, verkwikking zijn Gezangen,
Liederen zijn hulp en raad;
Zo blijkt weêrmin in de daad.

XLVI. Godsdienstige dankbaarheid.

*Z*ouden wij, met blijde klanken,
Met ontroernis, U niet danken,
Voor het mild en ruim genot
Van Uw' gaaven, zeegnend God!
Wee den stervling! die een' zegen,
Onverdiend van U verkreegen,
Vaardig zich ten nut besteedt,
Maar den geever ras vergeet.

2 Neen, weldaadig Alvermogen!
Zie ons voor Uw' throon geboogen,
Met een ziel, die eedler denkt,
En den warmsten dank U schenkt.
Door Uw onwaardeerbre gaaven,
Wilt G' Uw vaderliefde staaven.
Dit gevoelt ons hart, ô Heer!
't Smaakt Uw' liefd', en geeft U d' eer.

3 Voor Uw' liefde, zo verheven,
Zal geheel ons aardsche leeven
U, die 's leevens oorsprong zijt,
Als een offer zijn gewijd.

Duldt

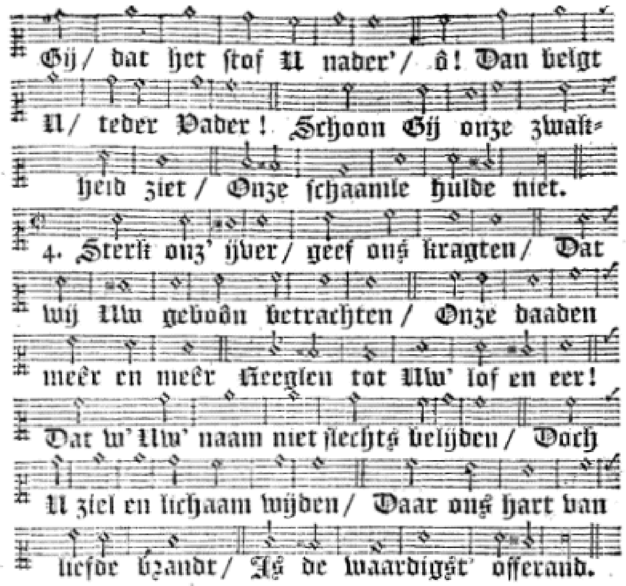

Gij, dat het stof U nader',
ô! Dan belgt U, teder Vader!
Schoon Gij onze zwakheid ziet,
Onze schaamle hulde niet.

4 Sterk onz' ijver, geef ons kragten,
Dat wij Uw geboôn betrachten,
Onze daaden meêr en meêr
Reeglen tot Uw' lof en eer!
Dat w' Uw' naam niet slechts belijden,
Doch U ziel en lichaam wijden,
Daar ons hart van liefde brandt,
Is de waardigst' offerand.

XLVII. Onderwerping aan Gods bestuur.

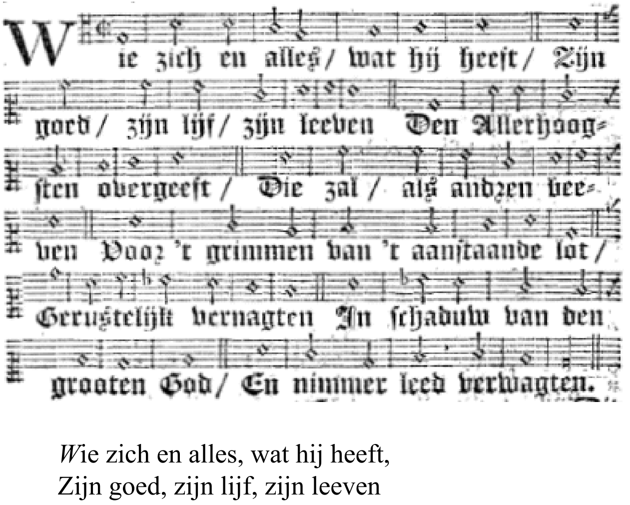

*W*ie zich en alles, wat hij heeft,
Zijn goed, zijn lijf, zijn leeven
Den Allerhoogsten overgeeft,
Die zal, als andren beeven
Voor 't grimmen van 't aanstaande lot,

Gerustelijk vernagten
In schaduw van den grooten God,
En nimmer leed verwagten.

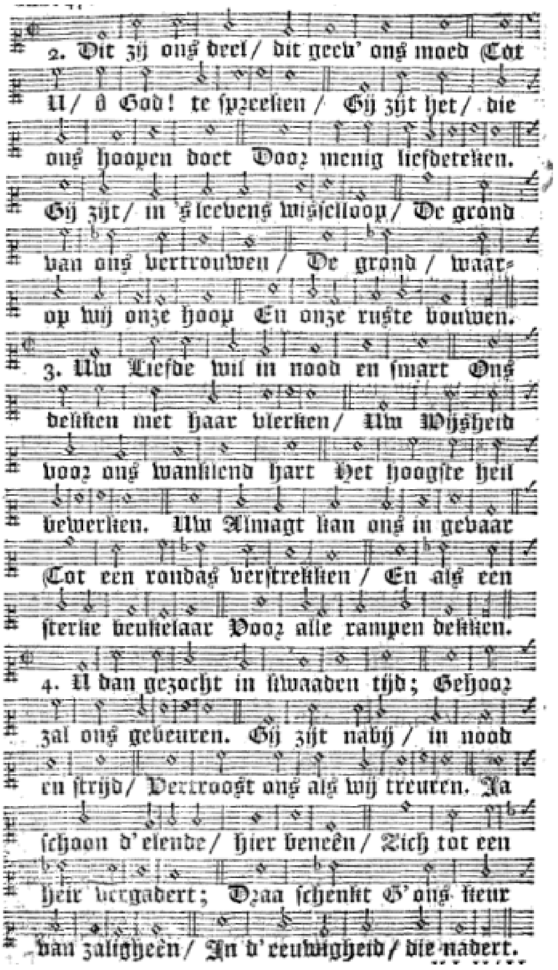

2 Dit zij ons deel, dit geev' ons moed
Tot U, ô God! te spreeken,
Gij zijt het, die ons hoopen doet
Door menig liefdeteken.
Gij zijt, in 's leevens wisselloop,
De grond van ons vertrouwen,
De grond, waarop wij onze hoop
En onze ruste bouwen.

3 Uw Liefde wil in nood en smart
Ons dekken met haar vlerken,
Uw Wijsheid voor ons wanklend hart
Het hoogste heil bewerken.
Uw Almagt kan ons in gevaar
Tot een rondas verstrekken,
En als een sterke beukelaar
Voor alle rampen dekken.

4 U dan gezocht in kwaaden tijd;
Gehoor zal ons gebeuren.
Gij zijt nabij, in nood en strijd,
Vertroost ons als wij treuren.
Ia schoon d' elende, hier beneên,
Zich tot een heir vergadert;
Draa schenkt G' ons keur van zaligheên,

In d' eeuwigheid, die nadert.

XLVIII. Vertrouwen op God.

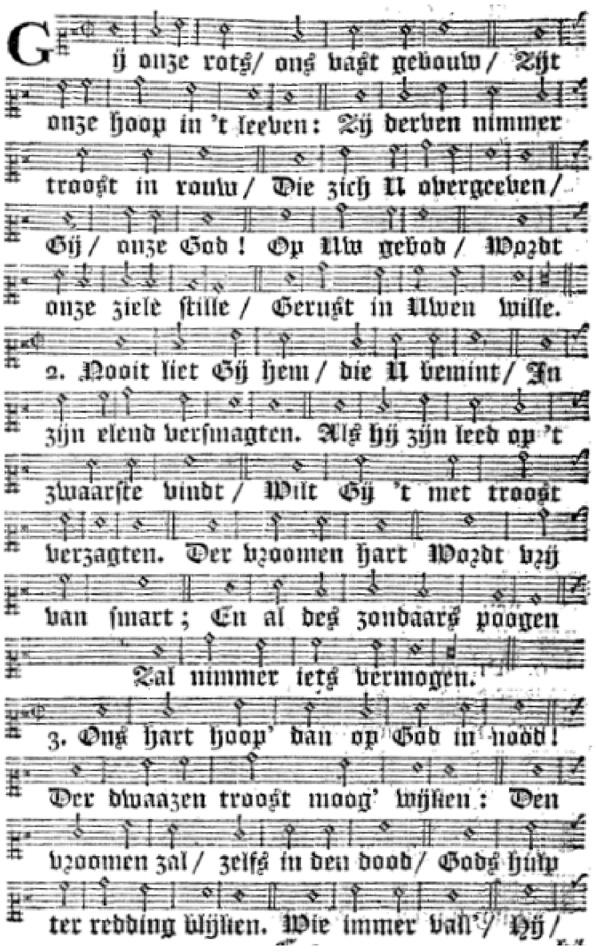

*G*ij onze rots, ons vast gebouw,
Zijt onze hoop in ’t leeven:
Zij derven nimmer troost in rouw,
Die zich U overgeeven,
Gij, onze God! Op Uw gebod,
Wordt onze ziele stille,
Gerust in Uwen wille.

2 Nooit liet Gij hem, die U bemint,
In zijn elend versmagten.
Als hij zijn leed op ’t zwaarste vindt,
Wilt Gij ’t met troost verzagten.
Der vroomen hart
Wordt vrij van smart;
En al des zondaars poogen
Zal nimmer iets vermogen.

3 Ons hart hoop’ dan op God in nood!
Der dwaazen troost moog’ wijken:
Den vroomen zal, zelfs in den dood,
Gods hulp ter redding blijken.
Wie immer vall’,
Hij,

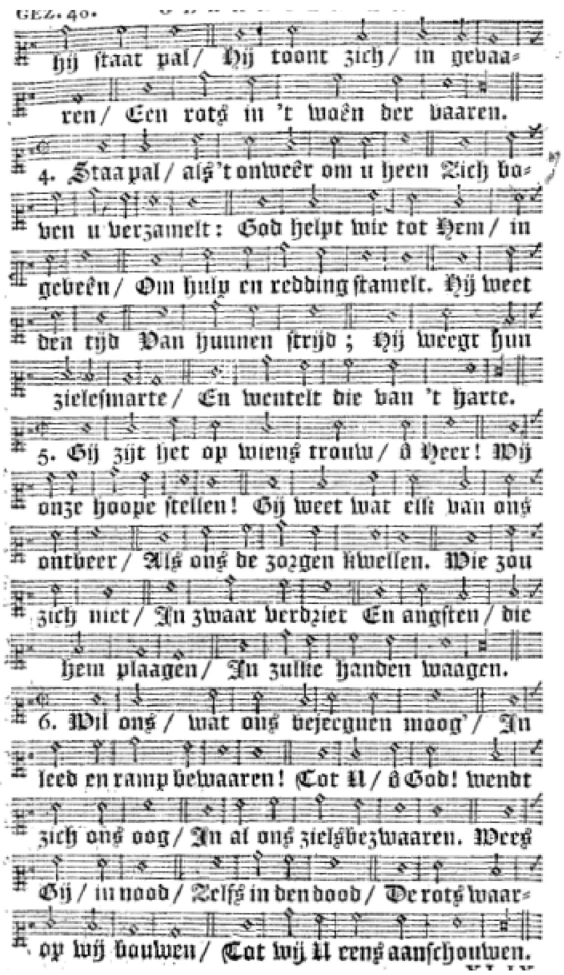

hij staat pal,
Hij toont zich, in gevaaren,
Een rots in ’t woên der baaren.

4 Staa pal, als ’t onweêr om u heen
Zich boven u verzamelt:
God helpt wie tot Hem, in gebeên
Om hulp en redding stamelt.
Hij weet den tijd
Van hunnen strijd;
Hij weegt hun zielesmarte,
En wentelt die van ’t harte.

5 Gij zijt hier op wiens trouw, ô Heer!
Wij onze hoope stellen!
Gij weet wat elk van ons ontbeer,
Als ons de zorgen kwellen.
Wie zou zich niet,
In zwaar verdriet
En angsten, die hem plaagen,
In zulke handen waagen.

6 Wil ons, wat ons bejeegnen moog’,
In leed en ramp bewaaren!
Tot U, ô God! wendt zich ons oog,

In al ons zielsbezwaaren.
Wees Gij, in nood,
Zelfs in den dood,
De rots waarop wij bouwen,
Tot wij U eens aanschouwen.

XLIX. God, de steun der vroomen.

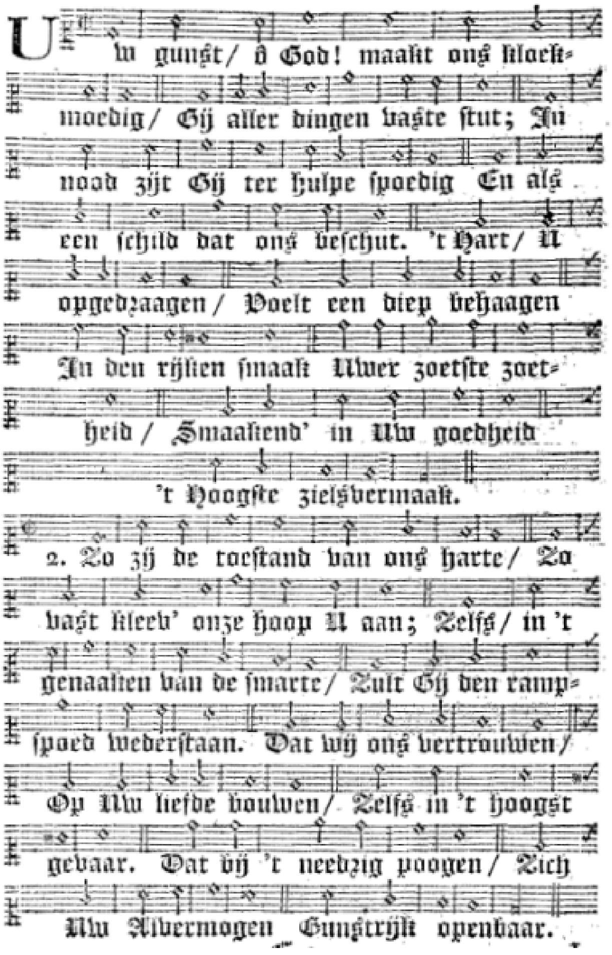

*U*w gunst, ô God! maakt ons kloekmoedig,
Gij aller dingen vaste stut;
In nood zijt Gij ter hulpe spoedig
En als een schild dat ons beschut.
’t Hart, U opgedraagen,
Voelt een diep behaagen
In den rijken smaak
Uwer zoetste zoetheid,
Smaakend’ in Uw goedheid
’t Hoogste zielsvermaak.

2 Zo zij de toestand van ons harte,
Zo vast kleev’ onze hoop U aan;
Zelfs, in ’t genaaken van de smarte,
Zult Gij den rampspoed wederstaan.
Dat wij ons vertrouwen,
Op Uw liefde bouwen,
Zelfs in ’t hoogst gevaar.
Dat bij ’t needrig poogen,
Zich Uw Alvermogen
Gunstrijk openbaar.

L. De vrees des Heeren, de grond van vertrouwen.

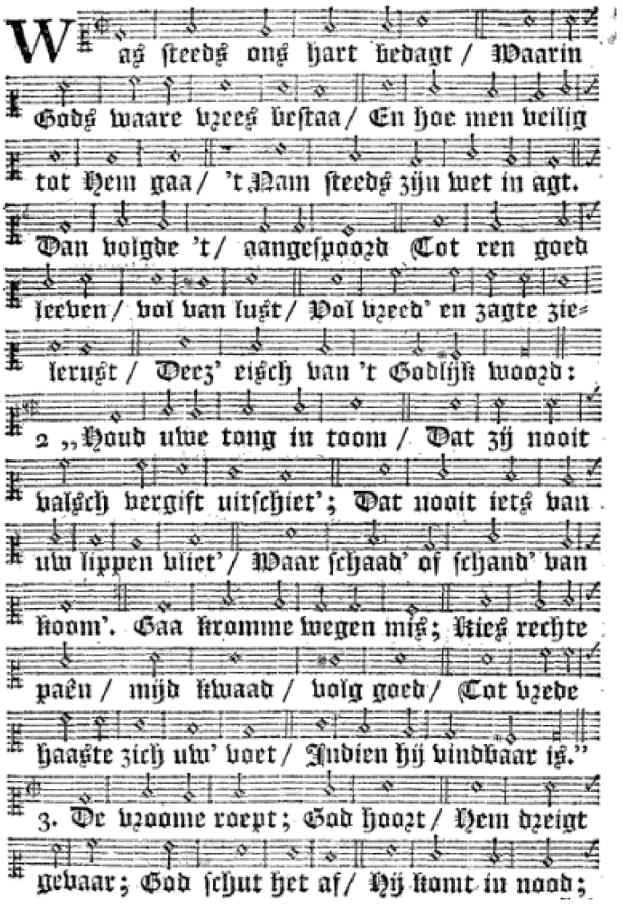

*W*as steeds ons hart bedagt,
Waarin Gods waare vrees bestaa,
En hoe men veilig tot Hem gaa,
’t Nam steeds zijn wet in agt.
Dan volgde ’t, aangespoord
Tot een goed leeven, vol van lust,
Vol vreed’ en zagte zielerust,
Deez’ eisch van ’t Godlijk woord:

2 ‘Houd uwe tong in toom,
Dat zij nooit valsch vergift uitschiet’;
Dat nooit iets van uw lippen vliet’,
Waar schaad’ of schand’ van koom’.
Gaa kromme wegen mis;
Kies rechte paên, mijd kwaad, volg goed,
Tot vrede haaste zich uw’ voet,
Indien hij vindbaar is.’

3 De vroome roept: God hoort,
Hem dreigt gevaar; God schut het af,
Hij komt in nood;

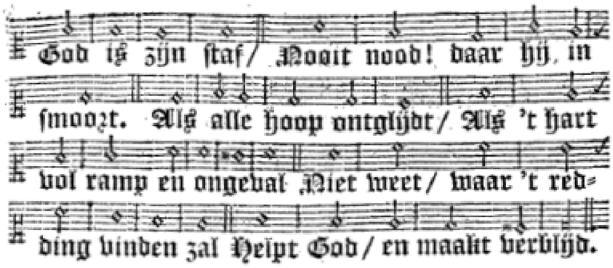

God is zijn staf"
Nooit nood! daar hij in smoort.
Als alle hoop ontglijdt,
Als 't hart vol ramp en ongeval
Niet weet, waar 't redding vinden zal
Helpt God, en maakt verblijd.

LI. Gerustheid in God.

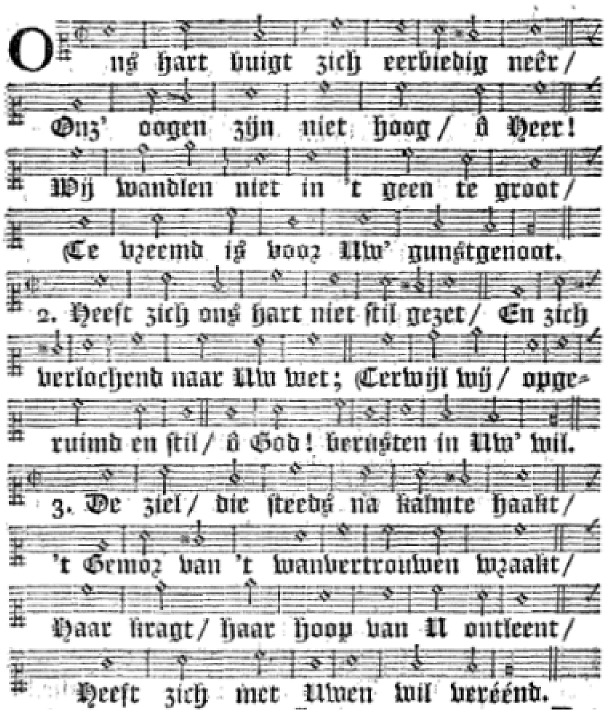

*O*ns hart buigt zich eerbiedig neêr,
Onz' oogen zijn niet hoog, ô Heer!
Wij wandlen niet in 't geen te groot,
Te vreemd is voor Uw' gunstgenoot.

2 Heeft zich ons hart niet stil gezet,
En zich verlochend naar Uw wet;
Terwijl wij, opgeruimd en stil,
ô God! berusten in Uw' wil.

3 De ziel, die steeds na kalmte haakt,
't Gemor van 't wanvertrouwen wraakt,
Haar kragt, haar hoop van U ontleent,

Heeft zich met Uwen wil veréénd.

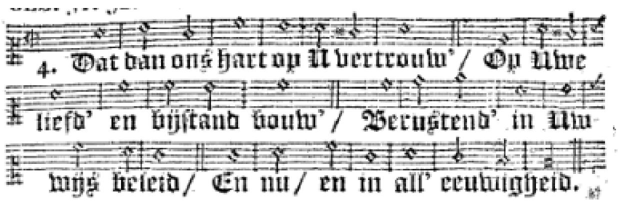

4 Dat dan ons hart op U vertrouw',
Op Uwe liefd' en bijstand bouw',
Berustend' in Uw wijs beleid,
En nu, en in all' eeuwigheid.

LII. God, onze toeverlaat.

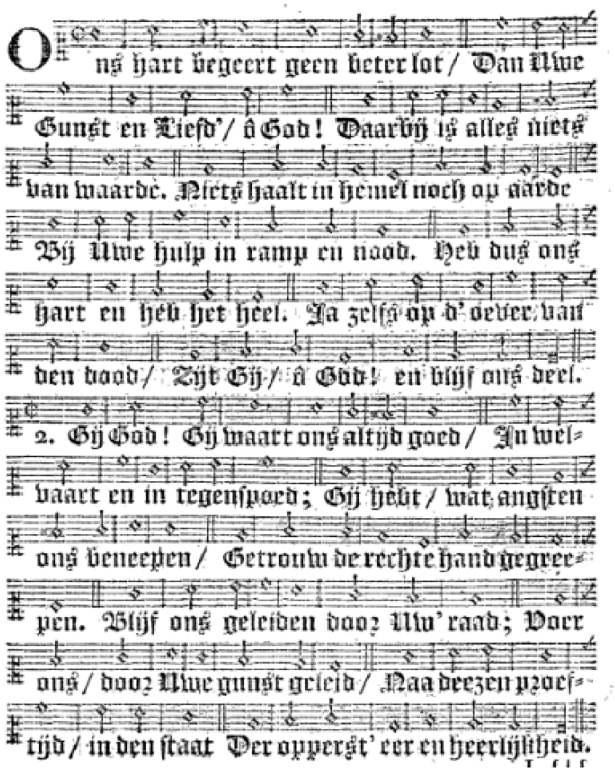

*O*ns hart begeert geen beter lot,
Dan Uwe Gunst en Liefd', ô God!
Daarbij is alles niets van waarde.
Niets haalt in hemel noch op aarde
Bij Uwe hulp in ramp en nood.
Heb dus ons hart en heb het heel.
Ia zelfs op d' oever van den dood,
Zijt Gij, ô God! en blijf ons deel.

2 Gij God! Gij waart ons altijd goed,
In welvaart en in tegenspoed;
Gij hebt, wat angsten ons beneepen,
Getrouw de rechte hand gegreepen.
Blijf ons geleiden door Uw' raad;
Voer ons, door Uwe gunst geleid,

Naa deezen proeftijd, in den staat
Der opperst' eer en heerlijkheid.

LIII. God, onze steun in druk.

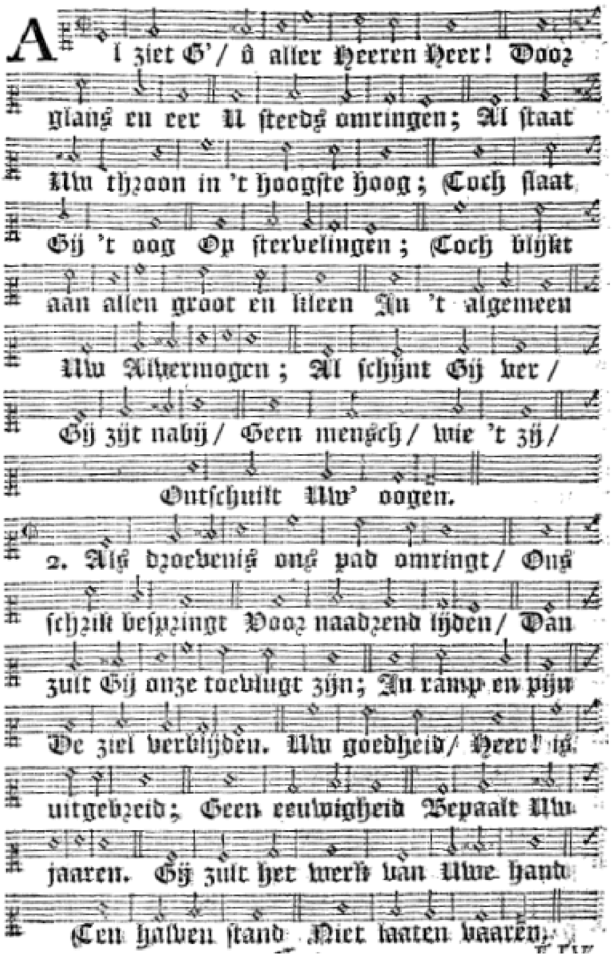

*A*l ziet G’, ô aller Heeren Heer!
Door glans en eer
U steeds omringen;
Al staat Uw throon in ’t hoogste hoog;
Toch slaat Gij ’t oog
Op stervelingen;
Toch blijkt aan allen groot en kleen
In ’t algemeen
Uw Alvermogen;
Al schijnt Gij ver, Gij zijt nabij,
Geen mensch, wie ’t zij,
Ontschuilt Uw’ oogen.

2 Als droevenis ons pad omringt,
Ons schrik bespringt
Voor naadrend lijden,
Dan zult Gij onze toevlugt zijn;
In ramp en pijn
De ziel verblijden.
Uw goedheid, Heer! is uitgebreid;
Geen eeuwigheid
Bepaalt Uw jaaren.

Gij zult het werk van Uwe hand
Ten halven stand
Niet laaten vaaren.

LIV. Troost in God.

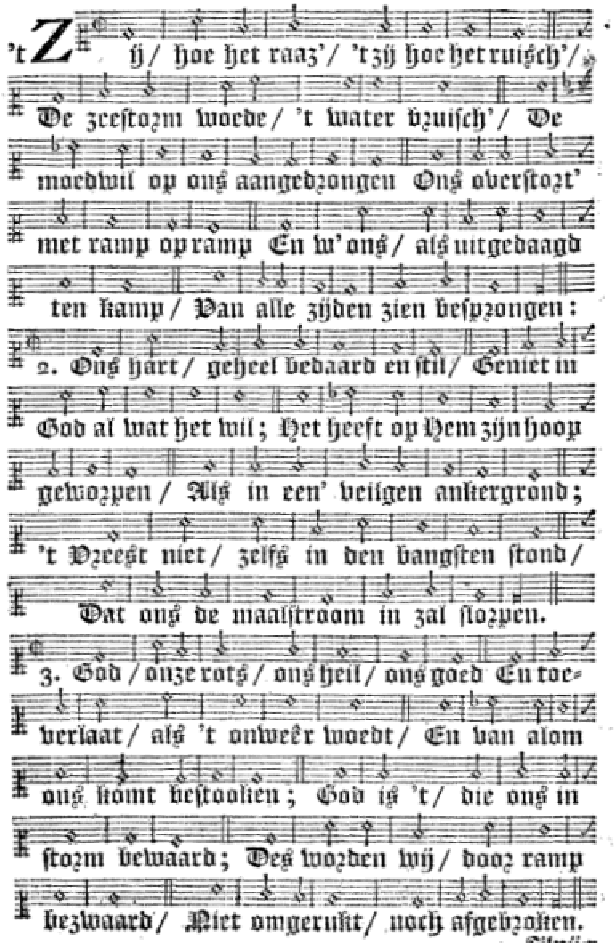

*'t Z*ij, hoe het raaz', 't zij hoe het ruisch',
De zeestorm woede, 't water bruisch',
De moedwil op ons aangedrongen
Ons overstort' met ramp op ramp
En w' ons, als uitgedaagd ten kamp,
Van alle zijden zien besprongen:

2 Ons hart, geheel bedaard en stil,
Geniet in God al wat het wil;
Het heeft op Hem zijn hoop geworpen,
Als in een' veilgen ankergrond;
't Vreest niet, zelfs in den bangsten stond,
Dat ons de maalstroom in zal slorpen.

3 God, onze rots, ons heil, ons goed
En toeverlaat, als 't onweêr woedt,
En van alom ons komt bestooken;
God is 't, die ons in storm bewaard;
Des worden wij, door ramp bezwaard,
Niet omgerukt, noch afgebroken.

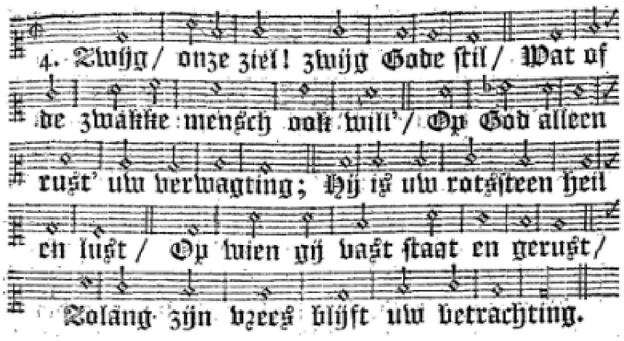

4 Zwijg, onze ziel! zwijg Gode stil,
Wat of de zwakke mensch ook will',
Op God alleen rust' uw verwagting;
Hij is uw rotssteen heil en lust,
Op wien gij vast staat en gerust,
Zolang zijn vrees blijft uw betrachting.

LV. God, onze sterkte.

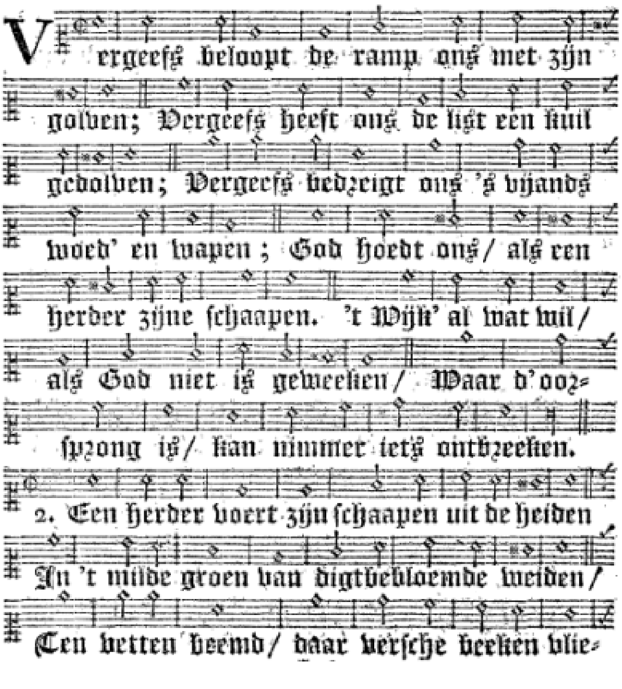

*V*ergeefs beloopt de ramp ons met zijn golven;
Vergeefs heeft ons de list een kuil gedolven;
Vergeefs bedreigt ons 's vijands woed' en wapen;
God hoedt ons, als een herder zijne schaapen.
't Wijk' al wat wil, als God niet is geweeken,
Waar d' oorsprong is, kan nimmer iets ontbreeken.

2 Een herder voert zijn schaapen uit de heiden
In 't milde groen van digtbebloemde weiden,
Ten vetten beemd, daar versche beeken vlie-

ten;
Zo doet ook God ons laavenis genieten,
En 't lot tot vreugd van den bedrukten wenden,
Zoetst smaakt het heil, naa doorgestreed' elenden.

3 Een herder zoek, wanneer de schaapen dwaalen,
't Verdoolde, weêr bij 't ander vee te haalen;
Gij God! hebt ons, van 't rechte pad getreeden,
Terug gebragt door Uw goeddaadigheden,
Terug gebragt op 't pad, dat leidt ten leeven;
Nooit doolt hij lang, dien God niet heeft begeeven.

4 Een herder, als in naar' en donkre nagten
Het vee niet ziet, van waar 't den wolf zag wagten,
Zal 't met zijn staf getrouwelijk bewaaken.
Ia God! schoon ons doodsschaduwen genaaken,
En 't graf ons dreigt, G' ontlast het hart van vreezen,
Dien Gij beschut, zal altoos veilig wezen.

LVI. Godsdienstige blijdschap.

*J*uich, juich, blijde Christenschaar!
Iuich; Gods Woord blijft eeuwig waar;
Zielen-rust en reine vreugd
Bloeijen op den weg der Deugd.
Christnen! zingt, zingt lofgezangen.
Beeken van het zoetst genot
Vloeijen door ons wislend lot.
Ginds is d' eerkroon opgehangen.

2 Elke lichtstraal schildert zagt
Ons Gods Wijsheid, Liefd' en Magt.
Heel de schepping predikt blij:
God is al wat leeft nabij.
Christnen! roemt Hem elken morgen.
Hij, die 't bloemtje kweekt en hoedt,
't Vogeltje beschermt en voedt,
Hij, uw God blijft liefdrijk zorgen.

3 Iuicht, wanneer de donkerheid
Kalmt'

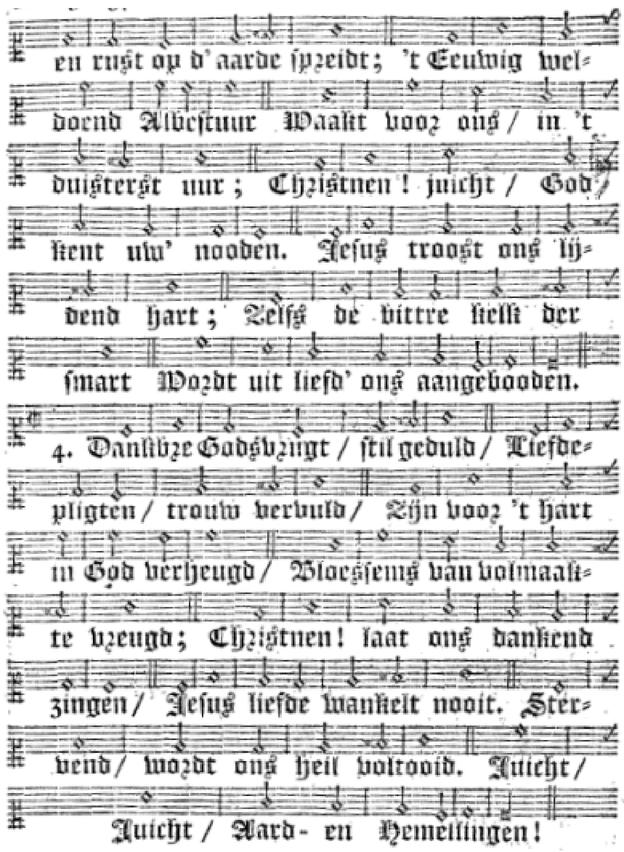

en rust op d' aarde spreidt;
't Eeuwig weldoend Albestuur
Waakt voor ons, in 't duisterst uur;
Christnen! juicht, God kent uw' nooden.
Iesus troost ons lijdend hart;
Zelfs de bittre kelk der smart
Wordt uit liefd' ons aangebooden.

4 Dankbre Godsvrugt, stil geduld,
Liefdepligten, trouw vervuld,
Zijn voor 't hart in God verheugd,
Bloessems van volmaakte vreugd;
Christnen! laat ons dankend zingen,
Iesus liefde wankelt nooit.
Stervend, wordt ons heil voltooid.
Iuicht, Iuicht, Aard- en Hemellingen!

LVII. Openbaare eerdienst.

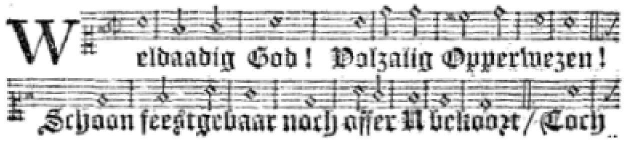

*W*eldaadig God! Volzalig Opperwezen!
Schoon feestgebaar noch offer U bekoort,

Toch

zij Uw naam in 't openbaar gepreezen.
't Veréénd gebed brengt heilgen eerbied voort;
't Veréénd gezang der dankbre Christenschaar,
Zo eens van hart als van geloov' en stem,
Verheft den geest, en geeft de Godsvrugt klem.
't Hart, dat U eert, prijst U in 't Openbaar.

2 Of zou aan ons die eeredienst niet betaamen;
Of zouden wij, zo nietig zwak en broos,
Door waan verblind, ons deezen Eerdienst schaamen.
Neen, Heer! ons hart, dat U ten deel verkoos,
Verheft Uw' naam. 't Brengt U, nooit weldoens moê,
Die onze God en onze Vader zijt,
In dit gebouw, aan Uwen dienst gewijd,
In 't Openbaar, met blijdschap, hulde toe.

3 Geef, God! wiens naam w'in 't Openbaar verhoogen,
Dat steeds die huld' aan ons geoorloofd zij;
Dat w' openbaar U altijd dienen mo-

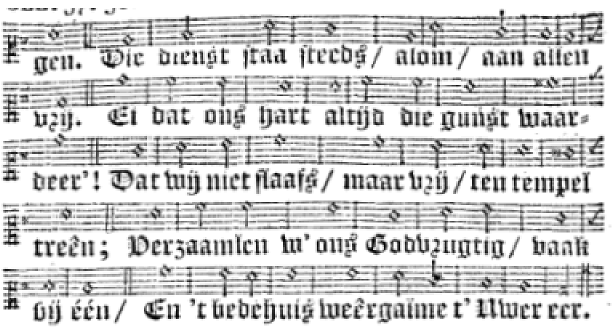

gen.
Die dienst staa steeds, alom, aan allen vrij.
Ei dat ons hart altijd die gunst waardeer'!
Dat wij niet slaafs, maar vrij, ten tempel treên;
Verzaamlen w' ons Godvrugtig, vaak bij één,
En 't bedehuis weêrgalme t' Uwer eer.

LVIII. Bedezang voor de predikatie.

O God! die onze Vader zijt;
Ons t'allen tijd
Uw gunst en goedertierenheid
In Christus, wilt betoonen;
Wanneer men, in Uw' naam vergaêrd,
Uw woord verklaart:
Zie ons nu zaam daartoe bereid:
Uw Geest koom bij ons woonen;
Ontsluit des dienaars hart en mond;
Wil hem en ons verlichten,
Opdat hij, uit Uw Heilverbond,
Zich zelv' en ons moog' stichten,
En wij, op Uwe leer gegrond,

Ons leeven daar naar richten.

LIX. Huiselijke Godsdienst.

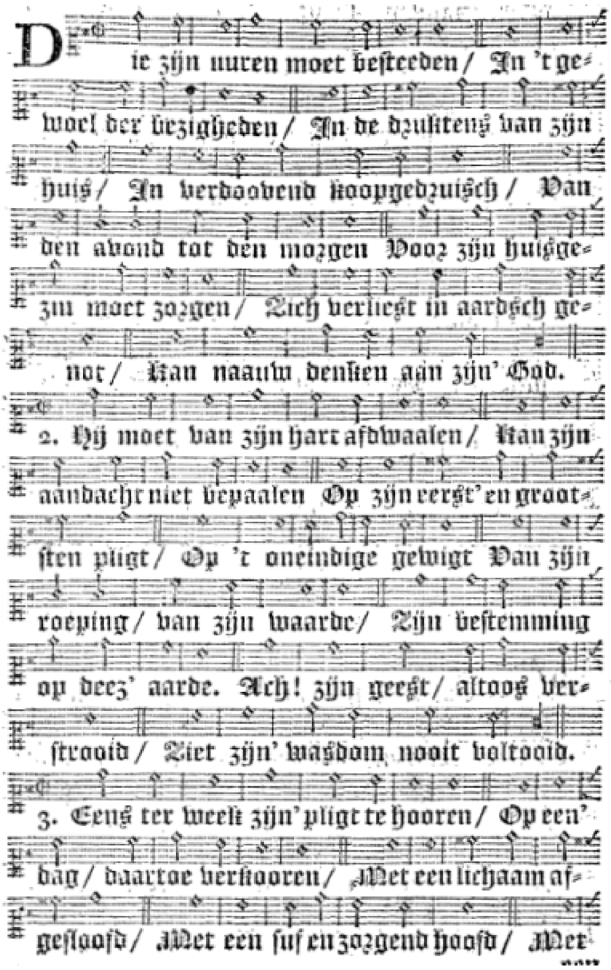

*D*ie zijn uuren moet besteeden,
In 't gewoel der bezigheden,
In de druktens van zijn huis,
In verdoovend koopgedruisch,
Van den avond tot den morgen
Voor zijn huisgezin moet zorgen,
Zich verliest in aardsch genot,
Kan naauw denken aan zijn' God.

2 Hij moet van zijn hart afdwaalen,
Kan zijn aandacht niet bepaalen
Op zijn eerst' en grootsten pligt,
Op 't oneindige gewigt
Van zijn roeping, van zijn waarde,
Zijn bestemming op deez' aarde.
Ach! zijn geest, altoos verstrooid,
Ziet zijn' wasdom nooit voltooid.

3 Eens ter week zijn' pligt te hooren,
Op een' dag, daartoe verkooren,
Met een lichaam afgesloofd,
Met een suf en zorgend hoofd,

Met

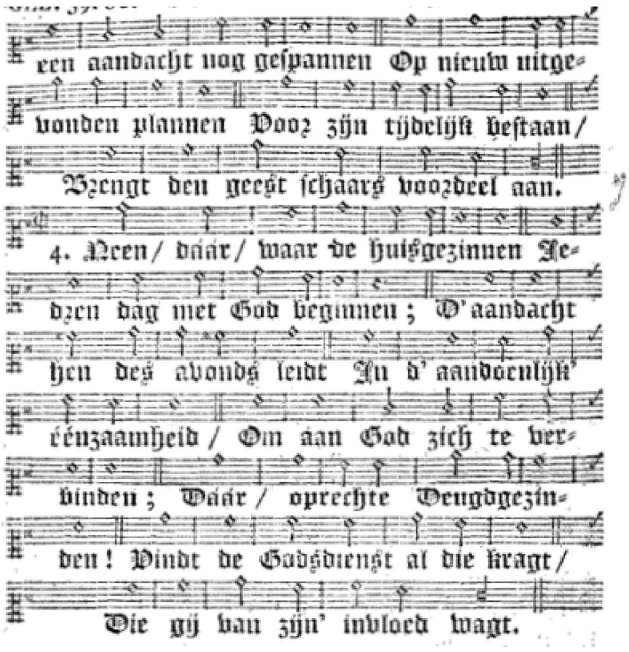

een aandacht nog gespannen
Op nieuw uitgevonden plannen
Voor zijn tijdelijk bestaan,
Brengt den geest schaars voordeel aan.

4 Neen, dáár, waar de huisgezinnen
Iedren dag met God beginnen;
D' aandacht hen des avonds leidt
In d' aandoenlijk' éénzaamheid,
Om aan God zich te verbinden;
Dáár, oprechte Deugdgezinden!
Vindt de Godsdienst al die kragt,
Die gij van zijn' invloed wagt.

LX. *Het leezen der Heilige Schrift.*

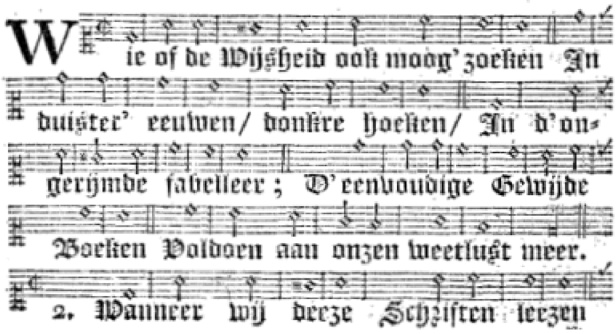

*W*ie of de Wijsheid ook moog' zoeken
In duister' eeuwen, donkre hoeken,
In d' ongerijmde fabelleer;
D' eenvoudige Gewijde Boeken
Voldoen aan onzen weetlust meer.

2 Wanneer wij deeze Schriften leezen

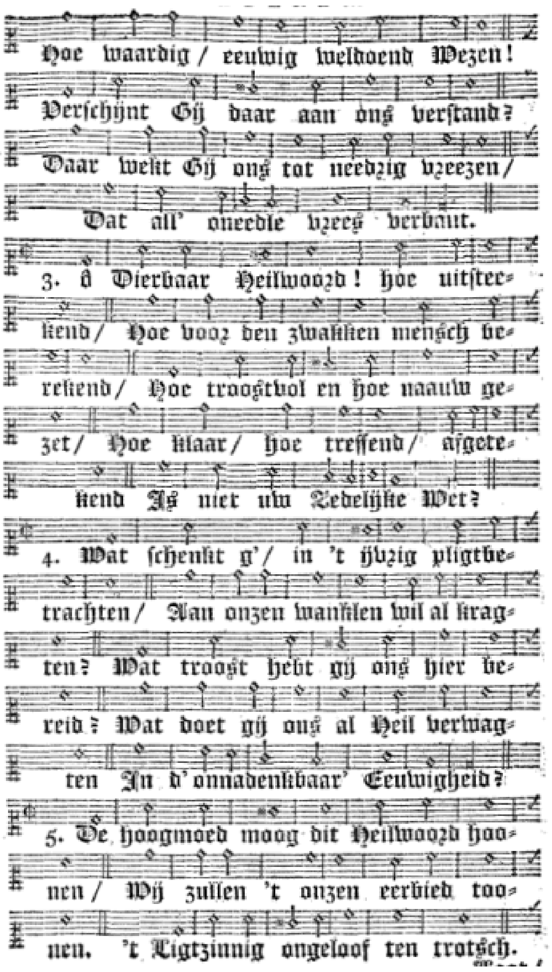

Hoe waardig, eeuwig weldoend Wezen!
Verschijnt Gij daar aan ons verstand?
Daar wekt Gij ons tot needrig vreezen,
Dat all' oneedle vrees verbant.

3 ô Dierbaar Heilwoord! hoe uitsteekend,
Hoe voor den zwakken mensch berekend,
Hoe troostvol en hoe naauw gezet,
Hoe klaar, hoe treffend, afgetekend
Is niet uw Zedelijke Wet?

4 Wat schenkt g', in 't ijvrig pligtbetrachten,
Aan onzen wanklen wil al kragten?
Wat troost hebt gij ons hier bereid?
Wat doet gij ons al Heil verwagten
In d' onnadenkbaar' Eeuwigheid?

5 De hoogmoed moog dit Heilwoord hoonen,
Wij zullen 't onzen eerbied toonen.
't Ligtzinnig ongeloof ten trotsch.

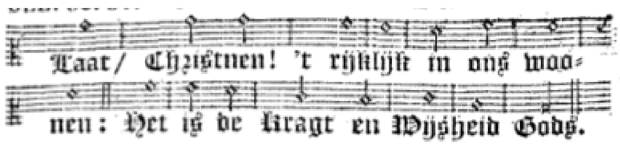

Laat, Christnen! 't rijklijk in ons woonen:
Het is de Kragt en Wijsheid Gods.

LXI. Het gebed.

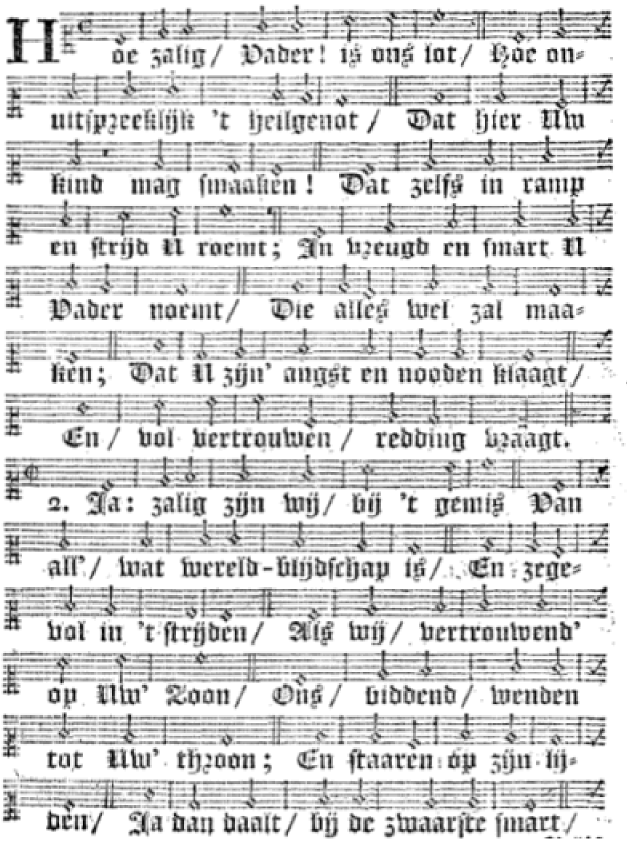

*H*oe zalig, Vader! is ons lot,
Hoe onuitspreeklijk 't heilgenot,
Dat hier Uw kind mag smaaken!
Dat zelfs in ramp en strijd U roemt;
In vreugd en smart U Vader noemt,
Die alles wel zal maaken;
Dat U zijn' angst en nooden klaagt,
En, vol vertrouwen, redding vraagt.

2 Ia: zalig zijn wij, bij 't gemis
Van all', wat wereld-blijdschap is,
En zegevol in 't strijden,
Als wij, vertrouwend' op Uw' Zoon,
Ons, biddend, wenden tot Uw' throon;
En staaren op zijn lijden,
Ia dan daalt, bij de zwaarste smart,

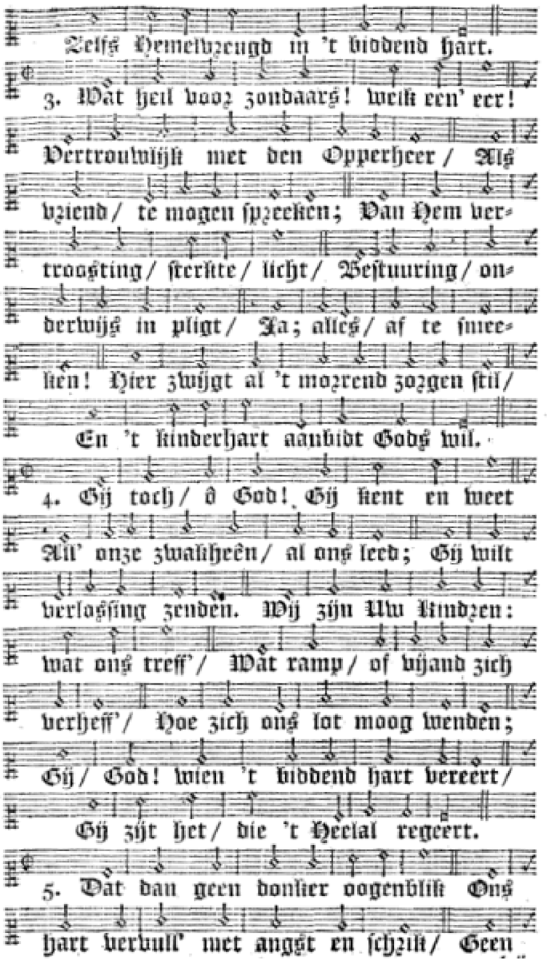

Zelfs Hemelvreugd in 't biddend hart.

3 Wat heil voor zondaars! welk een' eer!
Vertrouwlijk met den Opperheer,
Als vriend, te mogen spreeken;
Van Hem vertroosting, sterkte, licht,
Bestuuring, onderwijs in pligt,
Ia; alles, af te smeeken!
Hier zwijgt al 't morrend zorgen stil,
En 't kinderhart aanbidt Gods wil.

4 Gij toch, ô God! Gij kent en weet
All' onze zwakheên, al ons leed;
Gij wilt verlossing zenden.
Wij zijn Uw Kindren: wat ons treff',
Wat ramp, of vijand zich verheff',
Hoe zich ons lot moog wenden;
Gij, God! wien 't biddend hart vereert,
Gij zijt het, die 't Heelal regeert.

5 Dat dan geen donker oogenblik
Ons hart vervull' met angst en schrik,
Geen

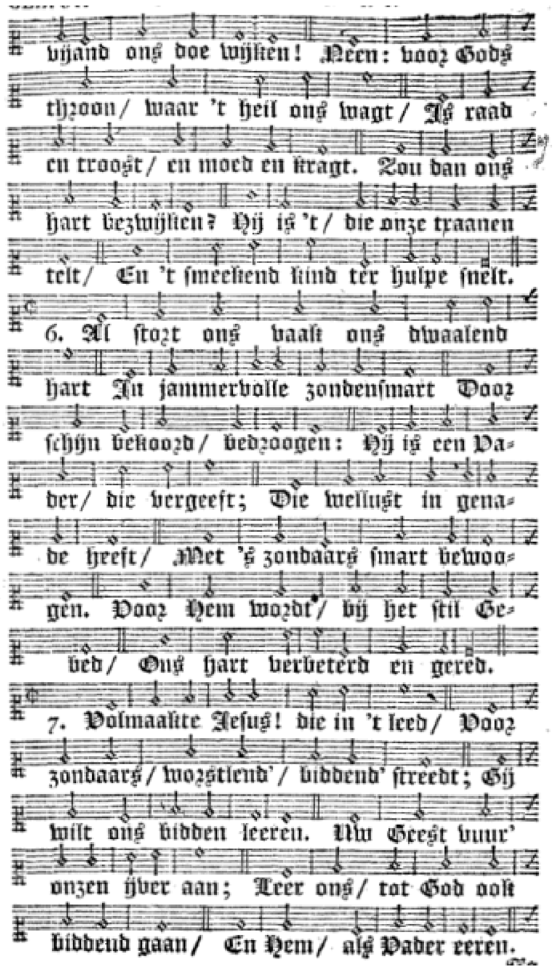

vijand ons doe wijken!
Neen: voor Gods throon, waar 't heil ons wagt,
Is raad en troost, en moed en kragt.
Zou dan ons hart bezwijken?
Hij is 't, die onze traanen telt,
En 't smeekend kind ter hulpe snelt.

6 U stort ons vaak ons dwaalend hart
In jammervolle zondensmart
Door schijn bekoord, bedroogen:
Hij is een Vader, die vergeeft;
Die wellust in genade heeft,
Met 's zondaars smart bewoogen.
Voor Hem wordt, bij het stil Gebed,
Ons hart verbeterd en gered.

7 Volmaakte Iesus! die in 't leed,
Voor zondaars, worstlend', biddend' streedt;
Gij wilt ons bidden leeren.
Uw Geest vuur' onzen ijver aan;
Leer ons, tot God ook biddend gaan,
En Hem, als Vader eeren.

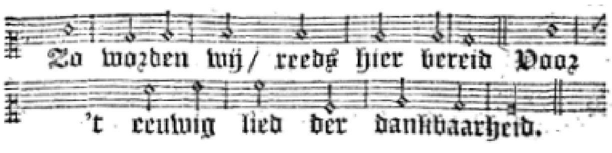

Zo worden wij, reeds hier bereid
Voor 't eeuwig lied der dankbaarheid.

LXII. Het gebed van onze Heere Jesus Christus.

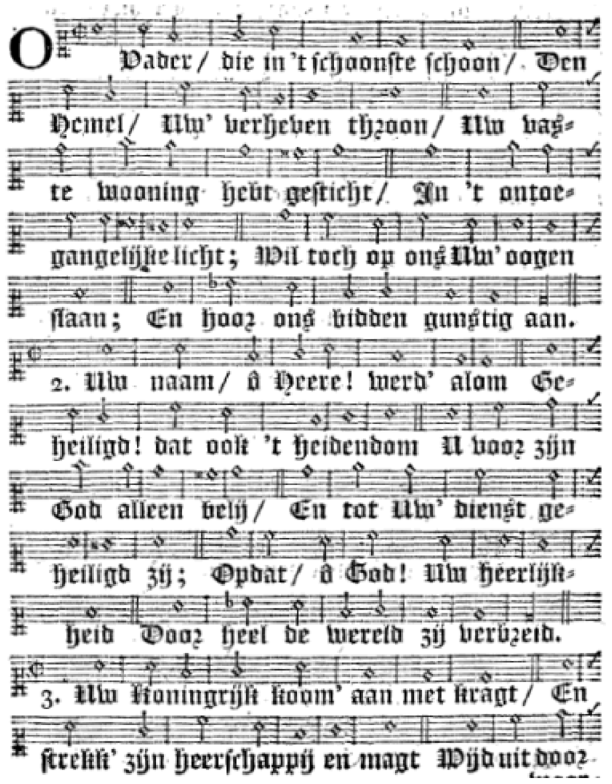

O Vader, die in 't schoonste schoon,
Den Hemel, Uw' verheven throon,
Uw vaste wooning hebt gesticht,
In 't ontoegangelijke licht;
Wil toch op ons Uw' oogen slaan;
En hoor ons bidden gunstig aan.

2 Uw naam, ô Heere! werd' alom
Geheiligd! dat ook 't heidendom
U voor zijn God alleen belij,
En tot Uw' dienst geheiligd zij;
Opdat, ô God! Uw heerlijkheid
Door heel de wereld zij verbreid.

3 Uw Koningrijk koom' aan met kragt,
En strekk' zijn heerschappij en magt
Wijd uit door

waarheids leer en geest;
Opdat een ieder die U vreest,
Hier krijg' den voorsmaak van dien staat,
Waar nooit Uw gunst den mensch verlaat.

4 Uw wil, gegrond op recht en reên,
Verstrekk' op aard aan ieder een
De wet, die niemand wederstreeft,
Daar elk zich willig ondergeeft,
Gelijk zij in haar volle kragt,
Steeds in den hemel wordt volbragt.

5 Verleen ons brood voor elken dag,
't Welk 't lichaam niet ontbeeren mag:
En geef ook, Heer! voor ons gemoed
De rechte spijze die ons voed'
En sterk', opdat hierdoor ons hart
In Uwen dienst bevestigd werd'.

6 Vergeef ons onze schulden, Heer!
Zie vol van medelijden neêr
Op 't struikelend, op 't vallend kind,
Dat, afgeweeken, U nog mint;
Gelijk wij, met ontferme-

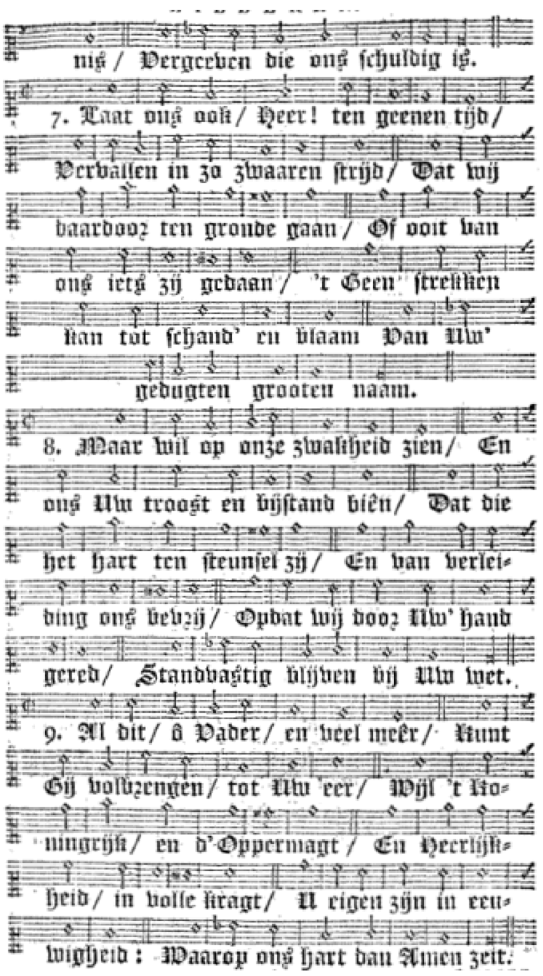

nis
Vergeeven die ons schuldig is.

7 Laat ons ook, Heer! ten geenen tijd,
Vervallen in zo zwaaren strijd,
Dat wij daardoor ten gronde gaan,
Of ooit van ons iets zij gedaan,
’t Geen strekken kan tot schand’ en blaam
Van Uw’ gedugten grooten naam.

8 Maar wil op onze zwakheid zien,
En ons Uw troost en bijstand biên,
Dat die het hart ten steunsel zij,
En van verleiding ons bevrij,
Opdat wij door Uw’ hand gered,
Standvastig blijven bij Uw wet.

9 Al dit, ô Vader, en veel meêr,
Kunt Gij volbrengen, tot Uw eer,
Wijl ’t Koningrijk, en d’ Oppermagt,
En Heerlijkheid, in volle kragt,
U eigen zijn in eeuwigheid:
Waarop ons hart dan Amen zeit.

LXIII. Boetvaardigheid en bekeering.

*A*ch! door ’t geweeten aangekondigd:
‘Gij hebt, en tegen mij
En tegen uwen God gezondigd,
Gij, begenadigd, Gij
Door duizende weldaadigheden
Aan ’s Hoogstens dienst verpligt!’
Alweetende! wie durft zo treeden
Voor U, Uw streng gericht?

2 Maar zoudt Gij het berouw verachten,
Daar ’t zijne schuld beschreit?
Zou stille Démoed vruchtloos wachten
Op Uw barmhartigheid?
Hij voelt zijn’ dwaasheid; heeft verslagen,
Verteerd door stille smart,
Aan U, ô God! niets optedraagen
Dan een verbrijzeld hart.

3 ô Hartenkenner! hier, in ’t midden
Van Uwe tempelschaar,
Hier, waar de Christnen U aanbidden
Voor Uw gewijd altaar,

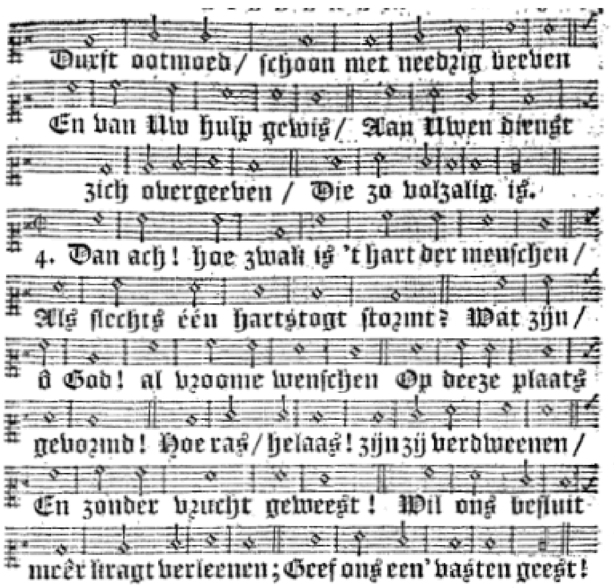

Durft ootmoed, schoon met needrig beeven
En van Uw hulp gewis,
Aan Uwen dienst zich overgeeven,
Die zo volzalig is.

4 Dan ach! hoe zwak is ’t hart der menschen,
Als slechts één hartstogt stormt?
Wat zijn, ô God! al vroome wenschen
Op deeze plaats gevormd!
Hoe ras, helaas! zijn zij verdweenen,
En zonder vrucht geweest!
Wil ons besluit meêr kragt verleenen;
Geef ons een’vasten geest!

LXIV. Het uitstel der bekeering.

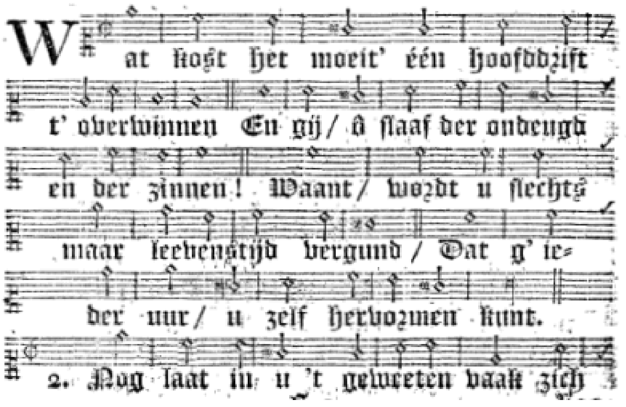

*W*at kost het moeit’ één hoofddrift t’ overwinnen
En gij, ô slaaf der ondeugd en der zinnen!
Waant, wordt u slechts maar leevenstijd vergund,
Dat g’ ieder uur, u zelf hervormen kunt.

2 Nog laat in u ’t geweeten vaak zich

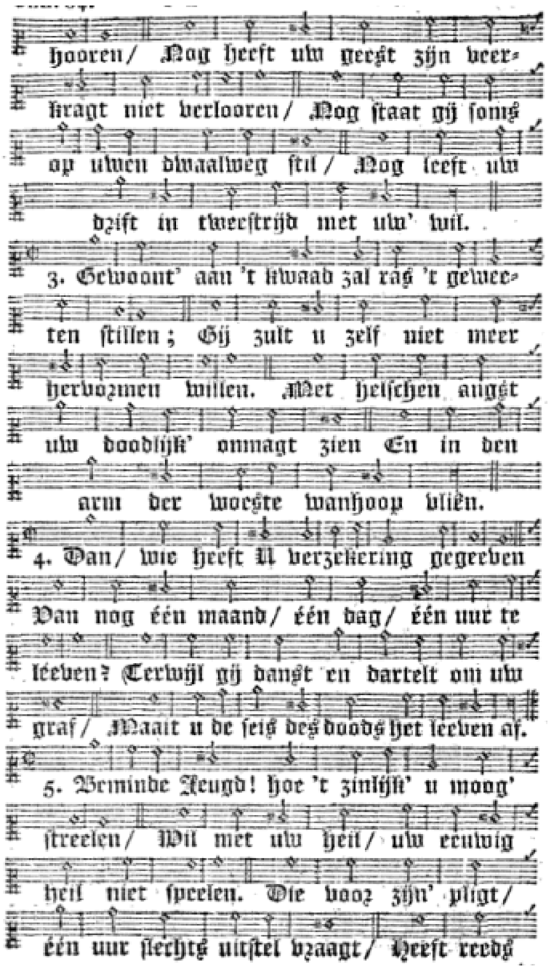

hooren,
Nog heeft uw geest zijn veerkragt niet verlooren,
Nog staat gij soms op uwen dwaalweg stil,
Nog leeft uw drift in tweestrijd met uw' wil.

3 Gewoont' aan 't kwaad zal ras 't geweeten stillen;
Gij zult u zelf niet meer hervormen willen.
Met helschen angst uw doodlijk' onmagt zien
En in den arm der woeste wanhoop vliên

4 Dan, wie heeft U verzekering gegeeven
Van nog één maand, één dag, één uur te leeven?
Terwijl gij danst en dartelt om uw graf,
Maait u de seis des doods het leeven af.

5 Beminde Ieugd! hoe 't zinlijk' u moog' streelen,
Wil met uw heil, uw eeuwig heil niet speelen.
Die voor zijn' pligt, één uur slechts uitstel vraagt,
Heeft reeds

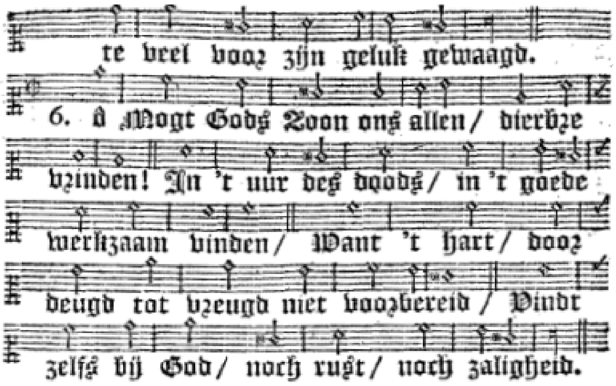

te veel voor zijn geluk gewaagd.

6 ô Mogt Gods Zoon ons allen, dierbre vrinden!
In 't uur des doods, in 't goede werkzaam vinden,
Want 't hart, door deugd tot vreugd niet voorbereid,
Vindt zelfs bij God, noch rust, noch zaligheid.

LXV. Bede om genade.

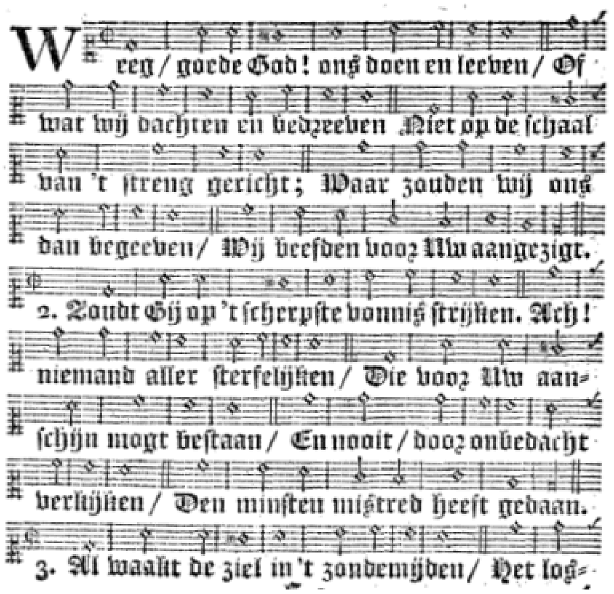

*W*eeg, goede God! ons doen en leeven,
Of wat wij dachten en bedreeven
Niet op de schaal van 't streng gericht;
Waar zouden wij ons dan begeeven,
Wij beefden voor Uw aangezigt.

2 Zoudt Gij op 't scherpste vonnis strijken.
Ach! niemand aller sterfelijken,
Die voor Uw aanschijn mogt bestaan,
En nooit, door onbedacht verkijken,
Den minsten mistred heeft gedaan.

3 Al waakt de ziel in ’t zondemijden,
Het los-

se kan zo ligt verglijden,
Een faalgreep is zo haast gedaan,
Dus toon ons, Heere! medelijden
En hoor ons smeeken gunstig aan.

LXVI. 't Geluk van met God bevredigd te zijn.

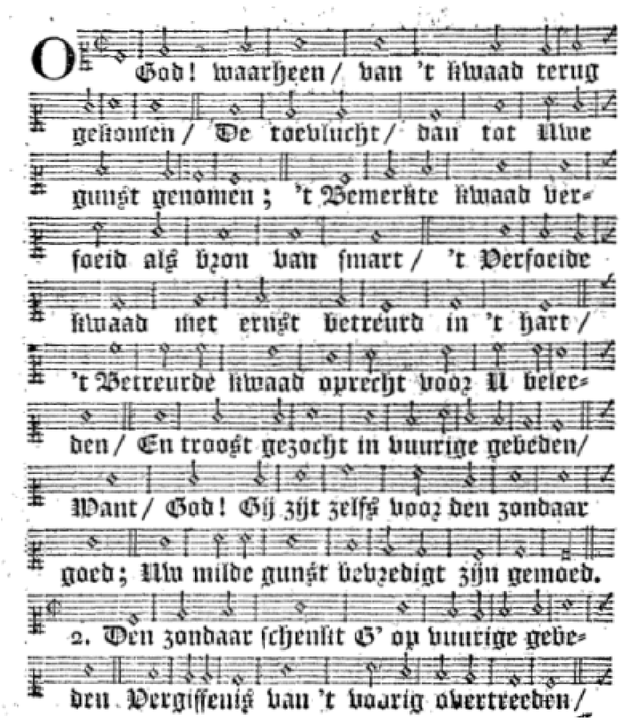

O God! waarheen, van 't kwaad terug gekomen,
De toevlucht, dan tot Uwe gunst genomen;
't Bemerkte kwaad verfoeid als bron van smart,
't Verfoeide kwaad met ernst betreurd in 't hart,
't Betreurde kwaad oprecht voor U beleeden,
En troost gezocht in vuurige gebeden,
Want, God! Gij zijt zelfs voor den zondaar goed;
Uw milde gunst bevredigt zijn gemoed.

2 Den zondaar schenkt G' op vuurige gebeden
Vergiffenis van 't voorig overtreeden,

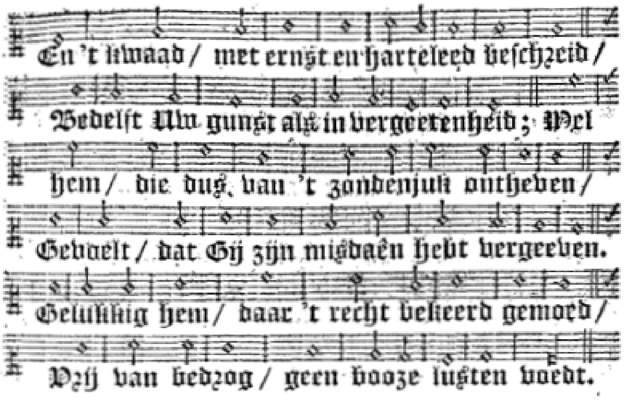

En ’t kwaad, met ernst en harteleed beschreid,
Bedelft Uw gunst als in vergeetenheid;
Wel hem, die dus van ’t zondenjuk ontheven,
Gevoelt, dat Gij zijn misdaên hebt vergeeven.
Gelukkig hem, daar ’t recht bekeerd gemoed,
Vrij van bedrog, geen booze lusten voedt.

LXVII.Gehoorzaamheid aan God.

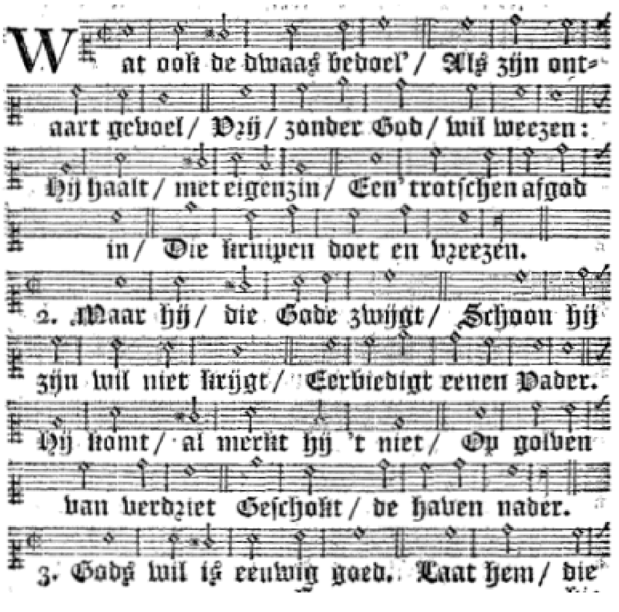

*W*at ook de dwaas bedoel’,
Als zijn ontaart gevoel,
Vrij, zonder God, wil weezen:
Hij haalt, met eigenzin,
Een’ trotschen afgod in,
Die kruipen doet en vreezen.

2 Maar hij, die Gode zwijgt,
Schoon hij zijn wil niet krijgt,
Eerbiedigt eenen Vader.
Hij komt, al merkt hij ’t niet,
Op golven van verdriet

Geschokt, de haven nader.

3 Gods wil is eeuwig goed.
Laat hem, die

kiezen moet,
Alleen, wat God wil, vraagen!
Dan blijft zijn tred gewis.
Hem zal geen duisternis
Het hart van angst doen jaagen.

4 Gods wil alleen is wijs!
Zij plaatst' in 't Paradijs
Een bron van zaligheden.
Maar, ach! de zwakke mensch
Volbragt zijn dwaazen wensch,
En bande zich uit Eden.

5 Nu wordt verlochening
Den trotschen sterveling
Een artzenij voor kwaalen;
Gehoorzaamheid aan God
Doet hem op hoon en spot
En rampen zegepraalen.

6 God heeft zijn wil en wet
Ten rigtsnoer ons gezet,
Om heilig, vrij, te leeven;
Gehoorzaamheid geeft vreugd;
Maar blijdschap, zonder deugd,

Kan zelfs geen Hemel geeven.

7 God gaat zijn' hoogen weg
Met heilig overleg;
Bestuurt der menschen gangen;

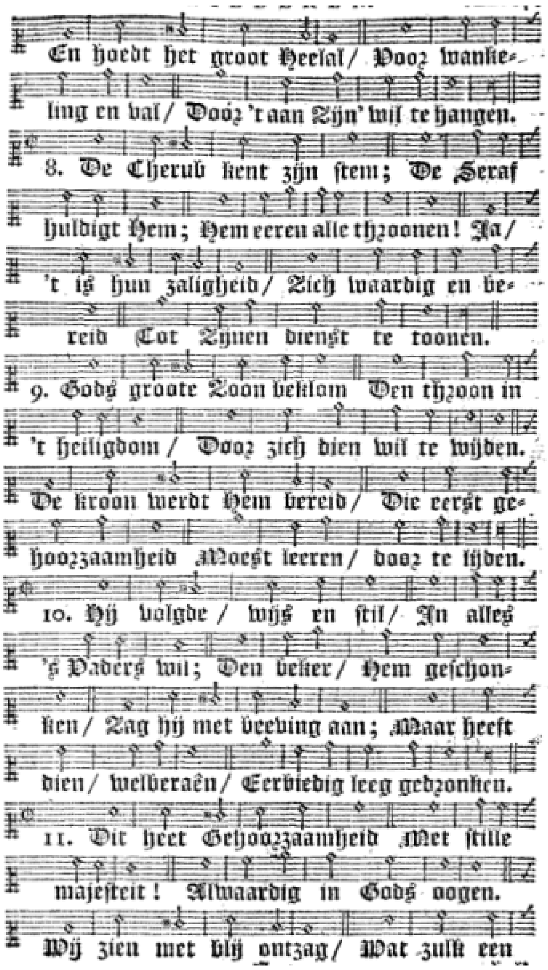

En hoedt het groot Heelal,
Voor wankeling en val,
Door ’t aan Zijn’ wil te hangen.

8 De Cherub kent zijn stem;
De Seraf huldigt Hem;
Hem eeren alle throonen!
Ia, ’t is hun zaligheid,
Zich waardig en bereid
Tot Zijnen dienst te toonen.

9 Gods groote Zoon beklom
Den throon in ’t heiligdom,
Door zich dien wil te wijden.
De kroon werdt Hem bereid,
Die eerst gehoorzaamheid
Moest leeren, door te lijden.

10 Hij volgde, wijs en stil,
In alles ’s Vaders wil;
Den beker, Hem geschonken,
Zag hij met beeving aan;
Maar heeft dien, welberaên,
Eerbiedig leeg gedronken.

11 Dit heet Gehoorzaamheid
Met stille majesteit!
Alwaardig in Gods oogen.
Wij zien met blij ontzag,
Wat zulk een

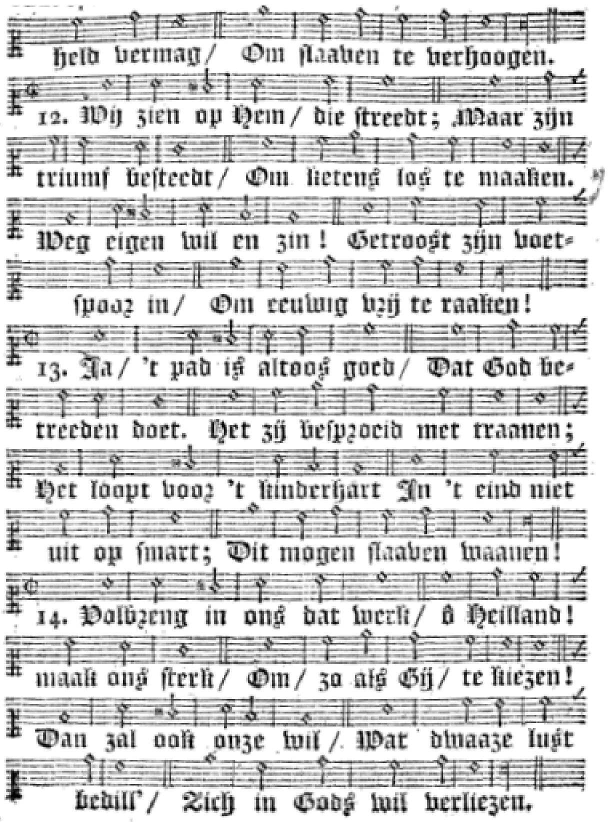

held vermag,
Om slaaven te verhoogen.

12 Wij zien op Hem, die streedt;
Maar zijn triumf besteedt,
Om ketens los te maaken.
Weg eigen wil en zin!
Getroost zijn voetspoor in,
Om eeuwig vrij te raaken!

13 Ia, ’t pad is altoos goed,
Dat God betreeden doet.
Het zij besproeid met traanen;
Het loop voor ’t kinderhart
In ’t eind niet uit op smart;
Dit mogen slaaven waanen!

14 Volbreng in ons dat werk,
ô Heilland! maak ons sterk,
Om, zo als Gij, te kiezen!
Dan zal ook onze wil,
Wat dwaaze lust bedill’,
Zich in Gods wil verliezen.

IV. afdeeling. Pligten jegens de naasten.

LXVIII. Goedwilligheid.

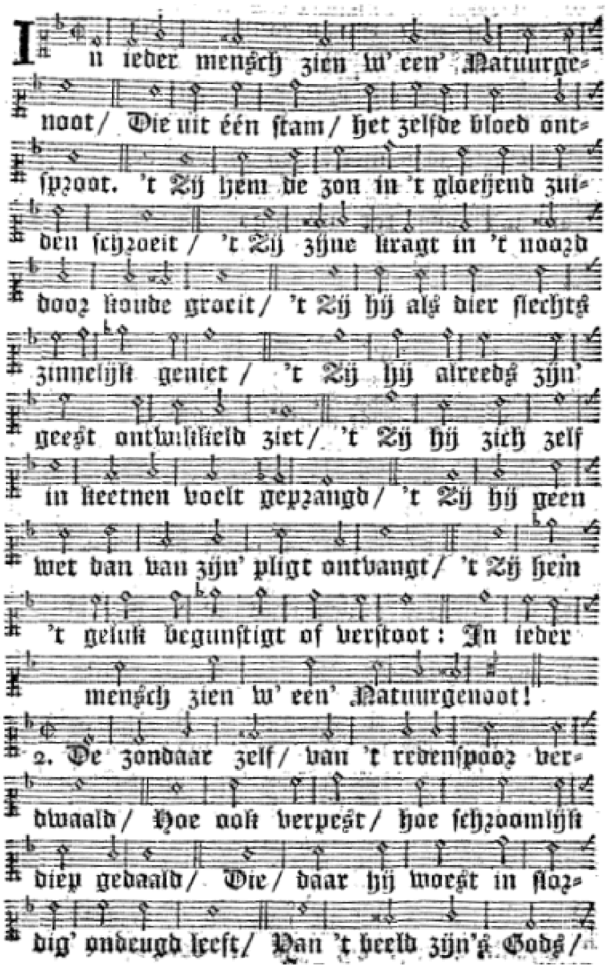

*I*n ieder mensch zien w' een' Natuurgenoot,
Die uit één stam, het zelfde bloed ontsproot.
't Zij hem de zon in 't gloeijend zuiden schroeit,
't Zij zijne kragt in 't noord door koude groeit,
't Zij hij als dier slechts zinnelijk geniet,
't Zij hij alreeds zijn' geest ontwikkeld ziet,
't Zij hij zich zelf in keetnen voelt geprangd,
't Zij hij geen wet dan van zijn' pligt ontvangt,
't Zij hem 't geluk begunstigt of verstoot:
In ieder mensch zien w' een' Natuurgenoot!

2 De zondaar zelf, van 't redenspoor verdwaald,
Hoe ook verpest, hoe schroomlijk diep gedaald,
Die, daar hij woest in slordig' ondeugd leeft,
Van 't beeld zijn's Gods,

geen’ trek behouden heeft,
Houdt, daar God zelf nog zijn berouw verbeidt,
Volkomen recht op elks goedwilligheid.
Hadt ’s Hemels zorg niet onzen val verhoed,
Hadt onkund’ ons tot ondeugd opgevoed,
Wie toch van ons, zou niet, naar allen schijn,
Een even groot’ of grooter booswigt zijn?

3 Wie onzen geest bedroefd hebb’ en beroerd,
Het zij, door drift of zwakheid weggevoerd,
Door laster, smaad en hoon ons hebb’ gesard,
Hij houdt toch plaats in ons goedwillig hart,
Ook hij blijft mensch, geen haatlijk overleg,
Geen booze wil; maar hartstogt sleept hem weg. –
Welwillendheid, die, als de drift bekoelt,
Zelfs deerenis met haaren vijand voelt!
Gij zijt de deugd, die ’t

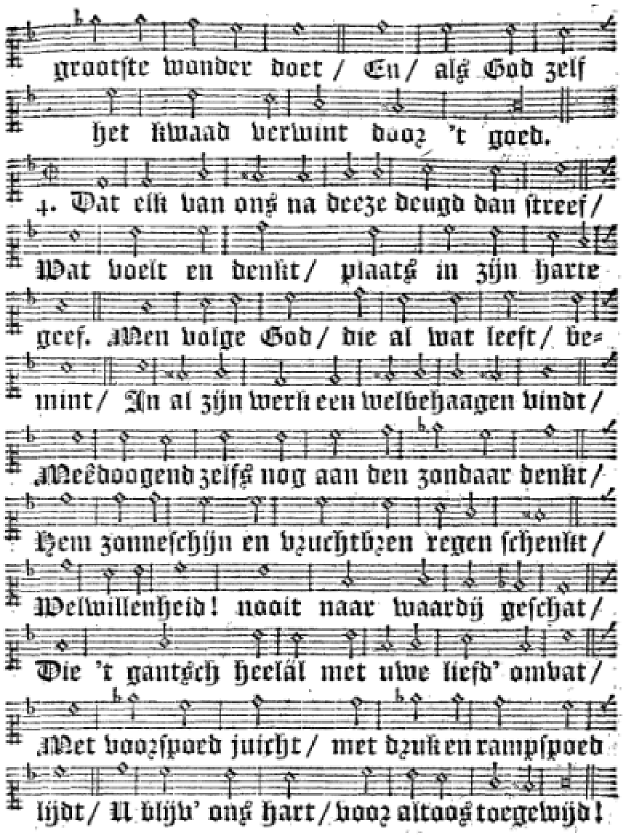

grootste wonder doet,
En, als God zelf het kwaad verwint door ’t goed.

4 Dat elk van ons na deeze deugd dan streef,
Wat voelt en denkt, plaats in zijn harte geef.
Men volge God, die al wat leeft, bemint,
In al zijn werk een welbehaagen vindt,
Meêdoogend zelfs nog aan den zondaar denkt,
Hem zonneschijn en vruchtbren regen schenkt,
Welwillendheid! nooit naar waardij geschat,
Die ’t gantsch heelal met uwe liefd’ omvat,
Met voorspoed juicht, met druk en rampspoed lijdt,
U blijv’ ons hart, voor altoos toegewijd!

LXIX. Rechtvaardigheid.

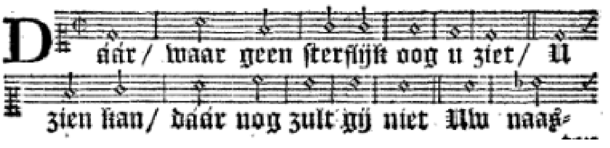

*D*áár, waar geen sterflijk oog u ziet,
U zien kan, dáár nog zult gij niet
Uw naas-

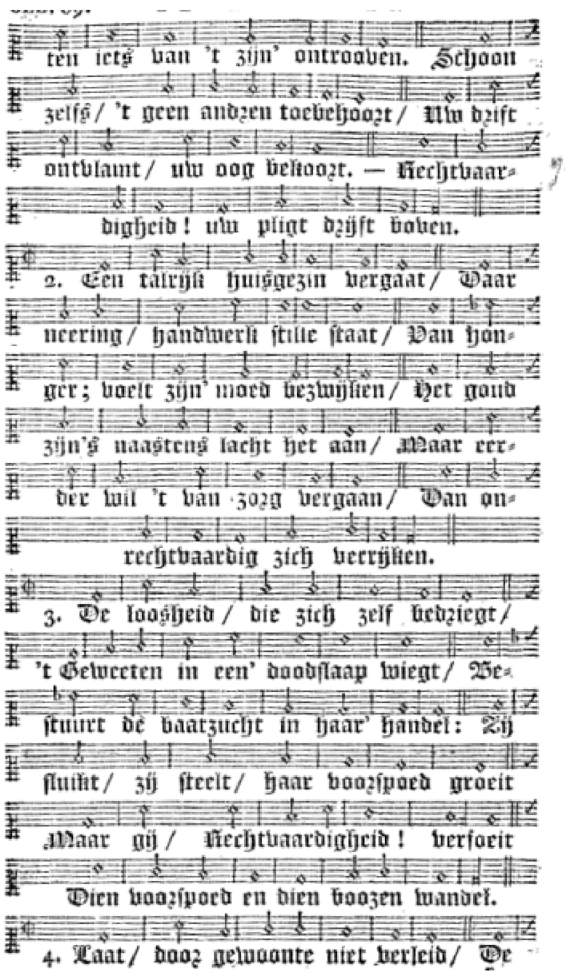

ten iets van 't zijn' ontrooven.
Schoon zelfs, 't geen andren toebehoort,
Uw drift ontvlamt, uw oog bekoort. –
Rechtvaardigheid! uw pligt drijft boven.

2 Een talrijk huisgezin vergaat,
Daar neering, handwerk stille staat,
Van honger; voelt zijn' moed bezwijken,
Het goud zijn's naastens lacht het aan,
Maar eerder wil 't van zorg vergaan,
Dan onrechtvaardig zich verrijken.

3 De loosheid, die zich zelf bedriegt,
't Geweeten in een' doodslaap wiegt,
Bestuurt de baatzucht in haar' handel:
Zij sluikt, zij steelt, haar voorspoed groeit
Maar gij, Rechtvaardigheid! verfoeit
Dien voorspoed en dien boozen wandel.

4 Laat, door gewoonte niet verleid,
De

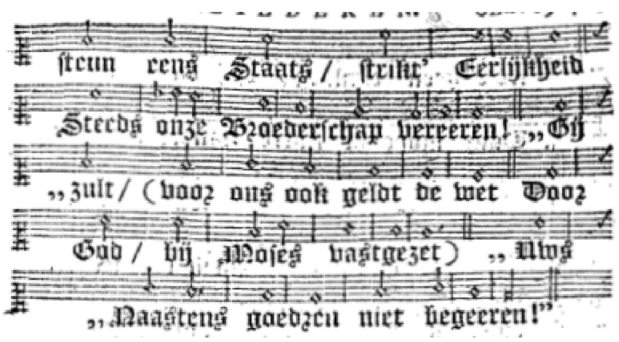

steun eens Staats, strikt' Eerlijkheid
Steeds onze Broederschap vereeren!
'Gij zult, (voor ons ook geldt de wet
Door God, bij Moses vastgezet)
Uws Naastens goedren niet begeeren!'

LXX. Waarheid en trouw.

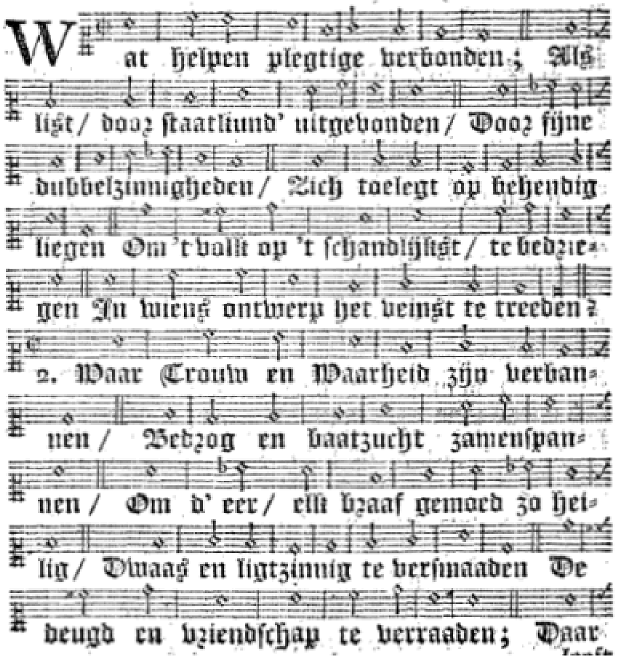

*W*at helpen plegtige verbonden;
Als list, door staatkund' uitgevonden,
Door fijne dubbelzinnigheden,
Zich toelegt op behendig liegen
Om 't volk op 't schandlijkst, te bedriegen
In wiens ontwerp het veinst te treeden?

2 Waar Trouw en Waarheid zijn verbannen,
Bedrog en baatzucht zamenspannen,
Om d' eer, elk braaf gemoed zo heilig,
Dwaas en ligtzinnig te versmaaden
De deugd en vriendschap te verraaden;
Daar

leeft geen sterfling, vrij en veilig.

3 Dáár moet de nutte handel kwijnen,
De voorspoed, vreed’ en vreugd verdwijnen,
Dáár wordt gezelligheid verdreeven,
Ia dáár, dáár ziet men alle dagen,
Zwart’ agterdocht en valscheid knaagen
Aan ’t zoet genot van ’t huislijk leeven.

4 Ons zij, naar Iesus heilgeboden,
Het plegtig zweeren niet van nooden:
De Waarheid onverdeeld beminnen,
Afkeerig zijn van looze streeken,
Van ’t eens gegeeven woord te breeken,
Doe ons ’t volmaaktst vertrouwen winnen.

5 Die zich, ook in zijn bezig’ uuren,
Door zuivren Godsdienst laat bestuuren,
Die prijs stelt op een goed geweeten,
Door leer en voorbeeld wenscht te sticht-

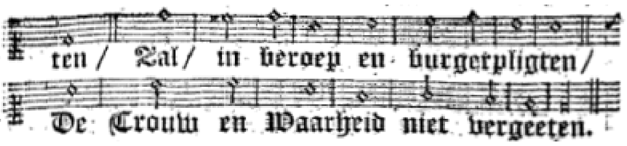

ten,
Zal, in beroep en burgerpligten,
De Trouw en Waarheid niet vergeeten.

LXXI. Weldaadigheid.

*W*ie wordt, door 't zagt, het vriendlijk mededoogen,
Zo sterk ontroerd, tot traanen toe bewoogen,
De schaamle hut der armoed' ingeleid:
De menschenliefd' is uit haar oog te leezen,
Elendigen! zou 't uw Beschermgeest weezen,
Uw Troosteres? Ia, 't is Weldaadigheid!

2 Een dor geraamt', de honger, raast haar tegen,
De naaktheid volgt al trillend, vlucht, verlegen,
Vol schaamte weg; de krankheid ligt op 't bed
Van stroo, en zucht en ziet haar' zuigling kwijnen.
Weldaadigheid! naauw zien zij u verschijnen,

Naauw ziet gij haar, of allen zijn gered.

3 Gij, die beneên de menschlijkheid gezonken,
Uw geld, verstand en kragt hebt weggedronken,
Wat bedelt gij, zo schaamtloos stout? vertrekt!
Weldaadigheid is niet min wijs dan teder,
Zij werpt voor u een kleine gift ter neder,
Daar g' afkeer, ja; maar naauw ontferming wekt.

4 Die waarlijk eedl', uit reed' en drift geboren
Versterkt het zwakk' en zoekt wat is verlooren,
Daar hij zich zelf om 's Naastens heil vergeet
Ziet hij Gods Zoon nooit grooter in zijn daaden,
Dan daar Hij stout 't vooroordeel durft versmaaden;
't Berouw vertroost en met de zondaars eet.

5 Laat, Christenen! laat ons als Iesus leeven,
Met oordeel blijd' en overvloedig

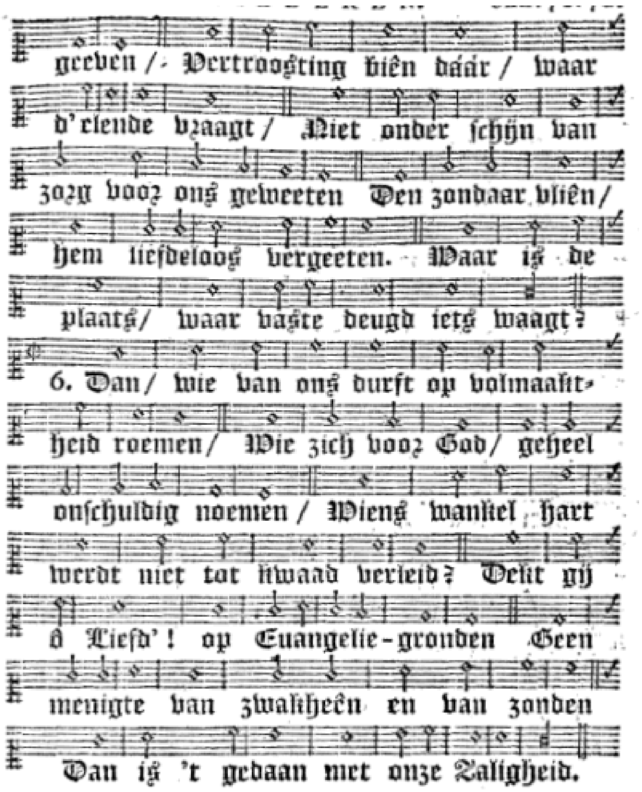

geeven,
Vertroosting biên dáár, waar d' elende vraagt,
Niet onder schijn van zorg voor ons geweeten
Den zondaar vliên, hem liefdeloos vergeeten.
Waar is de plaats, waar vaste deugd iets waagt?

6 Dan, wie van ons durft op volmaaktheid roemen,
Wie zich voor God, geheel onschuldig noemen,
Wiens wankel hart werdt niet tot kwaad verleid?
Dekt gij ô Liefd'! op Euangelie-gronden
Geen menigte van zwakheên en van zonden
Dan is 't gedaan met onze Zaligheid.

LXXII. Vergeeflijkheid.

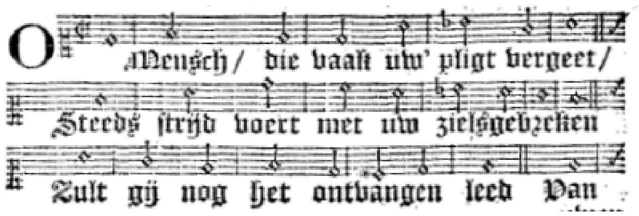

O Mensch, die vaak uw' pligt vergeet,
Steeds strijd voert met uw zielsgebreken
Zult gij nog het ontvangen leed
Van

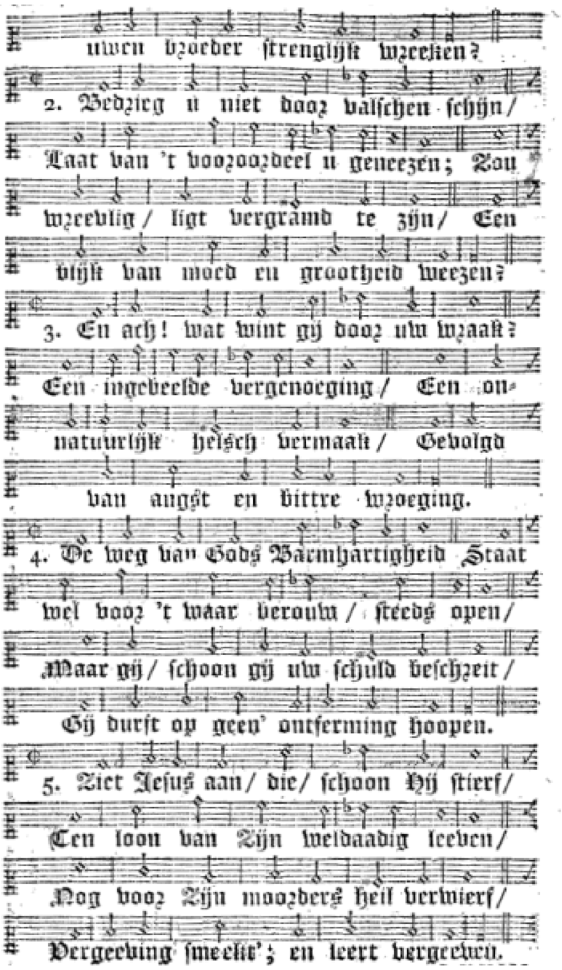

uwen broeder strenglijk wreeken?

2 Bedrieg u niet door valschen schijn,
Laat van ’t vooroordeel u geneezen;
Zou wreevlig, ligt vergramd te zijn,
Een blijk van moed en grootheid weezen?

3 En ach! wat wint gij door uw wraak?
Een ingebeelde vergenoeging,
Een onnatuurlijk helsch vermaak,
Gevolgd van angst en bittre wroeging.

4 De weg van Gods Barmhartigheid
Staat wel ’t waar berouw, steeds open,
Maar gij, schoon gij uw schuld beschreit,
Gij durft op geen’ ontferming hoopen.

5 Ziet Iesus aan, die, schoon Hij stierf,
Ten loon van Zijn weldaadig leeven,
Nog voor Zijn moorders heil verwierf,
Vergeeving smeekt’; en leert vergeeven.

LXXIII. Dankbaarheid.

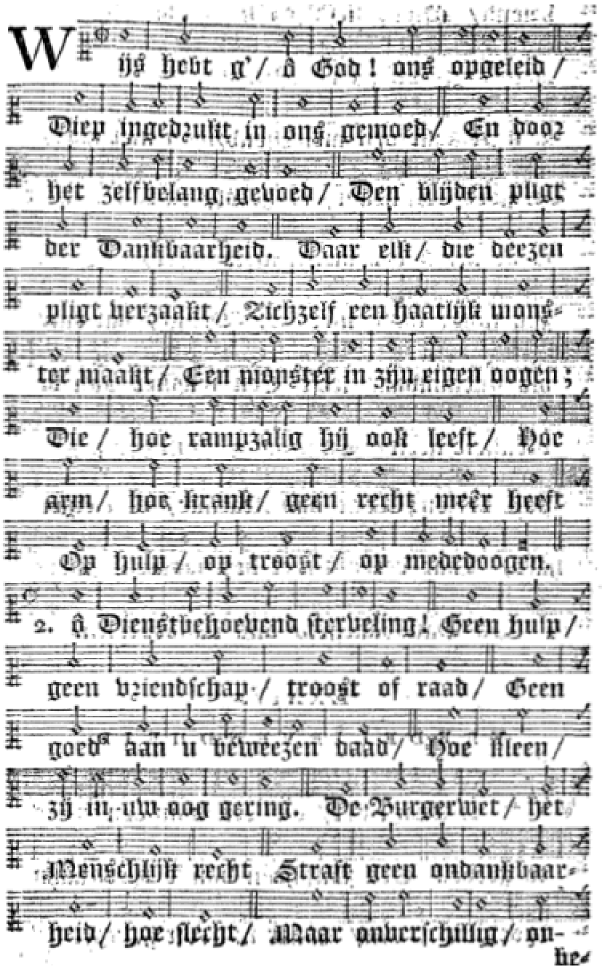

*W*ijs hebt g', ô God! ons opgeleid,
Diep ingedrukt in ons gemoed,
En door het zelfbelang gevoed,
Den blijden pligt der Dankbaarheid.
Daar elk, die deezen pligt verzaakt,
Zichzelf een haatlijk monster maakt,
Een monster in zijn eigen oogen;
Die, hoe rampzalig hij ook leeft,
Hoe arm, hoe krank, geen recht meêr heeft
Op hulp, op troost, op mededoogen.

2 ô Dienstbehoevend sterveling!
Geen hulp, geen vriendschap, troost of raad,
Geen goed aan u beweezen daad,
Hoe kleen, zij in uw oog gering.
De Burgerwet, het Menschlijk recht
Straft geen ondankbaarheid, hoe slecht,
Maar onverschillig, on-

-bewoogen,
Zijn dank te weigren aan een' vriend,
Wiens liefd' en hulp ons heeft gediend,
Is roof en diefstal in Gods oogen.

3 ô Maakt den menschenvriend niet moê,
Die goed, en kragt, en geest, en tijd
Aan 't waar geluk der menschheid wijdt,
ô Sluit zijn milde hand niet toe.
Denkt, dat elk, die ondankbaar leeft
Een masker aan de vrekheid geeft,
En d' onschuld in zijn schuld doet deelen;
Laat dan Natuur, ons eigen hart,
Laat deernis met des naastens smart
De Dankbaarheid ons aanbeveelen.

LXXIV. Vredelievendheid.

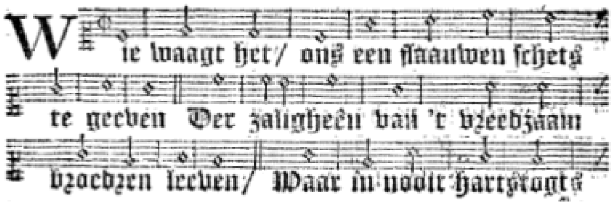

*W*ie waagt het, ons een flaauwen schets te geeven
Der zaligheên van 't vreedzaam broedren leeven,
Waar in nooit hartstogts

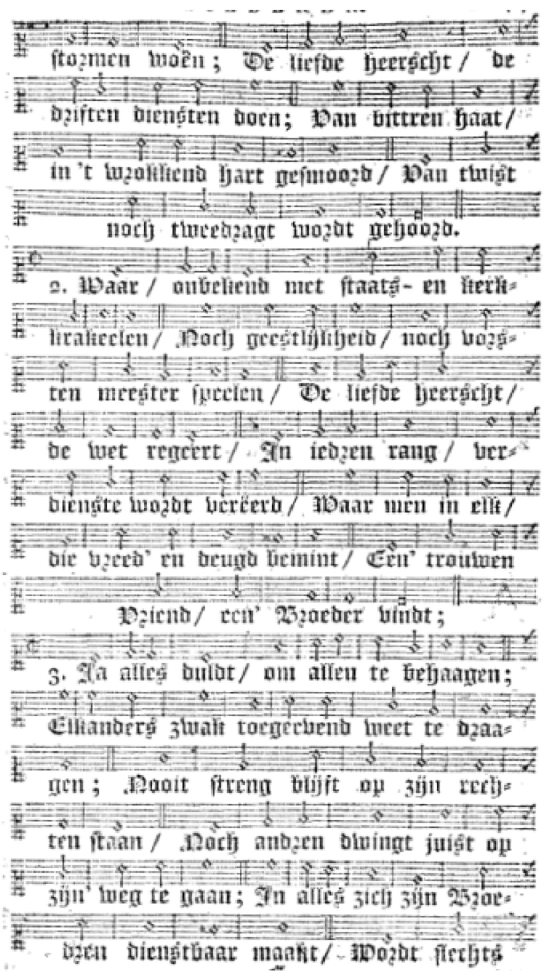

stormen woên;
De liefde heerscht, de driften diensten doen;
Van bittren haat, in ’t wrokkend hart gesmoord,
Van twist noch tweedragt wordt gehoord.

2 Waar, onbekend met staats- en kerkkrakeelen,
Noch geestlijkheid, noch vorsten meester speelen,
De liefde heerscht, de wet regeert,
In iedren rang, verdienste wordt verëerd,
Waar men in elk, die vreed’ en deugd bemint,
Een’ trouwen Vriend, een’ Broeder vindt;

3 Ja alles duldt, om allen te behaagen;
Elkanders zwak toegeevend weet te draagen;
Nooit streng blijft op zijn rechten staan,
Noch andren dwingt juist op zijn’ weg te gaan;
In alles zich zijn Broedren dienstbaar maakt,
Wordt slechts

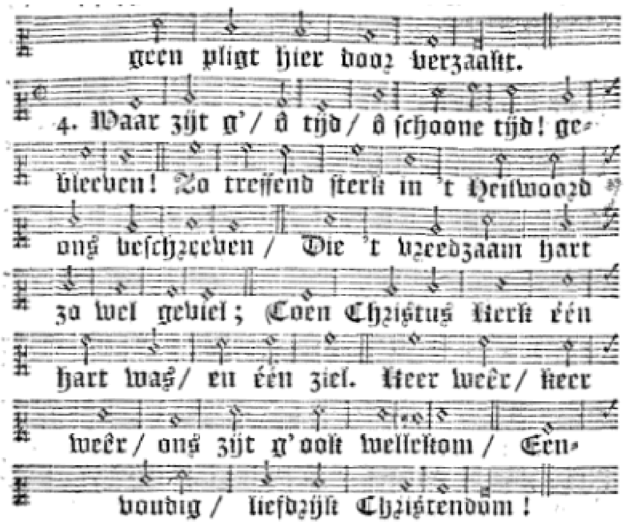

geen pligt hier door verzaakt.

4 Waar zijt g’, ô tijd, ô schoone tijd! gebleeven!
Zo treffend sterk in ’t Heilwoord ons beschreeven,
Die ’t vreedzaam hart zo wel geviel;
Toen Christus Kerk één hart was, en één ziel.
Keer weêr, keer weêr, ons zijt g’ ook wellekom,
Eenvoudig, liefdrijk Christendom!

LXXV. Vaderlands-liefde.

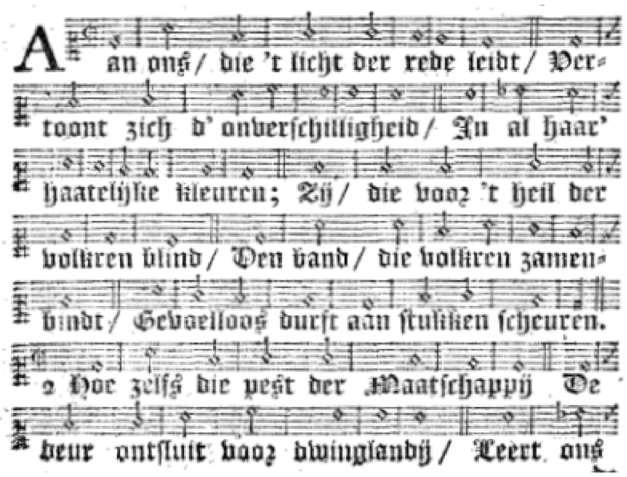

*A*an ons, die ’t licht der rede leidt,
Vertoont zich d’ onverschilligheid,
In al haar’ haatelijke kleuren;
Zij, die voor ’t heil der volkren blind,
Den band, die volkren zamenbindt,
Gevoelloos durft aan stukken scheuren.

2 Hoe zelfs die pest der Maatschappij
De deur ontsluit voor dwinglandij,
Leert ons

de reed' op vaste gronden;
Ja zij, zij weet ons t' overreên,
Hoe met het heil van 't algemeen
Het eigen heil naauw is verbonden.

3 Gelijk elk lid, hetgeen zijn' pligt
Ten dienst van 't gantsche lijf verricht
Langs veel' en onderscheide wegen,
Zich zelf ook dient; zo ook 't verstand,
Dat wijslijk werkt voor 't Vaderland;
Het deelt in d' algemeenen zegen.

4 Is 't niet de deugd, die ons gebiedt,
Al wat gij wilt, dat u geschiedt,
Zult g' aan uw naasten ook verrichten;
Ja zette Jesus, onze Heer,
Dien stempel niet op zijne leer,
Als een der eerste Christen-pligten.

5 Die deugd gebiedt vooral, dat wij
Het heil, het leed der Maatschappij,
Als eige heil en leed betrachten,
Als onze naast' aan haar gehegt;
En zij verachten 't hoog-

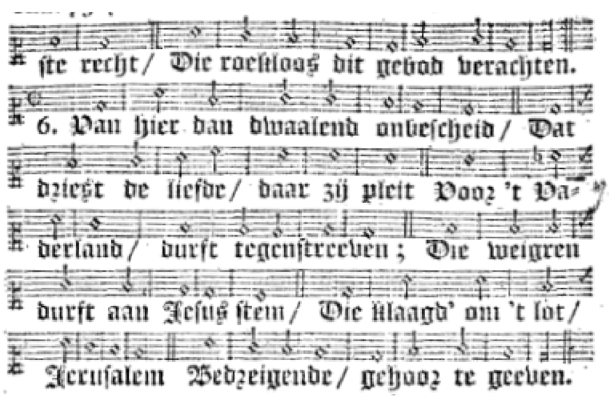

ste recht,
Die roekloos dit gebod verachten.

6 Van hier dan dwaalend onbescheid,
Dat driest de liefde, daar zij pleit
Voor ’t Vaderland, durft tegenstreeven;
Die weigren durft aan Jesus stem,
Die klaagd’ om ’t lot, Jerusalem
Bedreigende, gehoor te geeven.

LXXVI. Bededags-lied.

*’t G*ebed van ons, thans in Uw huis vergaderd,
Waar d’ ootmoed ons voor Uwen throon geleidt,
’t Gebed, ô Heer! waarmeed’ ons hart U nadert,
Is diep gevoel van onz’ afhanglijkheid;
Afhanglijkheid van U, Volzalig God,
Van U, Alwijs, Almagtig, Groot en Goed,
Die mensch, en dier, en plant weldaadig voedt,
Die heel natuur hebt onder Uw gebod.

2 ’t Verligt ons hart, wanneer ’t voor U zijn klagten
Uitstorten mag met démoed en geduld,
Schoon ’t van Uw liefd’ en magt niet kan verwagten,
Dat G’ elken wensch van onzen geest vervult.
’t Is ons genoeg, dat G’ ons in liefde kent,
Ons heil bedoelt, ons stil vertrouwen ziet,
’t Zij onze wil zijn’ wensch ontvangt of niet,
Wij zijn bewust, dat Gij ons ’t beste zendt.

3 Wat wij voor Volk en Vaderland verlangen;
Wat zucht na heil ons van U bidden leert,
Is, van Uw Liefd’ en Almagt af te hangen,
Is, dat Gij zelf onz’ aard’ en ons regeert,
Is schuldgevoel, berouw en zeedlijk licht,
Vermeerdering van kennis en van deugd,
Een kalme rust, die al haar lust en vreugd
Zoekt en

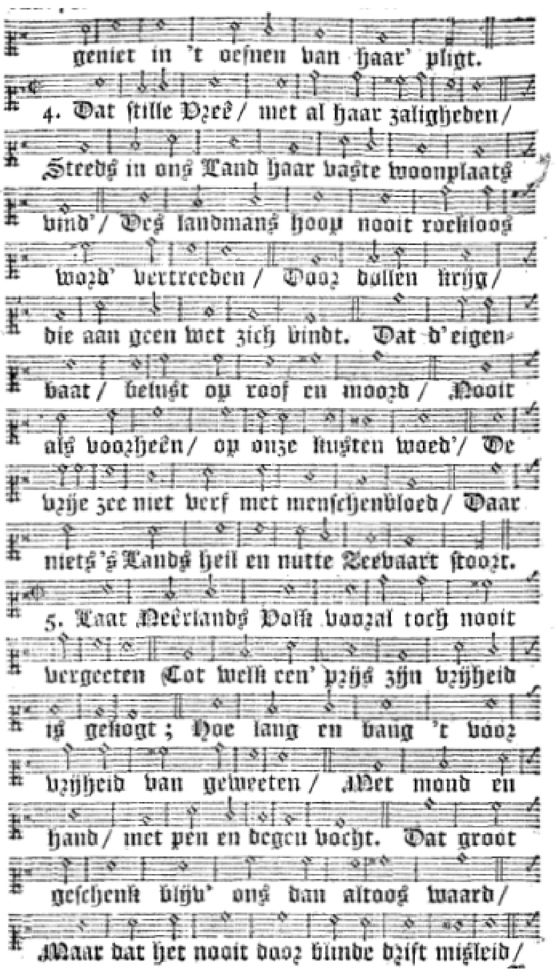

geniet in 't oefnen van haar' pligt.

4 Dat stille Vreê, met al haar zaligheden,
Steeds in ons Land haar vaste woonplaats vind',
Des landmans hoop nooit roekloos word' vertreeden,
Door dollen krijg, die aan geen wet zich bindt.
Dat d' eigenbaat, belust op roof en moord,
Nooit als voorheên, op onze kusten woed',
De vrije zee niet verf met menschenbloed,
Daar niets 's Lands heil en nutte Zeevaart stoort.

5 Laat Neêrlands Volk vooral toch nooit vergeeten
Tot welk een' prijs zijn vrijheid is gekogt;
Hoe lang en bang 't voor vrijheid van geweeten,
Met mond en hand, met pen en degen vocht.
Dat groot geschenk blijv' ons dan altoos waard,
Maar dat het nooit door blinde drift misleid,

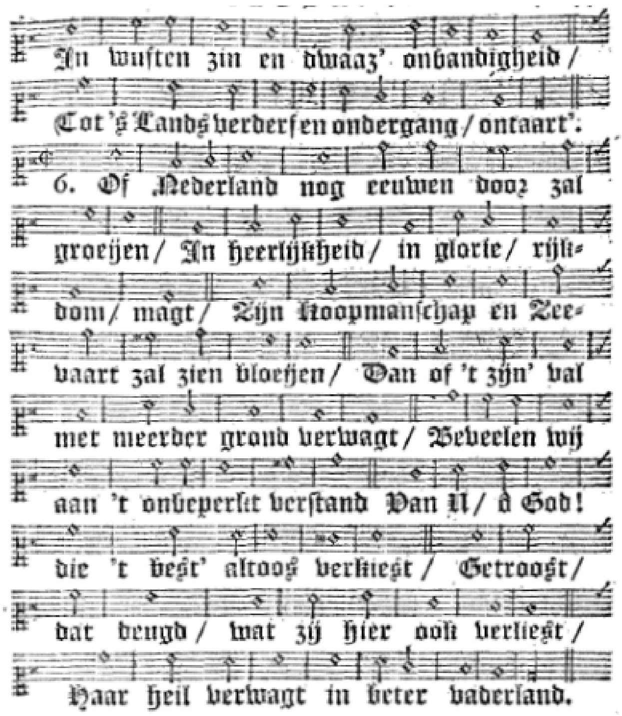

In wuften zin en dwaaz’ onbandigheid,
Tot ’s Lands verderf en ondergang, ontaart’.

6 Of Nederland nog eeuwen door zal groeijen,
In heerlijkheid, in glorie, rijkdom, magt,
Zijn koopmanschap en Zeevaart zal zien bloeijen,
Dan of ’t zijn’ val met meerder grond verwagt,
Beveelen wij aan ’t onbeperkt verstand
Van U, ô God! die ’t best’ altoos verkiest,
Getroost, dat deugd, wat zij hier ook verliest,
Haar heil verwagt in beter vaderland.

LXXVII. Dankdags-lied.

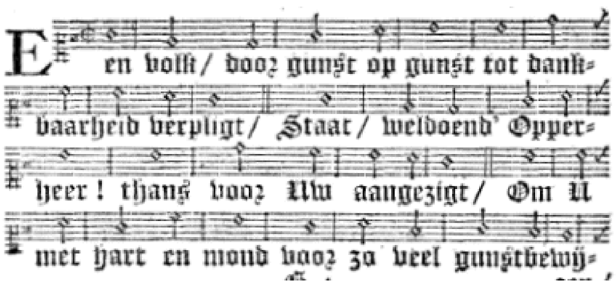

*E*en volk, door gunst op gunst tot dankbaarheid verpligt,
Staat, weldoend’ Opperheer! thans voor Uw aangezigt,
Om U met hart en mond voor zo veel gunstbewij-

zen,
Met staatig kerkgebaar te danken en te prijzen.
Om U, ô bron des heils en oorsprong van ons leeven!
Voor Uw’ weldaadigheid d’ oprechtsten lof te geeven.

2 Door Uwe milde hand wordt mensch en vee gevoed,
Den armen schenkt Gij troost, den rijken overvloed,
Gezondheid, vreugd’ in ’t hart, zelfs d’ afgematte kranken
In hunnen heldren geest stof, om Uw naam te danken;
De hut, als het paleis, wordt door Uw gunstbetooning,
Voor pelgrims op deez’ aard’, een aangenaame wooning.

3 ’t Vernielend oorlogszwaard rust door U in de scheê,
Gij gaaft ons het genot van d’ onwaardeerbren vreê,
Gij deedt de koopmanschap, Gij deedt de zeevaart bloeijen,
’t Verheugend wijngaardzap, het voedend

kooren groeijen;
’t Verkwikkend heilzaam ooft van vruchtbre takken schudden,
Bedekkend berg en dal alom met vruchtbre kudden.

4 Gij leidd’, Alwijze God! door Uw verborgen hand,
Den geest des onderzoeks in dit ons Vaderland;
Door vrijheid, licht en moed aan deezen geest te schenken,
Deedt G’ ons aan U, Uw’ dienst, steeds Uwer waardig, denken,
Door menschelijk gezag ’t geweeten niet meer binden,
’t Eenvoudig Christendom, in zijnen oorsprong vinden.

5 Gij draagt Uw zwak geslacht, met Goddelijk geduld,
Vergeeft op waar berouw zijn opgehoopte schuld,
Versterkt de wankle deugd, ziet, met ontfermend’ oogen,
De worstling van den wil met ons verzwakt vermogen.
Doe Gij ’t Godvruchtig hart, in

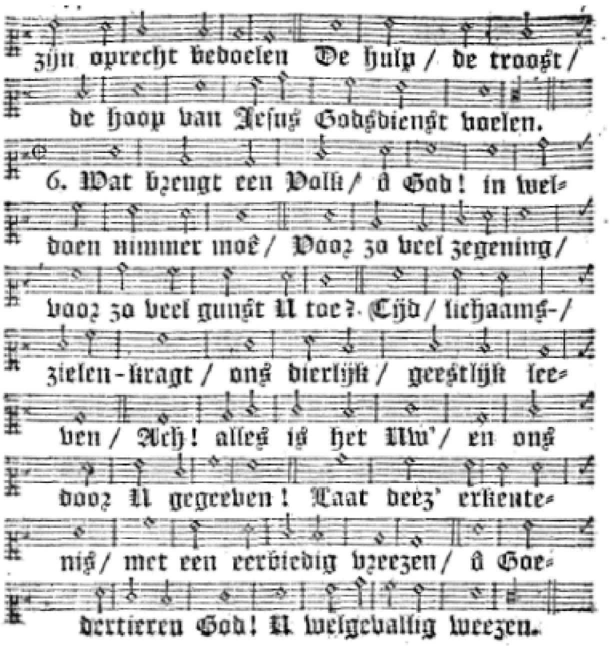

zijn oprecht bedoelen
De hulp, de troost, de hoop van Jesus Godsdienst voelen.

6 Wat brengt een Volk, ô God! in weldoen nimmer moê,
Voor zo veel zegening, voor zo veel gunst U toe?
Tijd, lichaams-, zielen-kragt, ons dierlijk, geestlijk leeven,
Ach! alles is het Uw', en ons door U gegeeven!
Laat deez' erkentenis, met een eerbiedig vreezen,
ô Goedertieren God! U welgevallig weezen.

V. afdeeling. Pligten van den mensch jegens zichzelven.

LXXVIII. De zelfkennis.

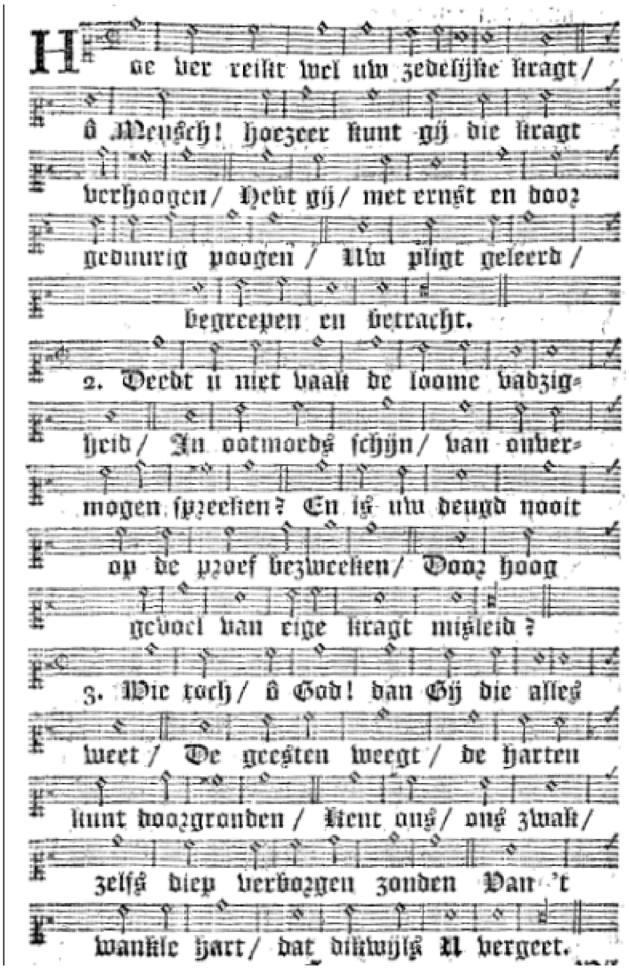

*H*oe ver reikt wel uw zedelijke kragt,
ô Mensch! hoezeer kunt gij die kragt verhoogen,
Hebt gij, met ernst en door geduurig poogen,
Uw pligt geleerd, begreepen en betracht.

2 Deedt u niet vaak de loome vadzigheid,
In ootmoeds schijn, van onvermogen spreeken?
En is uw deugd nooit op de proef bezweeken,
Door hoog gevoel van eige kragt misleid?

3 Wie toch, ô God! dan Gij die alles weet,
De geesten weegt, de harten kunt doorgronden,
Kent ons, ons zwak, zelfs diep verborgen zonden
Van ’t wankle hart, dat dikwijls U vergeet.

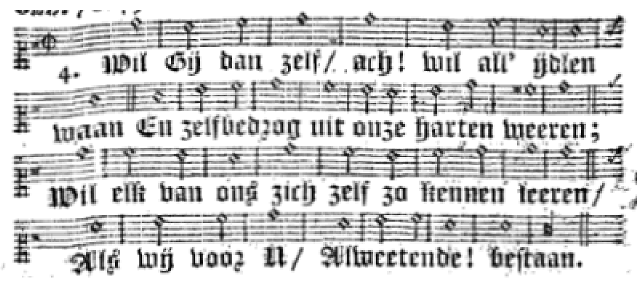

4 Wil Gij dan zelf, ach! wil all' ijdlen waan
En zelfbedrog uit onze harten weeren;
Wil elk van ons zich zelf zo kennen leeren,
Als wij voor U, Alweetende! bestaan.

LXXIX. Het zelfbestuur.

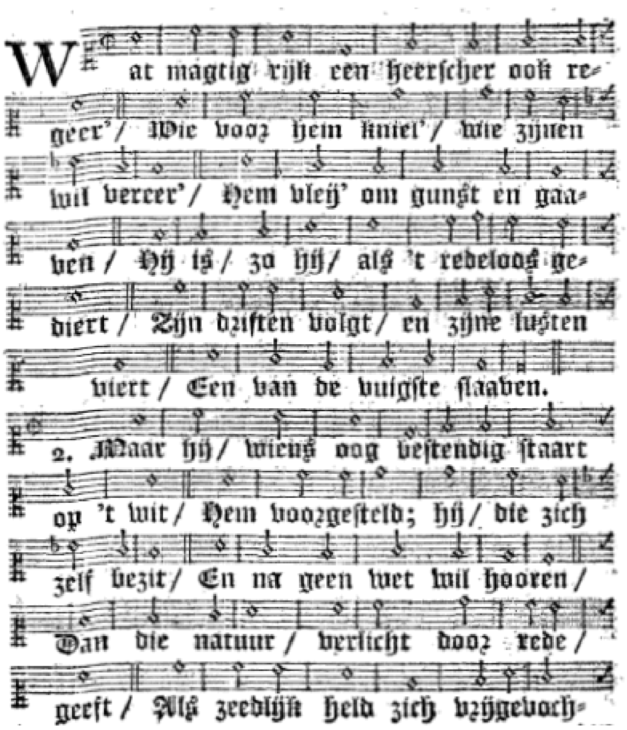

*W*at magtig rijk een heerscher ook regeer',
Wie voor hem kniel', wie zijnen wil vereer',
Hem vleij' om gunst en gaaven,
Hij is, zo hij, als 't redeloos gediert,
Zijn driften volgt, en zijne lusten viert,
Een van de vuigste slaaven.

2 Maar hij, wiens oog bestendig staart op 't wit,
Hem voorgesteld; hij, die zich zelf bezit,
En na geen wet wil hooren,
Dan die natuur, verlicht door rede, geeft,
Als zeedlijk held zich vrijgevoch-

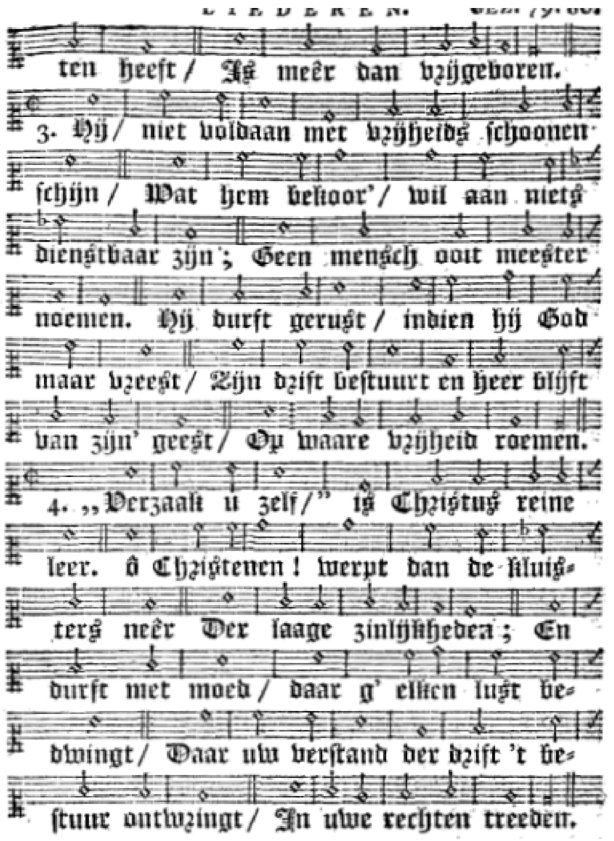

ten heeft,
Is meêr dan vrijgeboren.

3 Hij, niet voldaan met vrijheids schoonen schijn,
Wat hem bekoor', wil aan niets dienstbaar zijn;
Geen mensch ooit meester noemen.
Hij durft gerust, indien hij God maar vreest,
Zijn drift bestuurt en heer blijft van zijn' geest,
Op waare vrijheid roemen.

4 'Verzaak u zelf,' is Christus reine leer.
ô Christenen! werpt dan de kluisters neêr
Der laage zinlijkheden;
En durft met moed, daar g' elken lust bedwingt,
Daar uw verstand der drift 't bestuur ontwringt,
In uwe rechten treeden.

LXXX. De maatigheid.

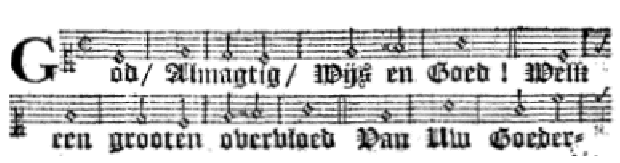

*G*od, Almagtig, Wijs en Goed!
Welk een grooten overvloed
Van Uw Goeder-

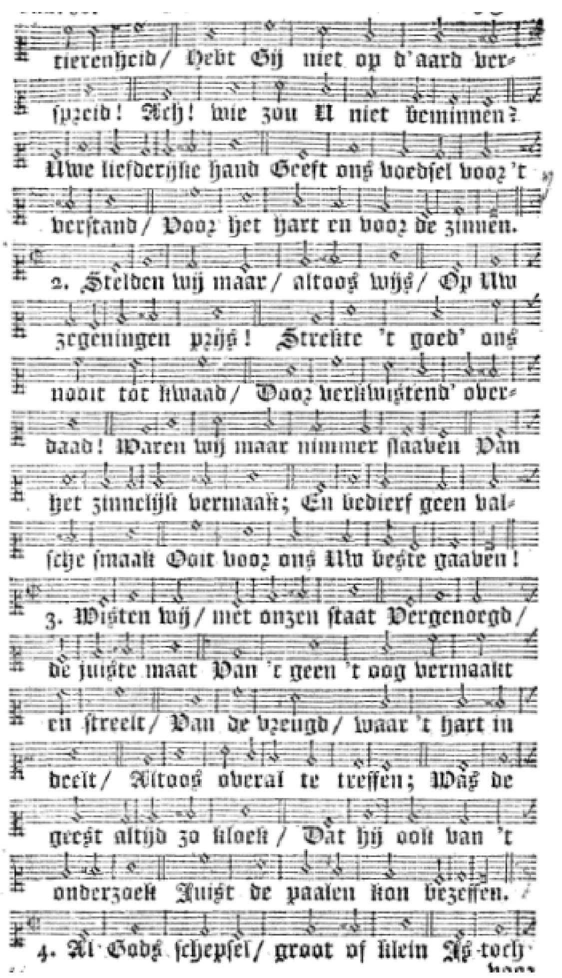

tierenheid,
Hebt Gij niet op d’ aard verspreid!
Ach! wie zou U niet beminnen?
Uwe liefderijke hand
Geeft ons voedsel voor ’t verstand,
Voor het hart en voor de zinnen.

2 Stelden wij maar, altoos wijs,
Op Uw zegeningen prijs!
Strekte ’t goed’ ons nooit tot kwaad,
Door verkwistend’ overdaad!
Waren wij maar nimmer slaaven
Van het zinnelijk vermaak;
En bedierf geen valsche smaak
Ooit voor ons Uw beste gaaven!

3 Wisten wij, met onzen staat
Vergenoegd, de juiste maat
Van ’t geen ’t oog vermaakt en streelt,
Van de vreugd, waar ’t hart in deelt,
Altoos overal te treffen;
Was de geest altijd zo kloek,
Dat hij ook van ’t onderzoek
Juist de paalen kon bezeffen.

4 Al Gods schepsel, groot of klein
Is toch

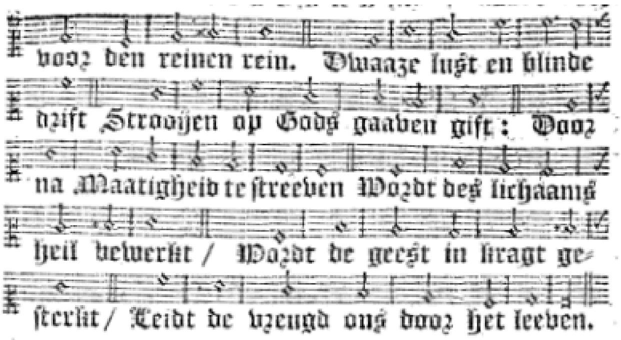

voor den reinen rein.
Dwaaze lust en blinde drift
Strooijen op Gods gaaven gift:
Door na Maatigheid te streeven
Wordt des lichaams heil bewerkt,
Wordt de geest in kragt gesterkt,
Leidt de vreugd ons door het leeven.

LXXXI. De zagtmoedigheid.

*Z*agtmoedigheid, zo hoog te roemen,
’t Vooroordeel moog’ u lafheid noemen,
Daar ’t altoos oppervlakkig ziet,
Wat kragt om woeste wreevle zinnen,
Om nijd en boosheid t’ overwinnen,
Wat taai geduld behoeft gij niet!

2 Het dreigen van de wraak te hooren;
Zijn zielrust nooit te laaten stooren;
Des naasten’s zwakste zij t’ ontzien,
’t Vuur zijner drift zagt af te leiden,

Een uur van kalmte te verbeiden
Om hem, verzoend, in d’ arm te vliên:

3 Hoe zeer getergd, zich voor het woeden
Der woest' oploopendheid te hoeden,
Met ongestoorde zielevreugd
De stugge luimen, norsche vlaagen
Van vriend en vijand te verdraagen,
Is 't blijk van Euangelie-deugd.

4 ô Jesus! Gij, die op deez' aarde
Uw' toorn met medelijden paarde,
Dat ons Uw' leer, Uw voorbeeld leid';
Leer ons, daar w' ons U waardig toonen,
Als broedren liefdrijk t'zamen woonen,
De schoone deugd, Zagtmoedigheid.

LXXXII. De nederigheid.

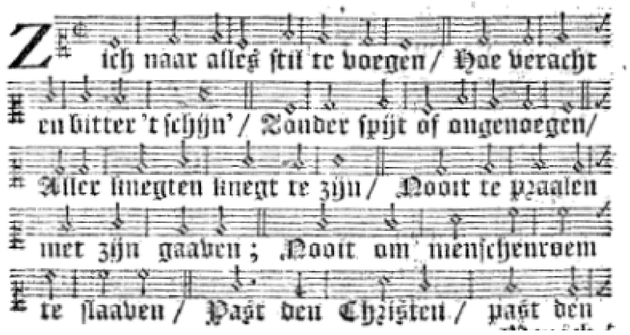

*Z*ich naar alles stil te voegen,
Hoe veracht en bitter 't schijn',
Zonder spijt of ongenoegen,
Aller knegten knegt te zijn,
Nooit te praalen met zijn gaaven;
Nooit om menschenroem te slaaven,

Past den Christen, past den

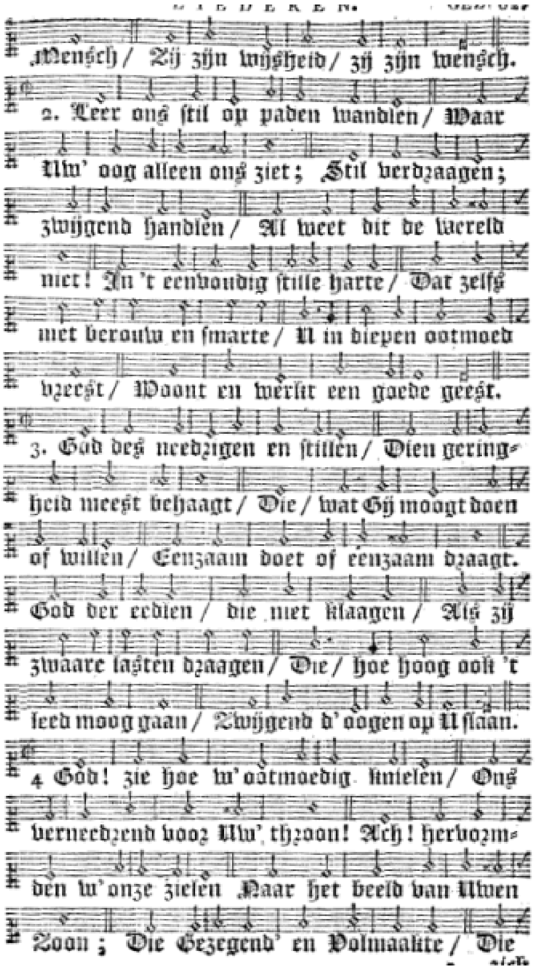

Mensch,
Zij zijn wijsheid, zij zijn wensch.

2 Leer ons stil op paden wandlen,
Waar Uw' oog alleen ons ziet;
Stil verdraagen; zwijgend handlen,
Al weet dit de wereld niet!
In 't eenvoudig stille harte,
Dat zelfs met berouw en smarte,
U in diepen ootmoed vreest,
Woont en werkt een goede geest.

3 God des needrigen en stillen,
Dien geringheid meest behaagt,
Die, wat Gij moogt doen of willen,
Eenzaam doet of eenzaam draagt.
God der eedlen, die niet klaagen,
Als zij zwaare lasten draagen,
Die, hoe hoog ook 't leed moog gaan,
Zwijgend d' oogen op U slaan.

4 God! zie hoe w' ootmoedig knielen,
Ons verneedrend voor Uw' throon!
Ach! hervormden w' onze zielen
Naar het beeld van Uwen Zoon;

Die Gezegend’ en Volmaakte,
Die

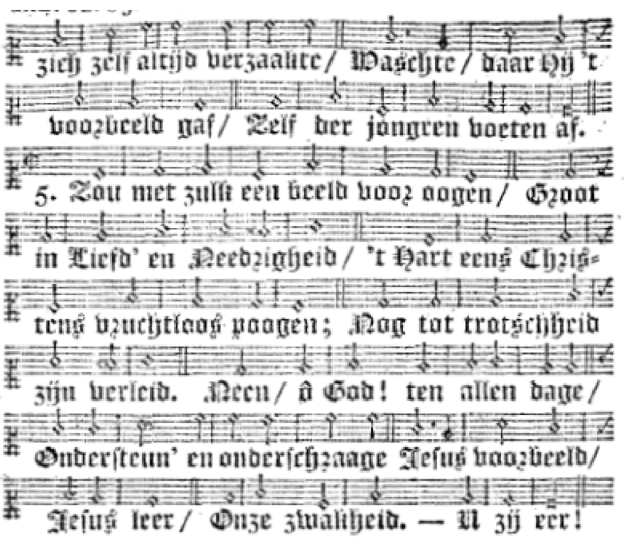

zich zelf altijd verzaakte,
Waschte, daar Hij 't voorbeeld gaf,
Zelf der jongren voeten af.

5 Zou met zulk een beeld voor oogen,
Groot in Liefd' en Needrigheid,
't Hart eens Christens vruchtloos poogen;
Nog tot trotschheid zijn verleid.
Neen, ô God! ten allen dage,
Ondersteun' en onderschraage Jesus voorbeeld,
Jesus leer, Onze zwakheid. – U zij eer!

LXXXIII. De voorzigtigheid.

*W*as d' aarde nog een paradijs,
De sterfling wijs,
In 't goed te kiezen;
Hadt ons de list nog niet verleid,
D' Eenvoudigheid
Niet doen verliezen,
Regeerde Trouw en Waarheid nog;

Hadt voor bedrog
Geen mensch te vreezen,
Nog onbekend met valschen schijn,
’t Voorzigtig zijn
Zou noodloos weezen.

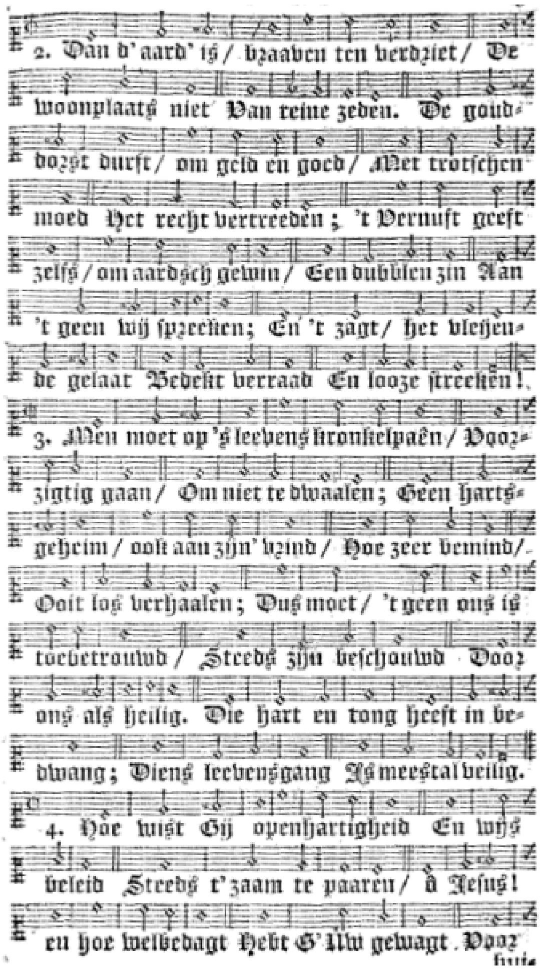

2 Dan d' aard' is, braaven ten verdriet,
De woonplaats niet
Van reine zeden.
De gouddorst durft, om geld en goed,
Met trotschen moed
Het recht vertreeden;
't Vernuft geeft zelfs, om aardsch gewin,
Een dubblen zin
Aan 't geen wij spreeken;
En 't zagt, het vleijende gelaat
Bedekt verraad
En looze streeken!

3 Men moet op 's leevens kronkelpaên,
Voorzigtig gaan,
Om niet te dwaalen;
Geen hartsgeheim, ook aan zijn' vrind,
Hoe zeer bemind,
Ooit los verhaalen;
Dus moet, 't geen ons is toebetrouwd,
Steeds zijn beschouwd
Door ons als heilig.
Die hart en tong heeft in bedwang;
Diens leevensgang
Is meestal veilig.

4 Hoe wist Gij openhartigheid
En wijs beleid
Steeds t’ zaam te paaren,
ô Jesus! en hoe welbedagt
Hebt G’ Uw gewagt
Voor

huichelaaren!
Leer ons ook, schoon wij loosheid vliên,
Vooruit te zien
En na te denken;
En wil ons hart, als ’t onbedagt
Verzuimt de wagt,
Uw toezigt schenken.

LXXXIV. De naastigheid.

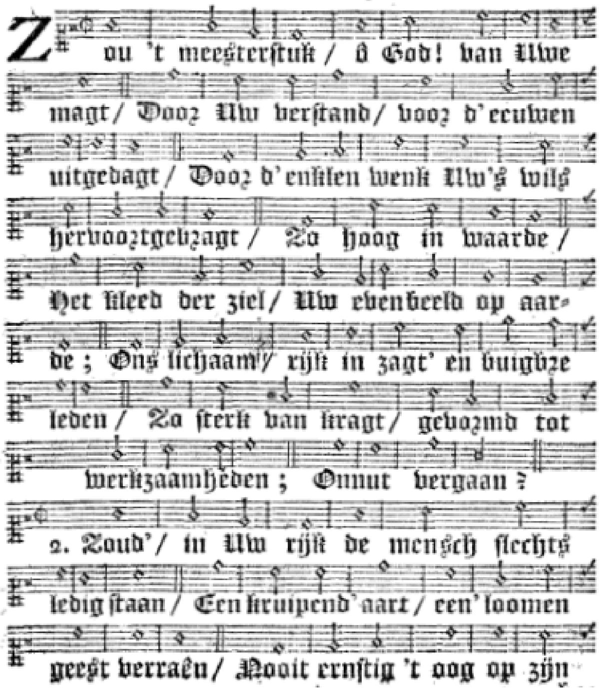

*Z*ou ’t meesterstuk, ô God! van Uwe magt,
Door Uw verstand, voor d’ eeuwen uitgedagt,
Door d’ enklen wenk Uw’s wils hervoortgebragt,
Zo hoog in waarde,
Het kleed der ziel, Uw evenbeeld op aarde;
Ons lichaam, rijk in zagt’ en buigbre leden,
Zo sterk van kragt, gevormd tot werkzaamheden;
Onnut vergaan?

2 Zoud’, in Uw rijk de mensch slechts ledig staan,
Een kruipend’ aart, een’ loomen geest verraên,
Nooit ernstig ’t oog op zijn

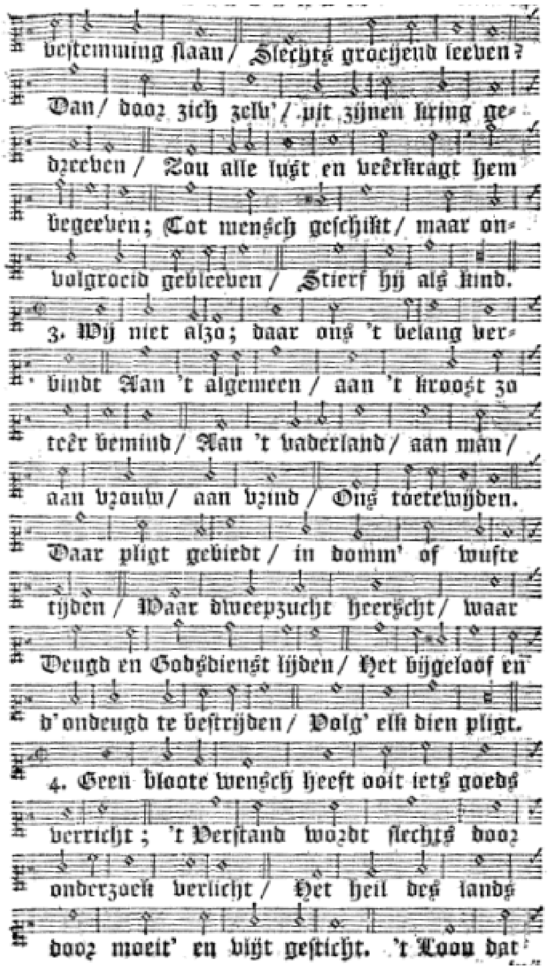

bestemming slaan,
Slechts groeijend leeven?
Dan, door zich zelv', uit zijnen kring gedreeven,
Zou alle lust en veêrkragt hem begeeven;
Tot mensch geschikt, maar onvolgroeid gebleeven,
Stierf hij als kind.

3 Wij niet alzo; daar ons 't belang verbindt
Aan 't algemeen, aan 't kroost zo teêr bemind,
Aan 't vaderland, aan man, aan vrouw, aan vrind,
Ons toe te wijden.
Daar pligt gebiedt, in domm' of wufte tijden,
Waar dweepzucht heerscht, waar Deugd en Godsdienst lijden,
Het bijgeloof en d' ondeugd te bestrijden,
Volg' elk dien pligt.

4 Geen bloote wensch heeft ooit iets goeds verricht;
't Verstand wordt slechts door onderzoek verlicht,
Het heil des lands door moeit' en vlijt gesticht.
't Loon dat

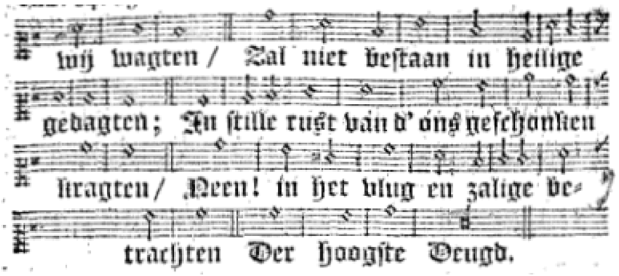

wij wagten,
Zal niet bestaan in heilige gedagten;
In stille rust van d' ons geschonken kragten,
Neen! in het vlug en zalige betrachten
Der hoogste Deugd.

LXXXV. Gods zegen noodig bij 's menschen poogen.

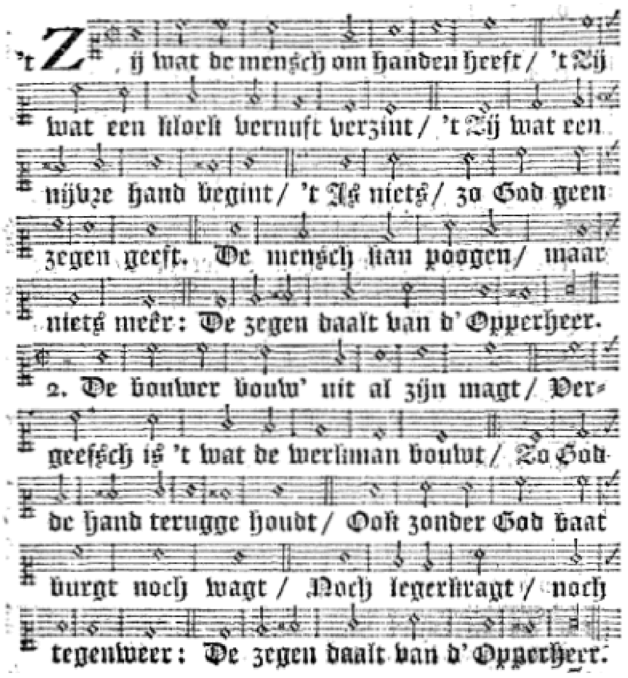

*'t Z*ij wat de mensch om handen heeft,
't Zij wat een kloek vernuft verzint,
't Zij wat een nijvre hand begint,
't Is niets, zo God geen zegen geeft.
De mensch kan poogen, maar niets meêr:
De zegen daalt van d' Opperheer.

2 De bouwer bouw' uit al zijn magt,
Vergeefsch is 't wat de werkman bouwt,
Zo God de hand terugge houdt,
Ook zonder God baat burgt noch wagt,
Noch legerkragt, noch tegenweer:
De zegen daalt van d' Opperheer.

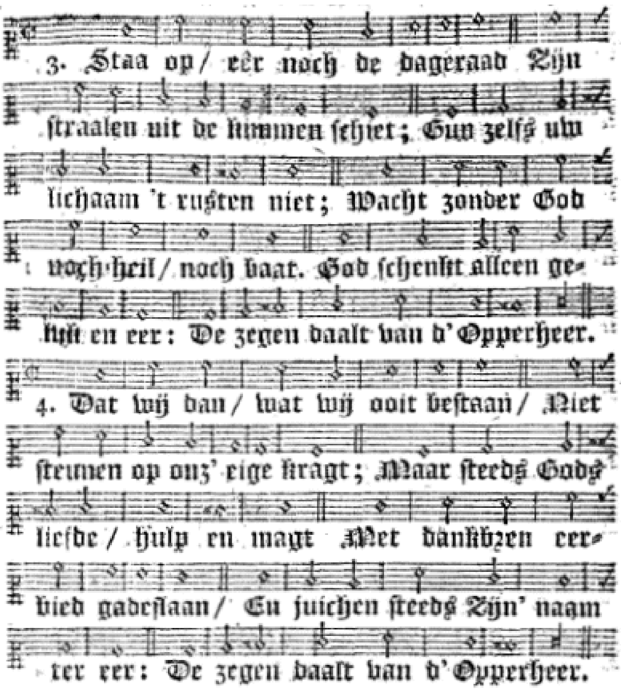

3 Staa op, eêr noch de dageraad
Zijn straalen uit de kimmen schiet;
Gun zelfs uw lichaam 't rusten niet;
Wacht zonder God noch heil, noch baat.
God schenkt alleen geluk en eer:
De zegen daalt van d' Opperheer.

4 Dat wij dan, wat wij ooit bestaan,
Niet steunen op onz' eige kragt;
Maar steeds Gods liefde, hulp en magt
Met dankbren eerbied gadeslaan,
En juichen steeds Zijn' naam ter eer:
De zegen daalt van d' Opperheer

LXXXVI. Blijmoedigheid.

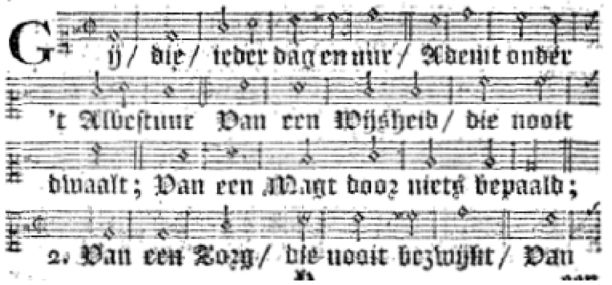

*G*ij, die, ieder dag en uur,
Ademt onder 't Albestuur
Van een Wijsheid, die nooit dwaalt;
Van een Magt door niets bepaald;

2 Van een Zorg, die nooit bezwijkt,

Van

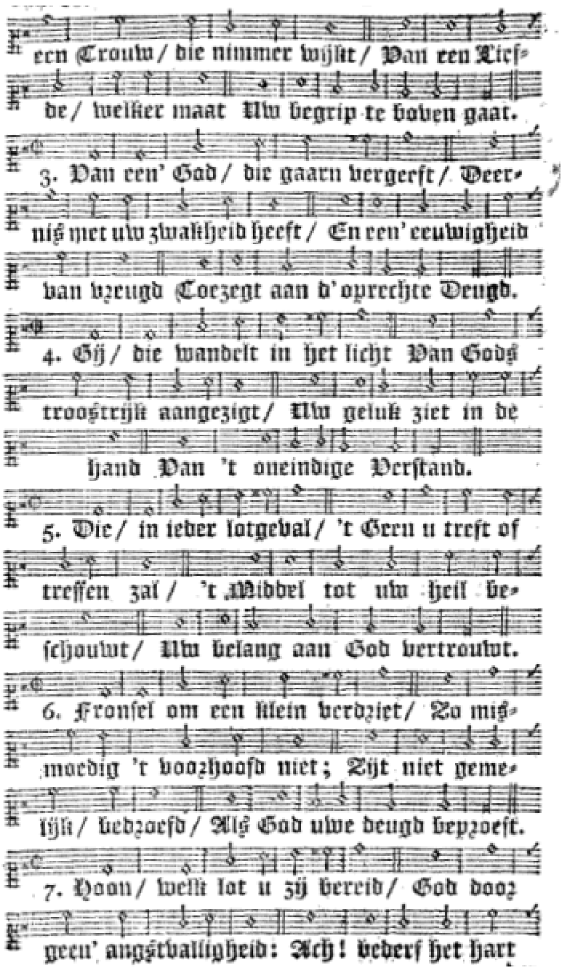

een Trouw, die nimmer wijkt,
Van een Liefde, welker maat
Uw begrip te boven gaat.

3 Van een' God, die gaarn vergeeft,
Deernis met uw zwakheid heeft,
En een' eeuwigheid van vreugd
Toezegt aan d' oprechte Deugd.

4 Gij, die wandelt in het licht
Van Gods troostrijk aangezigt,
Uw geluk ziet in de hand
Van 't oneindige Verstand.

5 Die, in ieder lotgeval,
't Geen u treft of treffen zal,
't Middel tot uw heil beschouwt,
Uw belang aan God vertrouwt.

6 Fronsel om een klein verdriet,
Zo mismoedig 't voorhoofd niet;
Zijt niet gemelijk, bedroefd,
Als God uwe deugd beproeft.

7 Hoon, welk lot u zij bereid,

God door geen’ angstvalligheid:
Ach! bederf het hart

der jeugd
Nooit door uwe stroeve deugd.

8 Gaa bemoedigd, wel te vreên,
Vrolijk door dit leeven heen;
Houd, in uw verruimden geest,
Dagelijks een vreugdefeest.

9 Geef den wereldling den smaak
Van die blijdschap, dat vermaak,
Dat daar 't uit u zelven vloeit,
Steeds verkwikt en nooit vermoeit.

10 ô Gij, die u Christnen noemt,
Op God, als uw Vader, roemt,
Legt uw' weg na 't stille graf,
Weldoend, dankend, vrolijk af.

LXXXVII. Het vergenoegen.

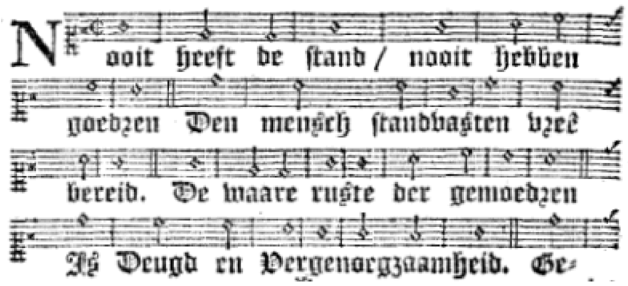

*N*ooit heeft de stand, nooit hebben goedren
Den mensch standvasten vreê bereid.

De waare ruste der gemoedren
Is Deugd en Vergenoegzaamheid.
Ge-

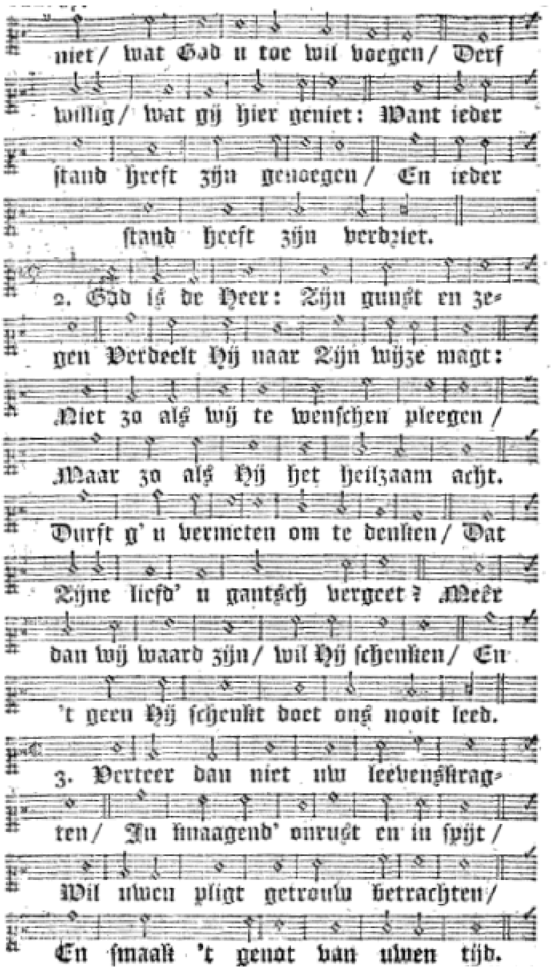

niet, wat God u toe wil voegen,
Derf willig, wat gij hier geniet:
Want ieder stand heeft zijn genoegen,
En ieder stand heeft zijn verdriet.

2 God is de Heer: Zijn gunst en zegen
Verdeelt Hij naar Zijn wijze magt:
Niet zo als wij te wenschen pleegen,
Maar zo als Hij het heilzaam acht.
Durft g' u vermeten om te denken,
Dat Zijne liefd' u gantsch vergeet?
Meêr dan wij waard zijn, wil Hij schenken,
En 't geen Hij schenkt doet ons nooit leed.

3 Verteer dan niet uw leevenskragten,
In knaagend' onrust en in spijt,
Wil uwen pligt getrouw betrachten,
En smaak 't genot van uwen tijd.

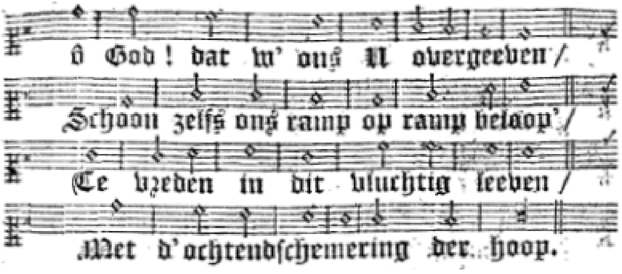

ô God! dat w’ ons U overgeeven,
Schoon zelfs ons ramp op ramp beloop’,
Te vreden in dit vluchtig leeven,
Met d’ ochtendschemering der hoop.

LXXXVIII. Pligten in voorspoed.

*L*acht ons gezondheid aan,
Strooit blijdschap, waar wij treden,
Voor ons haar roozenblaên
Van reine zaligheden;
En ziet ons oog, in ’t verst verschiet,
Geen wolkje drijven van verdriet,
Doet d’ overvloed ons alles smaaken,
Wat hart en zinnen kan vermaaken:

2 Dan zij voorzigtigheid,
Om niet door waan te doolen,
Die ’t hart zo vaak verleidt,
Op ’t sterkst ons aanbevoolen;
Dan sluipe toch geen wereldmin

Het hart, aan 't stof verkleefd, ooit in,
Dan worde God, Pligt en Gewee-

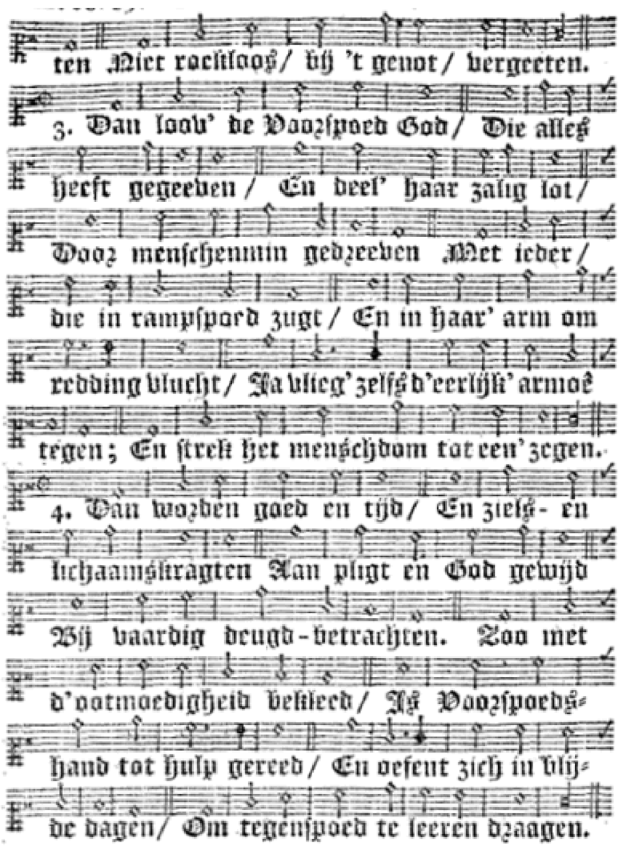

ten
Niet roekloos, bij 't genot, vergeeten.

3 Dan loov' de Voorspoed God,
Die alles heeft gegeeven,
En deel' haar zalig lot,
Door menschenmin gedreeven
Met ieder, die in rampspoed zugt,
En in haar' arm om redding vlucht,
Ja vlieg' zelfs d'eerlijk' armoê tegen;
En strek het menschdom tot een' zegen.

4 Dan worden goed en tijd,
En ziels- en lichaamskragten
Aan pligt en God gewijd
Bij vaardig deugd-betrachten.
Zoo met d'ootmoedigheid bekleed,
Is Voorspoeds hand tot hulp gereed,
En oefent zich in blijde dagen,
Om tegenspoed te leeren draagen.

LXXXIX. Pligten in tegenspoed.

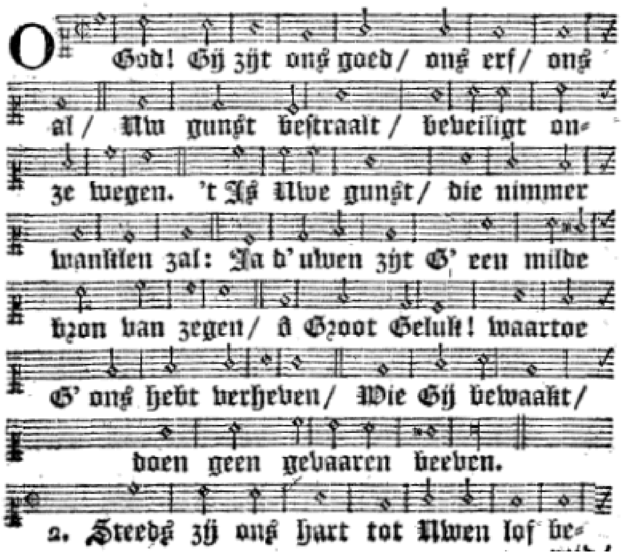

*'t B*eklaagelijk verval der zeden,
Reeds eeuwen lang beschreid,
Vondt altoos, en

vindt nog zijn reden
Meest in ligtzinnigheid.
Waar kragt en welvaart welig groeijen
Gelijk een lenteroos,
De handel en de rijkdom bloeijen,
Leeft men gedachteloos.

2 Het doel des leevens wordt vergeeten,
En d' onwaardeerbre tijd
In laffe beuslaarij versleeten,
Of d' ondeugd toegewijd.
Hoe ver zou niet de mensch verdwaalen
Van God, zijn hoogste goed,
Zag hij zijn wuftheid niet bepaalen
Door Druk en Tegenspoed.

3 Dan, als gezondheid 't dierlijk leeven
Geen sterkt' en veêrkragt geeft,
Vermaak en rijkdom ons begeeven;
De laster om ons zweeft,
Dan staat men stil, begint te denken
En zoekt het heilgenot,
't Geen nu geen wereld ons kan schenken
In zich, de Deugd en God.

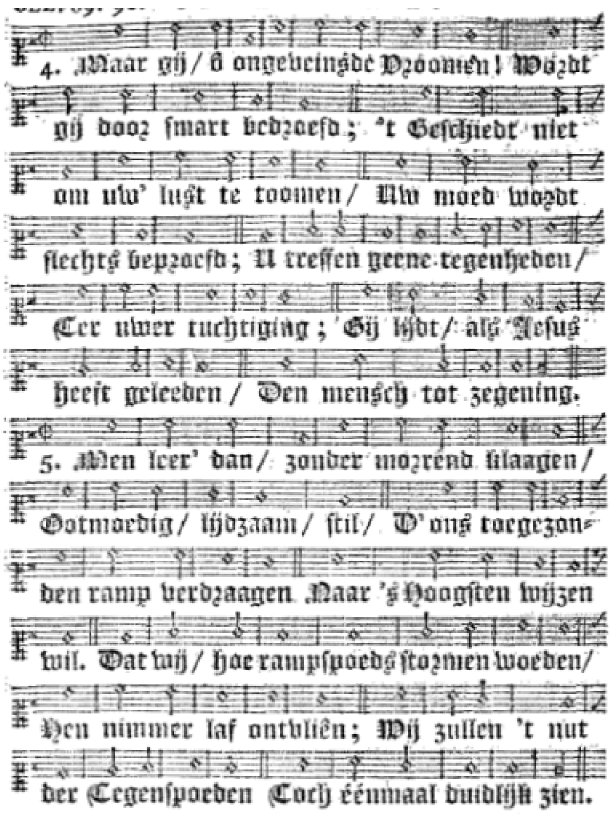

4 Maar gij, ô ongeveinsde Vroomen!
Wordt gij door smart bedroefd;
’t Geschiedt niet om uw’ lust te toomen,
Uw moed wordt slechts beproefd;
U treffen geene tegenheden,
Ter uwer tuchtiging;
Gij lijdt, als Jesus heeft geleeden,
Den mensch tot zegening.

5 Men leer’ dan, zonder morrend klaagen,
Ootmoedig, lijdzaam, stil,
D’ ons toegezonden ramp verdraagen
Naar ’s Hoogsten wijzen wil.
Dat wij, hoe rampspoeds stormen woeden,
Hen nimmer laf ontvliên;
Wij zullen ’t nut der Tegenspoeden
Toch éénmaal duidlijk zien.

XC. Aankleeving aan God in rampspoed.

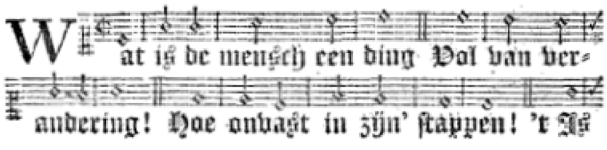

*W*at is de mensch een ding
Vol van verandering!

Hoe onvast in zijn' stappen!
't Is

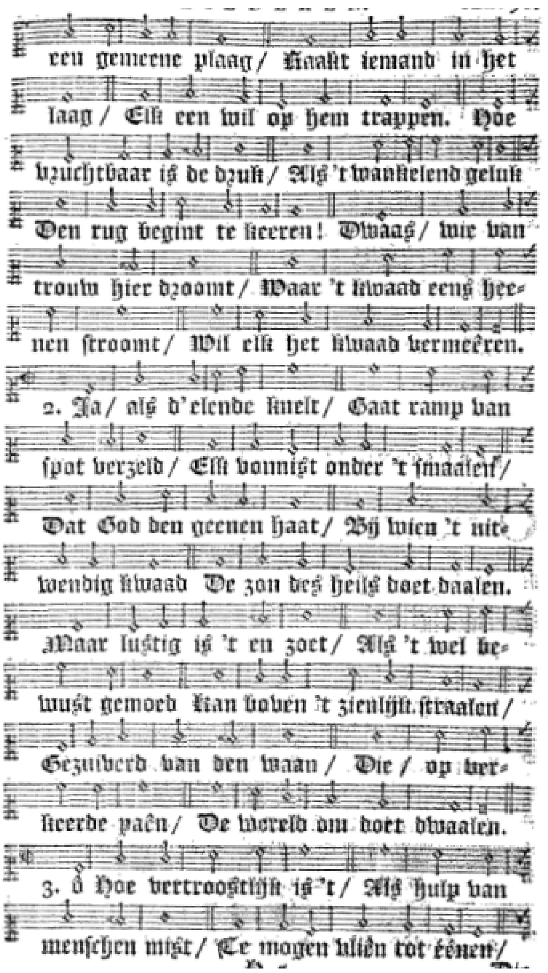

een gemeene plaag,
Raakt iemand in het laag,
Elk een wil op hem trappen.
Hoe vruchtbaar is de druk,
Als 't wankelend geluk
Den rug begint te keeren!
Dwaas, wie van trouw hier droomt,
Waar 't kwaad eens heenen stroomt,
Wil elk het kwaad vermeêren.

2 Ja, als d' elende knelt,
Gaat ramp van spot verzeld,
Elk vonnist onder 't smaalen,
Dat God den geenen haat,
Bij wien 't uitwendig kwaad
De zon des heils doet daalen.
Maar lustig is 't en zoet,
Als 't wel bewust gemoed
Kan boven 't zienlijk straalen,
Gezuiverd van den waan,
Die, op verkeerde paên,
De wereld om doet dwaalen.

3 ô Hoe vertroostlijk is 't,
Als hulp van menschen mist,

Te mogen vliên tot éénen,

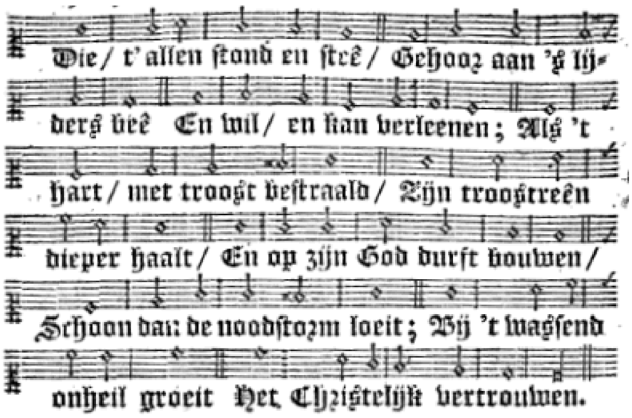

Die, t' allen stond en steê,
Gehoor aan 's lijders beê
En wil, en kan verleenen;
Als 't hart, met troost bestraald,
Zijn troostreên dieper haalt,
En op zijn God durft bouwen,
Schoon dan de noodstorm loeit;
Bij 't wassend onheil groeit
Het Christelijk vertrouwen.

XCI. Berusting in Gods schikkingen.

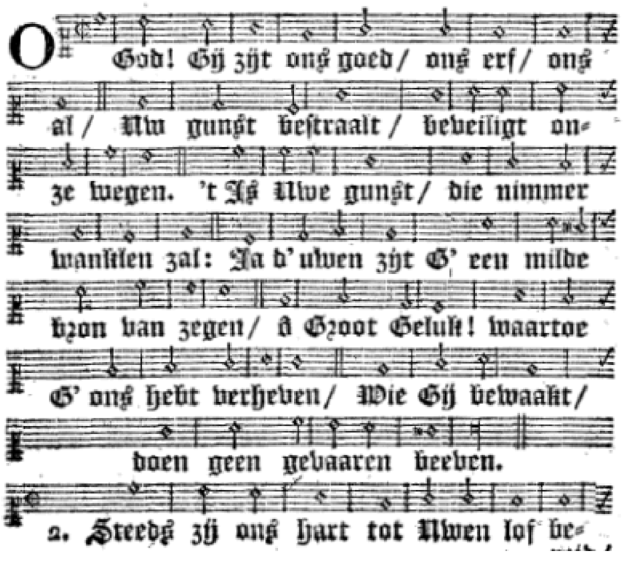

O God! Gij zijt ons goed, ons erf, ons al,
Uw gunst bestraalt, beveiligt onze wegen.
't Is Uwe gunst, die nimmer wanklen zal:
Ja d' uwen zijt G' een milde bron van zegen,
ô Groot Geluk! waartoe G' ons hebt verheven,
Wie Gij bewaakt, doen geen gevaaren beeven.

2 Steeds zij ons hart tot Uwen lof be-

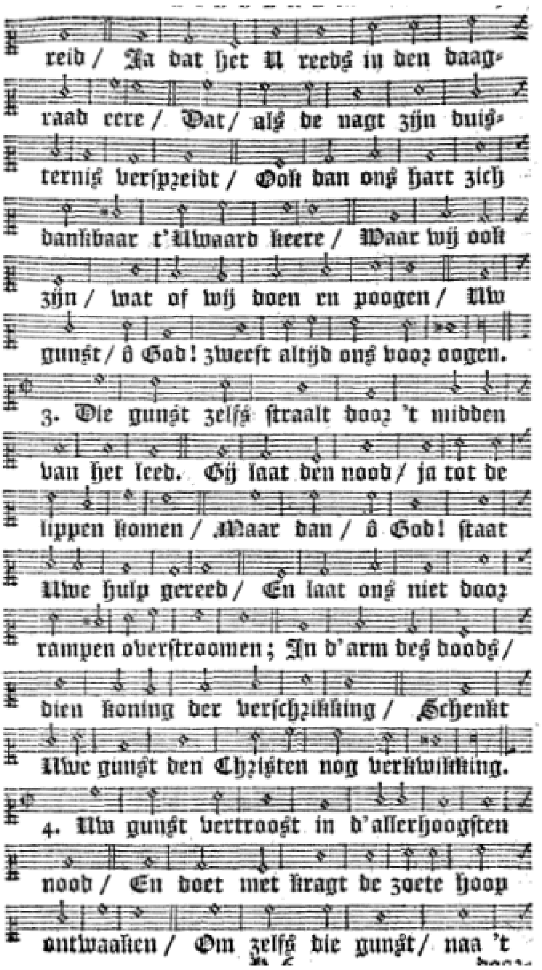

reid,
Ja dat het U reeds in den daagraad eere,
Dat, als de nagt zijn duisternis verspreidt,
Ook dan ons hart zich dankbaar t'Uwaard keere,
Waar wij ook zijn, wat of wij doen en poogen,
Uw gunst, ô God! zweeft altijd ons voor oogen.

3 Die gunst zelfs straalt door 't midden van het leed.
Gij laat den nood, ja tot de lippen komen,
Maar dan, ô God! staat Uwe hulp gereed,
En laat ons niet door rampen overstroomen;
In d' arm des doods, dien koning der verschrikking,
Schenkt Uwe gunst den Christen nog verkwikking.

4 Uw gunst vertroost in d' allerhoogsten nood,
En doet met kragt de zoete hoop ontwaaken,
Om zelfs die gunst, naa 't

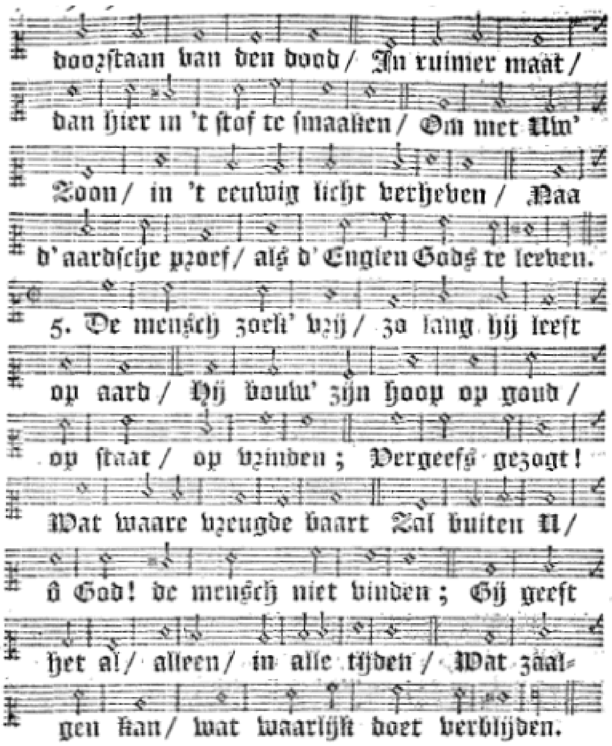

doorstaan van den dood,
In ruimer maat, dan hier in ’t stof te smaaken,
Om met Uw’ Zoon, in ’t eeuwig licht verheven,
Naa d’ aardsche proef, als d’ Englen Gods te leeven.

5 De mensch zoek’ vrij, zo lang hij leeft op aard,
Hij bouw’ zijn hoop op goud, op staat, op vrinden;
Vergeefs gezogt! Wat waare vreugde baart
Zal buiten U, ô God! de mensch niet vinden;
Gij geeft het al, alleen, in alle tijden,
Wat zaalgen kan, wat waarlijk doet verblijden.

XCII. De christelijke lijdzaamheid.

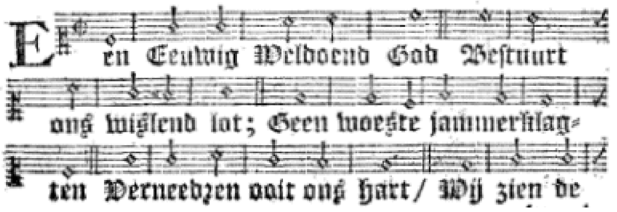

Een Eeuwig Weldoend God
Bestuurt ons wislend lot;
Geen woeste jammerklagten
Verneedren ooit ons hart,
Wij zien de

wreedste smart
Door blijde hoop verzagten.
Naa zwarte donkerheid,
Vaak tot ons heil verspreid,
Zal toch de morgen bloozen.
Aan doornen, door de hand
Een 's Vaders, wijs geplant,
Ontluiken lenteroozen.

2 Gewis, in 't bangst verdriet
Verlaat ons Jesus niet,
Zijn moed blijft ons bezielen,
Zijn Geest, Zijn Lijdzaamheid,
Leert Christnen, moê geschreid
Voor God vertrouwend knielen.
Vertroosting sterkt het hart,
Het geen den kelk der smart
Met onderwerping ledigt;
Ja, Jesus broedertrouw
Heeft ons met leed en rouw,
Met graf en dood, bevredigd.

3 Wij volgen Jesus naa,
Geen Kruis, geen Golgotha,
ô Christnen! doet u schrikken;

Juicht, Jesus heeft volbragt,
Zijn onbe-

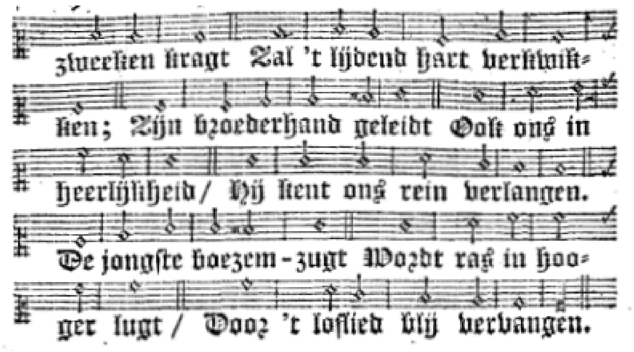

zweeken kragt
Zal 't lijdend hart verkwikken;
Zijn broederhand geleidt
Ook ons in heerlijkheid,
Hij kent ons rein verlangen.
De jongste boezem-zugt
Wordt ras in hooger lugt,
Door 't loflied blij vervangen.

VI. afdeeling. De christelijke bedeeling.

XCIII. Joannes de Dooper, de wegbereider voor Jesus.

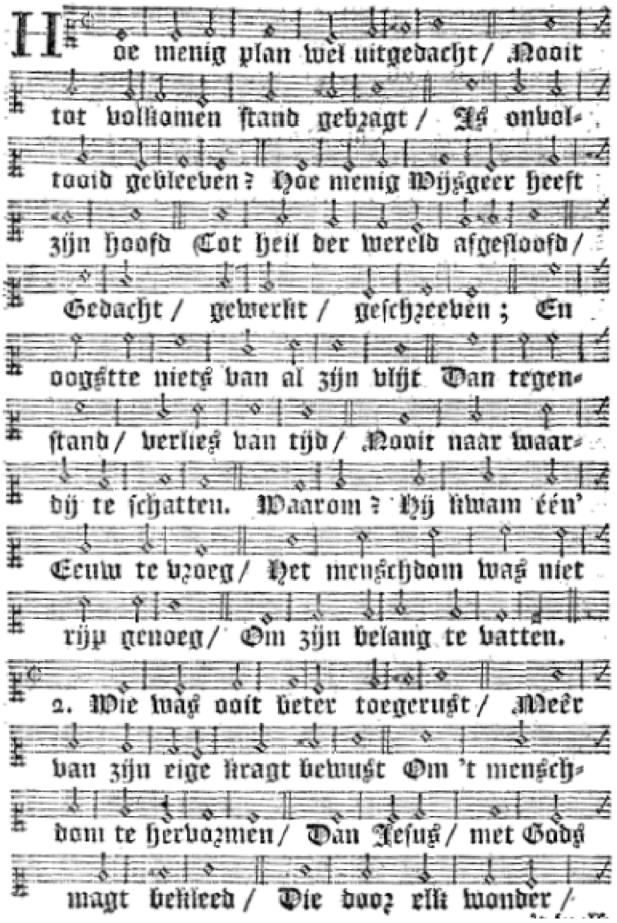

*H*oe menig plan wel uitgedacht,
Nooit tot volkomen stand gebragt,
Is onvoltooid gebleeven?
Hoe menig Wijsgeer heeft zijn hoofd
Tot heil der wereld afgesloofd,
Gedacht, gewerkt, geschreeven;
En oogstte niets van al zijn vlijt
Dan tegenstand, verlies van tijd,
Nooit naar waardij te schatten.
Waarom? Hij kwam één Eeuw te vroeg,
Het menschdom was niet rijp genoeg,
Om zijn belang te vatten.

2 Wie was ooit beter toegerust,
Meêr van zijn eige kragt bewust
Om 't menschdom te hervormen,
Dan Iesus, met Gods magt bekleed,
Die door elk wonder,

’t welk Hij deed,
’t Vooroordeel weg kon stormen.
Die een nooit uitgeputten schat
Van menschenkund’ in zich bezat,
Elks zwakheid kon doorgronden,
Voor iedre ziekte van ’t gemoed,
Hoe zeer verzuimd, hoe sterk gevoed,
Een middel had gevonden.

3 Dan nooit had Hij het volk verlicht;
Het zeedlijk rijk der Deugd gesticht,
Of waarheid veel gewonnen;
Had niet de strenge Boetgezant
Zich tegen d’ ondeugd aangekant,
’t Hervormingswerk begonnen’
Voor Iesus niet den weg bereid
Door, voor het volk, Boetvaardigheid
Met strengen ernst te preeken,
Door met hen van ’t rampzaligst lot
Eens volks, ’t welk d’ ongunst treft van God,
Harttreffende te spreeken.

4 Hij, die den mensch hervormen wil,
Werk’

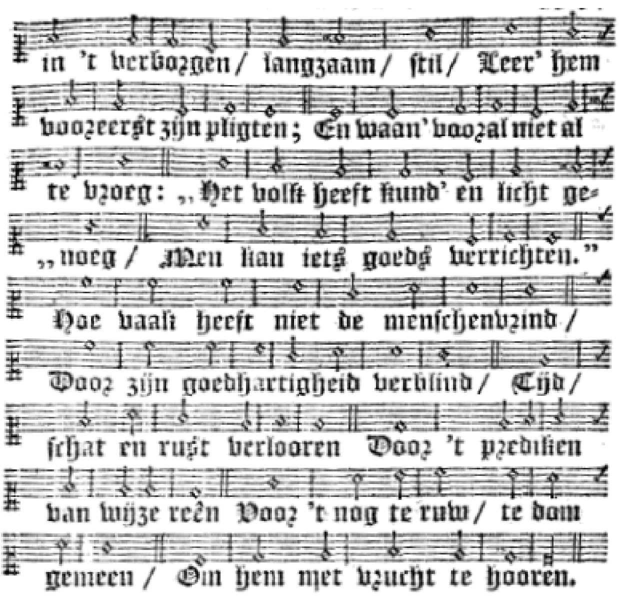

in ’t verborgen, langzaam, stil,
Leer’ hem vooreerst zijn pligten;
En waan’ vooral niet al te vroeg:
‘Het volk heeft kund’ en licht genoeg,
Men kan iets goeds verrichten.’
Hoe vaak heeft niet de menschenvrind,
Door zijn goedhartigheid verblind,
Tijd, schat en rust verlooren
Door ’t prediken van wijze reên
Voor ’t nog te ruw, te dom gemeen,
Om hem met vrucht te hooren.

XCIV. De uitmuntendheid en voordeelen van den christelijken godsdienst.

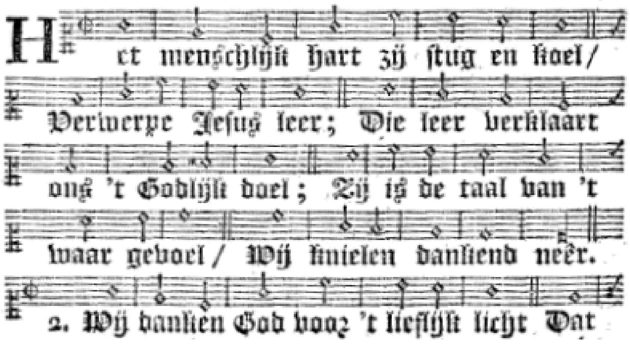

*H*et menschlijk hart zij stug en koel,
Verwerpe Iesus leer;
Die leer verklaart ons ’t Godlijk doel;
Zij is de taal van ’t waar gevoel,
Wij knielen dankend neêr.

2 Wij danken God voor ’t lieflijk licht
Dat

van zijn aanschijn straalt;
De Christen ziet, gevoelt zijn pligt;
Wie zich naar Iesus voorbeeld richt,
Is nimmer afgedwaald.

3 De Leer, den Godsdienst der Natuur,
Heeft Iesus ons verklaard:
Zijn Godsdienst gloeit door liefdevuur,
Ontvouwt aan elk Gods wijs bestuur
En schenkt ons 't heil der aard'.

4 Zijn Godsdienst is een' bron van vreugd,
Ondanks het wislend lot.
Elk die zich ciert met Christen-deugd,
Leeft in zijn waar geluk verheugd;
Zijn vriend, zijn troost is God.

5 Wij helpen, wie om bijstand schreit:
Dit vloeit uit Iesus leer.
Wij waaken voor elks veiligheid.
Ons heil wordt, weldoend', uitgebreid;
Wij leeven tot Gods eer.

6 Wij volgen Iesus, die het spoor
Ten leeven heeft gebaand;

Hij ging, grootmoe-

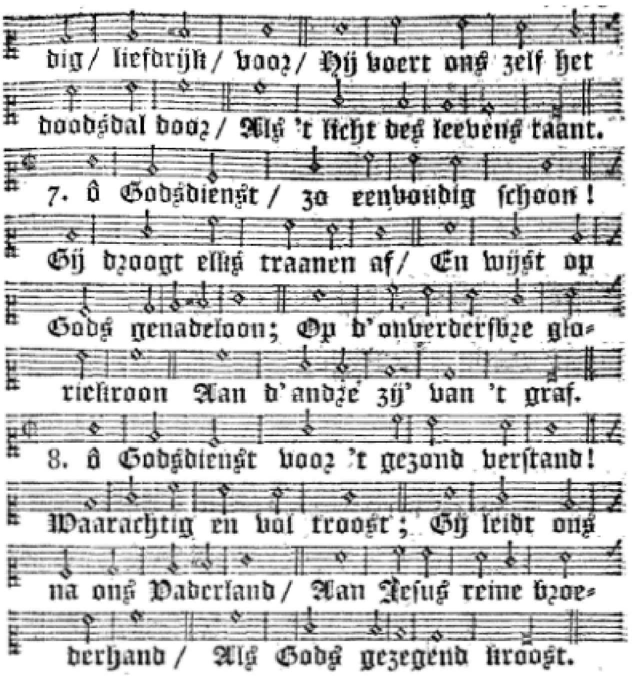

dig, liefdrijk, voor,
Hij voert ons zelf het doodsdal door,
Als 't licht des leevens taant.

7 ô Godsdienst, zo eenvoudig schoon!
Gij droogt elks traanen af,
En wijst op Gods genadeloon;
Op d' onverderfbre gloriekroon
Aan d' andre zij' van 't graf.

8 ô Godsdienst voor 't gezond verstand!
Waarachtig en vol troost;
Gij leidt ons na ons Vaderland,
Aan Iesus reine broederhand,
Als Gods gezegend kroost.

XCV. De wonderwerken van Jesus, blijken Zijner goddelijken zending.

*H*oe blinkt Uw wonderdoende magt,
ô Iesus! in den zwarten nagt
Van blindheid en vooroordeel, uit!
Hoe 't licht der waarheid word' gestuit

Door priesterlist,

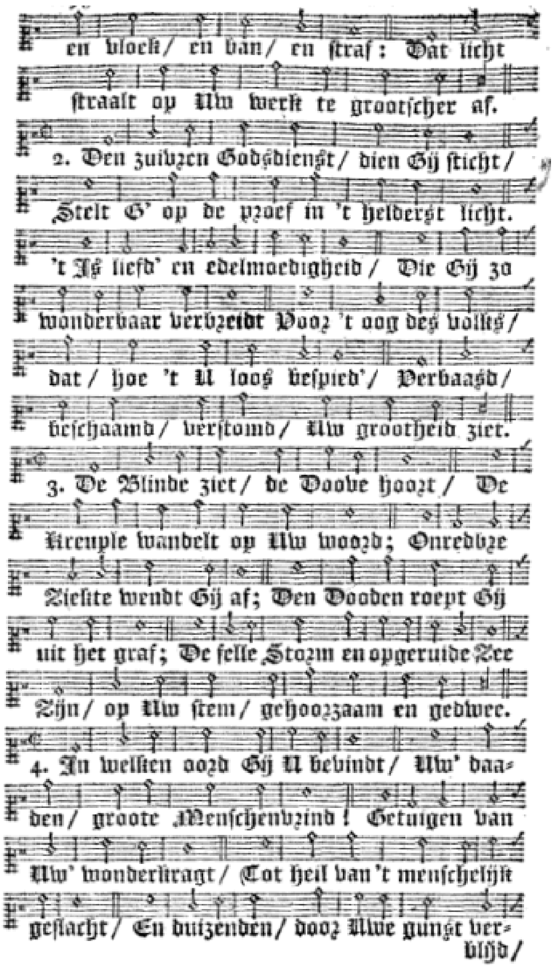

en vloek, en ban, en straf:
Dat licht straalt op Uw werk te grootscher af.

2 Den zuivren Godsdienst, dien Gij sticht,
Stelt G' op de proef in 't helderst licht.
't Is liefd' en edelmoedigheid,
Die Gij zo wonderbaar verbreidt
Voor 't oog des volks, dat, hoe 't U loos bespied',
Verbaasd, beschaamd, verstomd, Uw grootheid ziet.

3 De Blinde ziet, de Doove hoort,
De Kreuple wandelt op Uw woord;
Onredbre Ziekte wendt Gij af;
Den Dooden roept Gij uit het graf;
De felle Storm en opgeruide Zee
Zijn, op Uw stem, gehoorzaam en gedwee.

4 In welken oord Gij U bevindt,
Uw' daaden, groote Menschenvrind!
Getuigen van Uw' wonderkragt,
Tot heil van 't menschelijk geslacht,
En duizenden, door Uwe gunst ver-

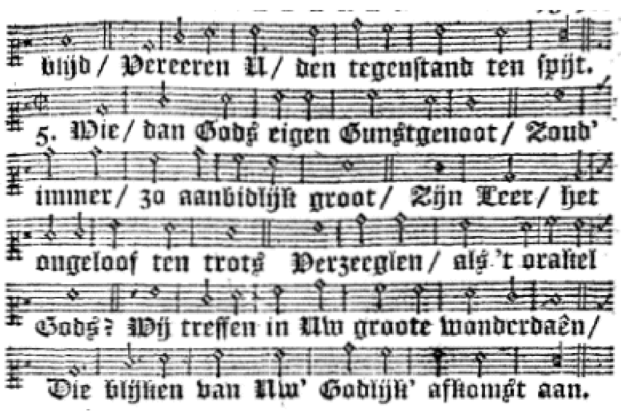

blijd,
Vereeren U, den tegenstand ten spijt.

5 Wie, dan Gods eigen Gunstgenoot,
Zoud' immer, zo aanbidlijk groot,
Zijn Leer, het ongeloof ten trots
Verzeeglen, als 't orakel Gods?
Wij treffen in Uw groote wonderdaên,
Die blijken van Uw' Godlijk' afkomst aan.

XCVI. Jesus het volkomenst voorbeeld der deugd.

*Z*o 't beeld der Deugd het harte streelt
Door haar verheven trekken;
ô Christnen! dan moet Iesus beeld
Uw hart tot volglust wekken!
Hoe 's vijands oog
Ook tuuren moog',
Wie was 't, die in Zijn wandel
Ooit vlekken vondt?
Neen hart en mond
Stemd' in met all' Zijn handel.

2 Het licht, door deeze Zon verspreid,

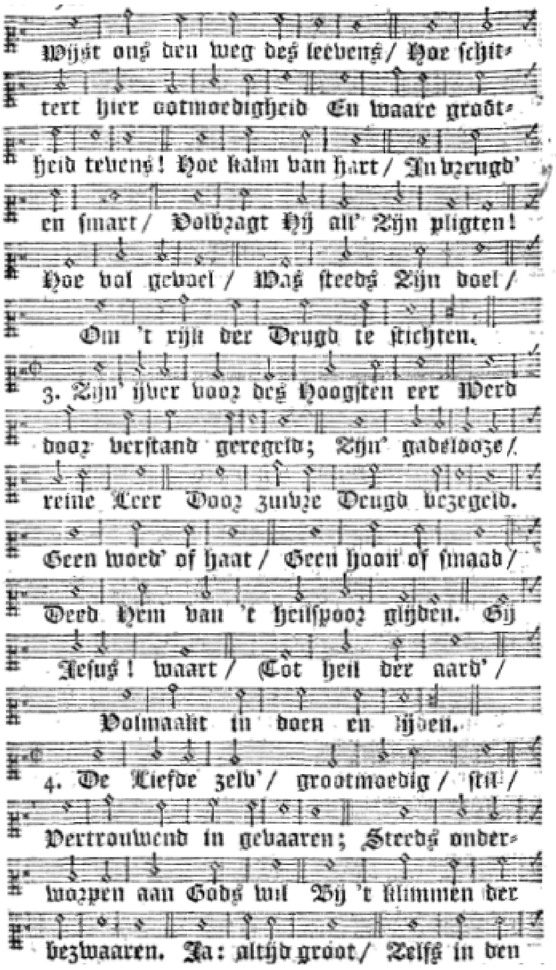

Wijst ons den weg des leevens,
Hoe schittert hier ootmoedigheid
En waare grootheid tevens!
Hoe kalm van hart,
In vreugd' en smart,
Volbragt Hij all' Zijn pligten!
Hoe vol gevoel,
Was steeds Zijn doel,
Om 't rijk der Deugd te stichten.

3 Zijn' ijver voor des Hoogsten eer
Werd door verstand geregeld;
Zijn' gadelooze, reine Leer
Door zuivre Deugd bezegeld.
Geen woed' of haat,
Geen hoon of smaad,
Deed Hem van 't heilspoor glijden.
Gij Iesus! waart,
Tot heil der aard',
Volmaakt in doen en lijden.

4 De Liefde zelv', grootmoedig, stil,
Vertrouwend in gevaaren;
Steeds onderworpen aan Gods wil
Bij 't klimmen der bezwaaren.

Ia: altijd groot,
Zelfs in den

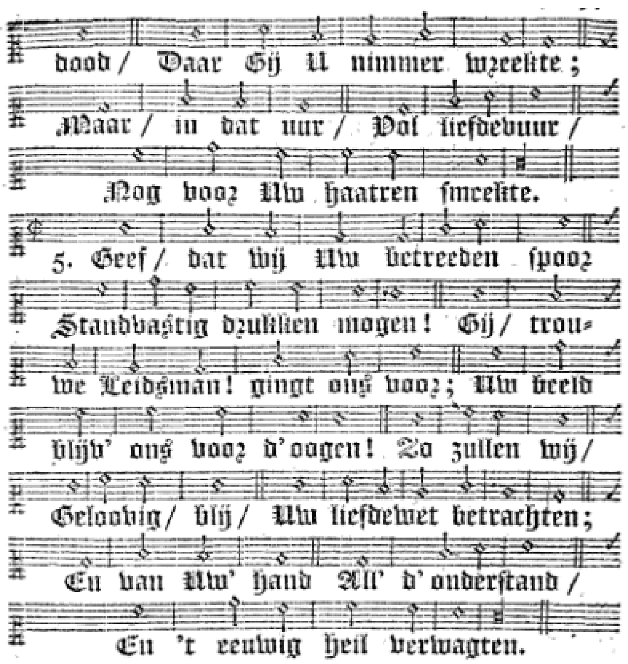

dood,
Daar Gij U nimmer wreekte;
Maar, in dat uur,
Vol liefdevuur,
Nog voor Uw haatren smeekte.

5 Geef, dat wij Uw betreeden spoor
Standvastig drukken mogen!
Gij, trouwe Leidsman! gingt ons voor;
Uw beeld blijv’ ons voor d’ oogen!
Zo zullen wij,
Geloovig, blij,
Uw liefdewet betrachten;
En van Uw’ hand
All’ d’ onderstand,
En ’t eeuwig heil verwagten.

XCVII. De voordeelen van Jesus dood.

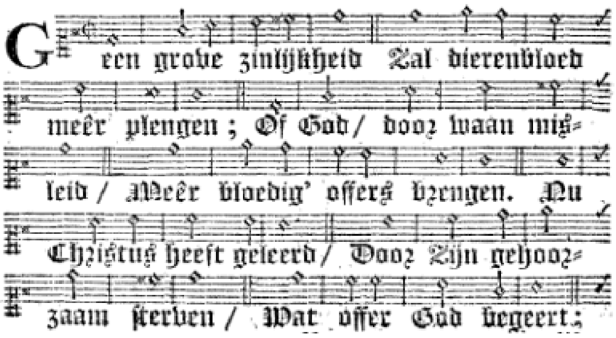

*G*een grove zinlijkheid
Zal dierenbloed meêr plengen;

Of God, door waan misleid,
Meêr bloedig’ offers brengen.
Nu Christus heeft geleerd,
Door Zijn gehoorzaam sterven,
Wat offer God begeert;

Wat ons doet gunst verwerven, verwerven, verwerven, verwer - - - - ven.

2 Men zag den sterveling
Het onbegrijplijk Wezen,
Naar 't licht, dat hij ontving,
Als toornend wreeker vreezen.
Gods Zoon, aan 't Kruis verhoogd,
Daar hoon en smaad Hem griefde,
Heeft door Zijn' Dood betoogd
De troostleer; God is Liefde, is Liefde, is Liefde, is Lief - - - - de.

3 De Heiland heeft in 't uur,
Dat Hij aan 't kruis moest sneeven,
ô Mensch! aan uw natuur
Haar waardigheid hergeeven;
Getoond, wat onze kragt,
Door sterk beproefde pligten,
Eens aan het werk gebragt,
Al wondren kan verrichten, verrichten, verrichten, verrich - - - - ten.

4 Hoe d' onverzetbre wil,
Om God steeds

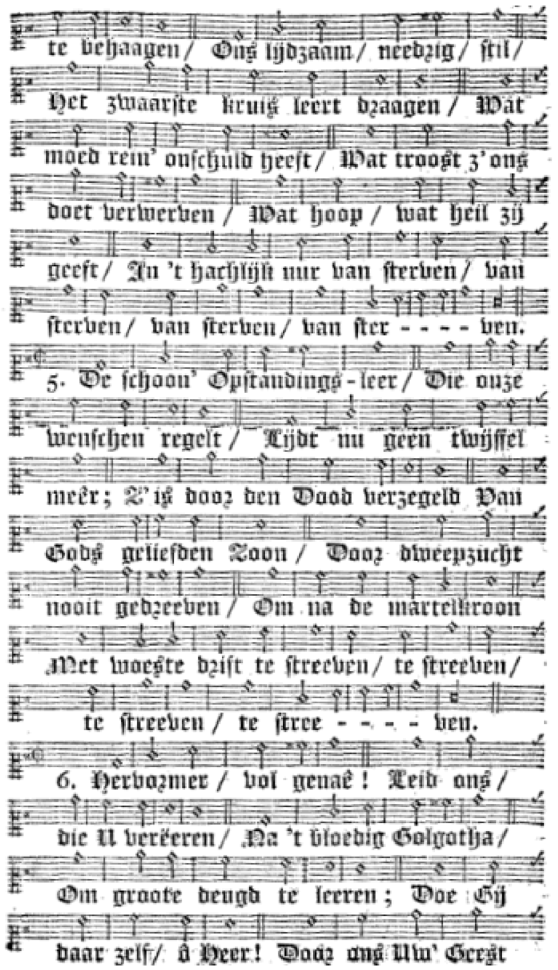

te behaagen,
Ons lijdzaam, needrig, stil,
Het zwaarste kruis leert draagen,
Wat moed rein' onschuld heeft,
Wat troost z' ons doet verwerven,
Wat hoop, wat heil zij geeft,
In 't hachlijk uur van sterven, van sterven, van sterven, van ster - - - - ven.

5 De schoon' Opstandings-leer,
Die onze wenschen regelt,
Lijdt nu geen twijffel meêr;
Z' is door den Dood verzegeld
Van Gods geliefden Zoon,
Door dweepzucht nooit gedreeven,
Om na de martelkroon
Met woeste drift te streeven, te streeven, te streeven, te stree - - - - ven.

6 Hervormer, vol genaê!
Leid ons, die U verëeren,
Na 't bloedig Golgotha,
Om groote deugd te leeren;
Doe Gij daar zelf, ô Heer!
Door ons Uw' Geest

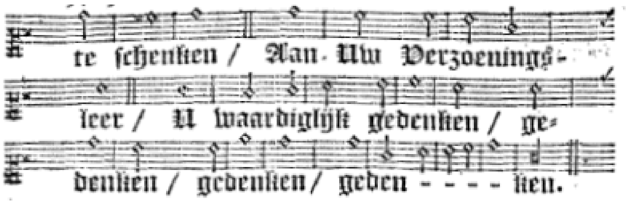

te schenken,
Aan Uw Verzoeningsleer,
U waardiglijk gedenken, gedenken, gedenken, geden - - - - ken.

XCVIII. Character van een waar christen.

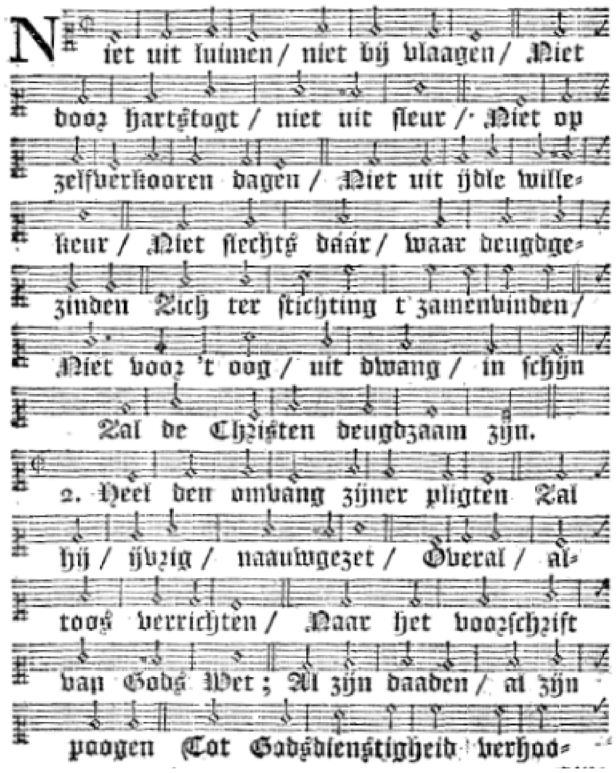

*N*iet uit luimen, niet bij vlaagen,
Niet door hartstogt, niet uit sleur,
Niet op zelfverkooren dagen,
Niet uit ijdle willekeur,
Niet slechts dáár, waar deugdgezinden
Zich ter stichting t' zamenvinden,
Niet voor 't oog, uit dwang, in schijn
Zal de Christen deugdzaam zijn.

2 Heel den omvang zijner pligten
Zal hij, ijvrig, naauwgezet,
Overal, altoos verrichten,
Naar het voorschrift van Gods Wet;
Al zijn daaden, al zijn poogen
Tot Godsdienstigheid verhoo-

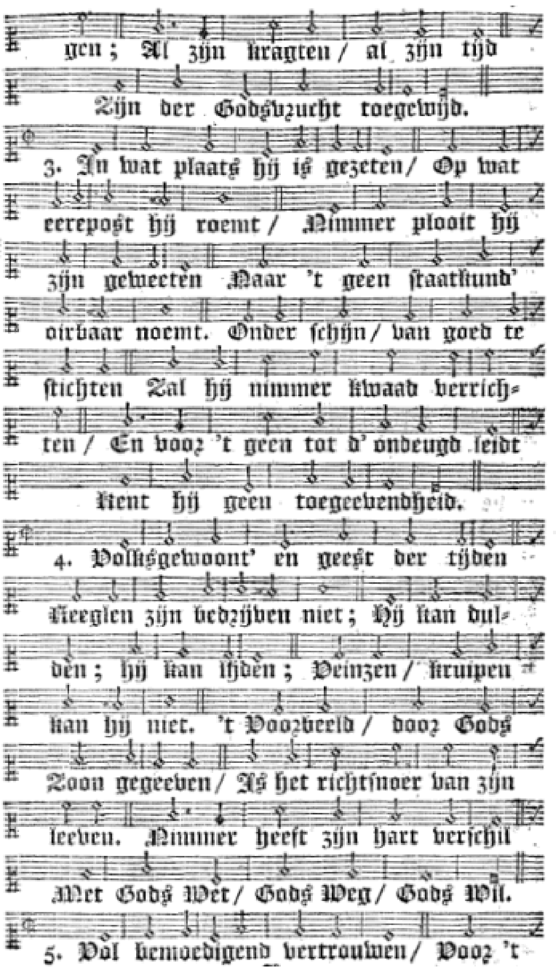

gen;
Al zijn kragten, al zijn tijd
Zijn der Godsvrucht toegewijd.

3 In wat plaats hij is gezeten,
Op wat eerepost hij roemt,
Nimmer plooit hij zijn geweeten
Naar ’t geen staatkund’ oirbaar noemt.
Onder schijn, van goed te stichten
Zal hij nimmer kwaad verrichten,
En voor ’t geen tot d’ ondeugd leidt
Kent hij geen toegeevendheid.

4 Volksgewoont’ en geest der tijden
Reeglen zijn bedrijven niet;
Hij kan dulden; hij kan lijden;
Veinzen, kruipen kan hij niet.
’t Voorbeeld, door Gods Zoon gegeeven,
Is het richtsnoer van zijn leeven.
Nimmer heeft zijn hart verschil
Met Gods Wet, Gods Weg, Gods Wil.

5 Vol bemoedigend vertrouwen,
Voor ’t

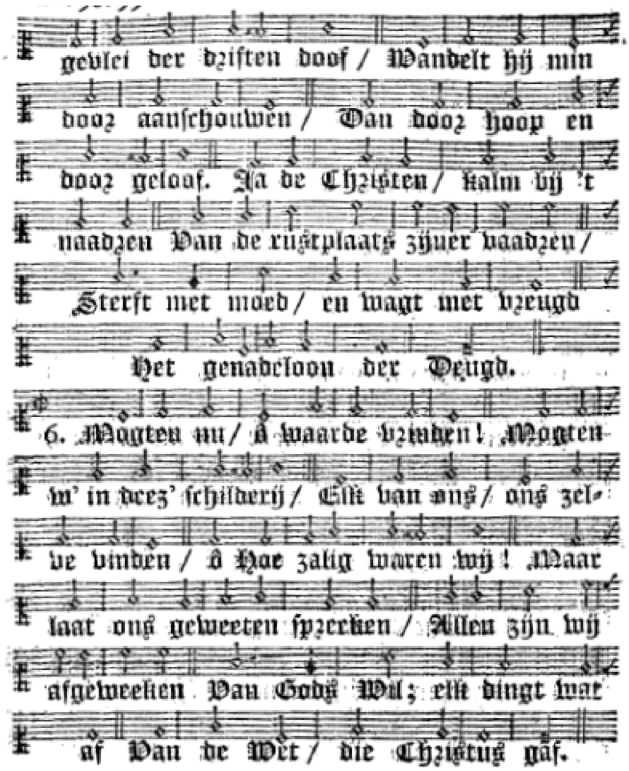

gevlei der driften doof,
Wandelt hij min door aanschouwen,
Dan door hoop en door geloof.
Ia de Christen, kalm bij ’t naadren
Van de rustplaats zijner vaadren,
Sterft met moed, en wagt met vreugd
Het genadeloon der Deugd.

6 Mogten nu, ô waarde vrinden!
Moeten w’ in deez’ schilderij,
Elk van ons, ons zelve vinden,
ô Hoe zalig waren wij!
Maar laat ons geweeten spreeken,
Allen zijn wij afgeweeken
Van Gods Wil; elk dingt wat af
Van de Wet, die Christus gaf.

XCIX.Zelfverlochening.

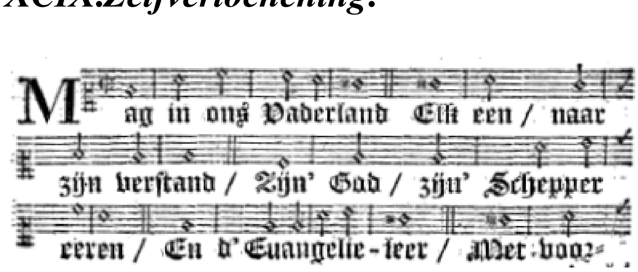

*M*ag in ons Vaderland
Elk een, naar zijn verstand,

Zijn' God, zijn' Schepper eeren,
En d' Euangelie-leer,
Met voor-

deel, tot zijn eer,
Belijden, volgen, leeren:

2 De taak is niet gering
Der Zelfverlochening
Van ’t geen wij ’t meest beminnen;
Al wat de Godsdienst vraagt,
Wat Iesus eischt, behaagt
Niet altoos aan de zinnen.

3 Waar rijkdom, weeld’ en magt
Gevleid wordt en geagt,
Goud alles goed kan maaken;
Den weg na roem en staat
Langs het verboodne gaat,
Daar moet men veel verzaaken.

4 Dáár, waar ligtzinnigheid
Ons tot verstrooijing leidt,
Den Godsdienst doet vergeeten:
Kost moedig weêrstand biên,
Slechts op zijn pligten zien,
Opoffring aan ’t geweeten.

5 ô Christnen! zorgen wij,

Dat, van vervolging vrij,
De Leer der Heiligmaaking
Niet roekloos word' ontkragt;
Tot werkloosheid gebragt,
Uit vrees voor Zelfverzaaking.

C. Broederlijke liefde.

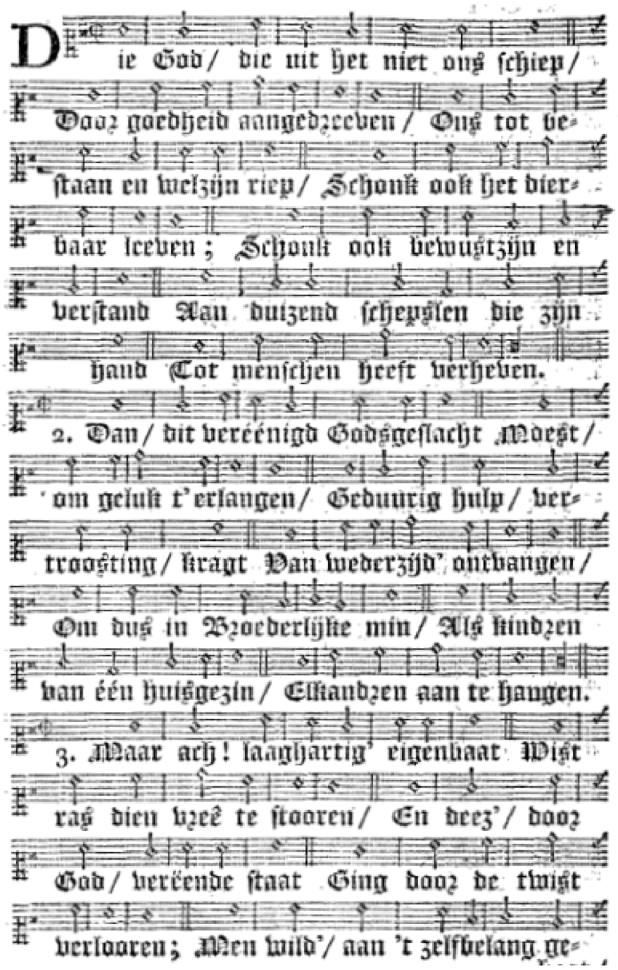

*D*ie God, die uit het niet ons schiep,
Door goedheid aangedreeven,
Ons tot bestaan en welzijn riep,
Schonk ook het dierbaar leeven;
Schonk ook bewustzijn en verstand
Aan duizend schepslen die zijn hand
Tot menschen heeft verheven.

2 Dan, dit veréénigd Godsgeslacht
Moest, om geluk t' erlangen,
Geduurig hulp, vertroosting, kragt
Van wederzijd' ontvangen,
Om dus in Broederlijke min,
Als kindren van één huisgezin,
Elkandren aan te hangen.

3 Maar ach! laaghartig' eigenbaat
Wist ras dien vreê te stooren,
En deez', door God, verëende staat
Ging door de twist verlooren;
Men wild', aan 't zelfbelang ge-

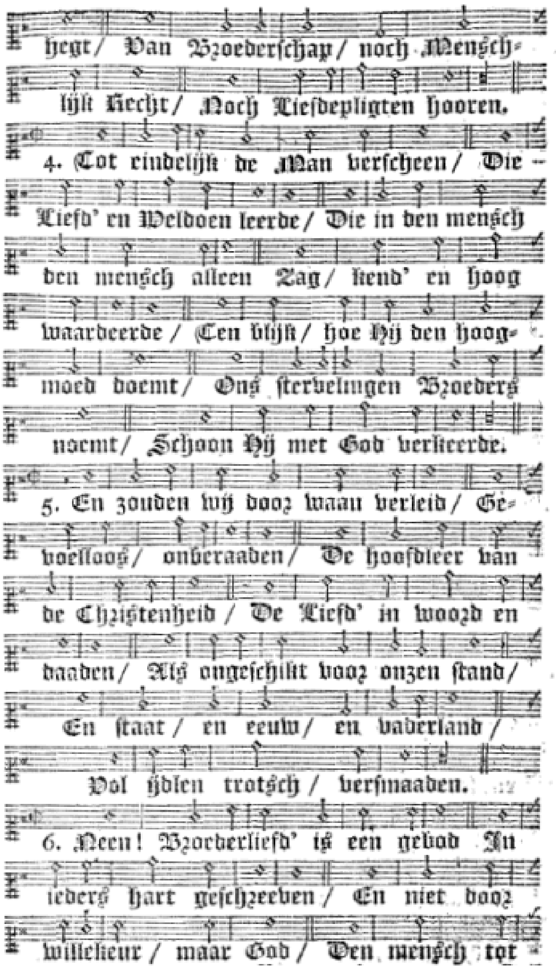

hegt,
Van Broederschap, noch Menschlijk Recht,
Noch Liefdepligten hooren.

4 Tot eindelijk de Man verscheen,
Die Liefd' en Weldoen leerde,
Die in den mensch den mensch alleen
Zag, kend' en hoog waardeerde,
Ten blijk, hoe Hij den hoogmoed doemt,
Ons stervelingen Broeders noemt,
Schoon Hij met God verkeerde.

5 En zouden wij door waan verleid,
Gevoelloos, onberaaden,
De hoofdleer van de Christenheid,
De Liefd' in woord en daaden,
Als ongeschikt voor onzen stand,
En staat, en eeuw, en vaderland,
Vol ijdlen trotsch, versmaaden.

6 Neen! Broederliefd' is een gebod
In ieders hart geschreeven,
En niet door willekeur, maar God,
Den mensch tot

heil gegeeven.
Laat ons dan, met veréénden zin,
In ongeveinsde Broedermin,
Dienstvaardig t’ zamen leeven.

CI. Liefde tot de vijanden.

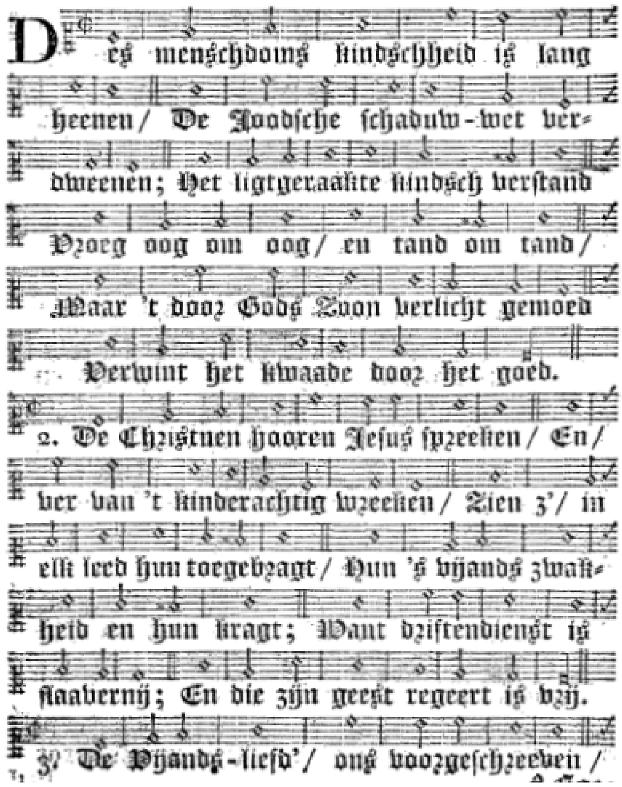

Des menschdoms kindschheid is lang heenen,
De Ioodsche schaduw-wet verdweenen;
Het ligtgeraakte kindsch verstand
Vroeg oog om oog, en tand om tand,
Maar ’t door Gods Zoon verlicht gemoed
Verwint het kwaade door het goed.

2 De Christnen hooren Iesus spreeken,
En, ver van ’t kinderachtig wreeken,
Zien z’, in elk leed hun toegebragt,
Hun ’s vijands zwakheid en hun kragt;
Want driftendienst is slaavernij;
En die zijn geest regeert is vrij.

3 De Vijands-liefd', ons voorgeschreeven,

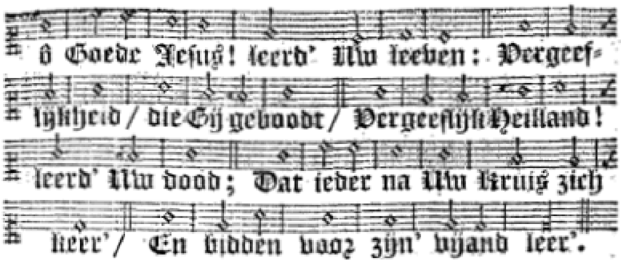

ô Goede Iesus! leerd’ Uw leeven:
Vergeeflijkheid, die Gij geboodt,
Vergeeflijk Heilland! leerd’ Uw dood;
Dat ieder na Uw Kruis zich keer’,
En bidden voor zijn’ vijand leer’.

CII. De christelijke verdraagzaamheid.

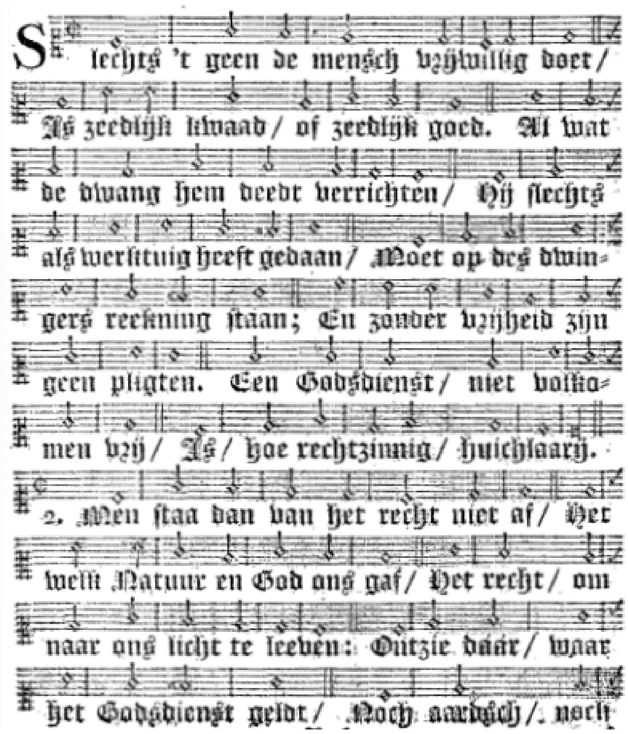

*S*lechts ’t geen de mensch vrijwillig doet,
Is zeedlijk kwaad, of zeedlijk goed.
Al wat de dwang hem deedt verrichten,
Hij slechts als werktuig heeft gedaan,
Moet op des dwingers reekning staan;
En zonder vrijheid zijn geen pligten.
Een Godsdienst, niet volkomen vrij,
Is, hoe rechtzinnig, huichlaarij.

2 Men staa dan van het recht niet af,
Het welk Natuur en God ons gaf,
Het recht, om naar ons licht te leeven:
Ontzie daar, waar het Godsdienst geldt,

Noch aardsch, noch

geestelijk geweld,
’t Geloof laat zich geen wetten geeven.
Elk, wien de waarheidsmin geleidt,
Eisch achting, geen Verdraagzaamheid.

3 ’t Geen ons als Mensch en Christen past,
Is met toegeevendheid den last
Van ’s naastens zwakheên te verdraagen;
Maar d’ ongeveinsde Waarheidsvriend,
Die God, naar overtuiging, dient,
Moet ons, hoe hij ook denk’, behaagen:
En ’t woest verkettren om ’t Geloof
Is heiligschenis, kerkenroof.

4 Men doe dan willig d’ eersten stap
Tot ongeveinsde Broederschap
Met elk eenvoudig, eerlijk Christen:
Wat hij geloov’, aan Iesus disch,
Aan ’t feest van zijn gedagtenis,
Mag niemand hem zijn plaats betwisten.
Wie deezen grooten pligt niet ziet
Kent nog den Geest van Iesus niet.

CIII. Het geeven van een goed voorbeeld.

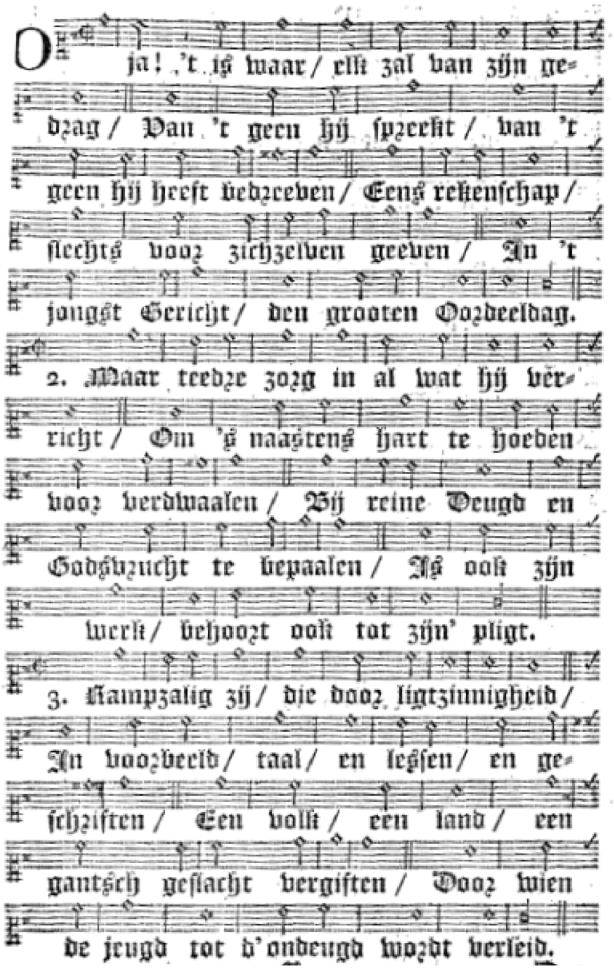

O ja! ’t is waar, elk zal van zijn gedrag,
Van ’t geen hij spreekt, van ’t geen hij heeft bedreeven,
Eens rekenschap, slechts voor zichzelven geeven,
In ’t jongst Gericht, den grooten Oordeeldag.

2 Maar teedre zorg in al wat hij verricht,
Om ’s naastens hart te hoeden voor verdwaalen,
Bij reine Deugd en Godsvrucht te bepaalen,
Is ook zijn werk, behoort ook tot zijn’ pligt.

3 Rampzalig zij, die door ligtzinnigheid,
In voorbeeld, taal, en lessen, en geschriften,
Een volk, een land, een gantsch geslacht vergiften,
Door wien de jeugd tot d’ ondeugd wordt verleid.

4 Door wiens vernuft zich d' onschuld voelt verstrikt,
De Maatschappij haar ord' en rust ziet stooren,
De groei en bloei der Godsvrucht gaat verlooren,
Haar teedre kiem baldaadig word verstikt.

5 Eens zullen zij, met woed' en wroeging zien,
Wat hel van ramp zij door 't verzuim der pligten,
In 't zeedlijk rijk van hunnen Schepper, stichten,
En vol van spijt, in d' arm de wanhoop vliên.

6 Maar zalig hij, die 's naastens heil waardeert,
Zijn huis, zijn land de Godsvrucht doet beminnen,
Voor 't rijk der deugd veel burgers zoekt te winnen,
Haar mooglijkheid, haar schoon, door voorbeeld leert.

7 Men voelt niet slechts zijn eigen deugd bekroond,
Maar zal eerlang, verruk-

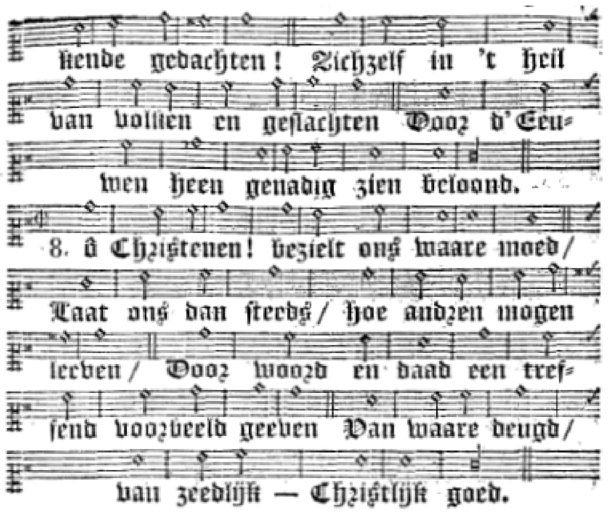

kende gedachten!
Zichzelf in 't heil van volken en geslachten
Door d' Eeuwen heen genadig zien beloond.

8 ô Christenen! bezielt ons waare moed,
Laat ons dan steeds, hoe andren mogen leeven,
Door woord en daad een treffend voorbeeld geeven
Van waare deugd, van zeedlijk – Christlijk goed.

CIV. Het laatste oordeel.

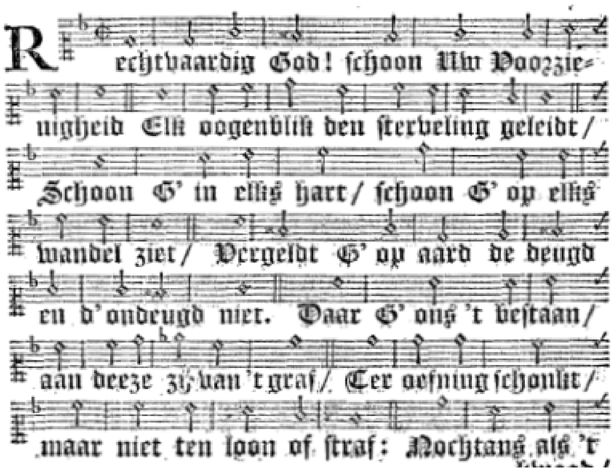

*R*echtvaardig God! schoon Uw Voorzienigheid
Elk oogenblik den sterveling geleidt,
Schoon G' in elks hart, schoon G' op elks wandel ziet,
Vergeldt G' op aard de deugd en d' ondeugd niet.
Daar G' ons 't bestaan, aan deeze zij van 't graf,
Ter oefning schonkt, maar niet ten loon of straf:
Nochtans als 't

kwaad, door wet noch vrees betoomd,
Een volk verpest, een land als overstroomt,
Verschijnt de dag, die het ter straffe doemt,
En Uwe dag, een Oordeeldag genoemd.

2 Toen ons geslacht, in d'arm der wellust lag,
Verkogt aan 't kwaad, verscheen voor hen die dag,
Die dag der straff', in een noodlottig uur
Smoort hen de vloed; verdelgt hen 't hemelsch vuur.
Hoe vreeslijk, God! hebt G', in Uw gunst gehoond,
U aan Uw volk het Ioodsche volk vertoond,
Toen 't overheerd, versmaad, verguisd, geboeid,
Vervolgd, vermoord, als volk gantsch uitgeroeid,
Zijn Erf, zijn Stad, zijn' Tempel zag verwoest,
Langs d' aard verstrooid als balling zwerven moest.

3 Als d' ouderdom de leevenskragten rooft,
Of krankt' in ons all' aardschen lust verdooft,

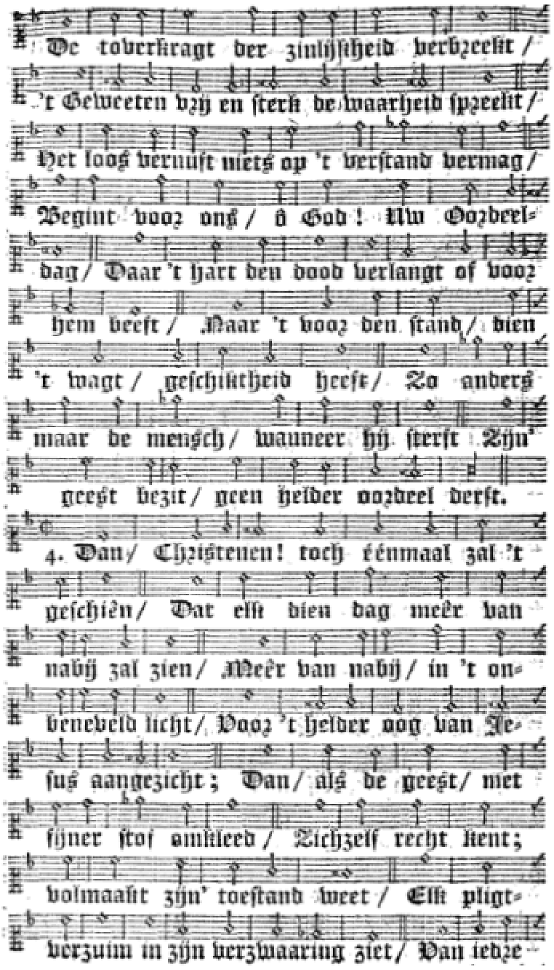

De toverkragt der zinlijkheid verbreekt,
’t Geweeten vrij en sterk de waarheid spreekt,
Het loos vernuft niets op ’t verstand vermag,
Begint voor ons, ô God! Uw Oordeeldag,
Daar ’t hart den dood verlangt of voor hem beeft,
Naar ’t voor den stand, dien ’t wagt, geschiktheid heeft,
Zo anders maar de mensch, wanneer hij sterft
Zijn’ geest bezit, geen helder oordeel derft.

4 Dan, Christenen! toch éénmaal zal ’t geschiên,
Dat elk dien dag meêr van nabij zal zien,
Meêr van nabij, in ’t onbeneveld licht,
Voor ’t helder oog van Iesus aangezicht;
Dan, als de geest, met fijner stof omkleed,
Zichzelf recht kent; volmaakt zijn’ toestand weet,
Elk pligtverzuim in zijn verzwaaring ziet,
Van iedre

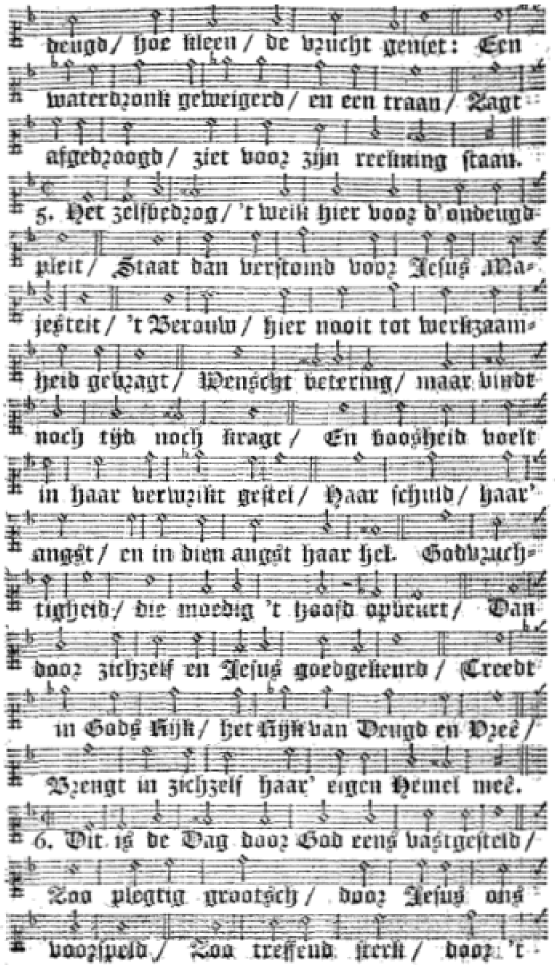

deugd, hoe kleen, de vrucht geniet:
Een waterdronk geweigerd, en een traan,
Zagt afgedroogd, ziet voor zijn reekning staan.

5 Het zelfbedrog, ’t welk hier voor d’ ondeugd pleit,
Staat dan verstomd voor Iesus Majesteit,
’t Berouw, hier nooit tot werkzaamheid gebragt,
Wenscht betering, maar vindt noch tijd noch kragt,
En boosheid voelt in haar verwrikt gestel,
Haar schuld, haar’ angst, en in dien angst haar hel.
Godvruchtigheid, die moedig ’t hoofd opbeurt,
Dan door zichzelf en Iesus goedgekeurd,
Treedt in Gods Rijk, het Rijk van Deugd en Vreê,
Brengt in zichzelf haar’ eigen Hemel meê.

6 Dit is de Dag door God eens vastgesteld,
Zoo plegtig grootsch, door Iesus ons voorspeld,
Zoo treffend sterk, door ’t

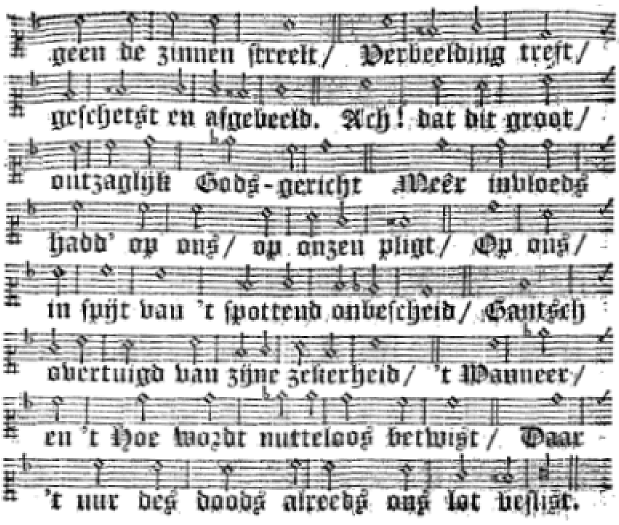

geen de zinnen streelt,
Verbeelding treft, geschetst en afgebeeld.
Ach! dat dit groot, ontzaglijk Gods-gericht
Meêr invloeds hadd' op ons, op onzen pligt,
Op ons, in spijt van 't spottend onbescheid,
Gantsch overtuigd van zijne zekerheid,
't Wanneer, en 't Hoe wordt nutteloos betwist,
Daar 't uur des doods alreeds ons lot beslist.

CV. Uitzigt in de eeuwigheid.

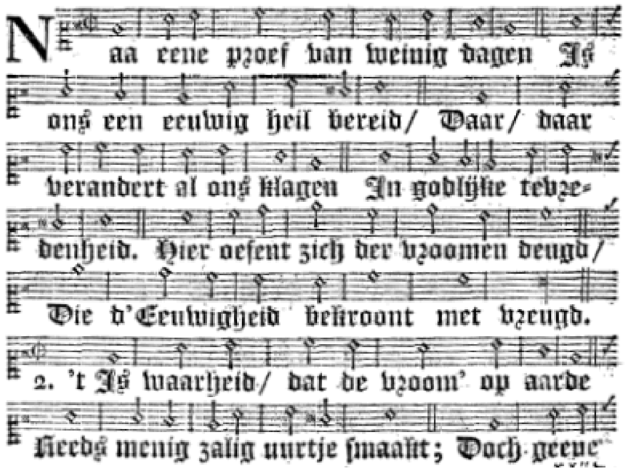

*N*aa eene proef van weinig dagen
Is ons een eeuwig heil bereid,
Daar, daar verandert al ons klagen
In godlijke tevredenheid.
Hier oefent zich der vroomen deugd,
Die d' Eeuwigheid bekroont met vreugd.

2 'T Is waarheid, dat de vroom' op aarde
Reeds menig zalig uurtje smaakt;
Doch geene

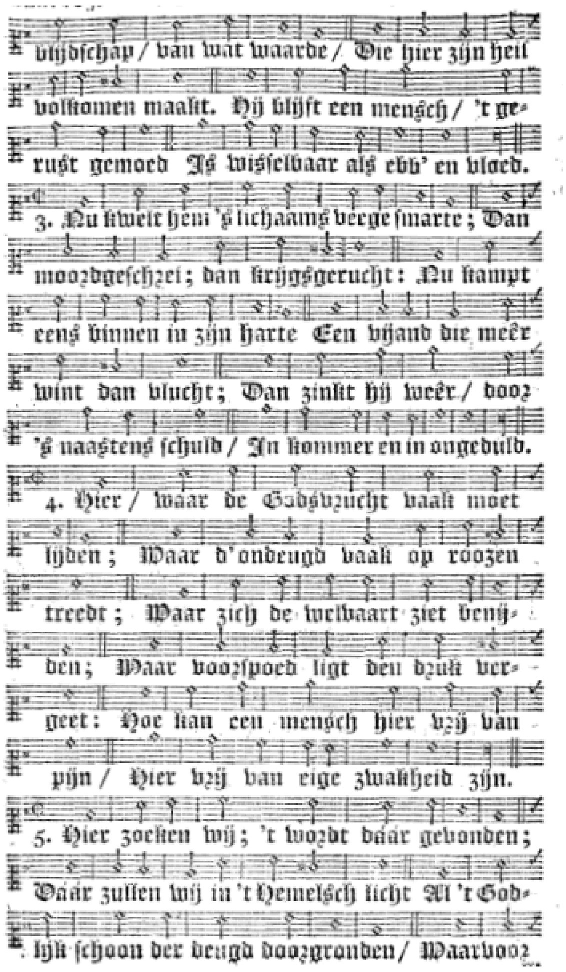

blijdschap, van wat waarde,
Die hier zijn heil volkomen maakt.
Hij blijft een mensch, 't gerust gemoed
Is wisselbaar als ebb' en vloed.

3 Nu kwelt hem 's lichaams veege smarte;
Dan moordgeschrei; dan krijgsgerucht:
Nu kampt eens binnen in zijn harte
Een vijand die meêr wint dan vlucht'
Dan zinkt hij weêr, door 's naastens schuld,
In kommer en in ongeduld.

4 Hier, waar de Godsvrucht vaak moet lijden;
Waar d' ondeugd vaak op roozen treedt;
Waar zich de welvaart ziet benijden;
Maar voorspoed ligt den druk vergeet:
Hoe kan een mensch hier vrij van pijn,
Hier vrij van eige zwakheid zijn.

5 Hier zoeken wij; 't wordt dáár gevonden;
Dáár zullen wij in 't Hemelsch licht
Al 't Godlijk schoon der deugd doorgronden,
Waarvoor

all' andre schoonheid zwicht;
Als wij den God der liefde zien
En eeuwig liefd' en hulde biên.

6 Dáár zullen wij in 't licht aanschouwen,
Wat hier op aarde donker scheen;
Dáár 't wonderbaare zien ontvouwen,
't Geen niemand doorzag hier beneên.
Dáár zien w', in vollen ommevang,
Gods schikking in haar' zamenhang.

7 Dáár zullen wij met Englenschaaren
Gelijk in licht en reinheid staan,
Dáár God ons geeft, hoe zwak wij waren,
Met heilgen, heilig om te gaan,
Dáar zien wij, ô volzalig lot!
De heerlijkheid van onzen God.

8 Wat kan het ondermaansche haalen,
ô God! bij Uwe majesteit,
Die ons hier boven zal omstraalen,
Van eeuwigheid tot eeuwigheid.
Triumf! een oogenblik van druk
Is niets bij 't eindeloos geluk.

CVI. De heerlijkheid en gelukzaligheid van het toekomend leeven.

*C*hristen! die verheven denkt,
Yvrig uw natuur volmaakte,
Wandelde met uwen God,
Geestelijke blijdschap smaakte.
Schets ons 't heil den mensch bereid
In d' onmeetlijk' Eeuwigheid.

2 Schets ons den volmaakten staat
Van Gods uitverkooren kindren,
Die geen zedelijk bederf,
Geen natuurlijk kwaad kan hindren;
Die voor ziels- en lichaamspijn
Zond' en ziekt' onvatbaar zijn.

3 Schets ons 't talleloos getal
Van oprechte deugdgezinden,
't Geen de Godsvriend vinden zal,
Allen broedren, allen vrinden;
Toon ons deugdgezinden,
Toon ons welk een vordering
Hij zal maaken in dien kring.

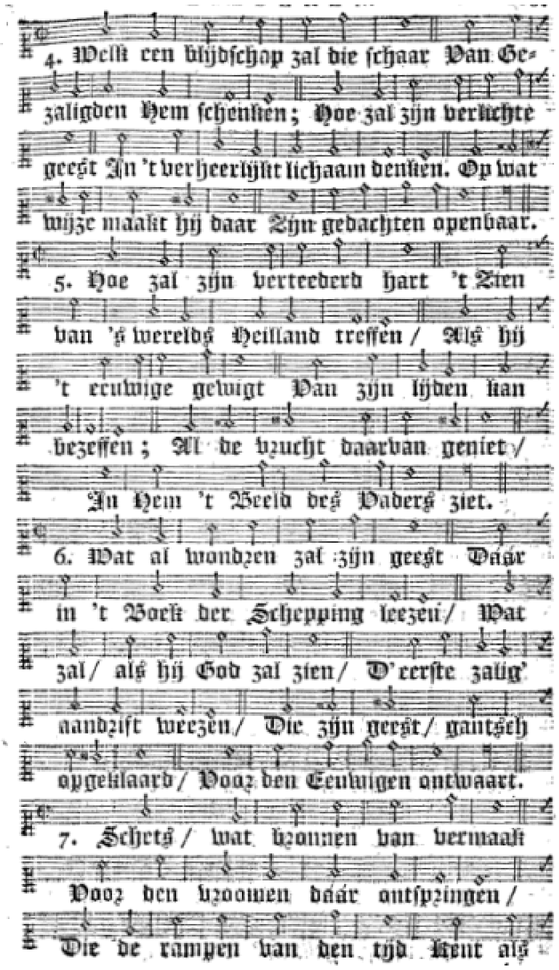

4 Welk een blijdschap zal die schaar
Van Gezaligden Hem schenken;
Hoe zal zijn verlichte geest
In 't verheerlijkt lichaam denken.
Op wat wijze maakt hij daar
Zijn gedachten openbaar.

5 Hoe zal zijn verteederd hart
't Zien van 's werelds Heilland treffen,
Als hij 't eeuwige gewigt
Van zijn lijden kan bezeffen;
Al de vrucht daarvan geniet,
In Hem 't Beeld des Vaders ziet.

6 Wat al wondren zal zijn geest
Dáár in 't Boek der Schepping leezen,
Wat zal, als hij God zal zien,
D' eerste zalig' aandrift weezen,
Die zijn geest, gantsch opgeklaard,
Voor den Eeuwigen ontwaart.

7 Schets, wat bronnen van vermaak
Voor den vroomen dáár ontspringen,
Die de rampen van den tijd
Kent als

dierbre zegeningen,
En van al ’t geleeden leed
’t Heilbedoelend’ oogmerk weet.

8 Schets, wat kalmte hij geniet,
Die in wenschen, die in willen,
Met het onbegrensd verstand,
Met zijn’ God niet kan verschillen;
Tot al ’t goed, waar hij na streeft,
In zichzelf ’t vermogen heeft.

9 Schets ons, heilge van deez’ aard’!
Schets ons, maar waar vindt gij woorden
Om te staamlen van dat geen,
Dat hier nimmer ooren hoorden,
Geen gedacht’ ooit heeft gedacht,
’t Heil, het geen de Christen wacht.

10 Christenen! het hart omhoog,
Haast, zeer haast zult gij bezeffen,
Tot wat trap van zaligheid
God den sterfling wil verheffen.
Ia, Gods liefde tot den mensch
Overtreft gedacht’ en wensch.

VII. Afdeeling. Gebeurtenissen, lijdensstoffen, gedenkdagen, doop-, proef,-, avondmaal- en dank-gezangen.

CVII. De lofzang van Zacharias.

*M*ijn ziel geraakt, door ’t heil, ons toegebragt,
Stijgt na omhoog tot ’s Hemels Oppermagt:
Mijn stomme tong voelt haare banden breeken;
Om ’s Hoogsten roem blijmoedig uit te spreeken.
Geloofd zij God, de God van Iacobs huis,
Wijl Hij Zijn volk bezoekt naa ramp en kruis
Om kragtig hunn’ verlossing uit te werken:
Men kan Gods liefd’ uit haare vruchten merken.

2 Hij heeft een’ hoorn van heil ons opgerecht
In ’t huisgezin van David, Zijnen knegt;
Gelijk Hij ons te vooren heeft doen weeten,
Door ’t woord van Zijn’ geheiligde Profeeten,
Ons toegeschikt van ’s werelds aanbegin,
Op dat Hij ons, hoe

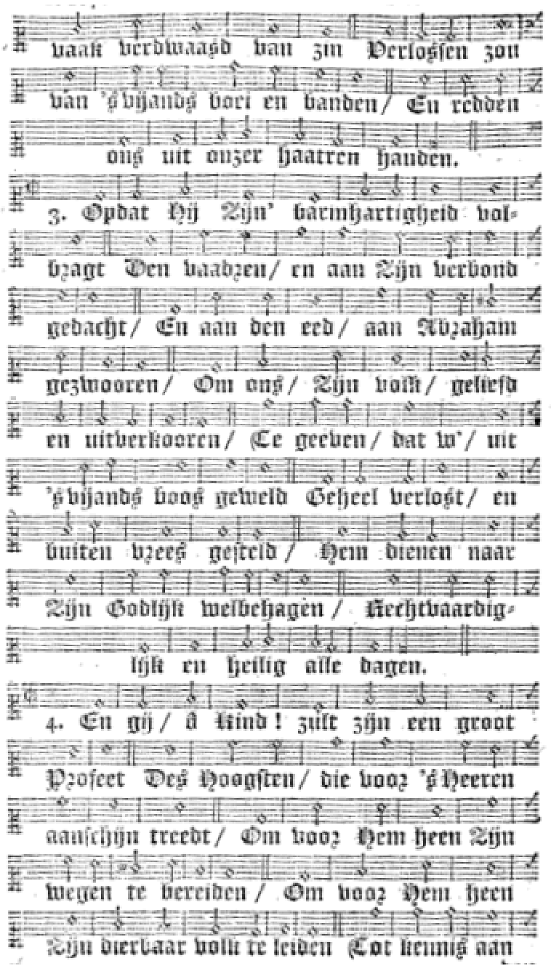

vaak verdwaasd van zin
Verlossen zou van 's vijands boei en banden,
En redden ons uit onzer haatren handen.

3 Opdat Hij Zijn' barmhartigheid volbragt
Den vaadren, en aan Zijn verbond gedacht,
En aan den eed, aan Abraham gezwooren,
Om ons, Zijn volk, geliefd en uitverkooren,
Te geeven, dat w', uit 's vijands boos geweld
Geheel verlost, en buiten vrees gesteld,
Hem dienen naar Zijn Godlijk welbehagen,
Rechtvaardiglijk en heilig alle dagen.

4 En gij, ô Kind! zult zijn een groot Profeet
Des Hoogsten, die voor 's Heeren aanschijn treedt,
Om voor Hem heen Zijn wegen te bereiden,
Om voor Hem heen Zijn dierbaar volk te leiden
Tot kennis aan

den weg der Zaligheid,
Waartoe Gods gunst door ’t mild vergeeven leidt
Van zonden, in den loop van ’t voorig leeven,
Door struikeling of kwaaden wil bedreeven.

5 Dit heil, zoo groot, en dat in zich besluit
Al wat den naam van heil mag dragen, spruit
Uit onzes Gods ontfermend mededogen,
Zo werdt Zijn gunst tot Isrels heil bewoogen,
Ten allen tijd’ zoo naauw aan Hem verknocht,
Dat d’ opgang uit den hoogen ons bezocht,
Op ’t rijkst voorzien met aangenaame klaarheid
Van Hemelglans, vol van genaad’ en waarheid.

6 Opdat Hij met Zijn aldoorstraalend licht
Zou schijnen in ’t benevelde gezigt
Van hun, die in de diepste duisternissen
Gezeten zijn, en ’t licht des leevens missen,

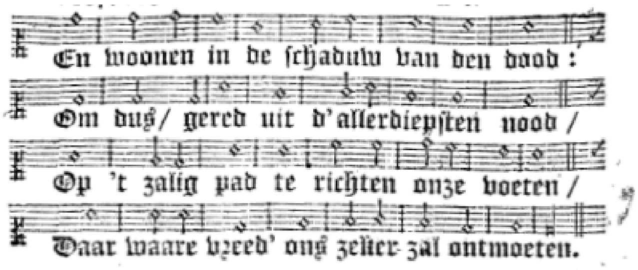

En woonen in de schaduw van den dood:
Om dus, gered uit d' allerdiepsten nood,
Op 't zalig pad te richten onze voeten,
Daar waare vreed' ons zeker zal ontmoeten.

CVIII. De lofzang van Maria.

*M*ijn ziel verheft Gods eer:
Mijn geest mag blij, den Heer
Mijn Zaligmaaker noemen,
Die, in haar' laagen staat,
Zijn dienstmaagd niet versmaadt,
Maar van Zijn gunst doet roemen.

2 Want ziet, om 's Heeren daên,
Zal elk geslacht voortaan,
Alom mij zalig spreeken;
Wijl God, naa ramp en leed,
Mij groote dingen deed;
Nu is Zijn magt gebleeken.

3 Hoe heilig is Zijn naam!
Laat volk bij volk te zaam'
Barmhartigheid verwagten:
Nu Hij de zaligheid,
Voor die Hem vreest,

bereidt
Door al de naageslachten.

4 Des Heeren arm is sterk:
Hij deed een kragtig werk;
Die hoog zijn van gevoelen,
Heeft Hij verstrooid, verward,
Met alles, wat het hart
Dier trotschen mogt bedoelen.

5 Die stout zijn op hun magt,
Heeft Hij versmaad, veragt,
Gestooten van de throonen:
Maar Hij verhoogt en hoedt
Het nederig gemoed,
Waarin Zijn Geest wil woonen.

6 Hij, die Zijn volk bewaakt,
Heeft armen rijk gemaakt,
Die zich aan Hem verbonden;
En rijken, wier gemoed
Vertrouwd' op tijdlijk goed,
Gantsch ledig weggezonden.

7 Zijn goedheid klom ten top:

Hij nam Zijn Isrel op,
Naar ’t heil, Zijn knegt beschooren,
Gelijk Hij ons ten troost,
Aan Abram en zijn kroost,
Voor eeuwig, had gezwooren.

CIX. Jesus gebooren.

*L*aat nu een vrolijk Loflied hooren,
De grootste Leeraar is gebooren
Die op het aardrijk ooit verscheen;
De wolk der dwaaling zal verdwij - - nen,
De waarheidszon 't Heelal beschijnen,
't Verachtlijk Bijgeloof vliedt heen!

2 Deez' Leeraar zal den mensch verlichten
In zijn belangen, in zijn pligten;
De duistre leer van 't hoogste goed,
Met Goddelijk gezag, bepaa - - len,
En d' overtuiging neêr doen daalen
In 't waarheidlievende gemoed.

3 Hij, 't hoofd van al Gods Heil-Profeeten,
Zal needrig' armoê niet vergeeten,
Naar haar begrip met waardigheid,
Haar ziel aan stille deugd gewen - - nen,
God, als haar Vader, haar doen kennen,
Die

ook haar kent, haar mint, haar leidt.

4 Nu zal ’t Berouw, vol zagt vertrouwen,
God in Zijn zondaarsliefd’ aanschouwen,
Geen bloedig’ offers aan Hem biên.
In Iesus leer, in Iesus lee - - ven,
Een’ God die gaarne wil vergeeven,
Geen toornig God, geen wreeker zien.

5 Geen volk zal nu door ijdel roemen,
Zichzelv’ alleen Gods Bondvolk noemen.
Wij vieren het Geboorte-feest
Van Hem, die elk Zijn gunst verleen - - de,
En alle volken t’ zaam veréénde
Tot één geslacht, in éénen geest.

6 God heeft aan Zijn’ Zoon geschonken:
Wie zucht tot blijdschap voelt ontvonken,
Wie dankbaar is, hoor na Gods stem,
Die zich ook in ons hart doet hoo - - ren:
‘Dit is Mijn Zoon, door Mij verkooren
Tot ’s werelds Heil, gehoorzaam Hem.’

CX. De boodschap aan de herders.

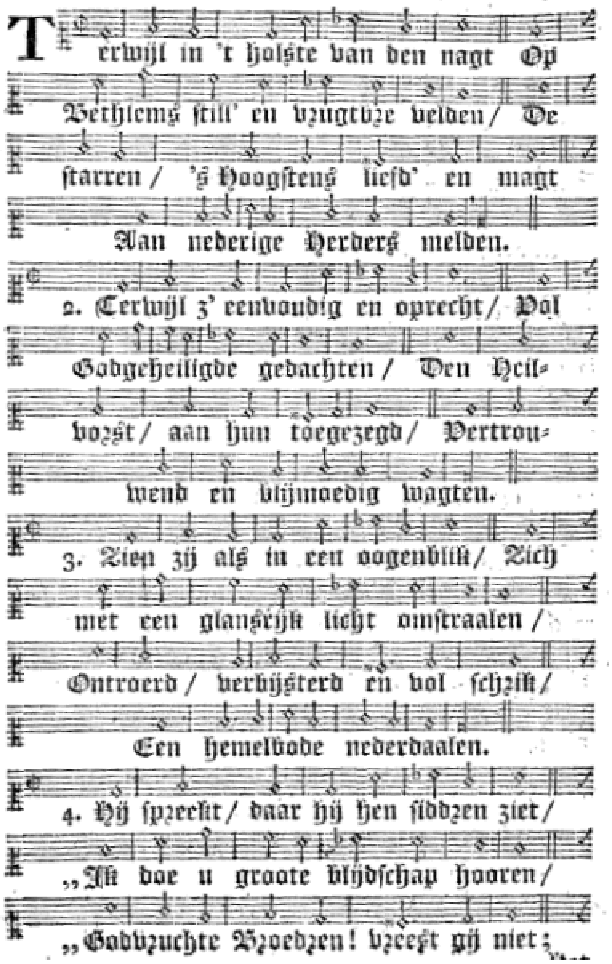

*T*erwijl in ’t holste van den nagt
Op Bethlems still’ en vrugbre velden,
De starren, ’s Hoogstens liefd’ en magt
Aan nederige Herders melden.

2 Terwijl z’ eenvoudig en oprecht,
Vol Godgeheiligde gedachten,
Den Heilvorst, aan hun toegezegd,
Vertrouwend en blijmoedig wagten.

3 Zien zij als in een oogenblik,
Zich met een glansrijk licht omstraalen,
Ontroerd, verbijsterd en vol schrik,
Een hemelbode nederdaalen.

4 Hij spreekt, daar hij hen siddren ziet,
‘Ik doe u groote blijdschap hooren,
Godvruchte Broedren! vreest gij niet;

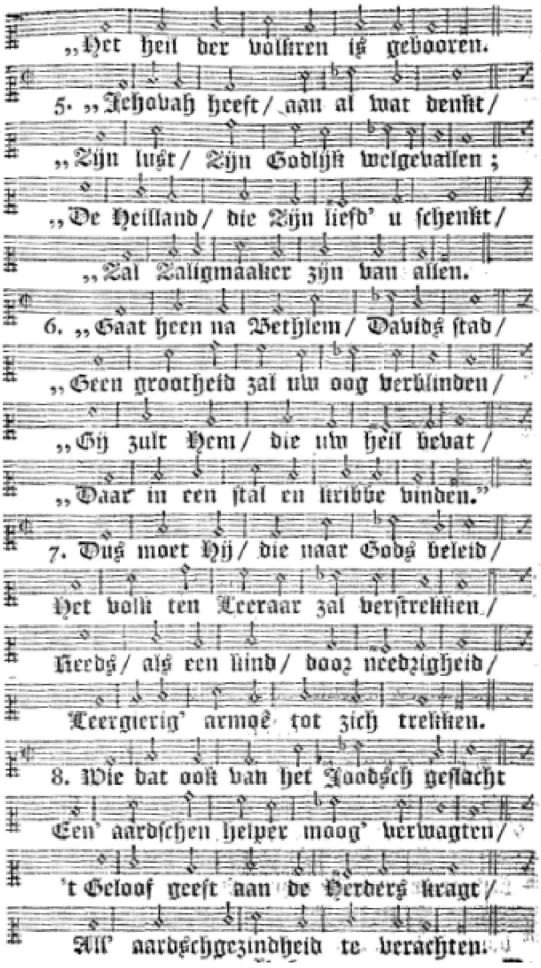

Het heil der volkren is gebooren.

5 Iehovah heeft, aan al wat denkt,
Zijn lust, Zijn Godlijk welgevallen;
De Heilland, die Zijn liefd' u schenkt,
Zal Zaligmaaker zijn van allen.

6 Gaat heen na Bethlem, Davids stad,
Geen grootheid zal uw oog verblinden,
Gij zult Hem, die uw heil bevat,
Daar in een stal en kribbe vinden.'

7 Dus moet Hij, die naar Gods beleid,
Het volk ten Leeraar zal verstrekken,
Reeds, als een kind, door needrigheid,
Leergierig' armoê tot zich trekken.

8 Wie dat ook van het Ioodsch geslacht
Een' aardschen helper moog' verwagten,
't Geloof geeft aan de Herders kragt,
All' aardschgezindheid te verachten.

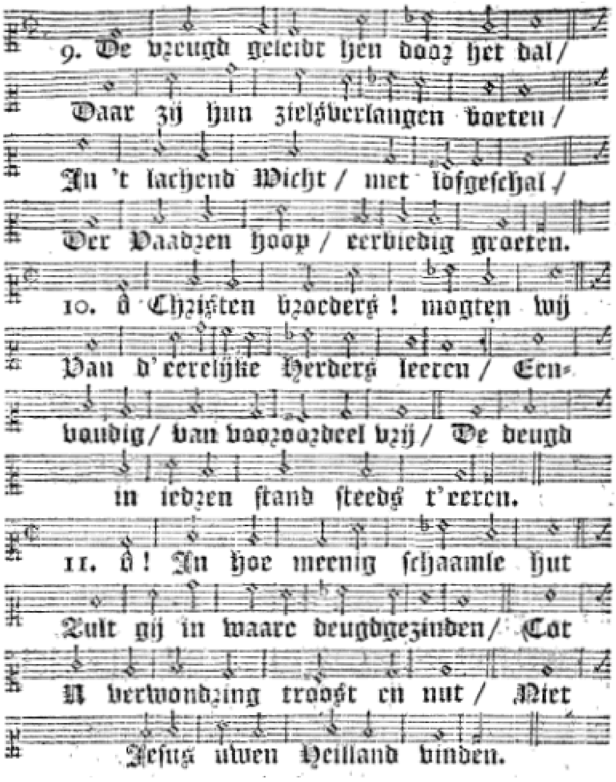

9 De vreugd geleidt hen door het dal,
Daar zij hun zielsverlangen boeten,
In ’t lachend Wicht, met lofgeschal,
Der Vaadren hoop, eerbiedig groeten.

10 ô Christen broeders! mogten wij
Van d’ eerelijke Herders leeren,
Eenvoudig, van vooroordeel vrij,
De deugd in iedren stand steeds t’ eeren.

11 ô! In hoe meenig schaamle hut
Zult gij in waare deugdgezinden,
Tot U verwondring troost en nut,
Niet Iesus uwen Heiland vinden.

CXI. De lofzang der engelen.

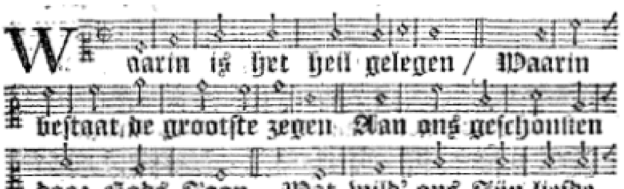

*W*aarin is het heil gelegen,
Waarin bestaat de grootste zegen
Aan ons geschonken door Gods Zoon.
Wat wild’ ons Zijn liefde

schenken?
De zinlijkheid zou t' eerst hier denken
Aan magt, aan rijkdom, kroon en throon.
Maar ô de Hemeling
Dacht van die zegening
Niet zo gering,
Niet zo verblind,
Zo aardsch gezind,
Zo beuzlend' als 't nog speelend kind.

2 D' eer van 't Allerhoogste Wezen,
Door al 't geschaapne nooit volpreezen,
Vreed', eensgezindheid, op onz' aard';
't Menschdom, door Gods beeld te draagen,
Als 't voorwerp van Zijn welbehaagen,
Op 't plegtigst' overal verklaard,
Is 't heil aan ons geslacht
Door Iesus toegebragt,
Ons toegedacht,
Ons toegezeid,
De zaligheid
Door God den sterveling bereid.

3 Van dit heil, door vreugd gedrongen,
Was 't, Christnen! dat Gods Englen zongen,

Bij 't zalige Geboortefeest
Van Hem, ons door God gegeeven
Tot veilgen leidsman door

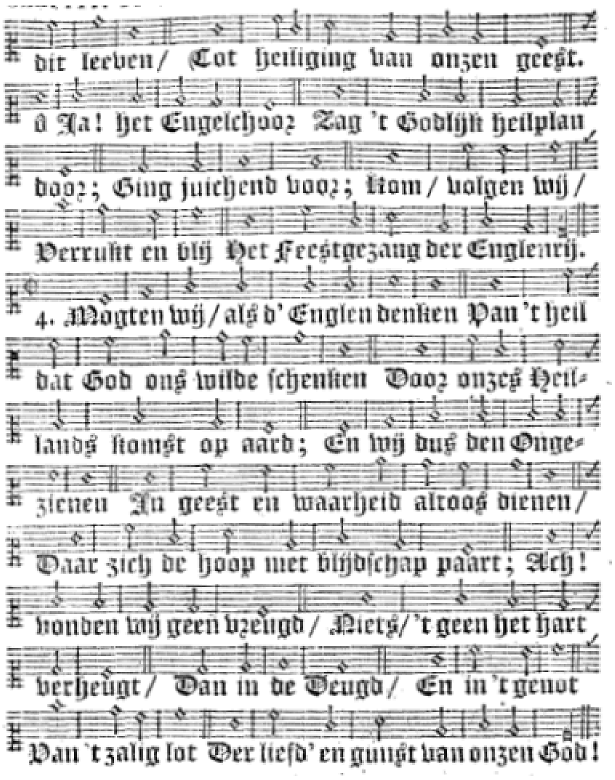

dit leeven,
Tot heiliging van onzen geest.
ô Ia! het Engelchoor
Zag ’t Godlijk heilplan door;
Ging juichend voor;
Kom, volgen wij,
Verrukt en blij
Het Feestgezang der Englenrij.

4 Mogten wij, als d’ Englen denken
Van ’t heil dat God ons wilde schenken
Door onzes Heillands komst op aard;
En wij dus den Ongezienen
In geest en waarheid altoos dienen,
Daar zich de hoop met blijdschap paart;
Ach! vonden wij geen vreugd,
Niets, ’t geen het hart verheugt,
Dan in de Deugd,
En in ’t genot
Van ’t zalig lot
Der liefd’ en gunst van onzen God!

CXII. De lofzang van Simeon.

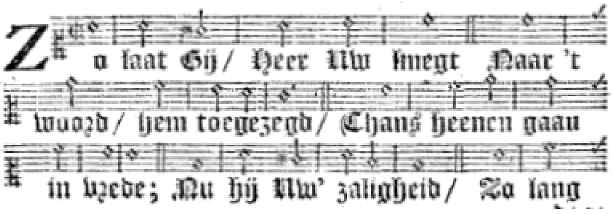

*Z*o laat Gij, Heer Uw knegt
Naar 't woord, hem toegezegd,
Thans heenen gaan in vrede;
Nu hij Uw' zaligheid,
Zo lang

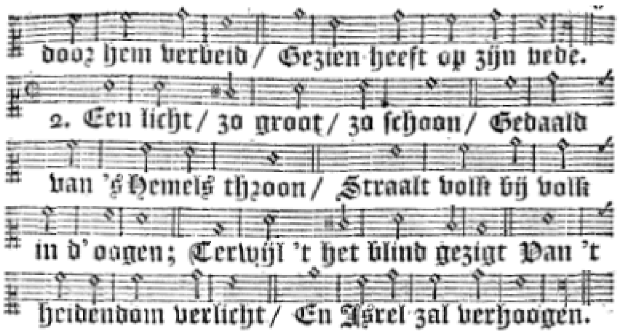

door hem verbeid,
Gezien heeft op zijn bede.

2 Een licht, zo groot, zo schoon,
Gedaald van 's Hemels throon,
Straalt volk bij volk in d' oogen;
Terwijl 't het blind gezigt
Van 't heidendom verlicht,
En Isrel zal verhoogen.

CXIII. Jesus in Gethsemané.

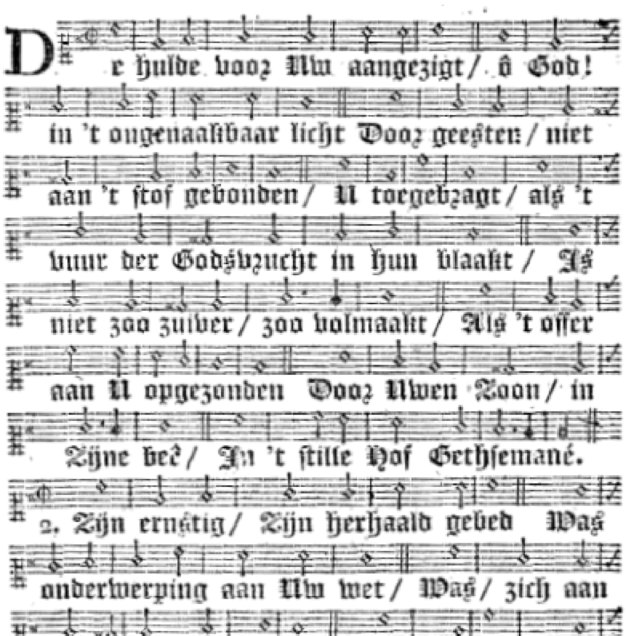

*D*e hulde voor Uw aangezigt,
ô God! in 't ongenaakbaar licht
Door geesten, niet aan 't stof gebonden,
U toegebragt, als 't vuur der Godsvrucht in hun blaakt,
Is niet zoo zuiver, zoo volmaakt,
Als 't offer aan U opgezonden
Door Uwen Zoon, in Zijne beê,
In 't stille Hof Gethsemané.

2 Zijn ernstig, Zijn herhaald gebed
Was onderwerping aan Uw wet,
Was, zich aan Zijn bestemming wijden,
Was, ’t lijden, ’t welk

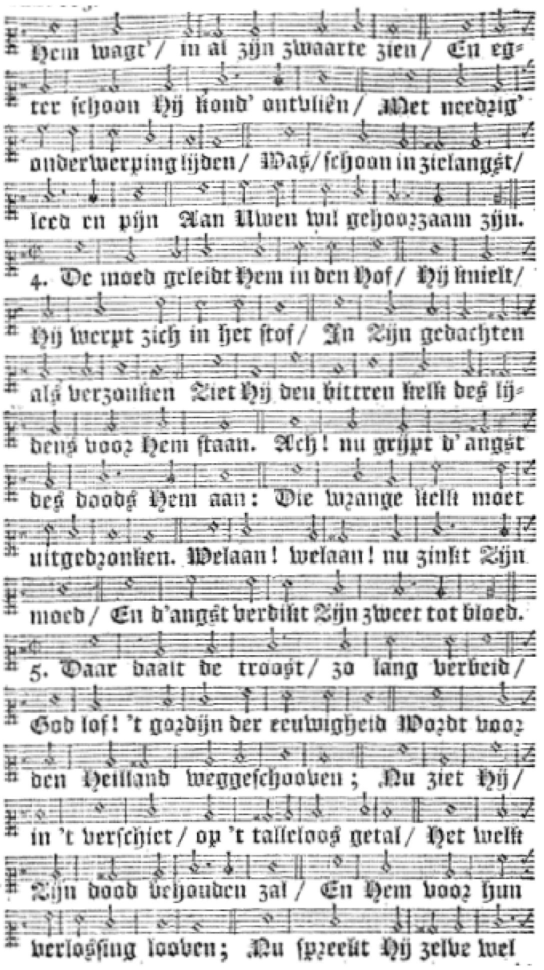

Hem wagt', in al zijn zwaarte zien,
En egter schoon Hij kond' ontvliên,
Met needrig' onderwerping lijden,
Was, schoon in zielangst, leed en pijn
Aan Uwen wil gehoorzaam zijn.

4 De moed geleidt Hem in den Hof,
Hij knielt, Hij werpt zich in het stof,
In Zijn gedachten als verzonken
Ziet Hij den bittren kelk des lijdens voor Hem staan.
Ach! nu grijpt d' angst des doods Hem aan:
Die wrange kelk moet uitgedronken.
Welaan! welaan! nu zinkt Zijn moed,
En d'angst verdikt Zijn zweet tot bloed.

5 Daar daalt de troost, zo lang verbeid,
God lof! 't gordijn der eeuwigheid
Wordt voor den Heilland weggeschooven;
Nu ziet Hij, in 't verschiet, op 't talleloos getal,
Het welk Zijn dood behouden zal,
En Hem voor hun verlossing looven;
Nu spreekt Hij zelve wel

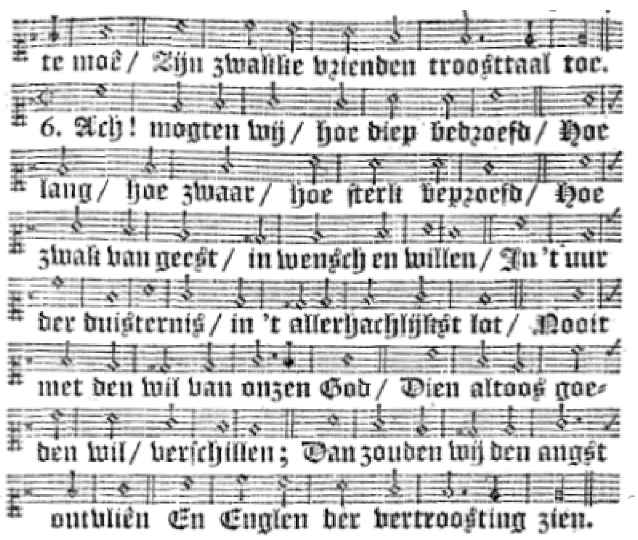

te moê,
Zijn zwakke vrienden troosttaal toe.

6 Ach! mogten wij, hoe diep bedroefd,
Hoe lang, hoe zwaar, hoe sterk beproefd,
Hoe zwak van geest, in wensch en willen,
In ’t uur der duisternis, in ’t allerhachlijkst lot,
Nooit met den wil van onzen God,
Dien altoos goeden wil, verschillen;
Dan zouden wij den angst ontvliên
En Englen der vertroosting zien.

CXIV. Jesus verraaden en gevangen.

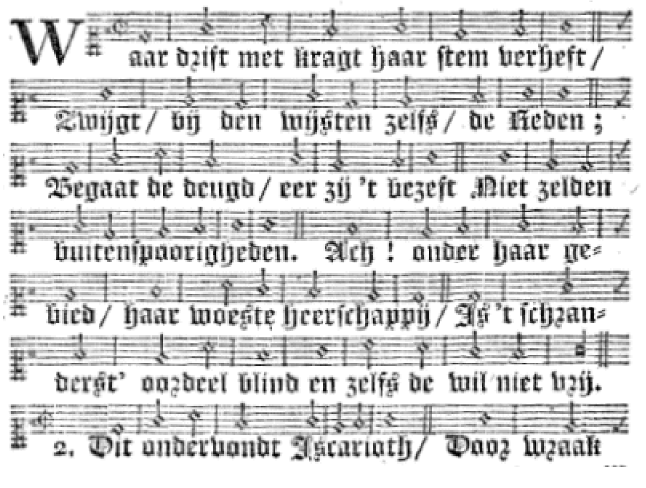

*W*aar drift met kragt haar stem verheft,
Zwijgt, bij den wijsten zelfs, de Reden;
Begaat de deugd, eer zij ’t bezeft
Niet zelden buitenspoorigheden.
Ach! onder haar gebied, haar woeste heerschappij,
Is ’t schranderst’ oordeel blind en zelfs de wil niet vrij.

2 Dit ondervondt Iscarioth,
Door wraak

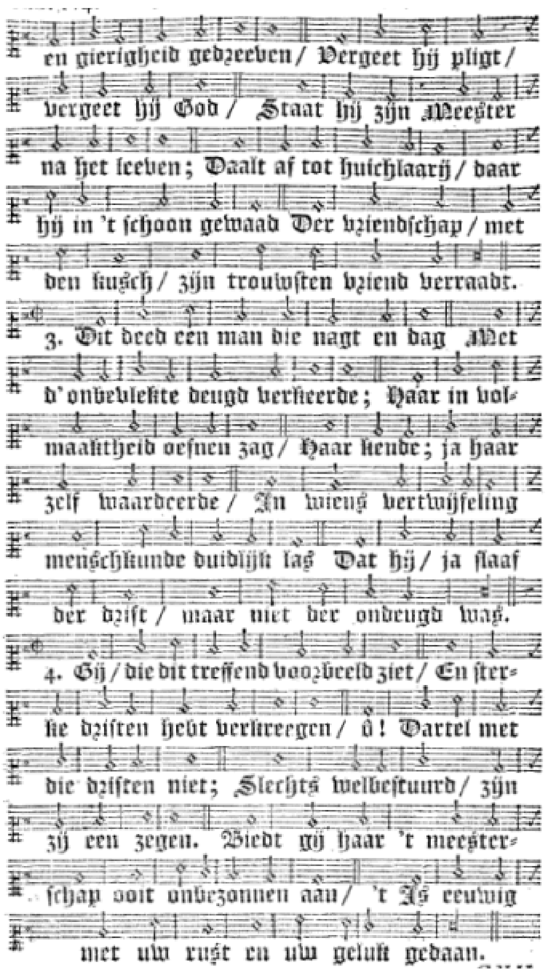

en gierigheid gedreeven,
Vergeet hij pligt, vergeet hij God,
Staat hij zijn Meester na het leeven;
Daalt af tot huichlaarij, daar hij in ’t schoon gewaad
Der vriendschap, met den kusch, zijn trouwsten vriend verraadt.

3 Dit deed een man die nagt en dag
Met d’ onbevlekte deugd verkeerde;
Haar in volmaaktheid oefnen zag,
Haar kende; ja haar zelf waardeerde,
In wiens vertwijfeling menschkunde duidlijk las
Dat hij, ja slaaf de drift, maar niet der ondeugd was.

4 Gij, die dit treffend voorbeeld ziet,
En sterke driften hebt verkreegen,
ô! Dartel met die driften niet;
Slechts welbestuurd, zijn zij een zegen.
Biedt gij haar ’t meesterschap ooit onbezonnen aan,
’t Is eeuwig met uw rust en uw geluk gedaan.

CXV. Jesus voor den joodschen raad.

*W*at zal d’ Onschuld toch gewinnen,
Wat beginnen
Voor een snooden rechterstoel;
Daar zij rechters en getuigen
’t Recht ziet buigen,
Zonder knaagend zelfgevoel.

2 Iesus! zou de wraak U spaaren?
Huichelaaren,
Dien Gij ’t masker hebt ontrukt,
D’ opgekropte spijt verbannen?
Die tirannen
Iuichen, nu hun wensch gelukt.

3 Hoe! een priester durft het waagen
U te daagen
Voor den Goddelijken throon:
Duft Iehova’s naam onteeren,
U bezweeren,
Dat Gij zegt: Ik ben Gods Zoon!

4 Maar hoe treffend veel betekent

Uw welspreekend,
Hem beschaamend, zwijgen niet;
Daar Gij toont, zijn looze vonden
Te door-

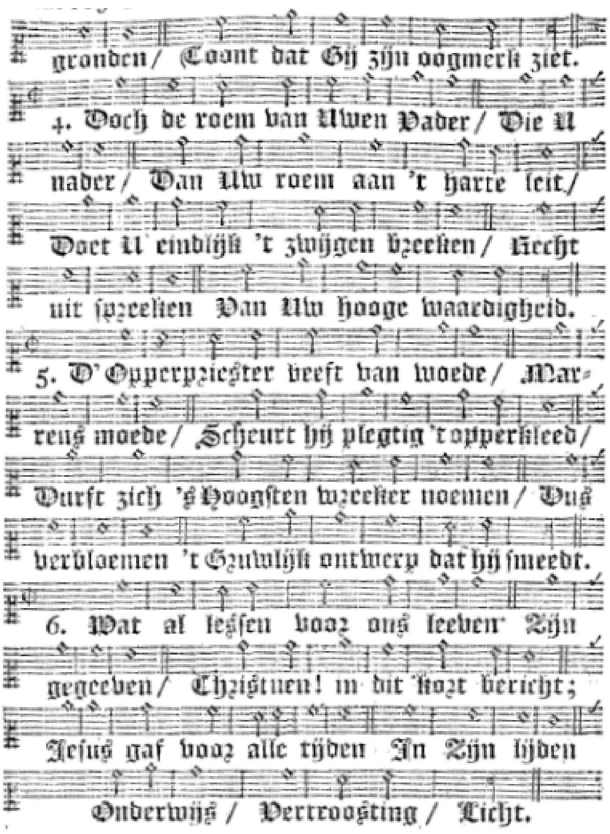

gronden,
Toont dat Gij zijn oogmerk ziet.

4 Doch de roem van Uwen Vader,
Die U nader,
Dan Uw roem aan 't harte leit,
Doet U eindlijk 't zwijgen breeken,
Recht uit spreeken
Van Uw hooge waardigheid.

5 D' Opperpriester beeft van woede,
Marrens moede,
Scheurt hij plegtig 't opperkleed,
Durft zich 's Hoogsten wreeker noemen,
Dus verbloemen
't Gruwlijk ontwerp dat hij smeedt.

6 Wat al lessen voor ons leeven
Zijn gegeeven,
Christnen! in dit kort bericht;
Iesus gaf voor alle tijden
In Zijn lijden
Onderwijs, Vertroosting, Licht.

CXVI. Jesus door Petrus verlochend.

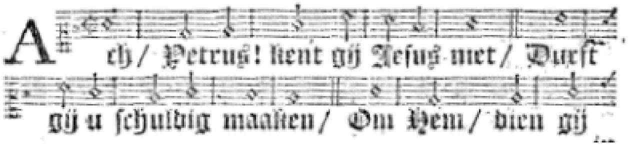

*A*ch, Petrus, kent gij Iesus niet,
Durft gij u schuldig maaken,
Om Hem, dien gij

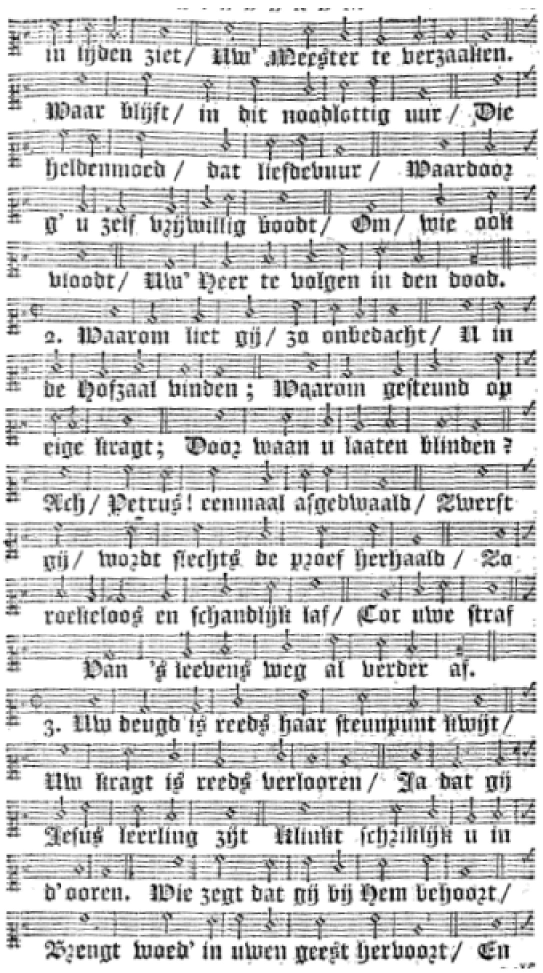

in lijden ziet,
Uw’ Meester te verzaaken.
Waar blijft, in dit noodlottig uur,
Die heldenmoed, dat liefdevuur,
Waardoor g’ u zelf vrijwillig boodt,
Om, wie ook vloodt,
Uw’ Heer te volgen in den dood.

2 Waarom liet gij, zo onbedacht,
U in de Hofzaal vinden;
Waarom gesteund op eige kragt;
Door waan u laaten blinden?
Ach, Petrus! eenmaal afgedwaald,
Zwerft gij, wordt slechts de proef herhaald,
Zo roekeloos en schandlijk laf,
Tot uwe straf
Van ’s leevens weg al verder af.

3 Uw deugd is reeds haar steunpunt kwijt,
Uw kragt is reeds verlooren,
Ia dat gij Iesus leerling zijt
Klinkt schriklijk u in d’ ooren.
Wie zegt dat gij bij Hem behoort,
Brengt woed’ in uwen geest hervoort,
En

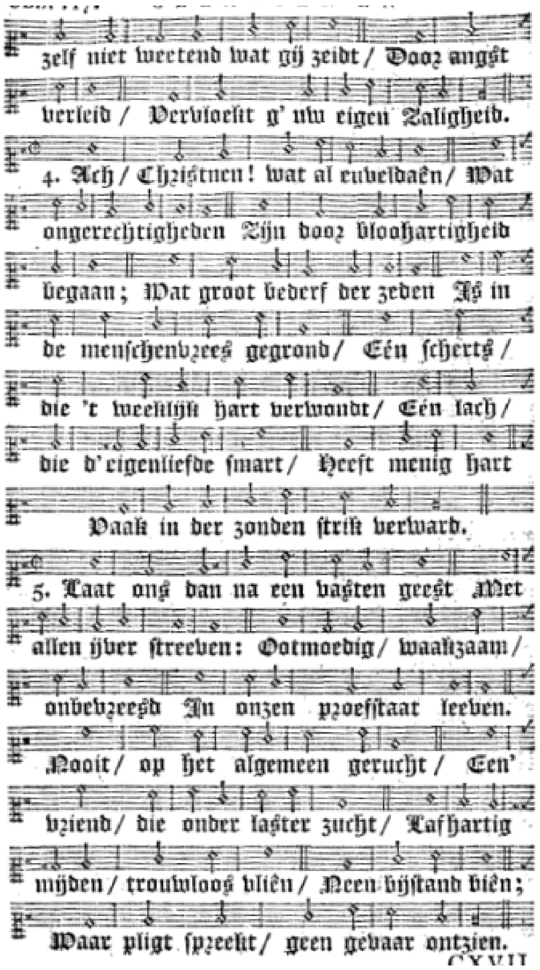

zelf niet weetend wat gij zeidt,
Door angst verleid,
Vervloekt g' uw eigen Zaligheid.

4 Ach, Christnen! wat al euveldaên,
Wat ongerechtigheden
Zijn door bloohartigheid begaan;
Wat groot bederf der zeden
Is in de menschenvrees gegrond,
Eén scherts, die 't weeklijk hart verwondt,
Eén lach, die d' eigenliefde smart,
Heeft menig hart
Vaak in der zonden strik verward.

5 Laat ons dan na een vasten geest
Met allen ijver streeven:
Ootmoedig, waakzaam, onbevreesd
In onzen proefstaat leeven.
Nooit, op het algemeen gerucht,
Een' vriend, die onder laster zucht,
Lafhartig mijden, trouwloos vliên,
Neen bijstand biên;
Waar pligt spreekt, geen gevaar ontzien.

CXVII. Jesus voor Pilatus.

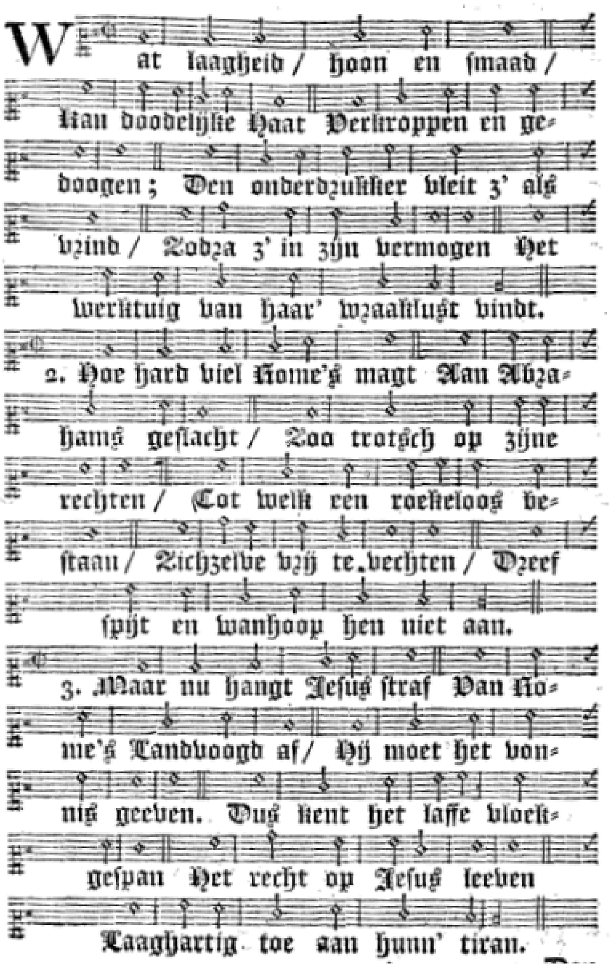

Wat laagheid, hoon en smaad,
Kan doodelijke Haat
Verkroppen en gedoogen;
Den onderdrukker vleit z' als vrind,
Zodra z' in zijn vermogen
Het werktuig van haar' wraaklust vindt.

2 Hoe hard viel Rome's magt
Aan Abrahams geslacht,
Zoo trotsch op zijne rechten,
Tot welk een roekeloos bestaan,
Zichzelve vrij te vechten,
Dreef spijt en wanhoop hen niet aan.

3 Maar nu hangt Iesus straf
Van Rome's Landvoogd af,
Hij moet het vonnis geeven.
Dus kent het laffe vloekgespan
Het recht op Iesus leeven
Laaghartig toe aan hunn' tiran.

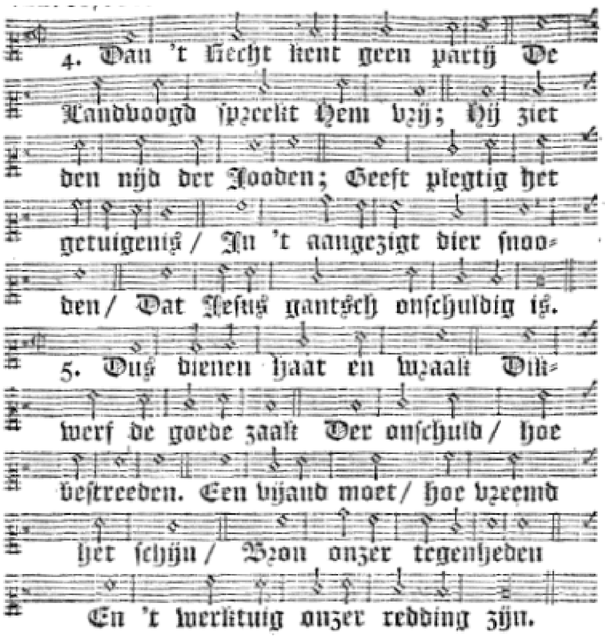

4 Dan ’t Recht kent geen partij
De Landvoogd spreekt Hem vrij;
Hij ziet den nijd der Iooden;
Geeft plegtig het getuigenis,
In ’t aangezigt dier snooden,
Dat Iesus gantsch onschuldig is.

5 Dus dienen haat en wraak
Dikwerf de goede zaak
Der onschuld, hoe bestreeden.
Een vijand moet, hoe vreemd het schijn,
Bron onzer tegenheden
En ’t werktuig onzer redding zijn.

CXVIII. Jesus voor Herodes.

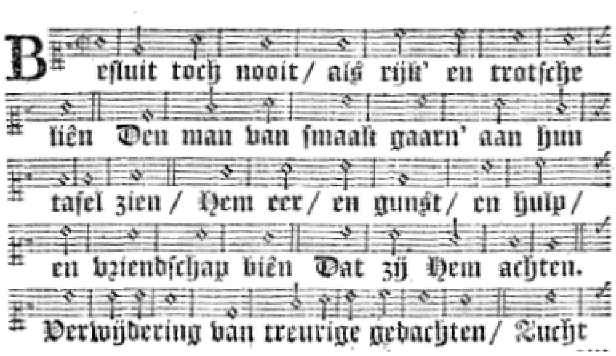

*B*esluit toch nooit, als rijk’ en trotsche liên
Den man van smaak gaarn’ aan hun tafel zien,
Hem eer, en gunst, en hulp, en vriendschap biên
Dat zij Hem achten.
Verwijdering van treurige gedachten,
Zucht

om de stem des zelfsverwijts te smooren,
Iets ongewoons, iets fraais, iets vreemds te hooren
Is meest hun doel.

2 De Ioodsche Vorst, verzuft van ’t hofgewoel,
Trotsch op zijn magt, vol ijdel zelfgevoel,
Zag, vol van vreugd, voor zijnen rechterstoel
Een’ Iood verklaagen,
Die ’t gantsche land deedt van zijn magt gewaagen,
Zijn dwaaze waan gaf hem het vast vertrouwen
Een gochelspel, door kunst gewrogt, t’ aanschouwen
Tot zijn vermaak.

3 Dan Iesus ziet zijn oogmerk, kent de spraak
Des dartlen hofs, en zijn’ bedorven smaak,
Hij hoort en zwijgt.
Dit doet van woed’ en wraak Herodes beeven.
Nu wordt de Deugd, zoo waardig, zoo verheven,
Veragtelijk de hofpoort uitgedree-

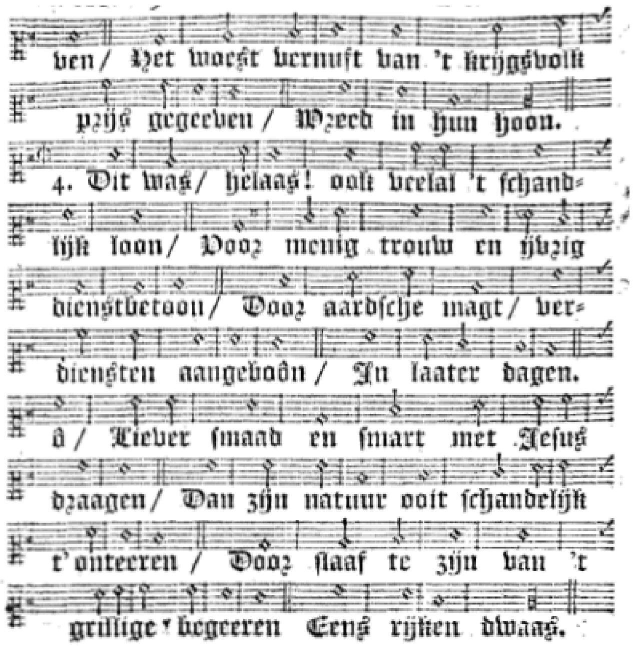

ven,
Het woest vernuft van ’t krijgsvolk prijs gegeeven,
Wreed in hun hoon.

4 Dit was, helaas! ook veelal ’t schandlijk loon,
Voor menig trouw en ijvrig dienstbetoon,
Door aardsche magt, verdiensten aangeboôn,
In laater dagen.
ô, Liever smaad en smart met Iesus draagen,
Dan zijn natuur ooit schandelijk t’ onteeren,
Door slaaf te zijn van ’t grillige begeeren
Eens rijken dwaas.

CXIX. Jesus en Barrabas.

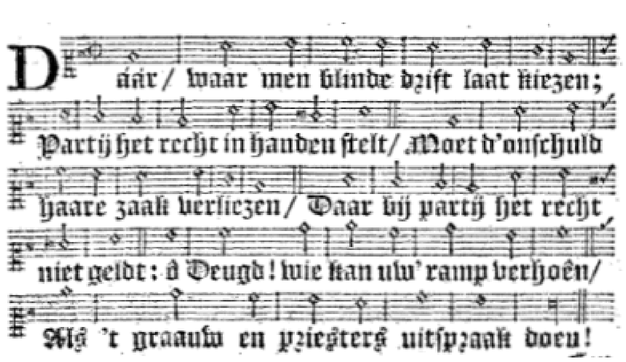

*D*áár, waar men blinde drift laat kiezen;
Partij het recht in handen stelt,
Moet d’ onschuld haare zaak verliezen,
Daar bij partij het recht niet geldt:
ô Deugd! wie kan uw’ ramp verhoên,
Als ’t graauw en priesters uitspraak doen!

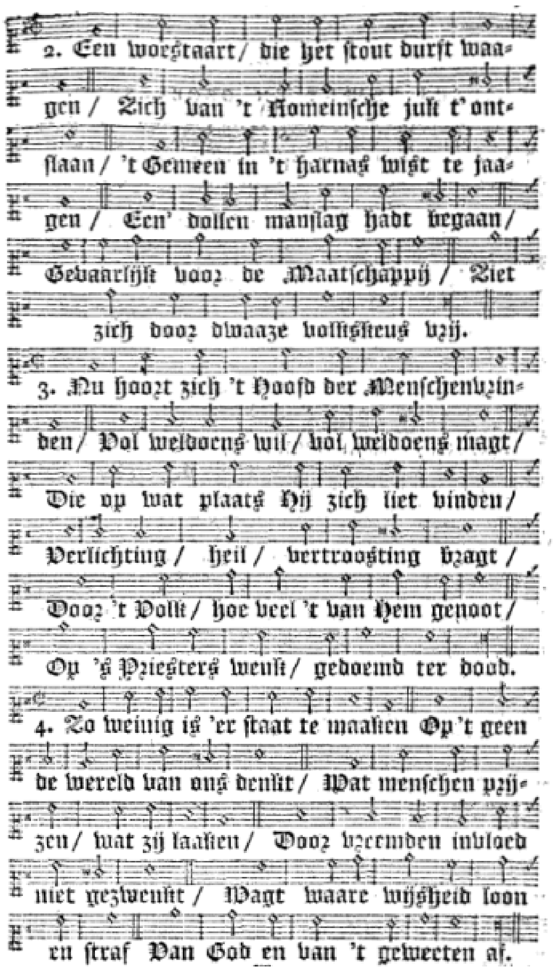

2 Een woestaart, die het stout durft waagen,
Zich van ’t Romeinsche juk t’ ontslaan,
’t Gemeen in ’t harnas wist te jaagen,
Een’ dollen manslag hadt begaan,
Gevaarlijk voor de Maatschappij,
Ziet zich door dwaaze volkskeus vrij.

3 Nu hoort zich ’t Hoofd der Menschenvrinden,
Vol weldoens wil, vol weldoens magt,
Die op wat plaats Hij zich liet vinden,
Verlichting, heil, vertroosting bragt,
Door ’t Volk, hoe veel ’t van Hem genoot,
Op ’s Priesters wenk, gedoemd ter dood.

4 Zo weinig is ’er staat te maaken
Op ’t geen de wereld van ons denkt,
Wat menschen prijzen, wat zij laaken,
Door vreemden invloed niet gezwenkt,
Wagt waare wijsheid loon en straf
Van God en van ’t geweeten af.

CXX. Jesus bespot en gegeesseld.

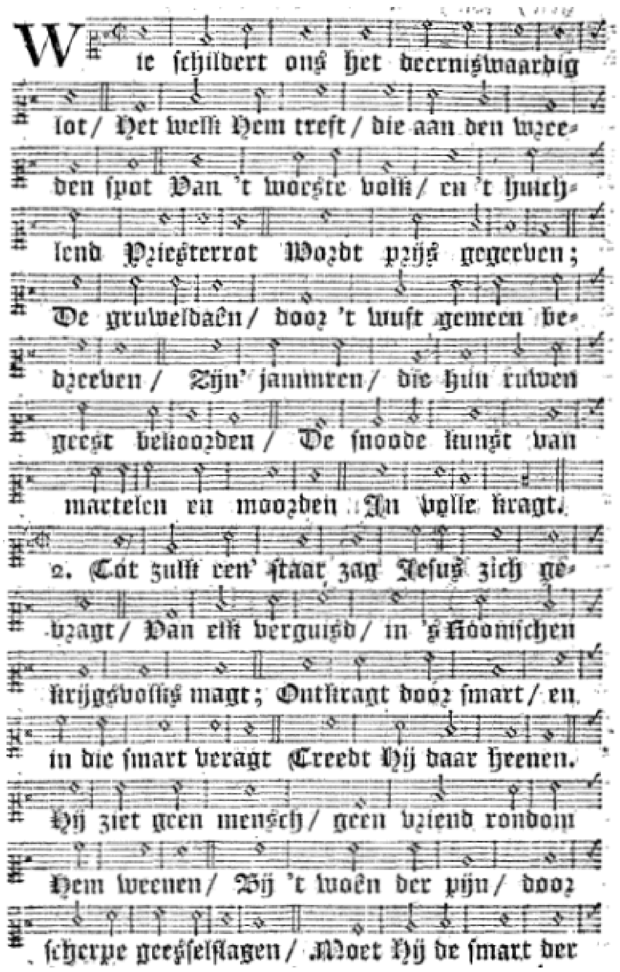

*W*ie schildert ons het deerniswaardig lot,
Het welk Hem treft, die aan den wreeden spot
Van ’t woeste volk, en ’t huichlend Priesterrot
Wordt prijs gegeeven;
De gruweldaên, door ’t wuft gemeen bedreeven,
Zijn’ jammren, die hun ruwen geest bekoorden,
De snoode kunst van martelen en moorden
In volle kragt.

2 Tot zulk een’ staat zag Iesus zich gebragt,
Van elk verguisd, in ’s Roomschen krijgsvolks magt;
Ontkragt door smart, en in die smart veragt
Treedt Hij daar heenen.
Hij ziet geen mensch, geen vriend rondom Hem weenen,
Bij ’t woên der pijn, door scherpe geesselslagen,
Moet Hij de smart der

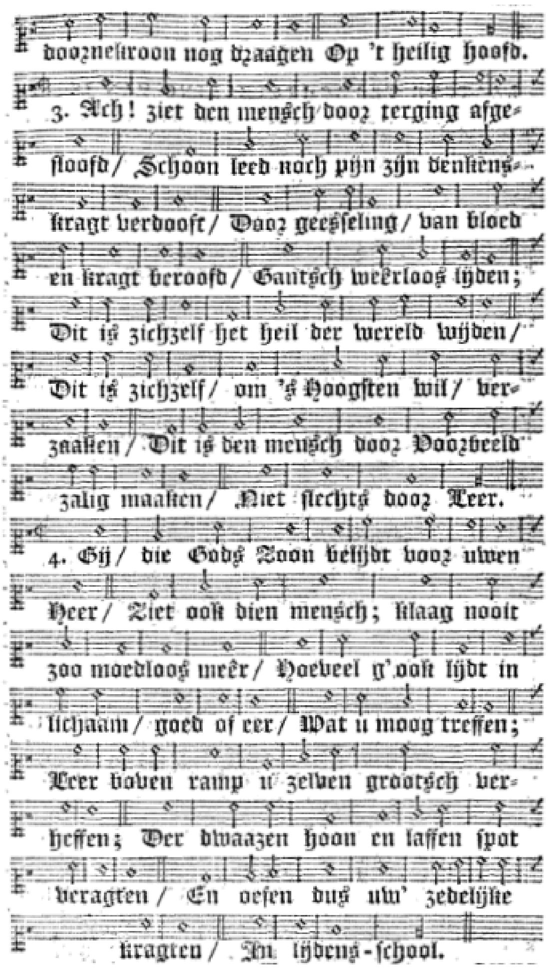

doornekroon nog draagen
Op ’t heilig hoofd.

3 Ach! ziet den mensch door terging afgesloofd,
Schoon leed noch pijn zijn denkenskragt verdooft,
Door geesseling, van bloed en kragt beroofd,
Gantsch weêrloos lijden;
Dit is zichzelf het heil der wereld wijden,
Dit is zichzelf, om ’s Hoogsten wil, verzaaken,
Dit is den mensch door Voorbeeld zalig maaken,
Niet slechts door Leer.

4 Gij, die Gods Zoon belijdt voor uwen Heer,
Ziet ook dien mensch; klaag nooit zoo moedloos meêr,
Hoeveel g’ ook lijdt in lichaam, goed of eer,
Wat u moog treffen;
Leer boven ramp u zelven grootsch verheffen;
Der dwaazen hoon en laffen spot veragten,
En oefen dus uw’ zedelijke kragten,
In lijdens-school.

CXXI. Laatste terechtstelling van Jesus.

*D*e Roomsche Landvoogd, slaaf van ’s volks en ’s priesters woeden,
Veroordeelt Iesus eerst ter straf der geesselroeden.
Dan spreekt, door menschenvrees gezwenkt in zijn besluit,
Het vonnis van den dood, laf, over d’ onschuld uit.

2 Dan Iesus, in gevaar en lijden onbezweeken,
Durft waarheids sterke taal voor zijnen Rechter spreeken,
En welk een ijslijk lot Hij zich beschooren ziet,
Zijn deugd, Zijn waardigheid, Zijn moed begeeft Hem niet.

3 Zo gaat het, waar de stem der deugd eens wordt bestreeden,
Daar wikkelt zich de mensch in duizend moeilijkheden.
Hij zondigt, beeft, herhaalt zijn zonde, beeft niet meêr;
Speelt

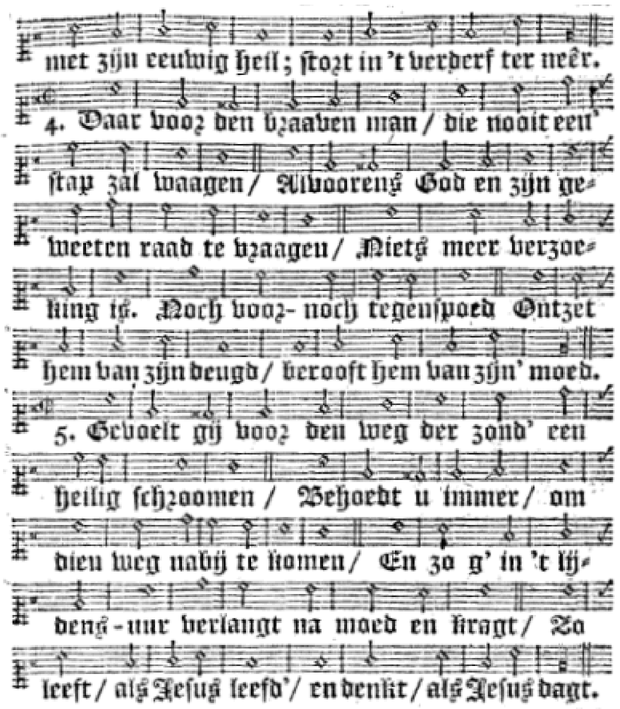

met zijn eeuwig heil; stort in ’t verderf ter neêr.

4 Daar voor den braaven man, die nooit een’ stap zal waagen,
Alvoorens God en zijn geweeten raad te vraagen,
Niets meer verzoeking is. Noch voor- noch tegenspoed
Ontzet hem van zijn deugd, berooft hem van zijn’ moed.

5 Gevoelt gij voor den weg der zond’ een heilig schroomen,
Behoedt u immer, om dien weg nabij te komen,
En zo g’ in ’t lijdens-uur verlangt na moed en kragt,
Zo leeft, als Iesus leefd’, en denkt, als Iesus dagt.

CXXII. Jesus weggeleid en gekruist.

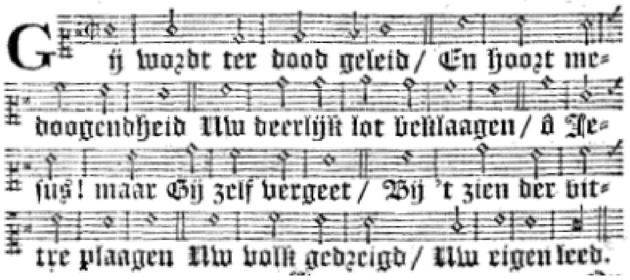

*G*ij wordt ter dood geleid,
En hoort medoogendheid
Uw deerlijk lot beklaagen,
ô Iesus! maar Gij zelf vergeet,
Bij ’t zien der bittre plaagen
Uw volk gedreigd, Uw eigen leed.

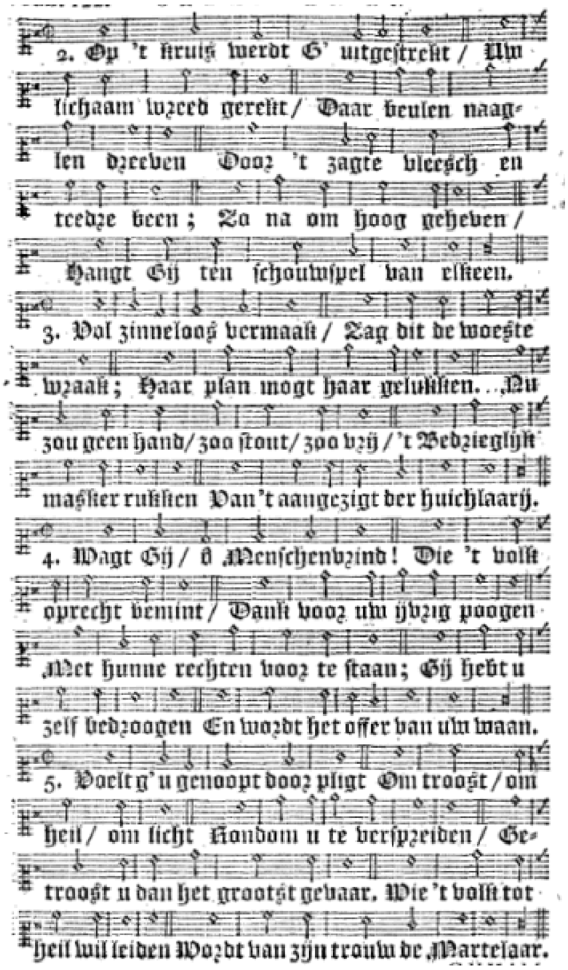

2 Op ’t kruis werdt G’ uitgestrekt,
Uw lichaam wreed gerekt,
Daar beulen naaglen dreeven
Door ’t zagte vleesch en teedre been;
Zo na om hoog geheven,
Hangt Gij ten schouwspel van elkeen.

3 Vol zinneloos vermaakt,
Zag dit de woeste wraak;
Haar plan mogt haar gelukken.
Nu zou geen hand, zoo stout, zoo vrij,
’t Bedrieglijk masker rukken
Van ’t aangezigt der huichlaarij.

4 Wagt Gij, ô Menschenkind!
Die ’t volk oprecht bemint,
Dank voor uw ijvrig poogen
Met hunne rechten voor te staan;
Gij hebt u zelf bedroogen
En wordt het offer van uw waan.

5 Voelt g’ u genoopt door pligt
Om troost, om heil, om licht
Rondom u te verspreiden,
Getroost u dan het grootst gevaar.

Wie ’t volk tot heil wil leiden
Wordt van zijn trouw de Martelaar.

CXXIII. Jesus bespot aan het kruis.

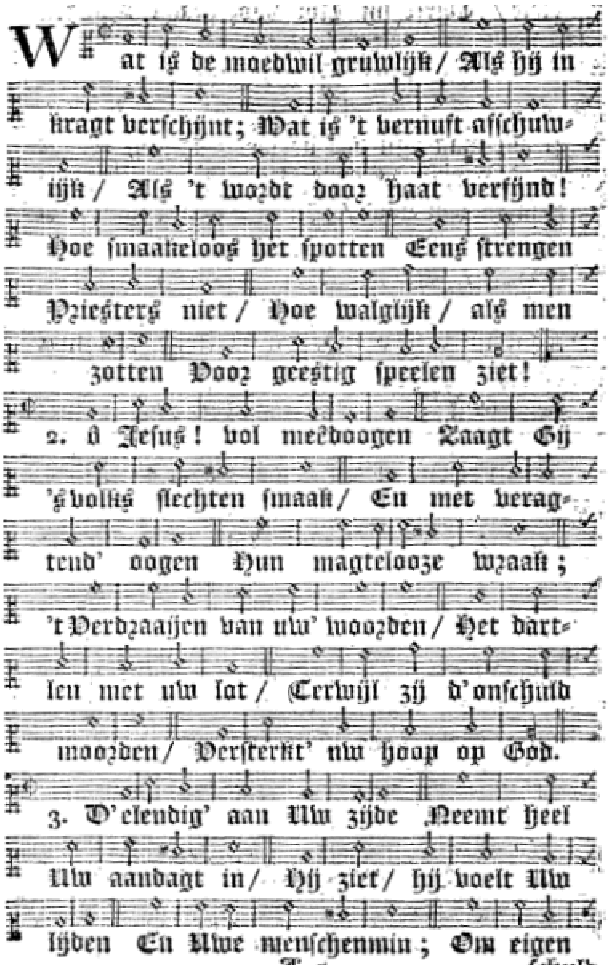

*W*at is de moedwil gruwlijk,
Als hij in kragt verschijnt;
Wat is ’t vernuft afschuwiijk,
Als ’t wordt door haat verfijnd!
Hoe smaakeloos het spotten
Eens strengen Priesters niet,
Hoe walglijk, als men zotten
Voor geestig speelen ziet!

2 ô Iesus! vol meêdoogen
Zaagt Gij ’s volks slechten smaak,
En met veragtend’ oogen
Hun magtelooze wraak’
’t Verdraaijen van uw’ woorden,
Het dartlen met uw lot,
Terwijl zij d’ onschuld moorden,
Versterkt’ uw hoop op God.

3 D’ elendig aan Uw zijde
Neemt heel Uw aandagt in,
Hij ziet, hij voelt Uw lijden
En Uwe menschenmin;

Om eigen

schuld verslagen,
Daar hij voor d' onschuld pleit,
Durft hij Uw voorspraak vraagen
En stapt in d' Eeuwigheid.

4 Hij mag zijn beê verwerven;
Gij troost hem in den nood,
En Gij smaakt voor Uw sterven,
De vrugt reeds van Uw dood.
Laat nu vrij d' ondeugd woelen,
Zij mat zichzelven af,
En kan dan troost niet voelen,
Dien U de Vader gaf.

5 Zo lang w' ons, waarde vrinden!
Waar 't Godsvrugt geldt, voor spot
Te zwak, t' aandoenlijk vinden,
Is 't hart niet recht voor God.
Om Hem steeds te behaagen,
Behoeft men sterkt' en moed.
Hij die geen kruis kan draagen,
Wordt nimmer zeedlijk goed.

CXXIV. Jesus dood.

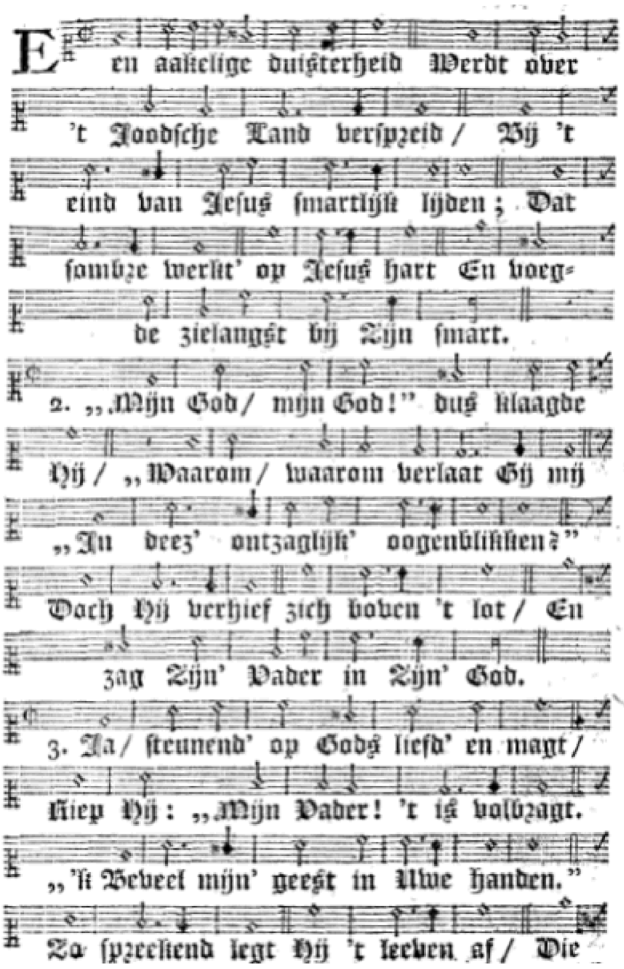

*E*en aakelige duisterheid
Werdt over ’t Ioodsche Land verspreid,
Bij ’t eind van Iesus smartlijk lijden;
Dat sombre werkt’ op Iesus hart
En voegde zielangst bij Zijn smart.

2 ‘Mijn God, mijn God!’ dus klaagde Hij,
‘Waarom, waarom verlaat Gij mij
In deez’ ontzaglijk’ oogenblikken?’
Doch Hij verhief zich boven ’t lot,
En zag Zijn’ Vader in Zijn’ God.

3 Ia, steunend’ op Gods liefd’ en magt,
Riep Hij:‘Mijn Vader! ’t is volbragt.
’k Beveel mijn’ geest in Uwe handen.’
Zo spreekend legt Hij ’t leeven af,
Die

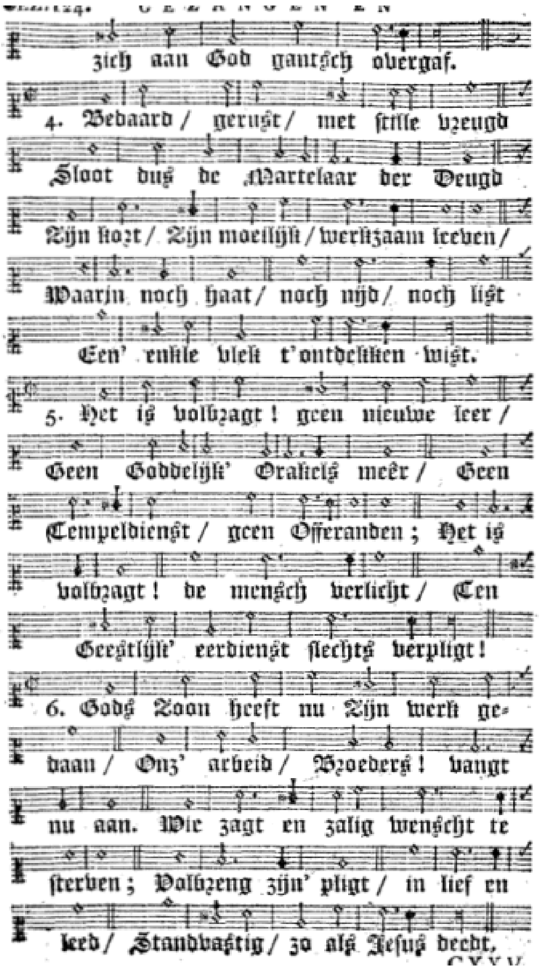

zich aan God gantsch overgaf.

4 Bedaard, gerust, met stille vreugd
Sloot dus de Martelaar der Deugd
Zijn kort, Zijn moeilijk, werkzaam leeven,
Waarin noch haat, noch nijd, noch list
Een’ enkle vlek t’ ontdekken wist.

5 Het is volbragt! geen nieuwe leer,
Geen Goddelijk’ Orakels meêr,
Geen Tempeldienst, geen Offeranden;
Het is volbragt! de mensch verlicht,
Ten Geestelijk’ eerdienst slechts verpligt!

6 Gods Zoon heeft nu Zijn werk gedaan,
Onz’ arbeid, Broeders! vangt nu aan.
Wie zagt en zalig wenscht te sterven;
Volbreng zijn’ pligt, in lief en leed,
Standvastig, zo als Iesus deedt.

CXXV. Wonderen na den dood van Jesus.

*H*et huichlend Priesterdom, ’t geen smaald’ op Iesus magt,
Zijn wondren zag, maar die ontkend’ en hadt veragt,
Hem echter onbeschaamd vroeg om een zigtbaar teken,
Hoort nu de stem van God, in Zijne donders spreeken,
Door God dien Kruisseling, in spijt dier moordenaaren
Op ’t plegtigst voor Zijn’ Zoon, des Leevens Vorst, verklaaren.

2 Naauw was des Heillands geest het stoflijk deel ontvlugt,
Of rotsen splijten zich, het aardrijk beeft en zugt,
En schudt, en dreunt, en dreigt verwoesting en verdelgen,
Het opent reeds zijn’ mond, om d’ ondeugd in te zwelgen.
Des Tempels voorhang scheurt van boven tot beneden,
Daar lijken,

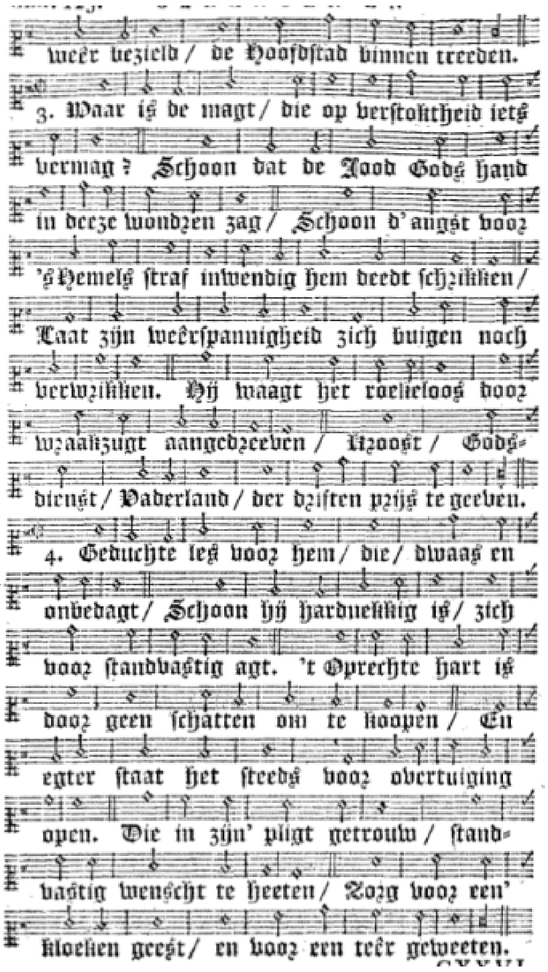

weêr bezield, de Hoofdstad binnen treeden.

3 Waar is de magt, die op verstoktheid iets vermag?
Schoon dat de Iood Gods hand in deeze wondren zag,
Schoon d’ angst voor ’s Hemels straf inwendig hem deedt schrikken,
Laat zijn weêrspannigheid zich buigen noch verwrikken.
Hij waagt het roekeloos door wraakzugt aangedreeven,
Kroost, Godsdienst, Vaderland, der driften prijs te geeven.

4 Geduchte les voor hem, die, dwaas en onbedagt,
Schoon hij hardnekkig is, zich voor standvastig agt.
’t Oprechte hart is door geen schatten om te koopen,
En egter staat het steeds voor overtuiging open.
Die in zijn’ pligt getrouw, standvastig wenscht te heeten,
Zorg voor een’ kloeken geest, en voor een teêr geweeten.

CXXVI. Jesus begraaven.

*G*emarteld' Onschuld! rust, rust zagt in 't stille graf,
Waar gulle vriendschap U een vreedzaam leger gaf.
Hier heeft de haat geen magt, hier is aan 't woest geweld
Der boosheid, hoe vergrimd, hoe woedend, perk gesteld.
Hier staat de nijd verstomd, hoe dreigend hij ook ziet,
Die hier slaapt, treft de pijl des vuigen lasters niet.

2 Zo Gij, voor ons slechts dood, daar G' Uwen Vader leeft,
Bewust zijt van de zorg, die zich de vriendschap geeft
Voor Uw gewijd gebeent', hoe ijvrig zij den pligt
Van eerbied en van liefd' omtrent Uw lijk verricht;
Dan vindt Gij in haar trouw, haar' moed, haar dankbaarheid
Den zaal'gen

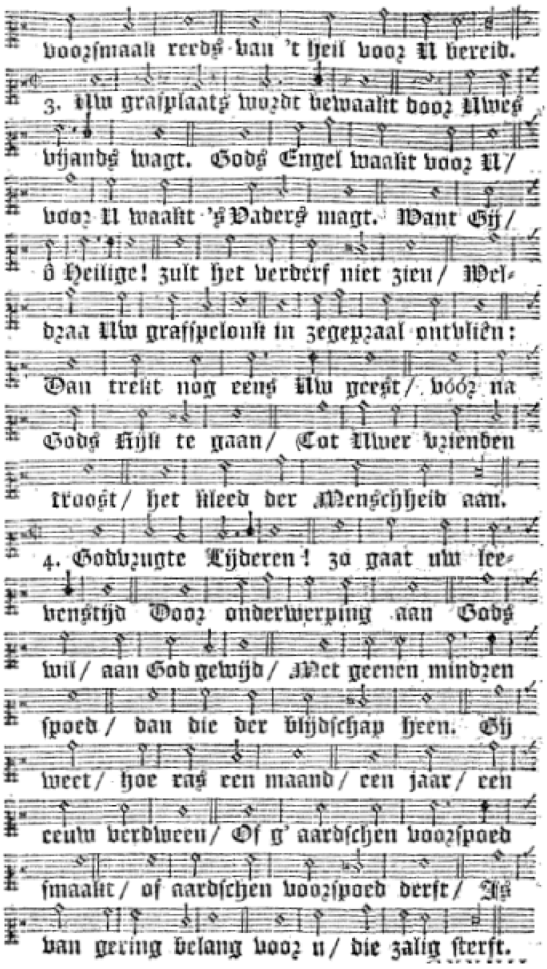

voorsmaak reeds van ’t heil voor U bereid.

3 Uw grafplaats wordt bewaakt door Uwes vijands wagt.
Gods Engel waakt voor U, voor U waakt ’s Vaders magt.
Want Gij, ô Heilige! zult het verderf niet zien,
Weldraa Uw grafspelonk in zegepraal ontvliên:
Dan trekt nog eens Uw geest, vóór na Gods Rijk te gaan,
Tot Uwer vrienden troost, het kleed der Menschheid aan.

4 Godvrugte Lijderen! zo gaat uw leevenstijd
Door onderwerping aan Gods wil, aan God gewijd,
Met geenen mindren spoed, dan die der blijdschap heen.
Gij weet, hoe ras een maand, een jaar, een eeuw verdween,
Of g’ aardschen voorspoed smaakt, of aardschen voorspoed derft,
Is van gering belang voor u, die zalig sterft.

CXXVII. De opstanding van Jesus.

O Iesus! hoe veel goeds
Uw dood ons hadt geschonken;
Wat liefde, hoe veel moeds
Uw lijden kon ontvonken;
Hoe schoon, hoe sterk, hoe groot
Dat voorbeeld ons mogt weezen,
Het was van nut ontbloot,
Zo Gij niet waart verreezen, verreezen, verreezen, verree - - - zen.

2 Wat waar 't met heel ons hart
Den Godsdienst aan te kleeven,
En langs een' weg, vol smart,
Uw deugden na te streeven.
Steil viel die oefenbaan,
Schoon als iets groots gepreezen,
Vaak zou ons moed ontstaan,
Zo Gij niet waart verreezen, verreezen, verreezen, verree - - - zen.

3 Natuur legd' ons wel uit,
Hoe zigtbaar

uit verderven
Een beter spruit,
Veradeld door het sterven,
Maar, vol van twijfeling,
Bleef ’t zugtend menschdom vreezen
Voor zijn vernietiging,
Zo Gij niet waart verreezen, verreezen, verreezen, verree - - - zen.

4 Maar nu Gij ’t graf verliet,
ô Iesus! juicht ons harte;
Klein, agt het nu verdriet,
Klein, tijdelijke smarte.
’t Schijnt zwakheid zelfs van geest,
Nu graf en dood te vreezen,
Iuicht, Christnen! op dit Feest,
Uw Heilland is verreezen, verreezen, verreezen, verree - - - zen.

5 ô Iesus! goede Heer!
Tot lijden, tot verzaaken
Strekt Uwe Hemelleer,
Die ons kan zaligmaaken.
Wij wagten, kloek en groot,
Door ’t heilspoor ons geweezen,
’t Herleeven naa den dood,
Nu Christus is verreezen, verreezen, verreezen, verree - - - zen.

CXXVIII. Eerste Paaschlied.

*I*srels Vorst en Heer,
Iesus ligt niet meêr
In de grafspelonk,
Die hem Iosef schonk.
't Zegel brak; den steen
Wierp een Engel heen;
En de wagt, vol schrik,
Vlugtte voor Zijn blik.
D' Engel zingt triumf!
D' aarde roept triumf!
En dat zegelied
Hoort de Priester niet.

2 Van Zijn werk bewust,
Ligt de zagte rust
Op Zijn stil gelaat,
Dat nu vrolijk staat.
Mannelijke jeugd
Toont verhoogde deugd
In Zijn' heldengeest,
Die geen smaad meêr vreest.
Vol van Majesteit,

Groot in minzaamheid,
Zegeviert Gods Zoon
Zijne deugd ten loon.

3 Zijn getrouwe schaar,
Moedloos in gevaar,
Treurend in Zijn' nood,
Weenend om Zijn' dood,
Zal eerlang, verheugd,
Deelen in Zijn vreugd;

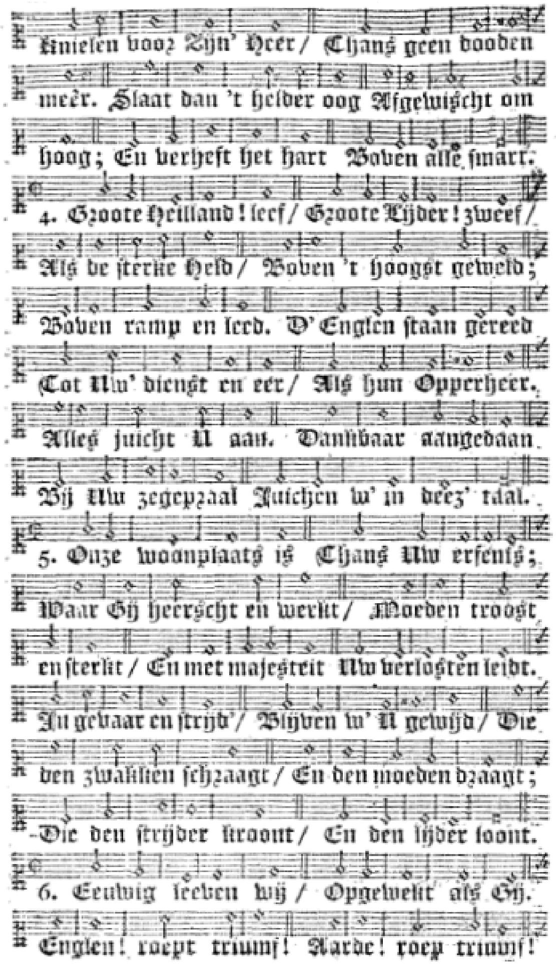

Knielen voor Zijn’ Heer,
Thans geen dooden meêr.
Slaat dan ’t helder oog
Afgewischt om hoog;
En verheft het hart
Boven alle smart.

4 Groote Heilland! leef,
Groote Lijder! zweef,
Als de sterke Held,
Boven ’t hoogst geweld;
Boven ramp en leed.
D’ Englen staan gereed
Tot Uw’ dienst en eer,
Als hun Opperheer.
Alles juicht U aan.
Dankbaar aangedaan
Bij Uw zegepraal
Iuichen w’ in deez’ taal.

5 Onze woonplaats is
Thans Uw erfenis;
Waar Gij heerscht en werkt,
Moeden troost en sterkt,
En met majesteit

Uw verlosten leidt.
In gevaar en strijd',
Blijven w' U gewijd,
Die den zwakken schraagt,
En den moeden draagt;
Die den strijder kroont,
En den lijder loont.

6 Eeuwig leeven wij,
Opgewekt als Gij.
Englen! roept triumf!
Aarde! roep triumf!

Eeuwig leeven wij,
Opgewekt, als Hij.
Englen! zingt triumf!
Aarde! roep triumf!
Onze woonplaats is
Thans Zijn erfenis.
Eeuwig leeven wij
Opgewekt, als Hij.

CXXIX. Tweede Paaschlied.

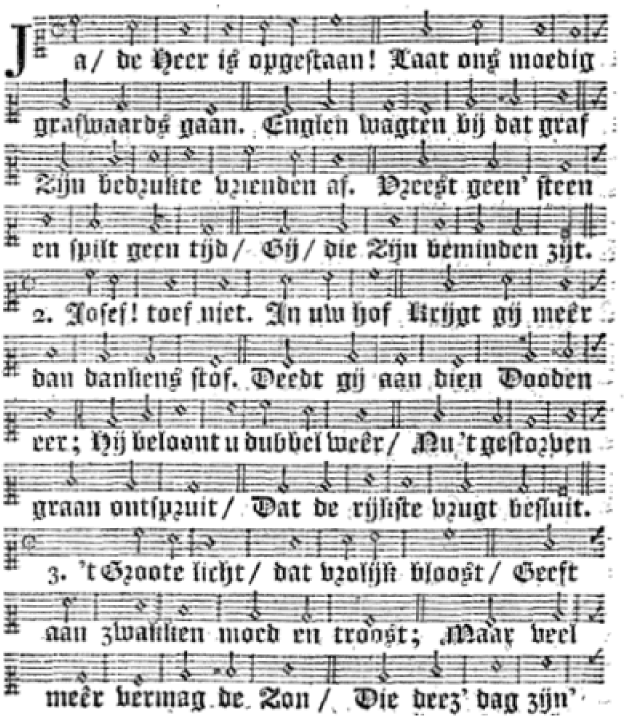

*J*a, de Heer is opgestaan!
Laat ons moedig grafwaards gaan.
Englen wagten bij dat graf
Zijn bedrukte vrienden af.
Vreest geen' steen en spilt geen tijd,
Gij, die Zijn beminden zijt.

2 Iosef! toef niet. In uw hof
Krijgt gij meêr dan dankens stof.
Deedt gij aan dien Dooden eer;

Hij beloont u dubbel weêr,
Nu ’t gestorven graan ontspruit,
Dat de rijkste vrugt besluit.

3 ’t Groote licht, dat vrolijk bloost,
Geeft aan zwakken moed en troost;
Maar veel meêr vermag de Zon,
Die deez’ dag zijn’

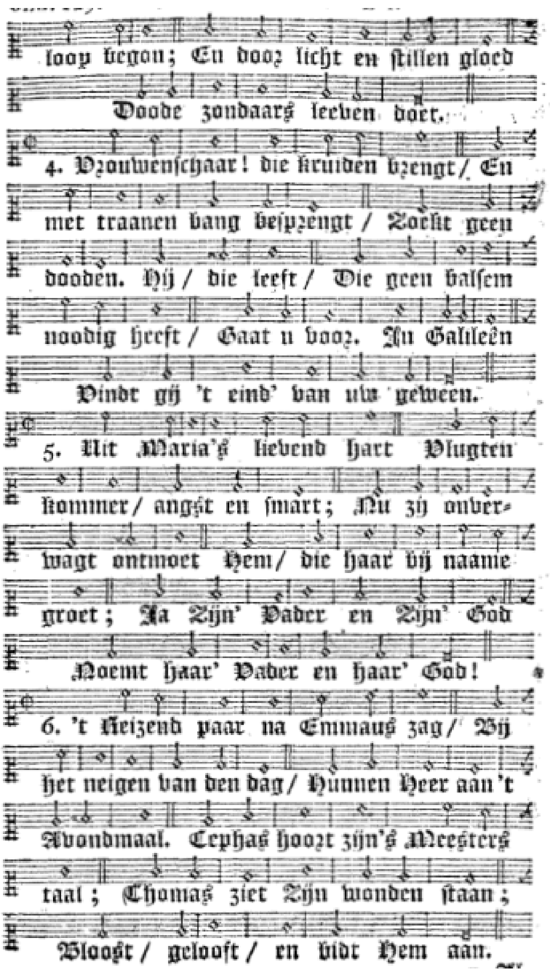

loop begon;
En door licht en stillen gloed
Doode zondaars leeven doet.

4 Vrouwenschaar! die kruiden brengt,
En met traanen bang besprengt,
Zoekt geen dooden. Hij, die leeft,
Die geen balsem noodig heeft,
Gaat u voor. In Galileên
Vindt gij 't eind' van uw geween.

5 Uit Maria's lievend hart
Vlugten kommer, angst en smart;
Nu zij onverwagt ontmoet
Hem, die haar bij naame groet;
Ia Zijn' Vader en Zijn' God
Noemt haar' Vader en haar' God!

6 't Reizend paar na Emmaus zag,
Bij het neigen van den dag,
Hunnen Heer aan 't Avondmaal.
Cephas hoort zijn's Meesters taal;
Thomas ziet Zijn wonden staan;
Bloost, gelooft, en bidt Hem aan.

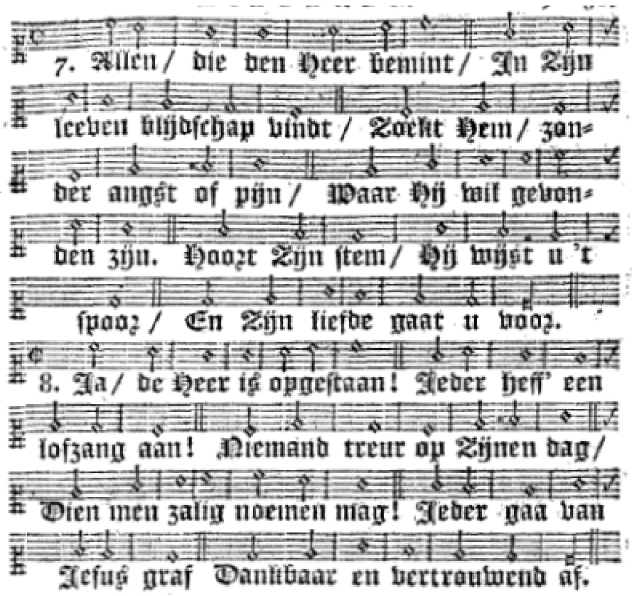

7 Allen, die den Heer bemint,
In Zijn leeven blijdschap vindt,
Zoekt Hem, zonder angst of pijn,
Waar Hij wil gevonden zijn.
Hoort Zijn stem,
Hij wijst u ’t spoor,
En Zijn liefde gaat u voor.

8 Ia, de Heer is opgestaan!
Ieder heff’ een lofzang aan!
Niemand treur op Zijnen dag,
Dien men zalig noemen mag!
Ieder gaa van Iesus graf
Dankbaar en vertrouwend af.

CXXX. Hemelvaart-lied.

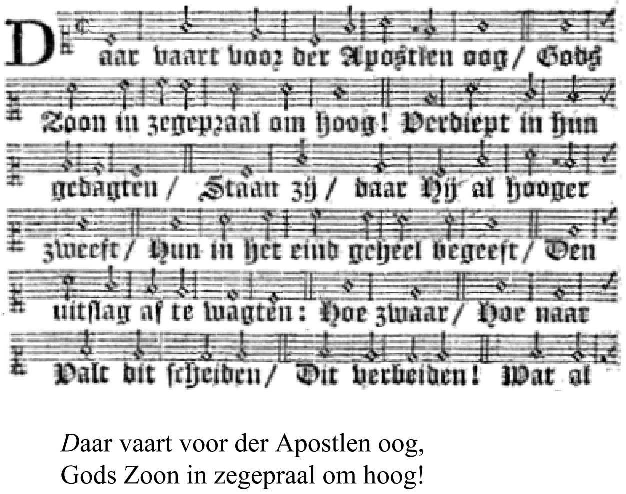

*D*aar vaart voor der Apostlen oog,
Gods Zoon in zegepraal om hoog!
Verdiept in hun gedagten,
Staan zij, daar Hij al hooger zweeft,

Hun in het eind geheel begeeft,
Den uitslag af te wagten:
Hoe zwaar,
Hoe naar
Valt dit scheiden,
Dit verbeiden!
Wat al

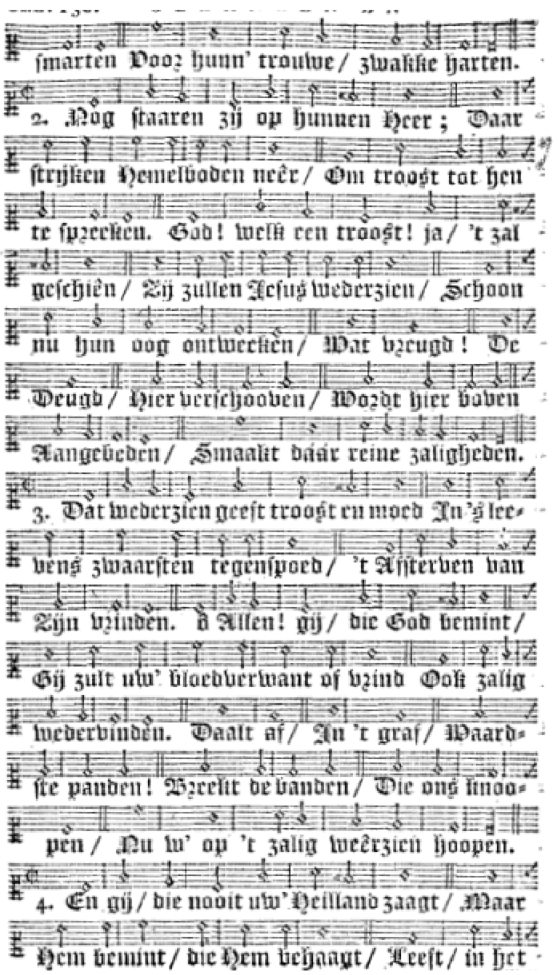

smarten
Voor hunn' trouwe, zwakke harten.

2 Nog staaren zij op hunnen Heer;
Daar strijken Hemelboden neêr,
Om troost tot hen te spreeken.
God! welk een troost! ja, 't zal geschiên,
Zij zullen Iesus wederzien,
Schoon nu hun oog ontweeken,
Wat vreugd!
De Deugd,
Hier verschooven,
Wordt hier boven
Aangebeden,
Smaakt dáár reine zaligheden.

3 Dat wederzien geeft troost en moed
In 's leevens zwaarsten tegenspoed,
't Afsterven van Zijn vrinden.
ô Allen! gij, die God bemint,
Gij zult uw' bloedverwant of vrind
Ook zalig wedervinden.
Daalt af,
In 't graf,
Waardste panden!

Breekt de banden,
Die ons knoopen,
Nu w’ op ’t zalig weêrzien hoopen.

4 En gij, die nooit uw’ Heilland zaagt,
Maar Hem bemint, die Hem behaagt,
Leeft, in het

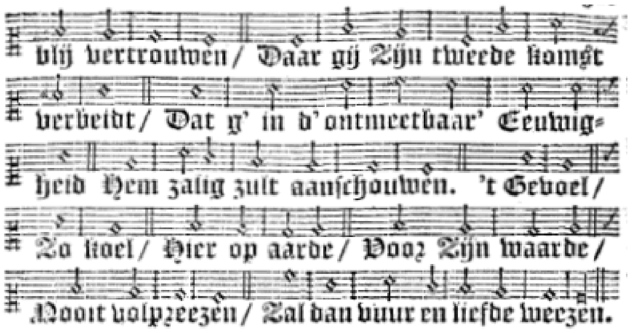

blij vertrouwen,
Daar gij Zijn tweede komst verbeidt,
Dat g' in d' onmeetbaar' Eeuwigheid
Hem zalig zult aanschouwen.
't Gevoel,
Zo koel,
Hier op aarde,
Voor Zijn waarde,
Nooit volpreezen,
Zal dan vuur en liefde weezen.

CXXXI. Jesus heerlijkheid in den hemel.

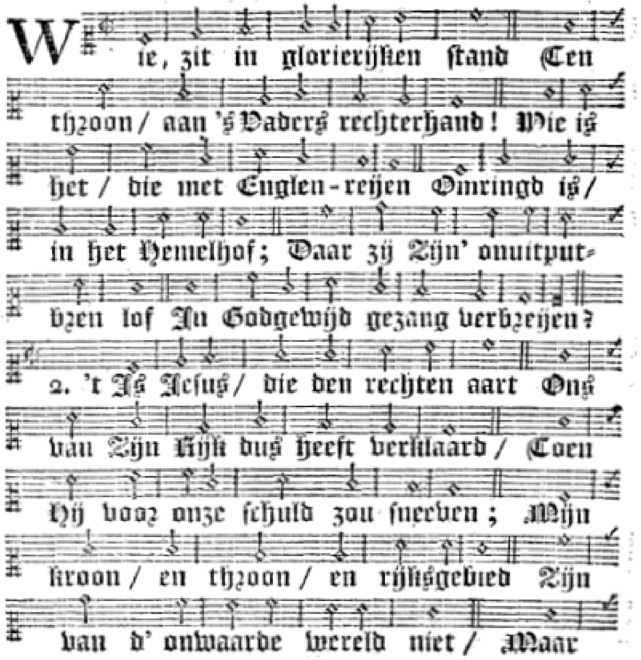

*W*ie zit in glorierijken stand
Ten throon, aan 's Vaders rechterhand!
Wie is het, die met Englen-reijen
Omringd is, in het Hemelhof;
Daar zij Zijn' onuitputbren lof
In Godgewijd gezang verbreijen?

2 'T Is Iesus, die den rechten aart

Ons van Zijn Rijk dus heeft verklaard,
Toen Hij voor onze schuld zou sneeven;
Mijn kroon, en throon, en rijksgebied
Zijn van d' onwaarde wereld niet,
Maar

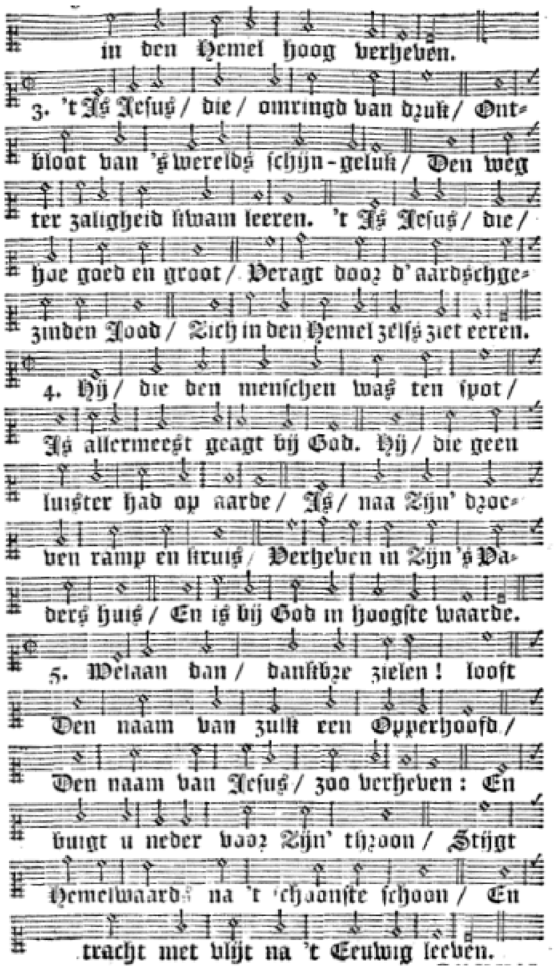

in den Hemel hoog verheven.

3 ’t Is Iesus, die, omringd van druk,
Ontbloot van ’s werelds schijn-geluk,
Den weg ter zaligheid kwam leeren.
’t Is Iesus, die, hoe goed en groot,
Veragt door d’ aardschgezinden Iood,
Zich in den Hemel zelfs ziet eeren.

4 Hij, die den menschen was ten spot,
Is allermeest geagt bij God.
Hij, die geen luister had op aarde,
Is, naa Zijn’ droeven ramp en kruis,
Verheven in Zijn ’s Vaders huis,
En is bij God in hoogste waarde.

5 Welaan dan, dankbre zielen! looft
Den naam van zulk een Opperhoofd,
Den naam van Iesus, zoo verheven:
En buigt u neder voor Zijn’ throon,
Stijgt Hemelwaards na ’t schoonste schoon,
En tracht met vlijt na ’t Eeuwig leeven.

CXXXII. Eerste Pinksterlied.

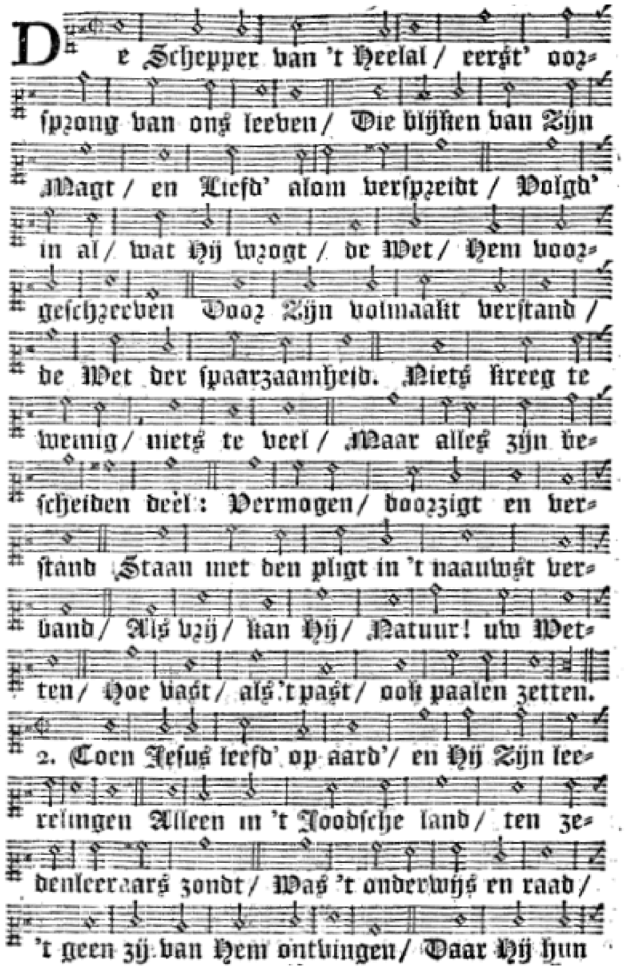

*D*e Schepper van ’t Heelal, eerst’ oorsprong van ons leeven,
Die blijken van Zijn Magt, en Liefd’ alom verspreidt,
Volgd’ in al, wat Hij wrogt, de Wet, Hem voorgeschreeven
Door Zijn volmaakt verstand, de Wet der spaarzaamheid.
Niets kreeg te weinig, niets te veel,
Maar alles zijn bescheiden deel:
Vermogen, doorzigt en verstand
Staan met den pligt in ’t naauwst verband,
Als vrij, kan Hij, Natuur! uw Wetten,
Hoe vast, als ’t past, ook paalen zetten.

2 Toen Iesus leefd’ op aard’, en Hij Zijn leerelingen
Alleen in ’t Ioodsche land, ten zedenleeraars zondt,
Was ’t onderwijs en raad, ’t geen zij van Hem ontvingen,
Daar Hij hun

hart oprecht, hun ziel leergierig vondt.
Zij stonden slechts op d' eersten trap
Van hun gewijd Apostelschap.
De haat omtrent hun zedenleer
Viel niet op hen, maar op hunn' Heer.
Hun hart zou smart noch ramp bezwaaren,
Zo lang z' in rang niet hooger waren.

3 Maar toen, toen Iesus hen voor altoos had verlaaten,
Zijn moeijelijken post aan hun had afgestaan,
Kon hun hunn' eigen kragt, hun inzigt weinig baaten,
Toen trok d' Almagtige, zich hunne zwakheid aan,
En Iesus doopte met Zijn' Geest
Hen op het glansrijk Pinksterfeest;
Uitheemschen hoorden met vermaak
De Heilleer in hun eigen spraak:
Nu zou hun trouw voor Iesus blijken,
Geen leed, hoe wreed, hen doen bezwijken.

4 Daar kunnen, Christenen! voor ons ook

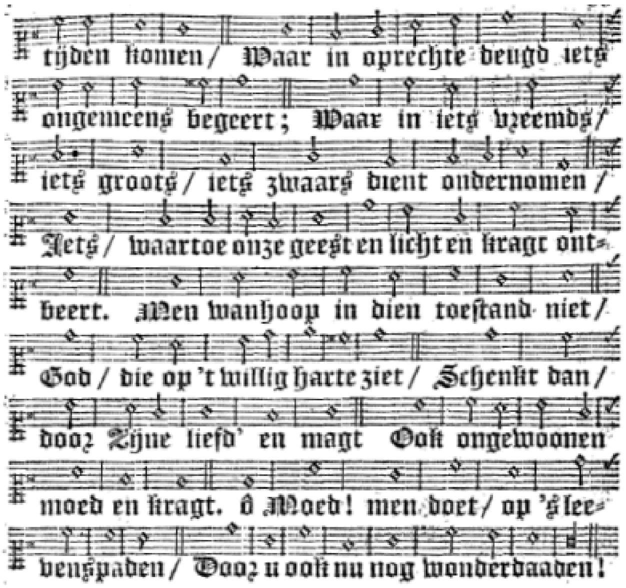

tijden komen,
Waar in oprechte deugd iets ongemeens begeert;
Waar in iets vreemds, iets groots, iets zwaars dient ondernomen,
Iets, waartoe onze geest en licht en kragt ontbeert.
Men wanhoop in dien toestand niet,
God, die op 't willig harte ziet,
Schenkt dan, door Zijn liefd' en magt
Ook ongewoonen moed en kragt.
ô Moed! men doet, op 's leevenspaden,
Door u ook nu nog wonderdaaden!

CXXXIII. Tweede Pinksterlied.

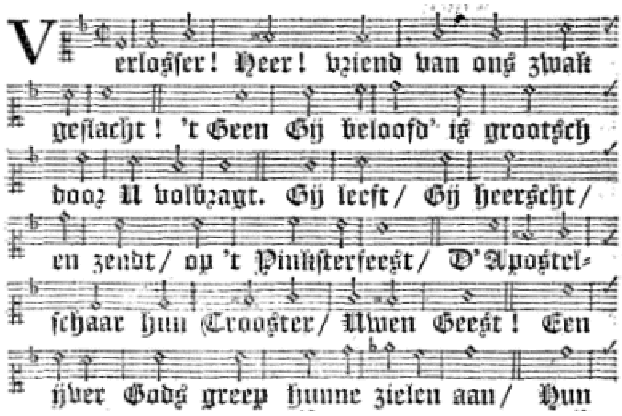

*V*erlosser! Heer! vriend van ons zwak geslacht!
't Geen Gij beloofd' is grootsch door U volbragt.
Gij leeft, Gij heerscht, en zendt, op 't Pinksterfeest,
D' Apostelschaar hun Trooster, Uwen Geest!
Een ijver Gods greep hunne zielen aan,
Hun

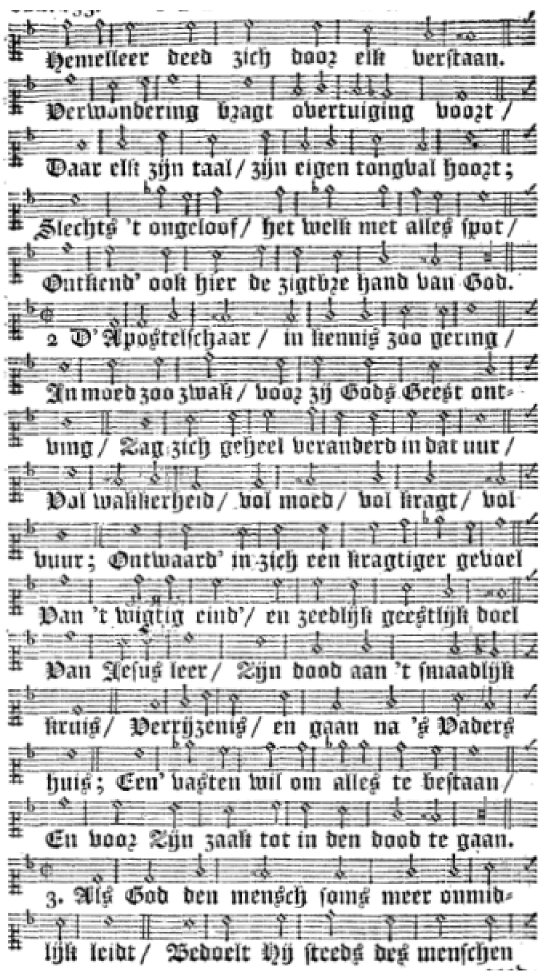

Hemelleer deed zich door elk verstaan.
Verwondering bragt overtuiging voort,
Daar elk zijn taal, zijn eigen tongval hoort;
Slechts 't ongeloof, het welk met alles spot,
Ontkend' ook hier de zigtbre hand van God.

2 D' Apostelschaar, in kennis zoo gering,
In moed zoo zwak, voor zij Gods Geest ontving,
Zag zich geheel veranderd in dat uur,
Vol wakkerheid, vol moed, vol kragt, vol vuur;
Ontwaard' in zich een kragtiger gevoel
Van 't wigtig eind', en zeedlijk geestlijk doel
Van Iesus leer, Zijn dood aan 't smaadlijk kruis,
Verrijzenis, en gaan na 's Vaders huis;
Een' vasten wil om alles te bestaan,
En voor Zijn zaak tot in den dood te gaan.

3 Als God den mensch soms meer onmiddelijk leidt,
Bedoelt Hij steeds des menschen

zeedlijkheid.
Nooit zal Zijn magt de loome traagheid voên,
Ten dienst van trotsch en schijndeugd wondren doen.
Die wél gebruikt, ’t geen hij ontvangen heeft,
Die naar zijn licht en geweeten leeft,
Tot hoogre deugd een hoogre kragt verlangt,
En daar na streeft, die is het die ontvangt,
Zodra pligt roept, ontwikkelt zich een kragt
In zijnen geest, die niets onmooglijk agt.

4 Wie zich verlicht in zijnen Godsdienst noemt,
Op ’t recht verstand van Iesus Heilleer roemt,
Met ophef spreekt van woord en geest en licht;
Maar agtloos leeft omtrent Gods wil, zijn’ pligt;
Geen één bewijs van hartsverandring geeft,
Geen één gebrek met ernst verbeterd heeft,
Geen één talent, noch zedelijke kragt
Der maat-

schappij, der deugd ten offer bragt,
Vindt vroeg of laat, zijn onheil, schand’ en straf,
In ’t voorrecht zelf, ’t welk hem de Hemel gaf.

CXXXIV. Lied voor de bediening des doops.

*D*at in dit plegtig uur, ô zaamgekomen Vrinden!
Wat Godsdienst gij belijdt, een heilig’ ernst regeer’;
Hier zal ’t geloovig hart zich aan zijn’ God verbinden,
Door ’t vrij omhelzen van de Christelijke leer.

2 Ziet deez’ boetvaardigen; ziet hun oprecht verlangen,
Om op hun waar geloof en ongeveinsd berouw,
Naar Iesus wijs bevel, den Heilgen Doop t’ontvangen,
Dat teken van hun boet’, en Gods genaad’ en trouw.

3 Ziet, hoe het pligtverzuim van hun verloopen leeven
En menig dwaas bestaan, tot in de ziel hun smart;
Hun ootmoed biedt God

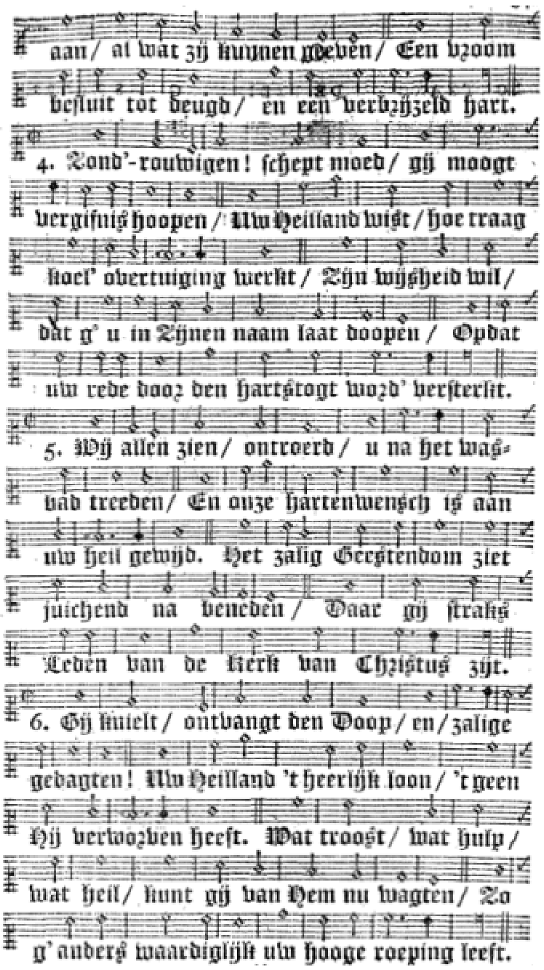

aan, al wat zij kunnen geeven,
Een vroom besluit tot deugd, en een verbrijzeld hart.

4 Zond'-rouwigen! schept moed, gij moogt vergifnis hoopen,
Uw Heilland wist, hoe traag koel' overtuiging werkt,
Zijn wijsheid wil, dat g' u in Zijnen naam laat doopen,
Opdat uw rede door den hartstogt word' versterkt.

5 Wij allen zien, ontroerd, u na het wasbad treeden,
En onze hartenwensch is aan uw heil gewijd.
Het zalig Geestendom ziet juichend na beneden,
Daar gij straks Leden van de Kerk van Christus zijt.

6 Gij knielt, ontvangt den Doop, en, zalige gedagten!
Uw Heilland 't heerlijk loon, 't geen Hij verworven heeft.
Wat troost, wat hulp, wat heil, kunt gij van Hem nu wagten,
Zo g' anders waardiglijk uw hooge roeping leeft.

CXXXV. Boetzang bij de bediening des doops.

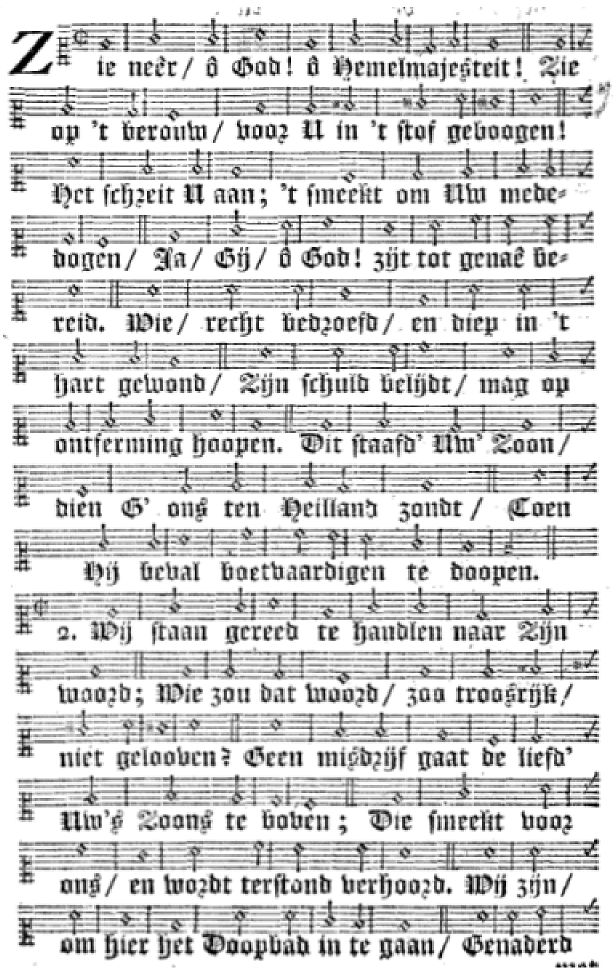

*Z*ie neêr, ô God! ô Hemelmajesteit!
Zie op 't berouw, voor U in 't stof geboogen!
Het schreit U aan; 't smeekt om Uw mededogen,
Ia, Gij, ô God! zijt tot genaê bereid.
Wie, recht bedroefd, en diep in 't hart gewond,
Zijn schuld belijdt, mag op ontferming hoopen.
Dit staafd' Uw' Zoon, dien G' ons ten Heilland zondt,
Toen Hij beval boetvaardigen te doopen.

2 Wij staan gereed te handlen naar Zijn woord;
Wie zou dat woord, zoo troostrijk, niet gelooven?
Geen misdrijf gaat de liefd' Uw's Zoons te boven;
Die smeekt voor ons, en wordt terstond verhoord.
Wij zijn, om hier het Doopbad in te gaan,
Genaderd

met oprechte boetgezinden;
Zij namen 't woord des Heils met blijdschap aan,
Laat hen ook Heil, laat hen Vergeeving vinden!

3 Geef, dat de Doop zoo op hunn' harten werk',
Dat z', in dit uur, aandoenlijk en verheven,
Zich aan Uw' dienst voor altijd overgeeven;
Dat z' ingelijfd, in Christus Vredekerk,
De broederliefd' als 't merk der Christenheid,
Van nu af aan, onschendbaar heilig agten:
En door den Doop tot zuivre deugd geleid,
In wandel rein, ja rein zijn in gedagten.

CXXXVI. Tusschenzang bij de bediening des doops.

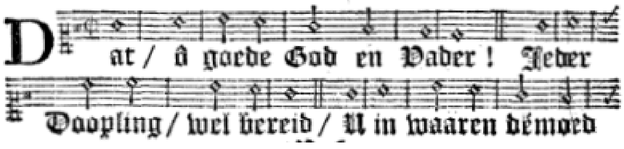

Dat, ô goede God en Vader!
Ieder Doopling, wel bereid,
U in waaren démoed

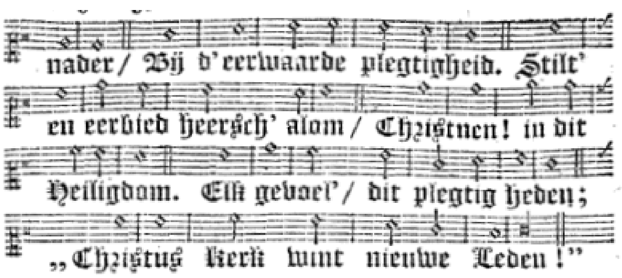

nader,
Bij d' eerwaarde plegtigheid.
Stilt' en eerbied heersch alom,
Christnen! in dit Heiligdom.
Elk gevoel', dit plegtig heden;
'Christus Kerk wint nieuwe Leden!'

CXXXVII. Lied naa de bediening des doops.

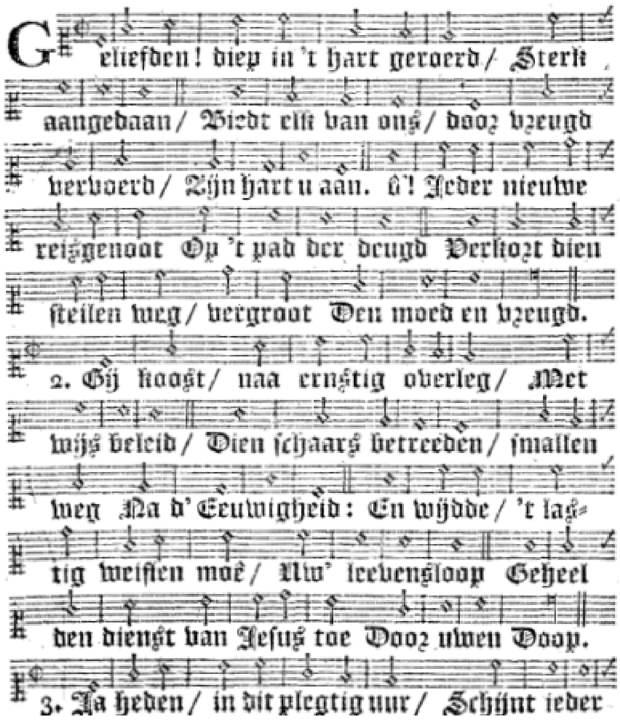

*G*eliefden! diep in 't hart geroerd,
Sterk aangedaan,
Bied elk van ons, door vreugd vervoerd,
Zijn hart u aan.
ô! Ieder nieuwe reisgenoot
Op 't pad der deugd
Verkort dien steilen weg, vergroot
Den moed en vreugd.

2 Gij koost, naa ernstig overleg,
Met wijs beleid,
Dien schaars betreeden, smallen weg

Na d’ Eeuwigheid:
En wijdde, ’t lastig weiflen moê,
Uw’ leevensloop
Geheel den dienst van Iesus toe
Door uwen Doop.

3 Ia heden, in dit plegtig uur,
Schijnt ieder

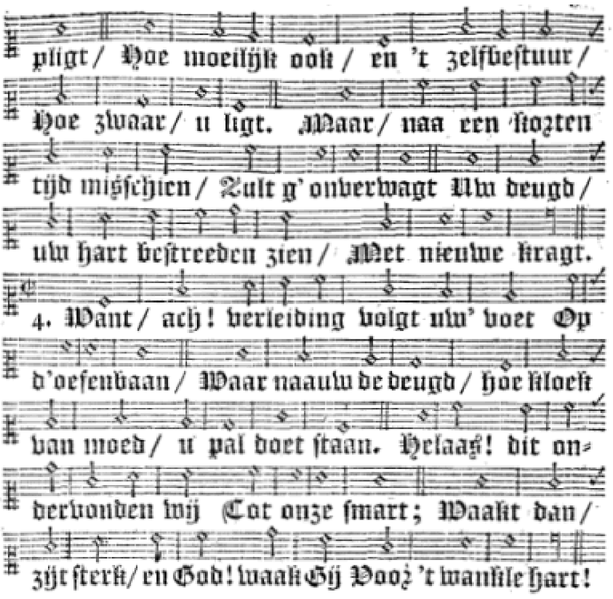

pligt,
Hoe moeilijk ook, en 't zelfbestuur,
Hoe zwaar, u ligt.
Maar, naa een korten tijd misschien,
Zult g' onverwagt
Uw deugd, uw hart bestreeden zien,
Met nieuwe kragt.

4 Want, ach! verleiding volgt uw' voet
Op d' oefenbaan,
Waar naauw de deugd, hoe kloek van moed, u pal doet staan.
Helaas! dit ondervonden wij
Tot onze smart;
Waakt dan, zijt sterk, en God! waak Gij
Voor 't wankle hart!

CXXXVIII. Eerste lied ter voorbereiding voor het Avondmaal.

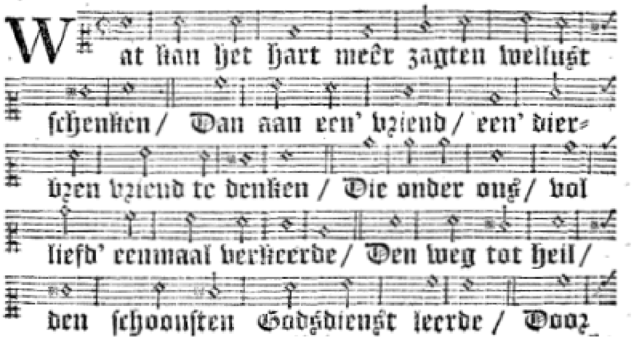

*W*at kan het hart meêr zagten wellust schenken,
Dan aan een' vriend, een' dierbren vriend te denken,
Die onder ons, vol liefd' eenmaal verkeerde,
Den weg tot heil, den schoonsten Godsdienst leerde,
Door

zucht tot deugd, en menschenmin gedreeven,
Ons zaligde, ten kosten van Zijn leeven.

2 Een groot getal van eeuwen is verdweenen,
Zints dat G’ op aard’, ô Iesus! zijt verscheenen,
Dat G’ onder ons, als broeder, vriendlijk woonde,
Gods majesteit, Gods magt, Gods liefd’ ons toonde,
Dat G’ ons ten nutt’, U zelf geheel verzaakte,
Van zond’ ons vrij, aan God ons dienstbaar maakte.

3 Dan zinlijkheid, gehegt aan beuzelingen,
Gewoel, gedruisch, zorg, veel beslommeringen,
Gewoont’ aan ’t goed’, ons door Uw gunst geschonken,
Verhinderden het hart in dank t’ ontvonken;
Hadt Gij ons zelf geen plegtig uur doen wijden
Aan Uwe Liefd’ en Uw verdienstlijk Lijden.

4 Dat uur genaakt, ô! laat ons allen trachten,

Door stillen ernst, door heilige gedagten,
Door allen wrok uit ons gemoed te weeren,
Vergeeflijkheid, geduld en moed te leeren;
Door onzen geest met ootmoed te vercieren,
Het Avondmaal, betaamelijk te vieren.

5 ‘Wil zelf, ô God! ons hiertoe voorbereiden,
Ons, in den geest na Golgotha geleiden,
Om vaste deugd, om sterk beproefd vertrouwen,
Om Iesus liefd’ in Zijnen dood t’ aanschouwen;
Geef Gij ’t besluit om Iesus na te streeven,
Meêr duurzaamheid, meêr moed, meêr kragt, meêr leeven.’

CXXXIX. Tweede lied ter voorbereiding van het Avondmaal.

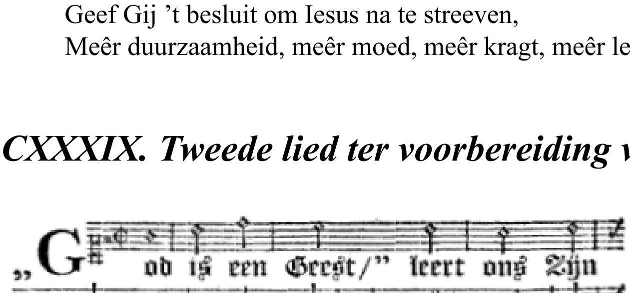

‘*G*od is een Geest,’ leert ons Zijn woord en ’t licht der reden,
Verr’ afge-

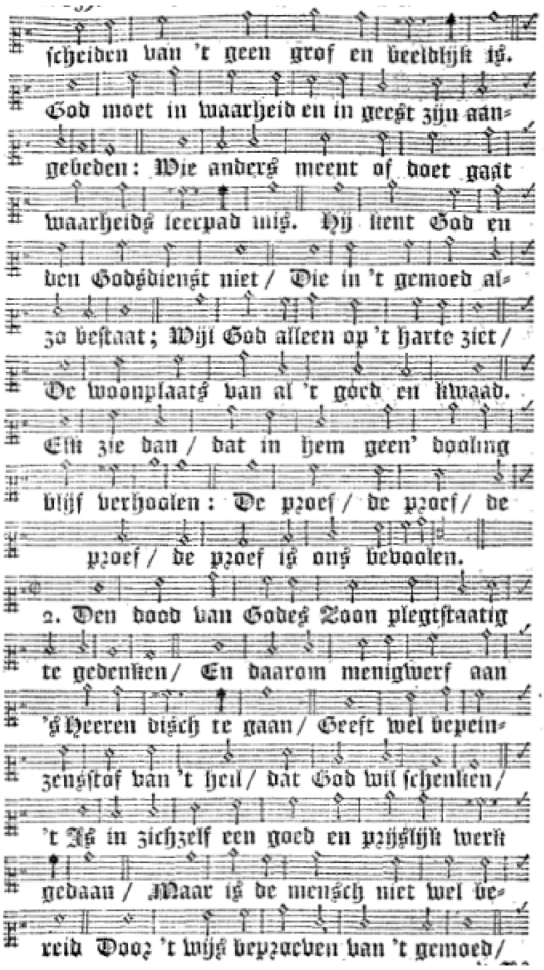

scheiden van ’t geen grof en beeldlijk is.
God moet in waarheid en in geest zijn aangebeden:
Wie anders meent of doet gaat waarheids leerpad mis.
Hij kent God en den Godsdienst niet,
Die in ’t gemoed alzo bestaat;
Wijl God alleen op ’t harte ziet,
De woonplaats van al ’t goed en kwaad.
Elk zie dan, dat in hem geen’ dooling blijf verhoolen:
De proef, de proef, de proef, de proef is ons bevoolen.

2 Den dood van Godes Zoon plegtstaatig te gedenken,
En daarom menigwerf aan ’s Heeren disch te gaan,
Geeft wel bepeinzensstof van ’t heil, dat God wil schenken,
’t Is in zichzelf een goed en prijslijk werk gedaan,
Maar is de mensch niet wel bereid
Door ’t wijs beproeven van ’t gemoed,

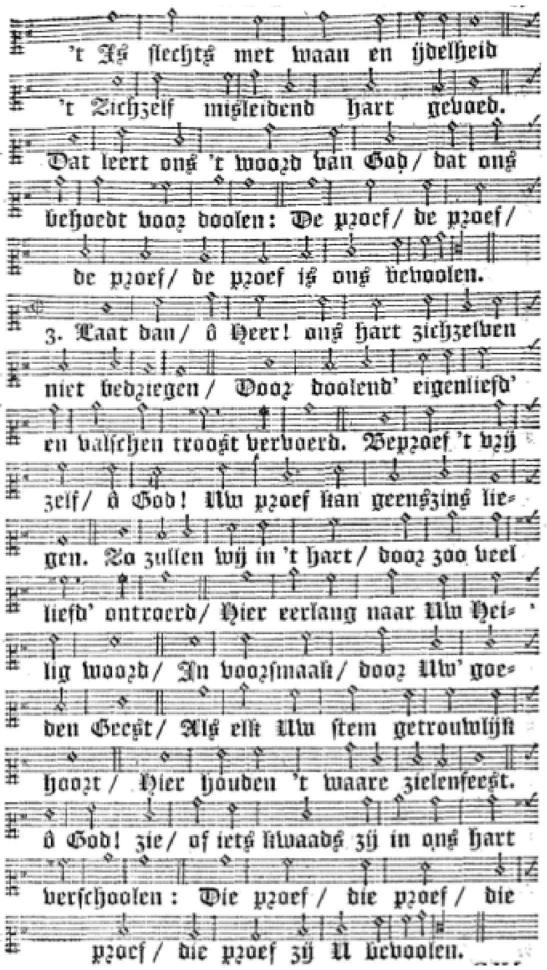

’t Is slechts met waan en ijdelheid
’t Zichzelf misleidend hart gevoed.
Dat leert ons ’t woord van God, dat ons behoedt voor doolen:
De proef, de proef, de proef, de proef is ons bevoolen.

3 Laat dan, ô Heer! ons hart zichzelven niet bedriegen,
Door doolend’ eigenliefd’ en valschen troost vervoerd.
Beproeft ’t vrij zelf, ô God! Uw proef kan geenszins liegen.
Zo zullen wij in ’t hart, door zoo veel liefd’ ontroerd,
Hier eerlang naar Uw Heilig woord,
In voorsmaak, door Uw’ goeden Geest,
Als elk Uw stem getrouwlijk hoort,
Hier houden ’t waare zielenfeest.
ô God! zie, of iets kwaads zij in ons hart verschoolen:
Die proef, die proef, die proef, die proef zij U bevoolen.

CXL. Lied voor het vieren des Avondmaals.

*H*et Liefdemaal door Iesus uitgedagt,
Prijst zich niet aan door kostbaarheid en pragt,
Door grootsch vertoon, door keur van spijs en wijn;
’t Moest, als zijn dienst, geheel eenvoudig zijn,
Het zeedlijk doel aan ’t zwakst verstand doen zien,
Troost, onderwijs aan alle standen biên,
Om dankbaarheid en godsvrugt aan te kweeken,
Meêr tot het hart, dan tot de zinnen spreeken.

2 Men naadre dan aan Iesus vriendendisch,
Met diep ontzag, tot Zijn gedagtenis.
Men denk’ aan Hem, als aan zijn’ trouwsten vrind,
Die tot den dood ons mind’en nog bemint.
Aan Hem alleen zijn wij

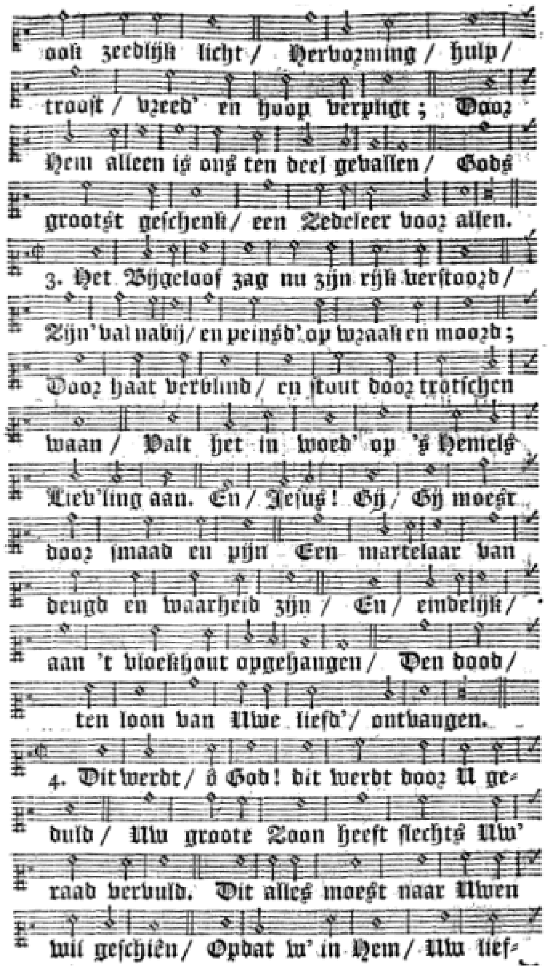

ook zeedlijk licht,
Hervorming, hulp, troost, vreed’ en hoop verpligt;
Door Hem alleen is ons ten deel gevallen,
Gods grootst geschenk, een Zedeleer voor allen.

3 Het Bijgeloof zag nu zijn rijk verstoord,
Zijn’ val nabij, en peinsd’ op wraak en moord;
Door haat verblind, en stout door trotschen waan,
Valt het in woed’ op ’s Hemels Liev’ling aan.
En, Iesus! Gij, Gij moest door smaad en pijn
Een martelaar van deugd en waarheid zijn,
En, eindelijk, aan ’t vloekhout opgehangen,
Den dood, ten loon van Uwe liefd’, ontvangen.

4 Dit werdt, ô God! dit werdt door U geduld,
Uw groote Zoon heeft slechts Uw’ raad vervuld.
Dit alles moest naar Uwen wil geschiên,
Opdat w’ in Hem, Uw lief-

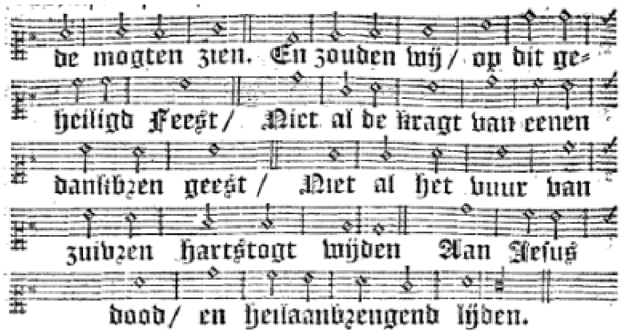

de mogten zien.
En zouden wij, op dit geheiligd Feest,
Niet al de kragt van eenen dankbren geest,
Niet al het vuur van zuivren hartstogt wijden
Aan Iesus dood, en heilaanbrengend lijden.

CXLI. Tusschenzang bij het houden des Avondmaals.

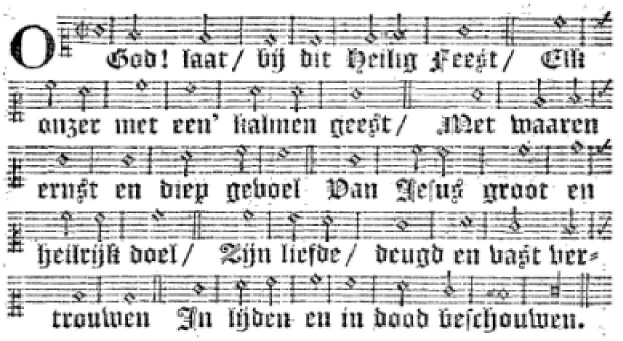

O God! laat, bij dit Heilig Feest,
Elk onzer met een' kalmen geest,
Met waaren ernst en diep gevoel
Van Iesus groot en heilrijk doel,
Zijn liefde, deugd en vast vertrouwen
In lijden en in dood beschouwen.

CXLII. Eerste gezang bij het gebruik des Avondmaals.

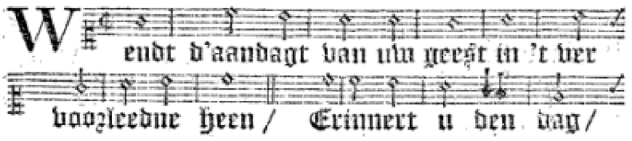

*W*endt d' aandagt van uw geest in 't ver voorleedne heen,
Erinnert u den dag,

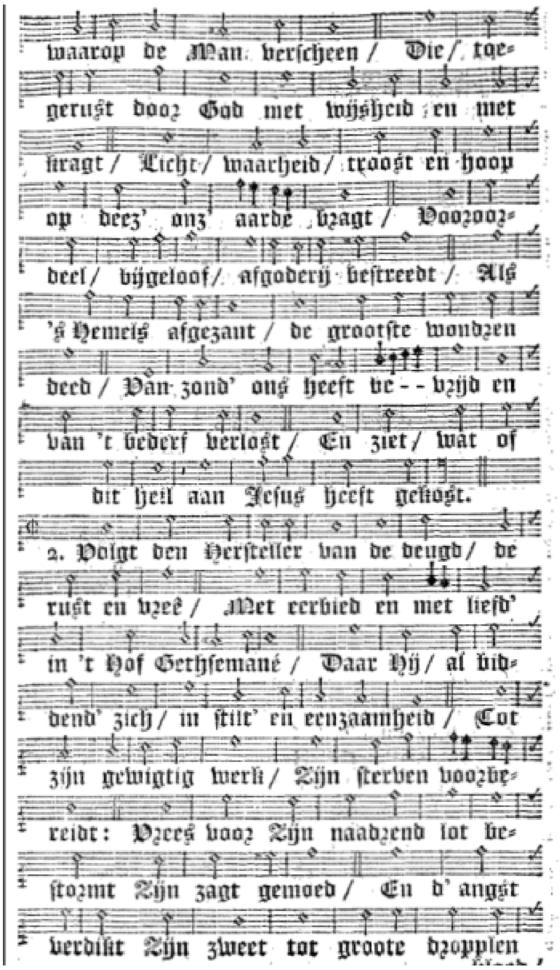

waarop de Man verscheen,
Die, toegerust door God met wijsheid en met kragt,
Licht, waarheid, troost en hoop op deez’ onz’ aarde bragt,
Vooroordeel, bijgeloof, afgoderij bestreedt,
Als ’s Hemels afgezant, de grootste wondren deed,
Van zond’ ons heeft be - - vrijd en van ’t bederf verlost,
En ziet, wat of dit heil aan Iesus heeft gekost.

2 Volgt den Hersteller van de deugd, de rust en vreê,
Met eerbied en met liefd’ in ’t Hof Gethsemané,
Daar Hij, al biddend’ zich, in stilt’ en eenzaamheid,
Tot zijn gewigtig werk, Zijn sterven voorbereidt:
Vrees voor Zijn naadrend lot bestormt Zijn zagt gemoed,
En d’ angst verdikt Zijn zweet tot groote dropplen

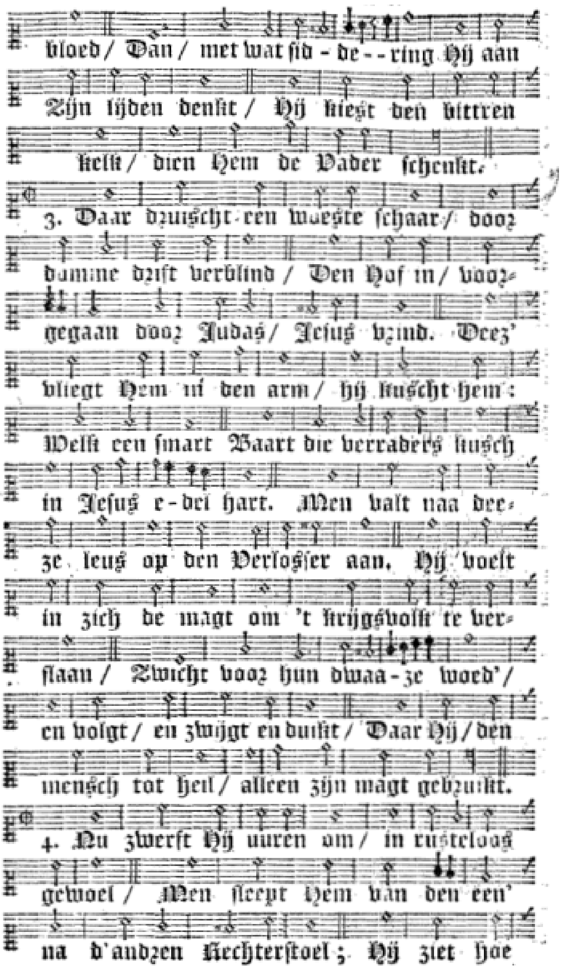

bloed,
Dan, met wat sid - de - - ring Hij aan Zijn lijden denkt,
Hij kiest den bittren kelk, dien Hem de Vader schenkt.

3 Daar druischt een woeste schaar, door domme drift verblind,
Den Hof in, voorgegaan door Iudas, Iesus vrind.
Deez' vliegt Hem in den arm, hij kuscht hem: Welk een smart
Baart die verraders kusch in Iesus e - del hart.
Men valt naa deeze leus op den Verlosser aan.
Hij voelt in zich de magt om 't krijgsvolk te verslaan,
Zwicht voor hun dwaa - ze woed', en volgt, en zwijgt en duikt,
Daar Hij, den mensch tot heil, alleen zijn magt gebruikt.

4 Nu zwerft Hij uuren om, in rusteloos gewoel,
Men sleept Hem van den een' na d' andren Rechterstoel;
Hij ziet hoe

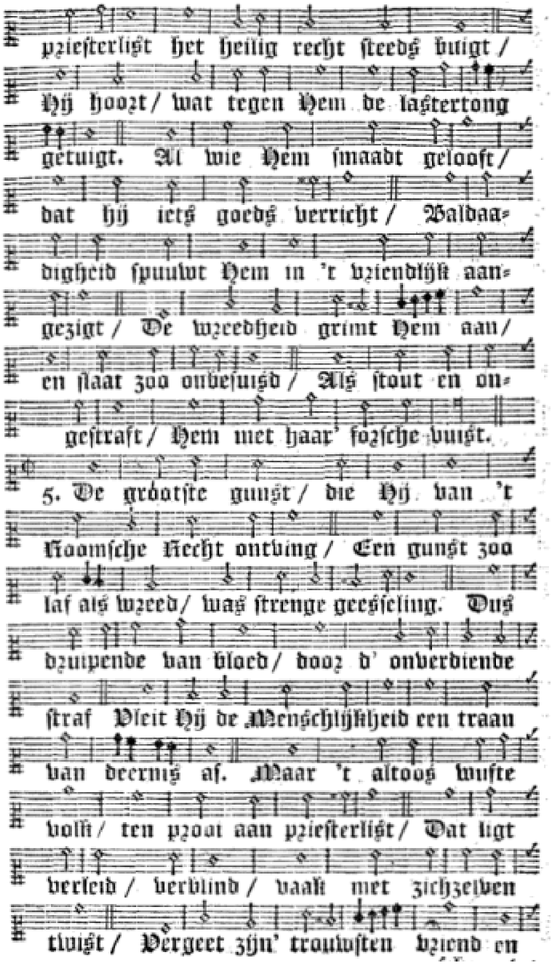

priesterlist het heilig recht steeds buigt,
Hij hoort, wat tegen Hem de lastertong getuigt.
Al wie Hem smaadt gelooft, dat hij iets goeds verricht,
Baldaadigheid spuuwt Hem in ’t vriendlijk aangezigt,
De wreedheid grimt Hem aan, en slaat zoo onbesuisd,
Als stout en ongestraft, Hem met haar’ forsche vuist.

5 De grootste gunst, die Hij van ’t Roomsche Recht ontving,
Een gunst zoo laf als wreed, was strenge geesseling.
Dus druipende van bloed, door d’ onverdiende straf
Vleit Hij de Menschlijkheid een traan van deernis af.
Maar ’t altoos wufte volk, ten prooi aan priesterlist,
Dat ligt verleid, verblind, vaak met zichzelven twist,
Vergeet zijn’ trouwsten vriend en

schreeuwt met schorre stem:
Men voere Hem ter dood! men kruis Hem! weg met Hem!

6 Ziet Hem ten einde kragt, nog met Zijn kruis belaên,
Bedaard, Zijn lot getroost, stil na den kruisberg gaan,
Men legt Hem op het hout, men trekt, men rekt Zijn leên,
Drijft Hem door hand en voet de lompe nagels heen,
En heft het kruis om hoog: afgrijsselijk vertoon!
Men kruist de reine Deugd, voegt smart bij smaad en hoon,
Spot met den Lij - den - - den, en ’t geen Hem grievendst smart,
Met Zijn gewigtig ampt, en Zijn menschlievend hart.

7 Is ’t wonder Christnen! dat gij vol van dankbaarheid
Nu g’ aan uw’ Heilland denkt, Zijn deerlijk lot beschreit.
Maar beuren wij ons op; Zijn lijden is

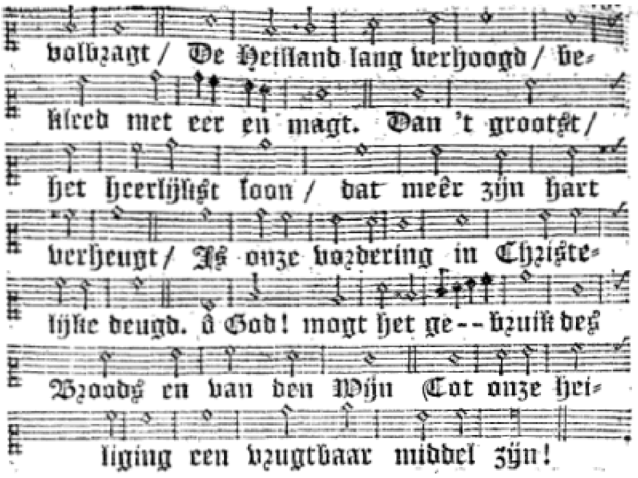

volbragt,
De Heilland lang verhoogd, bekleed met eer en magt.
Dan ’t grootst, het heerlijkst loon, dat meêr zijn hart verheugt,
Is onze vordering in Christelijke deugd.
ô God! mogt het ge - - bruik des Broods en van den Wijn
Tot onze heiliging een vrugtbaar middel zijn!

CXLIII. Tweede gezang bij het gebruik des Avondmaals.

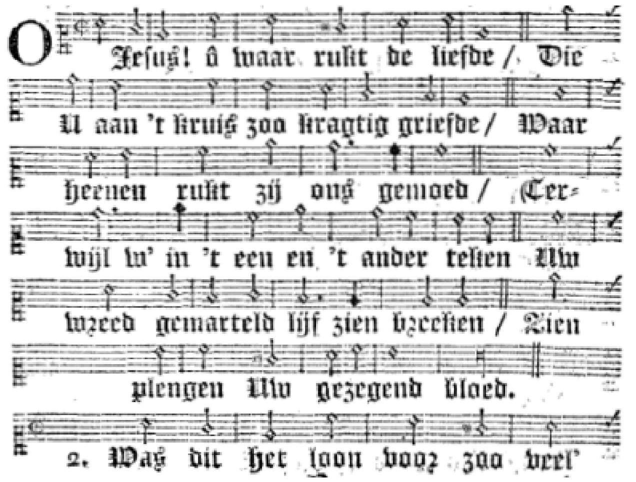

O Iesus! ô waar rukt de liefde,
Die U aan ’t kruis zoo kragtig griefde,
Waar heenen rukt zij ons gemoed,
Terwijl w’ in ’t een en ’t ander teken
Uw wreed gemarteld lijf zien breeken,
Zien plengen Uw gezegend bloed.

2 Was dit het loon voor zoo veel’

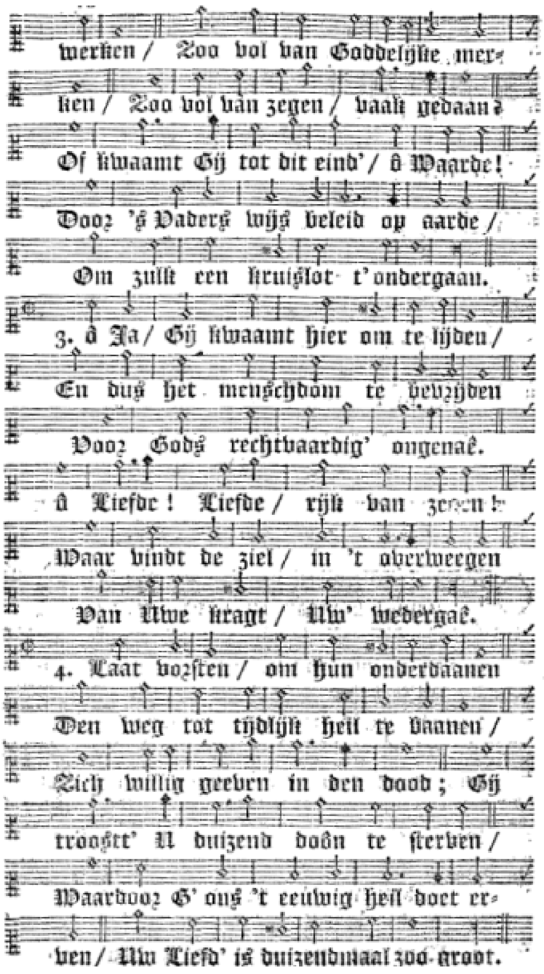

werken,
Zoo vol van Goddelijke merken,
Zoo vol van zegen, vaak gedaan?
Of kwaamt Gij tot dit eind', ô Waarde!
Door 's Vaders wijs beleid op aarde,
Om zulk een kruislot t' ondergaan.

3 ô Ia, Gij kwaamt hier om te lijden,
En dus het menschdom te bevrijden
Voor Gods rechtvaardig' ongenaê.
ô Liefde! Liefde, rijk van zegen!
Waar vindt de ziel, in 't overweegen
Van Uwe kragt, Uw' wedergaê.

4 Laat vorsten, om hun onderdaanen
Den weg tot tijdlijk heil te baanen,
Zich willig geeven in den dood;
Gij troostt' U duizend doôn te sterven,
Waardoor G' ons 't eeuwig heil doet erven,
Uw Liefd' is duizendmaal zoo groot.

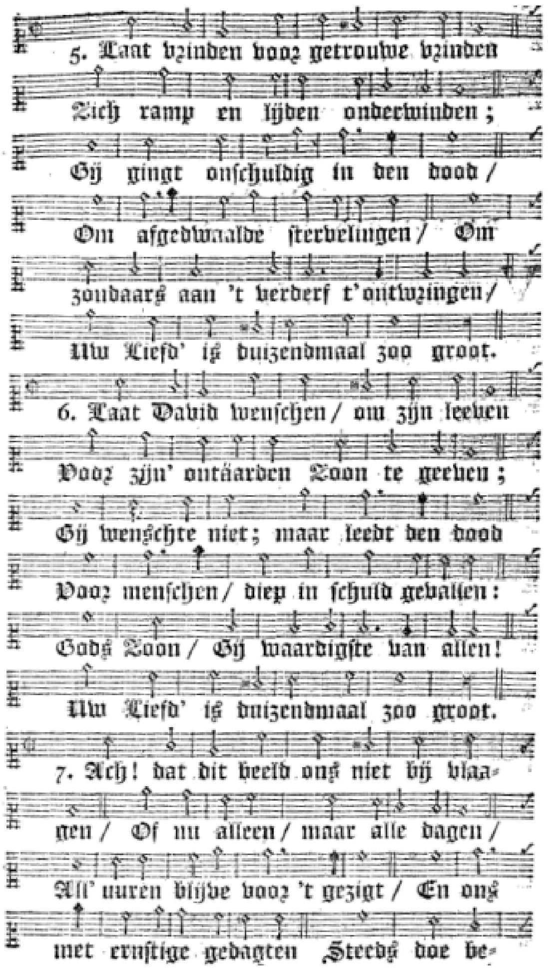

5 Laat vrinden door getrouwe vrinden
Zich ramp en lijden onderwinden;
Gij gingt onschuldig in den dood,
Om afgedwaalde stervelingen,
Om zondaars aan 't verderf t' ontwringen,
Uw Liefd' is duizendmaal zoo groot.

6 Laat David wenschen, om zijn leeven
Voor zijn' ontaarden Zoon te geeven;
Gij wenschte niet; maar leedt den dood
Voor menschen, diep in schuld gevallen:
Gods Zoon, Gij waardigste van allen!
Uw Liefd' is duizendmaal zoo groot.

7 Ach! dat dit beeld ons niet bij vlaagen,
Of nu alleen, maar alle dagen,
All' uuren blijve voor 't gezigt,
En ons met ernstige gedagen
Steeds doe be-

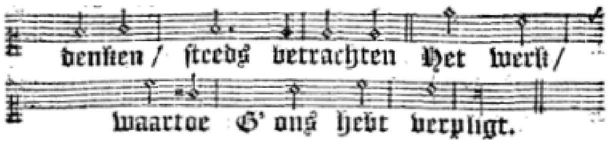

denken, steeds betrachten
Het werk, waartoe G' ons hebt verpligt.

CXLIV. Danklied na het Avondmaal.

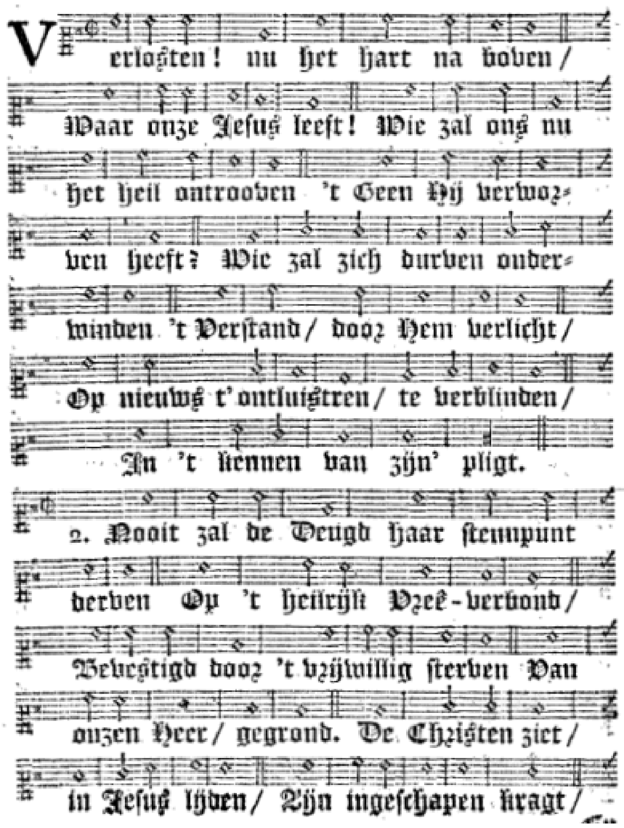

*V*erlosten! nu het hart na boven,
Waar onze Iesus leeft!
Wie zal ons nu het heil ontrooven
't Geen Hij verworven heeft?
Wie zal zich durven onderwinden
't Verstand, door Hem verlicht,
Op nieuws t' ontluistren, te verblinden,
In 't kennen van zijn' pligt.

2 Nooit zal de Deugd haar steunpunt derven
Op 't heilrijk Vreê-verbond,
Bevestigd door 't vrijwillig sterven
Van onzen Heer, gegrond.
De Christen ziet, in Iesus lijden,
Zijn ingeschapen kragt,

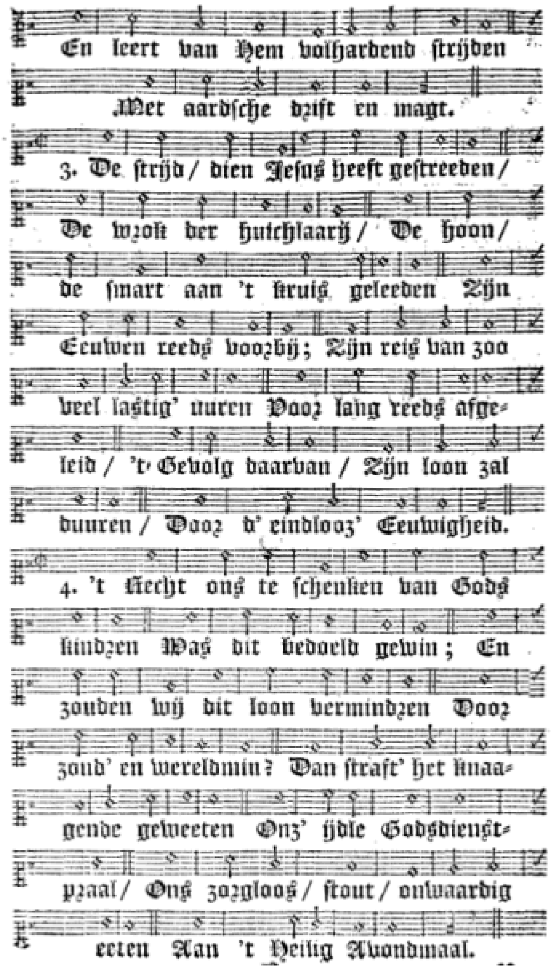

En leert van Hem volhardend strijden
Met aardsche drift en magt.

3 De strijd, dien Iesus heeft gestreeden,
De wrok der huichlaarij,
De hoon, de smart aan 't kruis geleeden
Zijn Eeuwen reeds voorbij;
Zijn reis van zoo veel lastig' uuren
Voor lang reeds afgeleid,
't Gevolg daarvan, Zijn loon zal duuren,
Door d' eindlooz' Eeuwigheid.

4 't Recht ons te schenken van Gods kindren
Was dit bedoeld gewin;
En zouden wij dit loon vermindren
Door zond' en wereldmin?
Dan straft' het knaagende geweeten
Onz' ijdle Godsdienstpraal,
Ons zorgloos, stout, onwaardig eeten
Aan 't Heilig Avondmaal.

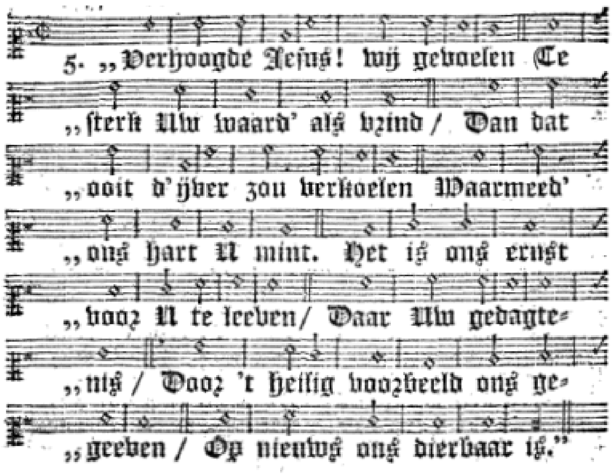

5 ‘Verhoogde Iesus! wij gevoelen
Te sterk Uw waard’ als vrind,
Dan dat ooit d’ ijver zou verkoelen
Waarmeed’ ons hart U mint.
Het is ons ernst voor U te leeven,
Daar Uw gedagtenis,
Door ’t heilig voorbeeld ons gegeeven,
Op nieuws ons dierbaar is.’

VIII. Afdeeling. Nieuwjaarsgezangen en daartoe betrekkelijk.

CXLV. Nieuwjaars-zang.

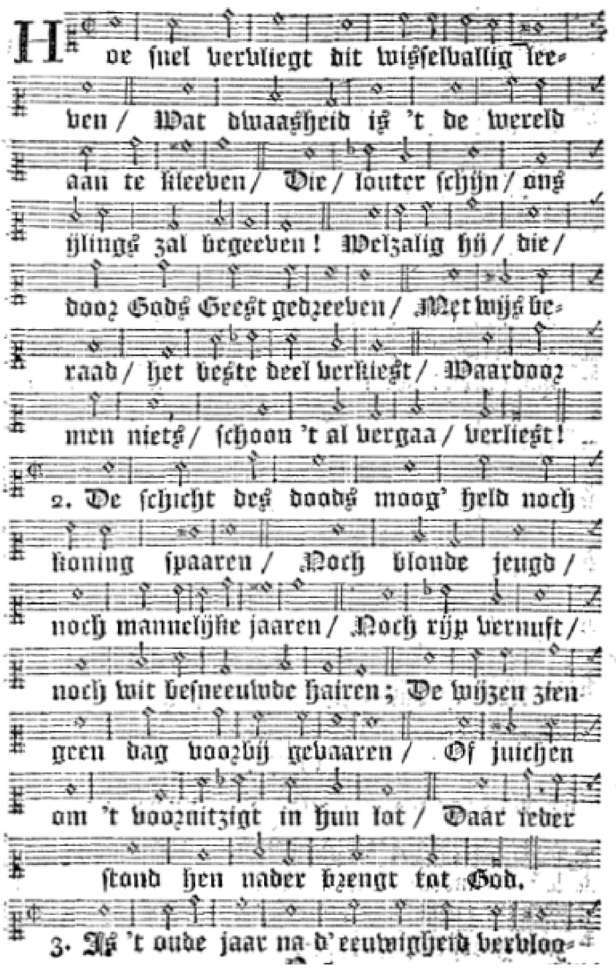

*H*oe snel vervliegt dit wisselvallig leeven,
Wat dwaasheid is 't de wereld aan te kleeven,
Die, louter schijn, ons ijlings zal begeeven!
Welzalig hij, die, door Gods Geest gedreeven,
Met wijs beraad, het beste deel verkiest,
Waardoor men niets, schoon 't al vergaa, verliest!

2 De schicht des doods moog' held noch koning spaaren,
Noch blonde jeugd, noch mannelijke jaaren,
Noch rijp vernuft, noch wit besneeuwde hairen;
De wijzen zien geen dag voorbij gevaaren,
Of juichen om 't vooruitzigt in hun lot,
Daar ieder stond hen nader brengt tot God.

3 Is 't oude jaar na d' eeuwigheid vervloo-

gen;
Bevondt men zich gezegend uit den hoogen,
Of ’s leevenszon met nevelen omtoogen;
Men dank’, hoe ’t gaa, ’t onfermend Alvermoogen,
Dat, eindloos mild, door weldaên ’t hart verblijdt,
Of gunstrijk, tot verbeetring, ons kastijdt.

4 Wat eischt nu ’t jaar, dat wij zijn in getreeden?
Een nedrig hart, in ’s Hemels wil te vreden;
Een’ nieuwen geest, die, vuurig in gebeden,
Ons streeven doet, door God-gewijde zeden,
Na ’t heil, dat ons Gods Zoon verworven heeft,
En ’t leeven, dat ons, stervend’, niet begeeft.

CXLVI. De wisselvalligheid deezer aarde.

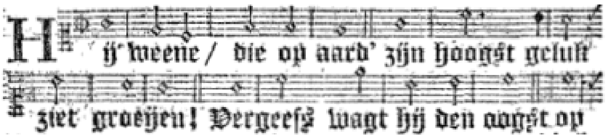

*H*ij weene, die op aard’ zijn hoogst geluk ziet groeijen!
Vergeefs wagt hij den oogst op

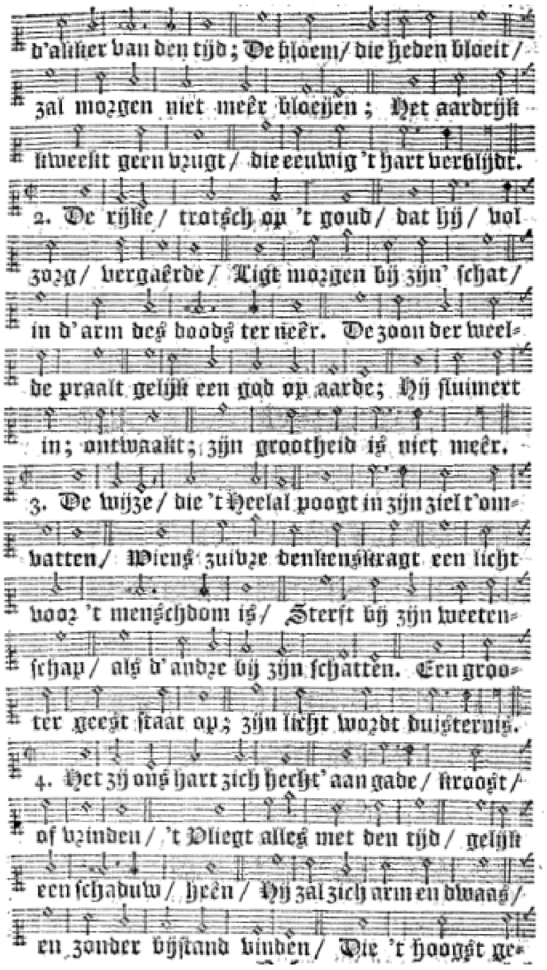

d' akker van den tijd;
De bloem, die heden bloeit, zal morgen niet meêr bloeijen;
Het aardrijk kweekt geen vrugt, die eeuwig 't hart verblijdt.

2 De rijke, trotsch op 't goud, dat hij, vol zorg, vergaêrde,
Ligt morgen bij zijn' schat, in d' arm des doods ter neêr.
De zoon der weelde praalt gelijk een god op aarde;
Hij sluimert in, ontwaakt, zijn grootheid is niet meêr.

3 De wijze, die 't Heelal poogt in zijn ziel t' omvatten,
Wiens zuivre denkenskragt een licht voor 't menschdom is,
Sterft bij zijn weetenschap, als d' andre bij zijn schatten.
Een grooter geest staat op; zijn licht wordt duisternis.

4 Het zij ons hart zich hecht' aan gade, kroost, of vrinden,
't Vliegt alles met den tijd, gelijk een schaduw, heên,
Hij zal zich arm en dwaas, en zonder bijstand vinden,
Die 't hoogst ge-

luk niet zocht, in U, ô God! alleen.

5 ’t Vergaat all’ wat wij zien, en wij onnoozlen klaagen,
Omdat de nevel wijkt, die ons gezigt bezwaart;
Neen, juichen w’, uit deez’ nagt zal eens de morgen daagen,
Wiens licht op ’t erfgoed straalt, dat Gij voor ons bewaart.

6 Gij, Vader van ’t Heelal! zijt ook der eeuwen Vader,
De tijd vliegt van Uw’ wenk, maar naakt Uw’ zetel niet;
De tijd voert ons het graf, maar ook dien zetel nader,
En onze lofzang rijst, bij ’t groeijen van ’t verdriet.

7 Ia, dat wij ’t hart aan d’ aard’, aan onze broedren boeijen!
Maar met geen band van stof, wien ’t woên des tijds verslindt.
Uw liefde, die bij ’t leed ons zoo veel heil doet groeijen,
Uw liefd’ alleen zij ’t snoer, dat ons aan d’aard’ verbindt.

8 ’t Vergaa all’ wat wij zien! de tijd voer’,

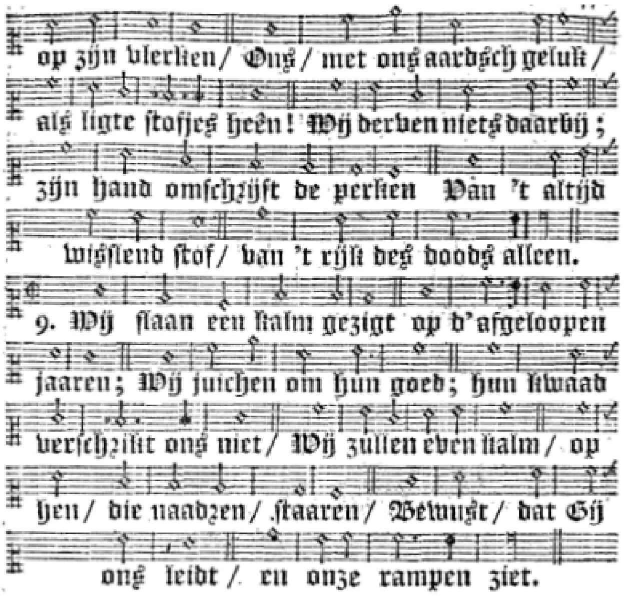

op zijn vlerken,
Ons, met ons aardsch geluk, als ligte stofjes heên!
Wij derven niets daarbij; zijn hand omschrijft de perken
Van ’t altijd wisslend stof, van ’t rijk des doods alleen.

9 Wij slaan een kalm gezigt op d’ afgeloopen jaaren;
Wij juichen om hun goed; hun kwaad verschrikt ons niet,
Wij zullen even kalm, op hen, die naadren, staaren,
Bewust, dat Gij ons leidt, en onze rampen ziet.

CXLVII. Broosheid des leevens.

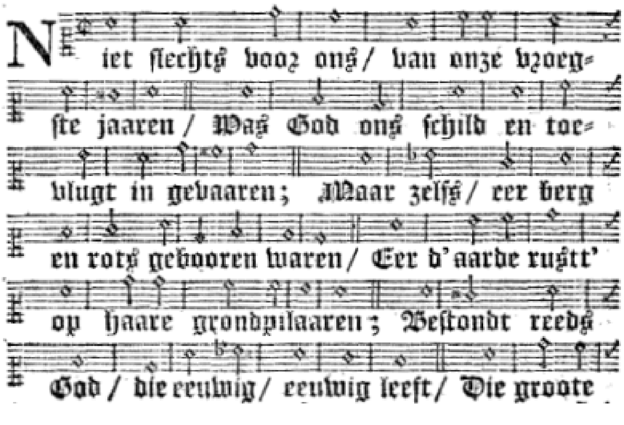

*N*iet slechts voor ons, van onze vroegste jaaren,
Was God ons schild en toevlugt in gevaaren;
Maar zelfs, eer berg en rots gebooren waren,
Eer d’ aarde rustt’ op haare grondpilaaren;
Bestondt reeds God, die eeuwig, eeuwig leeft,
Die groote

God, die eind noch oorsprong heeft.

2 Uw magt, ô God! die wij ootmoedig eeren,
Kan door één wenk den mensch zijn broosheid leeren:
Uw wenk alleen, al schijnt ons niets te deeren,
Verbrijselt ons, doet ons tot aarde keeren:
Want in Uw oog zijn duizend jaaren,
Heer! Eén enkle dag, één nagtwaak, en niets meêr.

3 Gij overstroomt het menschdom: zijn vermogen
Is, als een slaap, een ijdle droom vervloogen;
Wij zijn als ’t gras, dat ’s morgens, overtoogen
Met frisschen daauw, in bloei staat voor elks oogen,
Maar ’s avonds, als het afgesneeden wordt,
Op ’t open veld, in weinig tijds verdort.

4 Als w’ op den loop der aardsche zaaken staaren,
Bespeuren w’ ook ’t verdwijnen

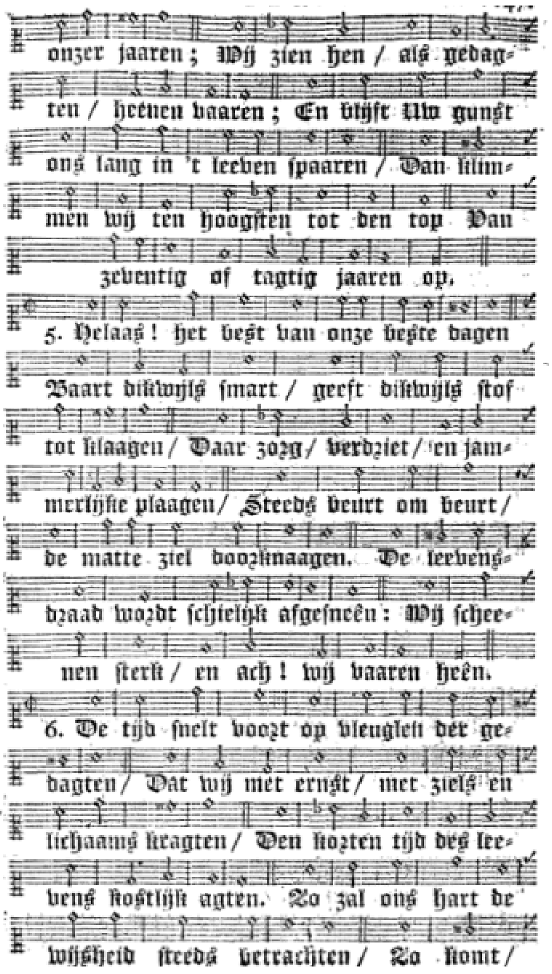

onzer jaaren;
Wij zien hen, als gedagten, heenen vaaren;
En blijft Uw gunst ons lang in ’t leeven spaaren,
Dan klimmen wij ten hoogsten tot den top
Van zeventig of tagtig jaaren op.

5 Helaas! het best van onze beste dagen
Baart dikwijls smart, geeft dikwijls stof tot klaagen,
Daar zorg, verdriet, en jammerlijke plaagen,
Steeds beurt om beurt, de matte ziel doorknaagen.
De leevensdraad wordt schielijk afgesneên:
Wij scheenen sterk, en ach! wij vaaren heên.

6 De tijd snelt voort op vleuglen der gedagten,
Dat wij met ernst, met ziels en lichaams kragten,
Den korten tijd des leevens kostlijk agten.
Zo zal ons hart de wijsheid steeds betrachten,
Zo komt,

ô Heer! Uw gunst aan ons te staê,
Zo deelen w' in Uw liefd', en Uw genaê.

7 Uw gunst sterkt meêr dan d' uitgezochtste spijzen:
Laat met het licht haar licht voor ons verrijzen,
Zo zal ons hart op liefelijke wijzen
Uw goedheid, al ons ovrig leeven, prijzen;
Verblijd ons naar de maat van onzen druk,
En naar den tijd van smart en ongeluk.

8 Laat Uw genaê ons met haar troost verrijken,
En laat Uw werk aan Uwe dienaars blijken,
Uw heerlijkheid niet van Uw kindren wijken:
Uw liefd', Uw magt behoed' ons voor bezwijken:
Sterk onze hand, en zegen onze vlijt;
Bekroon ons werk, en nu, en t' allen tijd.

9 En zo w' in 't eind, naa kort of lang te

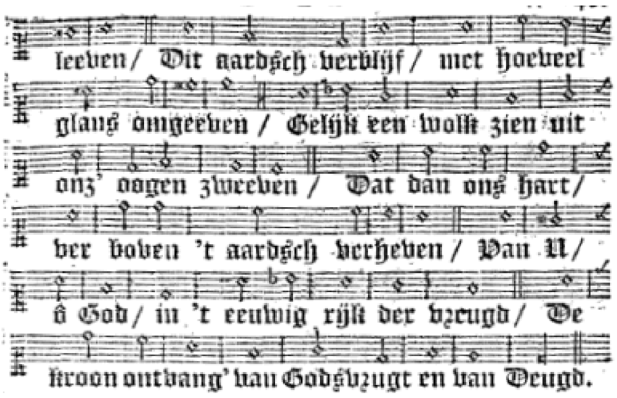

leeven,
Dit aardsch verblijf, met hoeveel glans omgeeven,
Gelijk een wolk zien uit onz’ oogen zweeven,
Dat dan ons hart, ver boven ’t aardsch verheven,
Van U, ô God, in ’t eeuwig rijk der vreugd,
De kroon ontvang’ van Godsvrugt en van Deugd.

CXLVIII. IJdelheid des menschelijken leevens.

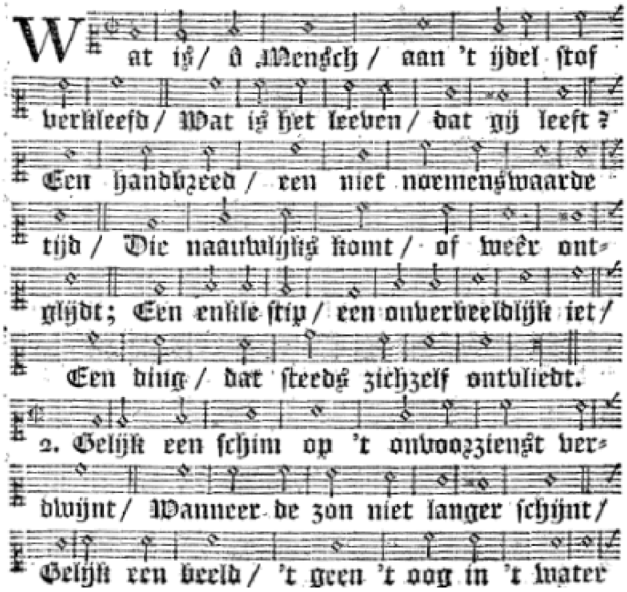

*W*at is, ô Mensch, aan ’t ijdel stof verkleefd,
Wat is het leeven, dat gij leeft?
Een handbreed, een niet noemenswaarde tijd,
Die naauwlijks komt, of weêr ontglijdt;
Een enkle stip, een onverbeeldlijk iet,
Een ding, dat steeds zichzelf ontvliedt.

2 Gelijk een schim op ’t onvoorzienst verdwijnt,
Wanneer de zon niet langer schijnt,
Gelijk een beeld, ’t geen ’t oog in ’t water

ziet,
Door ’t minste roeren gaat te niet;
Zoo los, zoo bros is ook des menschen staat,
Hij komt, hij bloeit, en hij vergaat.

3 Zie met wat vuur hij reikhalst en verlangt;
Hij zucht, hij wordt door zorg geprangd;
Onzeekre vreugd houdt zijn gedagten op,
Geleeden smaad vult hem den krop;
Verborgen nijd gunt hem geen waar vermaak,
Veroude toorn drijft hem tot wraak.

4 Hij raapt, hij schraapt, hij peinst, hij jaagt, hij tracht:
Naauw slaapt hij een’ gerusten nagt;
Hij slaaft, hij draaft, hij zwoegt, hij vreest, hij hoopt,
Elk uur door nieuwe drift genoopt.
Maar als men ’t eind van al dat woelen ziet,
’t Is ijdelheid en anders niet.

5 Ver zij ’t van ons op ’t pad der ijdelheên
Dien dwaasberaaden naa te treên,

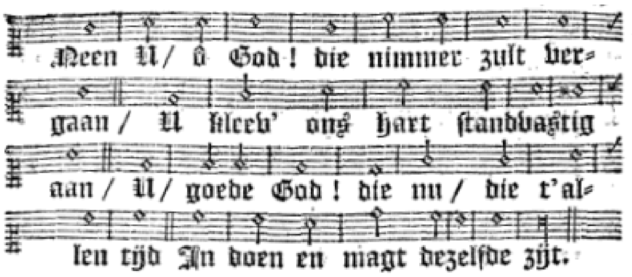

Neen U, ô God! die nimmer zult vergaan,
U kleev' ons hart standvastig aan,
U, goede God! die nu, die t' allen tijd
In doen en magt dezelfde zijt.

CXLIX. Onbestendigheid der aardsche goederen.

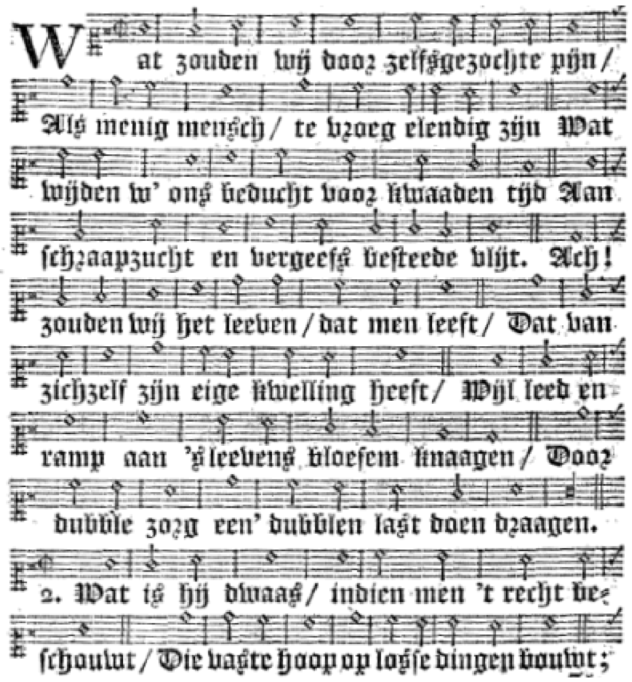

*W*at zouden wij door zelfsgezochte pijn,
Als menig mensch, te vroeg elendig zijn
Wat wijden w' ons beducht voor kwaaden tijd
Aan schraapzucht en vergeefs besteede vlijt.
Ach! zouden wij het leeven, dat men leeft,
Dat van zichzelf zijn eige kwelling heeft,
Wijl leed en ramp aan 's leevens bloesem knaagen,
Door dubble zorg een' dubblen last doen draagen.

2 Wat is hij dwaas, indien men 't recht beschouwt,
Die vaste hoop op losse dingen bouwt;

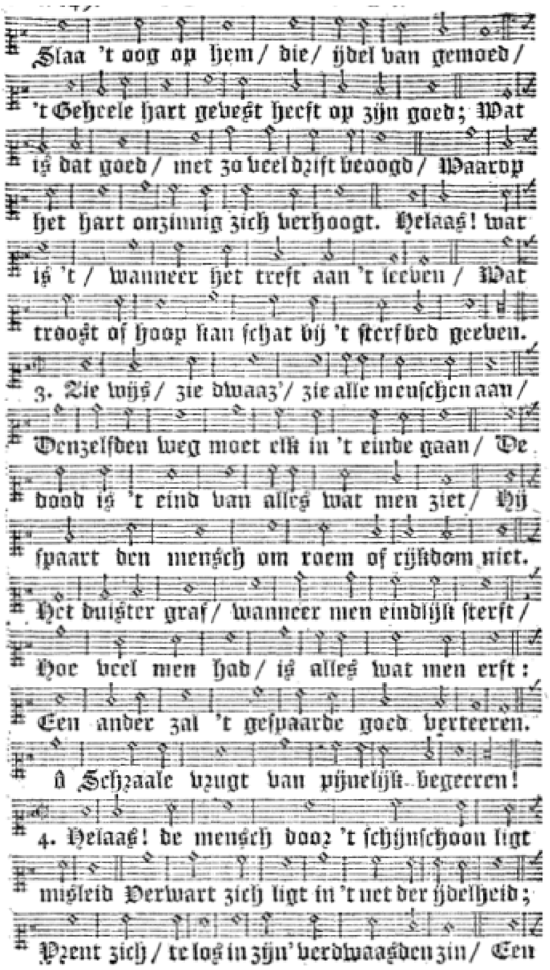

Slaa ’t oog op hem, die, ijdel van gemoed,
’t Geheele hart gevest heeft op zijn goed;
Wat is dat goed, met zo veel drift beoogd,
Waarop het hart onzinnig zich verhoogt.
Helaas! wat is ’t wanneer het treft aan ’t leeven,
Wat troost of hoop kan schat bij ’t sterfbed geeven.

3 Zie wijs, zie dwaaz’, zie alle menschen aan,
Denzelfden weg moet elk in ’t einde gaan,
De dood is ’t eind van alles wat men ziet,
Hij spaart den mensch om roem of rijkdom niet.
Het duister graf, wanneer men eindlijk sterft,
Hoe veel men had, is alles wat men erft:
Een ander zal ’t gespaarde goed verteeren.
ô Schraale vrugt van pijnelijk begeeren!

4 Helaas! de mensch door ’t schijnschoon ligt misleid
Verwart zich ligt in ’t net der ijdelheid;
Prent zich, te los in zijn’ verdwaasden zin,
Een

eeuwigheid der aardsche dingen in;
En waant; zijn huis zal eeuwig blijven staan,
De roem zijns naams, beveiligd voor vergaan,
Van stam tot stam verhoogd zijn en gepreezen;
Ligt waant men iets, gelijk men 't wenscht, te weezen.

5 De hoop reikt wijd; maar ach! wat is zij toch?
Wat is zij meêr dan deerlijk zelfbedrog,
Dat met den stroom des tijds daar heenen vloeit.
De lente van den roem, dra uitgebloeid,
Verbeidt voordaan een eeuwig winterweêr,
En eens verwelkt, hergroent zij nimmermeer.
Noch schat, noch roem noch eenig goed der aarde,
Hoe hoog geëerd, is in zichzelf van waarde.

6 Maar dat de deugd, dat onwaardeerbaar pand,
Die vrugten draagt in beter vaderland,
In vreugd en leed, ons deel en toevlugt zij.
Haar gunst is mild, haar hulp is steeds nabij.

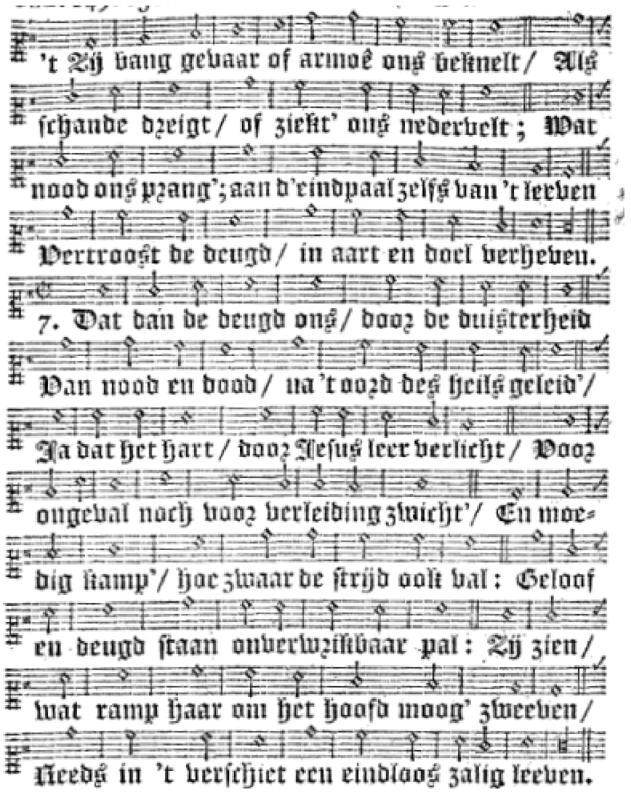

't Zij bang gevaar of armoê ons beknelt,
Als schande dreigt, of ziekt' ons nedervelt;
Wat nood ons prang'; aan d' eindpaal zelfs van 't leeven
Vertroost de deugd, in aart en doel verheven.

7 Dat dan de deugd ons, door de duisterheid
Van nood en dood, na 't oord des heils geleid',
Ia dat het hart, door Iesus leer verlicht,
Voor ongeval noch voor verleiding zwicht',
En moedig kamp', hoe zwaar de strijd ook val:
Geloof en deugd staan onverwrikbaar pal:
Zij zien, wat ramp haar om het hoofd moog' zweeven,
Reeds in 't verschiet een eindloos zalig leeven.

CL. Troostzang wegens de kortstondigheid des leevens.

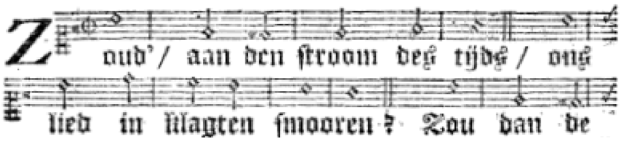

Zoud', aan den stroom des tijds, ons lied in klagten smooren?
Zou dan de

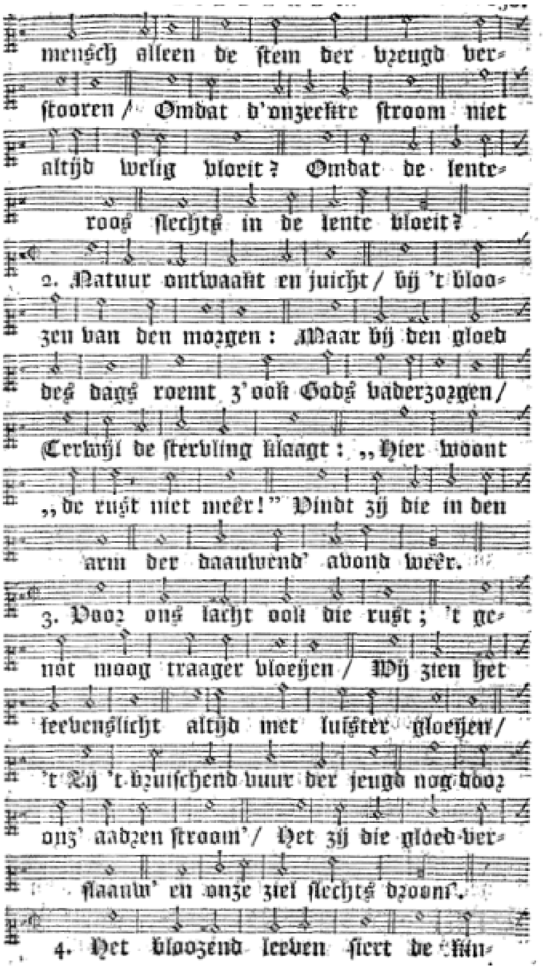

mensch alleen de stem der vreugd verstooren,
Omdat d' onzeekre stroom niet altijd welig vloeit?
Omdat de lenteroos slechts in de lente bloeit?

2 Natuur ontwaakt en juicht, bij 't bloozen van den morgen:
Maar bij den gloed des dags roemt z' ook Gods vaderzorgen,
Terwijl de stervling klaagt:
'Hier woont de rust niet meêr!'
Vindt zij die in den arm der daauwend' avond weêr.

3 Voor ons lacht ook die rust; 't genot moog traager vloeijen,
Wij zien het leevenslicht altijd met luister gloeijen,
't Zij 't bruischend vuur der jeugd nog door onz' aadren stroom',
Het zij die gloed verflaauw' en onze ziel slechts droom.

4 Het bloozend leeven siert de kin-

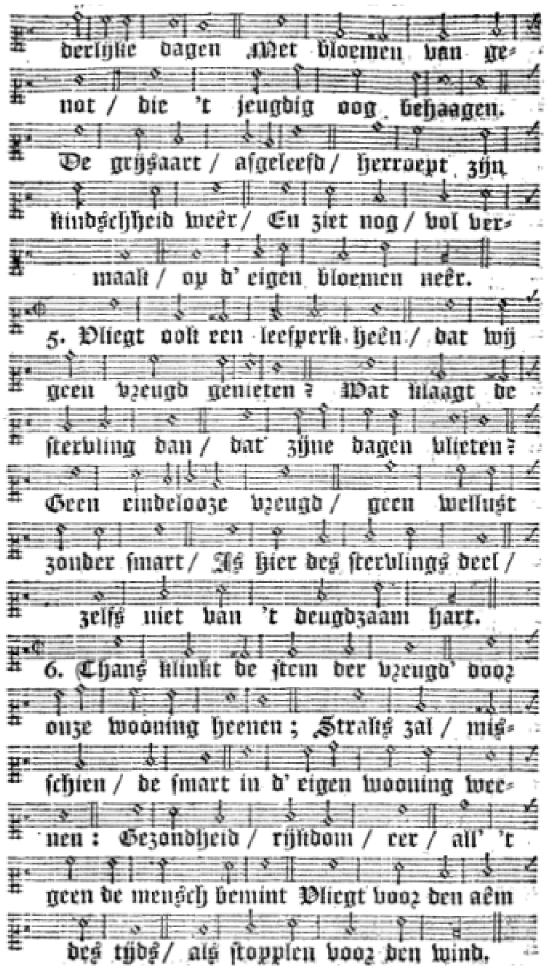

derlijke dagen
Met bloemen van genot, die ’t jeugdig oog behaagen.
De grijsaart, afgeleefd, herroept zijn kindschheid weêr,
En ziet nog, vol vermaak, op d’ eigen bloemen neêr.

5 Vliegt ook een leefperk heên, dat wij geen vreugd genieten?
Wat klaagt de stervling dan, dat zijne dagen vlieten?
Geen eindelooze vreugd, geen wellust zonder smart,
Is hier des stervlings deel, zelfs niet van ’t deugdzaam hart.

6 Thans klinkt de stem der vreugd door onze wooning heenen;
Straks zal, misschien, de smart in d’ eigen wooning weenen:
Gezondheid, rijkdom, eer, all’ ’t geen de mensch bemint
Vliegt voor den aêm des tijds, als stopplen voor den wind.

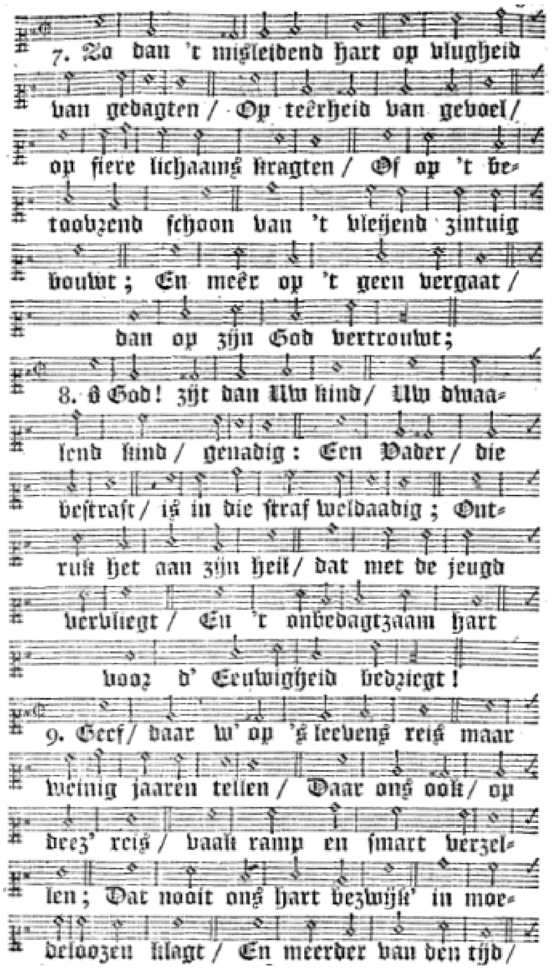

7 Zo dan 't misleidend hart op vlugheid van gedagten,
Op teêrheid van gevoel, op fiere lichaams kragten,
Of op 't betoovrend schoon van 't vleijend zintuig bouwt;
En meêr op 't geen vergaat, dan op zijn God vertrouwt;

8 ô God! zijt dan Uw kind, Uw dwaalend kind, genadig;
Een Vader, die bestraft, is in die straf weldaadig;
Ontruk het aan zijn heil, dat met de jeugd vervliegt,
En 't onbedagtzaam hart voor d' Eeuwigheid bedriegt!

9 Geef, daar w' op 's leevens reis maar weinig jaaren tellen,
Daar ons ook, op deez' reis, vaak ramp en smart verzellen;
Dat nooit ons hart bezwijk' in moedeloozen klagt,
En meerder van den tijd,

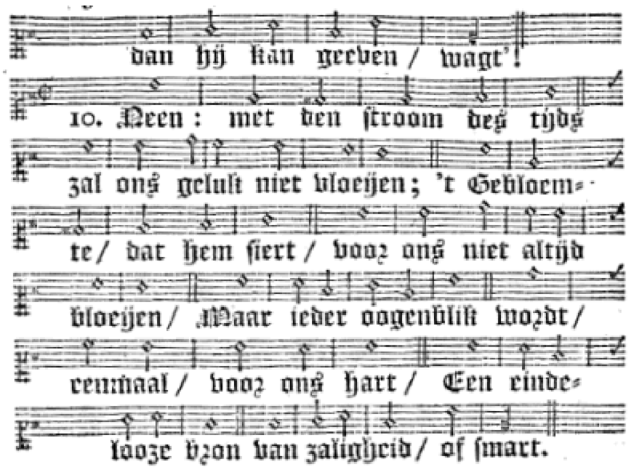

dan hij kan geeven, wagt'!

10 Neen: met den stroom des tijds zal ons geluk niet vloeijen;
't Gebloemte, dat hem siert, voor ons niet altijd bloeijen,
Maar ieder oogenblik wordt, eenmaal, voor ons hart,
Een eindelooze bron van zaligheid, of smart.

Register der Gezangen en Liederen, volgens den aanvang van elk Gezang.

A.

	GEZ.
Aan ons, die 't licht der rede leidt.	75
Aan U, ô God! te denken.	44
Aan U, ô Heer! aan U een lied gewijd.	17
Ach! door 't geweeten aangekondigd.	63
Ach, Petrus! kent gij Jesus niet.	116
Al ziet G', ô aller Heeren Heer.	53

B.

't Beklaagelijk verval der Zeden.	89
Besluit toch nooit als rijk' en trotsche liên.	118

C.

Christen! die verheven denkt.	106

D.

D' aandacht, 't aardsch gewoel ontweeken.	24
Daar vaart voor der Apostlen oog.	130
Dáár, waar de hoofddrift woelt.	39
Dáár, waar geen sterflijk oog U ziet.	69
Dáár, waar men blinde drift laat kiezen.	119

Dat in dit plegtig uur, ô zaamgekomen Vrinden.	134
Dat, ô goede God en Vader.	136
Dat ons hart niet word' bedroogen.	26
De Heer regeert, de hoogste Majesteit.	9
De hulde voor uw aangezigt.	113
De mensch neem kerk- en feestgebaar.	37
Die God, die uit het niet ons schiep.	100
Door geestdrift voor uw' dienst, uw' Tempel ingeleid.	7
D'oprechte slaat het oog.	36

	GEZ.
De Roomsche Landvoogd, slaaf van ’s volks en ’s priesters woeden.	121
De Schepper van ’t Heelal, eerst’ oorsprong van ons leeven.	132
Des menschdoms kindschheid is lang heenen.	101
Die zijn uuren moet besteeden.	59

E.

Eedle vraagbaak van ’t verstand.	42
Een aakelige duisterheid.	124
Een Eeuwig weldoend God.	92
Een volk, door gunst op gunst tot dankbaarheid verpligt.	77

G.

’t Gebed van ons, thans in uw huis vergaderd.	76
Geen grove zinlijkheid.	97
Geliefden! diep in ’t hart geroerd.	137
Gemarteld’ onschuld! rust, rust zagt in ’t stille graf.	126
Gij, die, ieder dag en uur.	86
Gij, groote God! zijt onze God alleen.	12
Gij, ô Kenner onzer kragten	21
Gij onze rots, ons vast gebouw.	48
Gij slaaf der list, des snooden huichlaars roof.	43
Gij wordt ter dood geleid.	122

‘Gij zijt een Geest’ – Hoe groot, hoe uitgebreid.	22
God, Almagtig, Wijs en Goed.	80
‘God is een Geest,’ leert ons zijn woord en ’t licht der reden.	139
God! onnadenkbaar in bestaan.	11

H.

’t Hart door Jesus liefd’ ontstoken.	45
Het huichlend Priesterdom, ’t geen smaald’ op Jesus magt.	125
Het liefdemaal door Jesus uitgedagt.	140
Het menschlijk hart zij stug en koel.	94
Hij, die tot d’ oefning zijner pligten.	31

	GEZ.
Hij weene die op aard’ zijn hoogst geluk ziet groeijen.	146
Hoe blinkt uw Majesteit alom.	2
Hoe blinkt uw wonderdoende magt.	95
Hoe glansrijk, aller heemlen Heer.	3
Hoe heeft de waan ’t verstand gekrenkt.	1
Hoe menig plan wel uitgedagt.	93
Hoe snel vervliegt dit wisselvallig leeven.	145
Hoe ver reikt wel uw zedelijke kragt.	78
Hoe zalig, Vader! is ons lot.	61
Hoe zullen wij, naar ’t rein gevoel.	38

I.

In ieder mensch zien w’ een Natuurgenoot.	68
In welk een tijd, in welk een kring.	10
Isrels Vorst en Heer.	128
Is ’t leezen slechts uit sleur.	40

J.

Ja, de Heer is opgestaan.	129
Juich, juich blijde Christenschaar.	56

L.

Laat nu een vrolijk Loflied hooren.	109
Lacht ons gezondheid aan.	88
Looft den Heer, want Hij is goed.	6

Loof, onze ziel! den Heer, met alle kragten.	19

M.

Mag in ons Vaderland.	99
Mijn ziel geraakt, door ’t heil, ons toegebragt.	107
Mijn ziel verheft Gods eer.	108

N.

Naa eene proef van weinig dagen.	105
Niet is, ô Oppermajesteit.	14
Niet slechts voor ons, van onze vroegste jaaren.	147
Niet uit luimen, niet bij vlaagen.	98
Nooit heeft de stand, nooit hebben goedren.	87

O.

	GEZ.
O God! die onze Vader zijt.	58
O God! Gij zijt ons goed, ons erf, ons al.	91
O God! laat, bij dit Heilig Feest.	141
O God! waarheen, van ’t kwaad terug gekomen.	66
O God! waarheen w’ onz’ oogen slaan.	25
O God, wiens eindloos alvermogen.	32
O Heer! oneindig groot en goed.	16
O Heer van al, wat was, wat is, wat wordt.	23
O ja! ’t is waar, elk zal van zijn gedrag.	103
O Jesus! hoe veel goeds.	127
O Jesus! ô waar rukt de liefde.	143
O Mensch, die vaak uw’ pligt vergeet.	72
Ons hart begeert geen beter lot.	52
Ons hart buigt zich eerbiedig neêr.	51
Ons hart, dat zoo veel goeds geniet.	20
O Ondeugd! bron van zielsverdriet.	29
O Sterveling! door ’t nieuwe meest bekoord.	41
O Vader, die in ’t schoonste schoon.	62
O wonderdoende God, zoo magtig, groot en wijs.	13
O zalig, die, vol mededogen.	30

R.

Rechtvaardig God! schoon uw Voorzienigheid.	104
Rijke bron van zaligheden.	28

S.

Slechts in 't geen de mensch vrijwillig doet.	102

T.

Terwijl in 't holste van den nagt.	110

U.

U God! oneindig, wijs en goed.	35
U mag men zalig heeten.	33
Uw gunst, ô God! maakt ons kloekmoedig.	49

V.

Vergeefs beloopt de ramp ons met zijn golven.	55

	GEZ.
Verhevenst voorwerp der gedagten.	5
Verlosser! Heer! vriend van ons zwak geslacht.	133
Verlosten! nu het hart naar boven.	144

W.

Waak op, mijn ziel! loof d’ Oppermajesteit.	4
Waar drift met kragt haar stem verheft.	114
Waarin is het heil gelegen.	111
Was d’ aarde nog een paradijs.	83
Was steeds ons hart bedagt.	50
Wat helpen plegtige verbonden.	70
Wat is de mensch een ding.	90
Wat is de moedwil gruwlijk.	123
Wat is, ô Mensch! aan ’t ijdel stof verkleefd.	148
Wat is uw naam op ’t gansche rond der aarde.	8
Wat kan het hart meêr zagten wellust schenken.	138
Wat kost het moeit’ één hoofddrift t’ overwinnen.	64
Wat laagheid, hoon en smaad.	117
Wat magtig rijk een heerscher ook regeer’.	79
Wat ook de dwaas bedoel’.	67
Wat sterfling kent, ô onbegrijplijk Wezen.	15
Wat zal d’ onschuld toch gewinnen.	115
Wat zouden wij door zelfgezochte pijn.	149
Weeg, goede God! ons doen en leeven.	65
Weldaadig God! Volzalig Opperwezen.	57

Welzalig hij, die, naar der boozen raad.	34
Wendt d' aandagt van uw geest in 't ver voorleedne heen.	142
Wie of de wijsheid ook moog' zoeken.	60
Wie schildert ons het deerniswaardig lot.	120
Wie stijgt zo hoog in heil en eer.	27
Wie waagt het, ons een flaauwen schets te geeven.	74
Wie wordt, door 't zagt, het vriendlijk mededoogen.	71
Wie zich en alles, wat hij heeft.	47
Wie zit in glorierijken stand.	131
Wijs hebt g', ô God! ons opgeleid.	73

Z.

	GEZ.
Zagtmoedigheid, zo hoog te roemen.	81
Zich naar alles stil te voegen.	82
Zie neêr, ô God! ô Hemelmajesteit.	135
’t Zij, hoe het raaz’, ’t zij hoe het ruisch’.	54
’t Zij wat de mensch om handen heeft.	85
Zo laat Gij, Heer! uw knegt.	112
Zo ’t beeld der Deugd het harte streelt.	96
Zoud’, aan den stroom des tijds, ons lied in klagten smooren.	150
Zouden wij, met blijde klanken.	46
Zou ’t meesterstuk, ô God! van uwe magt.	84
’t Zwak geslacht der stervelingen.	18

Aanwijzing van gezangen, die op dezelfde Melodijen gezongen worden.

GEZ. 1, 38, 102.
– 2, 16, 25, 37, 93.
– 3, 130.
– 4, 107.
– 5, 31, 63, 89, 144.
– 6, 86.
– 7, 13, 77, 125.
– 12, 17.
– 15, 57, 76.
– 18, 136.
– 19, 71.
– 20, 141.
– 30, 70.
– 39, 90, 92.

GEZ. 41, 148.
– 45, 59.
– 53, 83.
– 60, 65.
– 68, 104, 133.
– 69, 75.
– 72, 110.
– 78, 103.
– 81, 143.
– 118, 120.
– 97, 127.
– 134, 146.
– 140, 149.